BIBLIA LA FEMININ

Marek Halter

Sara

roman

EDITURA VREMEA XXI

MARI AUTORI

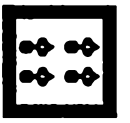

Marek Halter

Sarah

La Bible au féminin *

roman

Marek Halter

BIBLIA LA FEMININ *

SARA

roman

traducere din limba franceză de
Dan Rădulescu

EDITURA VREMEA XXI
BUCUREŞTI
2005

Coperta de Silvia Colfescu

ISBN 973-645-114-3

Bărbatul va lăsa pe tatăl său şi pe mama sa şi se va însoţi cu femeia lui şi vor fi amândoi un singur trup.

Facerea, 2, 24

Dacă bărbatul ar fi un fluviu, femeia ar fi podul acestuia.

Proverb arab

Nestatornicie, numele tău e femeia!

William Shakespeare, Hamlet

Copila mea, surioara mea,
Gândeşte-te la dulcea viaţă ce-am putea
să ducem noi, acolo, împreună!
Acolo, unde-i numai ordine, splendoare,
Huzur şi linişte, şi desfătare!

Charles Baudelaire, Invitaţie la călătorie

Cine-i aceea ca lumina zorilor,
Frumoasă ca luna,
Strălucitoare ca soarele,
Cumplită ca oştile războiului?

Cântarea cântărilor, 6, 10

Periplul Sarei şi al lui Avraam din Ur în Egipt.
Spre anul 2100 î.H.

Prolog

Azi-noapte, pieptul a încetat de două ori să mi se mai umple cu aer. De două ori s-a golit şi a rămas ca un burduf de piele scorojit. Gura mea, căscată către vântul zorilor, era neputincioasă să-l soarbă. Tremurând, mâinile mele s-au răzvrătit împotriva întunericului. Durerea mi-a cutreierat oasele, lacomă ca orice prădător.

Şi apoi totul s-a liniştit. Aerul mi s-a întors pe buze. Mi s-a aşezat pe limbă, răcoritor şi dulce ca laptele.

E un semn şi ştiu să-l recunosc. După ani şi ani de încercări, Yhwh[1], Dumnezeul nevăzut o va despărţi pe Sara de Avraam. În noaptea care vine, sau în cea care-i va urma. Cât de curând, El îmi va lua înapoi viaţa.

Aşa merg lucrurile. Aşa trebuie să fie. Nu e nevoie nici să ne împotrivim, nici să ne umplem de teamă. Yhwh îmi va arăta drumul la plecarea de pe pământul ăsta, care îmi mai poartă încă paşii. Paşi de femeie bătrână, atât de uşori, că iarba abia se pleacă sub greutatea mea. Aşa e şi aşa e bine. Data viitoare, când aerul îmi va ocoli gura, o să mă înspăimânt mai puţin. Adineauri, pe când zorii îşi împrăştiau palida mângâiere asupra câmpiilor şi a falezelor prăfoase care înconjură Hebronul, am ieşit din cortul mamelor. Nu m-am dus să-l aştept cu pâine şi fructe pe Avraam în faţa cortului său, aşa cum am făcut de mii de ori de când mi-a devenit bărbat. Am venit aici, pe colina Qiryat-Arba, şi m-am aşezat pe-un pietroi, la intrarea peşterii Makhpela. Mi-a luat ceva timp să mă caţăr

[1] Yahve, Dumnezeu; în ebraica veche, vocalele nu erau scrise.

pe potecă. Dar nu contează efortul. Dacă Yhwh hotărăşte să-mi curme suflarea în plină zi, vreau ca trupul meu să se surpe aici, în această grădină, în faţa acestei peşteri.

Locul ăsta mă umple de linişte şi de bucurie. Un perete alb de stâncă înconjură intrarea, ca un zid tencuit cu măiestrie. La umbra unui plop uriaş, un izvor curge într-o grădină, în formă de semicerc. Povârnişul blând se întinde ca o mână primitoare, brăzdată de ziduri lungi şi joase ridicate de păstori, plină cu copaci cu trunchiuri groase, înmiresmată de tufişuri de jaleş şi rozmarin.

De aici văd corturile noastre îngrămădite în jurul cortului alb cu negru al lui Avraam. Sunt atât de multe, încât nici n-aş putea să le număr. Sute, de bună-seamă. Pe câmpie, cât văd cu ochii, pe iarba mai verde ca apa unei bălţi, sclipeşte lâna turmelor. E sfârşitul primăverii. Ploile au fost darnice şi au venit atunci când trebuia. Văd fumul care se ridică drept deasupra focurilor, semn că vântul de răsărit, încărcat de nisip şi de uscăciune, ne va cruţa şi azi. Aud goarnele, aud câinii care latră, adunând turmele. Din când în când, ţipetele copiilor răzbat până la mine, vibrând. Auzul nu mi-a slăbit şi nici ochii. Mai sunt încă lucruri bune în trupul Sarei!

Tinereţea nu ştie ce-i timpul, bătrâneţea nu ştie decât asta. Când eşti tânăr, te joci de-a v-aţi ascunselea cu umbra. Când eşti bătrân, cauţi căldura soarelui. Iar umbra e neschimbătoare şi soarele e trecător. Se ridică, străbate cerul, dispare. Apoi îi aştepţi întoarcerea cu nerăbdare. Astăzi, iubesc timpul cu tot atâta dragoste câtă îi dăruiesc fiului meu îndelung aşteptat, Isaac.

Multă vreme, pentru mine crugul anotimpurilor s-a învârtit pe loc, fără să lase urme. O zi urma celeilalte, fără să lase semne pe trupul meu. Asta a ţinut ani şi ani.

Încă nu mă chema Sara, ci Sarai. Se spunea despre mine că eram cea mai frumoasă dintre femei. De o frumusețe care înfricoșa tot atât de mult pe cât ispitea. O frumusețe care l-a vrăjit pe Avraam de îndată ce privirea i-a căzut asupra mea. O frumusețe care nu se ofilea, tulburătoare și blestemată ca o floare care nu va purta rod niciodată. Nu era zi în care să nu urăsc această frumusețe ce nu mă mai părăsea.

Până când Yhwh, în sfârșit, a iertat fapta aceea îngrozitoare care era pricina tuturor nenorocirilor. O greșeală făptuită în nevinovăția copilăriei, din dragoste pentru cel care se numea atunci Avram. O greșeală, sau un cuvânt pe care noi n-am putut să-l înțelegem în neștiința în care eram.

Soarele e sus acum. Trecând printre acele subțiri ale cedrilor și printre frunzele fremătătoare ale marelui plop, îmi încălzește trupul bătrân. Am ajuns atât de mărunțică, încât aș putea să mă îmbrac în părul meu lung, care nu a albit. Un trup micuț, dar care adăpostește atâtea amintiri! Atâtea icoane, miresme, dezmierdări, chipuri, frământări și cuvinte, că aș putea să umplu cu ele întreg ținutul Canaanului.

Îmi place locul acesta. Aici, amintirile țâșnesc în mine ca o cascadă care adapă râul. Aerul răcoros, venit din adâncurile peșterii, îmi mângâie ceafa și obrazul cu gingășia unui murmur familiar. Uneori, mi se pare că e chiar suflarea mea, pe care Yhwh a ținut-o departe de mine în noaptea asta.

Cu adevărat, locul acesta e un cui în stâlpul vremii, asemenea cuielor de lut ars care stau semn prezenței sufletelor în zidurile mărețe ale orașului meu, Ur.

Acum două nopți am primit un alt semn de la Yhwh.

Am visat cu ochii deschişi. Suflarea mi-era încă liniştită, dar trupul îmi era ţeapăn şi rece. În întunericul din cort, pe pânza căruia nu jucau nici măcar razele lunii, am auzit deodată loviturile uneltelor de metal izbind piatra. Am auzit glasuri de bărbaţi la muncă. M-am întrebat la ce puteau oare să lucreze în plină noapte, lângă cortul mamelor. Am vrut să mă scol ca să mă duc să văd. Dar, înainte de a mă ridica rezemându-mă în cot, am văzut. Am văzut cu ochii ceea ce îţi arată numai duhul viselor.

Nu mai era noapte, ci zi. Soarele lumina peretele alb de stâncă de la intrarea peşterii Makhpela. Acolo munceau oamenii, de la revărsatul zorilor. Ridicau ziduri. Ziduri trainice, groase. Înălţau o faţadă frumoasă, străpunsă de o uşă şi de ferestre. O casă de piatră tot atât de strălucită ca un palat din Ur, din Eridu sau din Nippur. Un lăcaş pe care l-am recunoscut îndată.

Ridicau mormântul nostru.

Al lui Avraam şi al nevestei sale, Sara.

Pe mine mă vor aşeza prima înăuntrul lui. Prea-iubitul meu Avraam îmi va întinde trupul acolo, ca să pot în sfârşit să ajung la pacea lumii de dincolo.

Visul s-a destrămat. Loviturile de ciocan în piatră au încetat. Ochii mi s-au deschis în întunericul din cort. Lângă mine, Rahela şi Lea dormeau, respirând uşor.

Totuşi, tâlcul acestui vis mi-a rămas. Noi, toţi cei cărora ni S-a arătat Dumnezeul nevăzut al lui Avraam, seminţia aceasta acum nenumărată cu care El a încheiat Legământul Său pentru totdeauna, nu cunoaştem decât aşezările de corturi, acele cetăţi ale deşertului, ale vântului şi ale rătăcirii. Cu toate acestea, eu, Sara, m-am născut într-o casă cu treizeci de încăperi, într-o cetate în care erau sute de astfel de case, şi în care templul cel mai

frumos era tot atât de înalt ca şi colina Qiryat-Arba. Zidurile care-l împrejmuiau erau mai groase decât un bou pus de-a latul. Toată viaţa mea, pe când îl urmam pe Avraam în munţii unde ia naştere Eufratul, pe când mergeam alături de el în căutarea ţinutului Canaan, sau în Egipt, n-am văzut niciodată oraş atât de semeţ ca Urul copilăriei mele. Şi nu l-am uitat niciodată.

Şi n-am uitat nici ce am învăţat acolo: că puterea popoarelor din Sumer şi din Akkad stă în frumuseţea oraşelor lor, în trăinicia zidurilor lor, în desăvârşirea canalelor şi fântânilor lor, în strălucirea bazinelor lor.

Atunci, când s-a făcut ziuă, m-am dus să-l văd pe Avraam. În timp ce mânca, i-am povestit ce văzusem în vis.

—E timpul ca poporul nostru să înalţe ziduri, case şi oraşe, i-am spus. Să prindă rădăcini în pământul ăsta. Adu-ţi aminte cât de mult ne-au plăcut zidurile Salemului. Cum ne-au luat ochii palatele lui Faraon. Dar în tabăra asta, în tabăra marelui rege Avraam, omul care înţelege cuvântul lui Yhwh şi care ştie să se facă înţeles de El, femeile încă ţes pânză pentru corturi, aşa cum o făceau în neamul tatălui tău Terah, la poalele zidurilor din Ur, în locul hărăzit oamenilor-fără-de-ţară, *mar.Tu.*

Avraam m-a ascultat fără să mă piardă din ochi. Un surâs i-a înfiorat barba.

—Ştiu că ţi-a fost întotdeauna dor de zidurile oraşului tău.

Mi-a prins degetele într-ale sale, şi am stat mult timp aşa. Două trupuri bătrâne, unite prin mâinile lor şi prin miile de vorbe de iubire, pe care nu mai e nevoie să le rostească.

În sfârşit, i-am spus ceea ce voiam să-i spun încă de

când visul meu se destrămase:

—Când îmi voi da ultima suflare, vreau să-mi îngropi trupul în peştera Makhpela, pe colina Qiryat-Arba. Grădina care o-nconjoară e cea mai frumoasă din câte am văzut, în afară de cea a palatului tatălui meu. Sunt ale unui hitit pe nume Efron. Cumpără-le de la el, ştiu că n-o să te refuze. Când trupul îmi va fi îngropat în pământ, să aduci zidari din Salem sau din Beer-Şeba. Ar fi şi mai bine dacă ar avea ştiinţa zidarilor lui Faraon. Porunceşte-le să ridice la intrarea în peşteră cele mai frumoase ziduri, cele mai trainice pe care ştiu să le zidească, pentru a ridica mormântul lui Avraam şi al Sarei. Va fi primul sălaş al neamului nostru, care se va aduna aici, mult la număr şi încrezător. Isaac şi Ismael au să fie şi ei aici. Împreună. Nu suntem noi cei datori, cu ajutorul lui Yhwh, să ne îngrijim de viitor?

N-a fost nevoie ca Avraam să-mi făgăduiască că-mi va împlini dorinţa. Ştiu că aşa va fi, căci aşa fost întotdeauna.

Azi, pot să aştept în pace să-mi dau suflarea. Să aştept şi să-mi aduc aminte. Nu e vânt, şi totuşi frunzele de plop foşnesc deasupra mea, umplând văzduhul de-un şopotit ca ploaia. Sub cedri şi salcâmi, lumina dansează, şuvoi de solzi de aur. O mireasmă de crin şi de izmă îmi poposeşte pe buze. Rândunelele se joacă şi ciripesc deasupra peretelui de stâncă. Totul era la fel în ziua aceea. În ziua în care, pentru prima oară, sângele a curs între coapsele mele. Ziua în care a început lunga viaţă a lui Sarai, fiica lui Ichbi Sum-Usur, fiică a Taramului.

Partea întâi

UR

Sângele nevestelor

Cu coatele înainte, Sarai trase într-o parte perdeaua care ţinea loc de uşă. Dusă de avânt, înaintă până în mijlocul terasei de cărămidă înălţată deasupra curţii femeilor. Primele raze ale zorilor luminau îndeajuns ca să vadă sângele de pe mâini. Îşi coborî pleoapele, ca să oprească lacrimile care ţâşneau.

Nu trebuia să-şi coboare privirea, ghicea că tunica îi e plină de pete. Era destul să simtă umezeala lor lipindu-i de coapse şi de genunchi ţesătura fină de lână.

Uite că se întoarce iar! O durere ascuţită. Ca o gheară de drac care i se zbate între şolduri! Rămase ţeapănă, cu pleoapele pe jumătate închise. Durerea se risipi tot atât de neaşteptat pe cât venise.

Sarai îşi întinse mâinile murdare. Ar fi trebuit să se roage de Inanna, puternica Doamnă a Cerului. Dar buzele nu lăsară să treacă nici un cuvânt. Era împietrită. Teama, scârba, împotrivirea i se amestecau în minte.

O clipă mai devreme, când se trezise cu pântecul încleştat de dureri, îşi cufundase mâinile între coapse. În sângele acela care se scurgea din ea pentru prima oară. Sângele nevestelor. Cel care naşte viaţa.

Nu venise aşa cum i se făgăduise. Nu era nici rouă, nici miere. Ci curgea ca dintr-o rană nevăzută. În clipa aceea de panică, i se păruse că se goleşte de sânge, ca o oiţă sub tăişul cuţitului de bronz.

Era doar o nerozie de copil, de care începea să se ruşineze. Dar se speriase destul cât să se ridice gemând din aşternut şi să se repeadă afară.

Acum, în lumina născândă a zilei, își cercetă mâinile înroșite, ca și cum n-ar fi fost ale ei. Lucrurile ciudate care i se petreceau în trup înecau dintr-o dată toate bucuriile copilăriei.

Mâine, poimâine, toate zilele, toți anii care vor veni vor fi altfel. Știa ce-o așteaptă. Ceea ce le așteaptă pe toate fetele în care curge sângele nevestelor.

Sililli, slujnica ei, și toate femeile casei aveau să râdă, să danseze, să cânte, să-i mulțumească lui Nintu, moașa Lumii.

Totuși, Sarai nu simțea nici o bucurie. Ar fi vrut ca, în clipa aceea, trupul ei să fie al altcuiva.

Respiră adânc. Mirosul focurilor de peste noapte, plutind în aerul proaspăt al dimineții, o alină puțin. Răceala cărămizilor de sub picioare îi făcea bine. În casă și în grădini nu se auzea nici un zgomot. Nici măcar un zbor de pasăre. Orașul întreg părea să-și țină răsuflarea înaintea ivirii soarelui încă ascuns în spatele lumii, în timp ce lucirea aurie, care-l prevestea, se întindea ca uleiul la orizont.

Cu grabă, Sarai se dădu înapoi, trecu din nou de perdea, se aruncă din nou în penumbra camerei ei. Patul cel mare, în care dormeau Nisaba și Lillu, abia se zărea. Nemișcată, Sarai ascultă respirația regulată a surorilor ei. Cel puțin nu le trezise.

Păși cu grijă până la patul ei. Vru să se așeze, apoi șovăi.

Se gândi la sfaturile pe care i le dăduse Sililli. Să-și schimbe tunica, să scoată cearceaful, să înfășoare în el paiele murdărite, să ia de lângă ușă șomoioagele de lână îmbibate cu ulei aromat de terebint, să-și spele cu ele coapsele și sexul, să ia altele, parfumate cu esență de ră-

şină, ca să-i absoarbă sângele. Era de ajuns să facă doar câteva gesturi. Dar nu putea. Nu ştia de ce, dar nu putea suferi nici măcar ideea de a se atinge.

Mânia lua locul fricii. De ce să aştepte ca Nisaba şi Lillu să o găsească în starea aceasta şi să înceapă să ţipe, trezind toată casa? Să zbiere deasupra curţii bărbaţilor: „Sarai sângerează, Sarai are sângele nevestelor!"

Ar fi mai scârbos decât orice.

De ce oare sângele care-i curgea între coapse ar face-o mai matură? Pentru ce, căpătând libertatea de a vorbi, să piardă libertatea de a acţiona? Căci aşa avea să se întâmple. De-acum înainte, tatăl ei va putea s-o dea în schimbul câtorva sicli de argint sau măsuri de orz, s-o dea unui bărbat, unui necunoscut pe care avea poate să-l urască tot restul zilelor ei. De ce trebuia ca lucrurile să se petreacă aşa cum se petreceau, şi nu altfel?

Sarai se sforţă să alunge haosul de gânduri pe care tristeţea şi furia i le învălmăşeau în cap. Ar fi trebuit să-şi amintească rugăciunile învăţate de la Sililli. Dar nu şi le mai aducea aminte. Ca şi cum un demon i le ştersese, nu mai era nici una în inima şi în mintea ei. Doamna lună avea să se mânie. Avea să-şi arunce blestemul asupra ei.

Furia şi împotrivirea o copleşiră din nou. Nu putea rămâne aici în întuneric. Dar nu voia s-o trezească pe Sililli. De îndată ce ar încăpea pe mâna ei, ar începe totul.

Trebuia să fugă. Să fugă dincolo de zidul care împrejmuia oraşul, poate până la cotul Eufratului, unde se întindeau, pe zeci de *ùs*, străduţele întortocheate ale oraşului de jos şi mlaştinile cu stuf. Dar acolo era o altă lume. O lume duşmănoasă şi fascinantă. Sarai nu îndrăzni să plece. Preferă să-şi caute scăpare în grădina uriaşă, sădită cu o sută de soiuri de copaci, de flori, de legume,

înconjurată de un zid pe alocuri mai înalt decât cele mai înalte încăperi din casă. Se ascunse într-un tufiş de tamarin, agăţat de partea cea mai veche a zidului. Ici-colo, soarele, vântul şi ploaia topiseră ameţitoarea îngrămădire de cărămizi, prefăcând-o într-un praf aspru, de culoare pământie. Când tamarinii erau în floare, imense pământufuri roşii formau un fel de plete vegetale care puteau fi admirate şi din capătul celălalt al oraşului. Astfel că, de-acum, deveniseră efigia casei lui Ichbi Sum-Usur, fiul lui Ella Dum-tu, ernic din Ur, neguţător şi slujbaş de prim rang al regelui Amar-Sin, ce domnea asupra împărăţiei din Ur prin voinţa lui Ea, Atotputernicul.

* * *

—Sarai! Sarai!

Recunoscu vocile. Cea pătrunzătoare a lui Lillu şi aceea mai înăbuşită şi neliniştită a lui Sililli. Adineauri slujnicele alergaseră pe aleile grădinii. Apoi plecaseră, cu coada-ntre picioare.

Se făcu din nou tăcere, nu se mai auzeau decât murmurul apei care se scurgea în canalele de irigaţie şi ciripitul păsărilor.

De-acolo de unde stătea, Sarai vedea totul, dar nimeni nu putea s-o vadă. Casa tatălui ei era una dintre cele mai frumoase din cetatea regească. Avea forma unei mâini înconjurând o uriaşă curte centrală, lungă, spre care dădea poarta de intrare. Două clădiri cu ziduri din cărămidă lăcuită în verde şi galben, ce se deschideau doar la petreceri şi sărbători, despărţeau curtea mare, pe dreapta şi pe stânga, de alte două curţi mai mici: cea a femeilor şi cea a bărbaţilor. Camerele din partea bărbaţilor, cu scările lor albe, se înălţau deasupra templului

strămoşilor familiei, a magaziilor şi a încăperii scribilor tatălui ei. Locuinţele femeilor erau construite deasupra bucătăriilor, a dormitoarelor slugilor şi a odăii roşii. Şi unele şi celelalte dădeau pe o terasă mare în formă de lună, ocrotită de umbrare de viţă şi de glicină, şi care se deschidea înspre grădini. Astfel, noaptea, bărbaţii puteau să-şi întâlnească nevestele, fără să mai treacă prin curţi. Din tufişul ei, Sarai putea să vadă şi o mare parte din oraş şi, dominându-l ca un munte, ziguratul[2], Sublima Platformă. Nu trecea zi fără ca Sarai să nu vină aici să se bucure de grădini, asemănătoare unui lac de frunziş între cer şi pământ. Din belşugul lor verde, în care creşteau toate soiurile de flori, toate felurile de copaci pe care zeii îi semănaseră pe pământ, răsăreau treptele acoperite de plăci de ceramică neagră şi albă, care duceau la Camera Sublimă, cu pereţi şi coloane îmbrăcate în lapis-lazuli. Acolo, o dată pe an, regele din Ur se împreuna cu Doamna Cerului.

Dar azi, Sarai n-avea ochi decât pentru ce se petrecea în casă. Acum totul era din nou liniştit. Avea impresia că n-o mai caută nimeni. Adineauri şovăise să se ducă la slujnicele din grădină. Dar, cu fiecare oră care trecea, se simţea mai vinovată. Acum era prea târziu să mai iasă din ascunzătoare. Oricine ar vedea-o în halul ăsta ar scoate strigăte de spaimă, şi-ar întoarce privirea, acoperindu-şi ochii ca în faţa unei femei căzute în puterea demonilor. Era de negândit să se arate astfel în faţa femeilor. Ar mânji în acest fel toată casa tatălui ei. Trebuia să nu se mişte de-aici, să aştepte noaptea. Abia atunci ar putea

[2] Zigurat – templu specific Mesopotamiei, turn piramidal cu şapte caturi (n.t.)

cumva să se spele în bazinul pentru irigarea grădinii. Apoi să se ducă să-i ceară iertare lui Sililli. Cu multe lacrimi şi cu înfricoşare-n glas, ca s-o îmbuneze.

Până atunci, trebuia să uite de sete şi de căldura care, încet, încet, prefăcea aerul nemişcat într-o magmă ciudată de praf uscat.

* * *

—Sarai!

Înţepeni.

—Sarai, răspunde-mi! Ştiu că eşti acolo! Vrei să mori azi, cu ruşinea zeilor asupra ta?

Îşi veni în fire dintr-o dată. Recunoscu gleznele groase, tunica galbenă cu alb, tivită cu găitan negru.

—Sililli?

—Dar cine-ai vrea să fie?

Vocea slujnicei era aspră, plină de mânie, dar şoptită.

—Cum de m-ai găsit?

Sililli se îndepărtă cu câţiva paşi, certând-o cu o voce şi mai înceată:

—Termină cu pălăvrăgeala şi ieşi odată de-acolo, până nu ne vede careva.

—Să nu te uiţi la mine, o avertiză Sarai.

Ieşi din tufăriş, îşi îndreptă cu greu spinarea, cu muşchii îndureraţi de prea lunga nemişcare. Sililli îşi înăbuşi un strigăt.

—Atotputernice Ea! O, iart-o, iart-o!

Sarai nu îndrăzni să-şi ridice ochii spre slujnică. Îşi aţinti privirea spre umbra scundă şi rotundă care se agita pe pământ. Înţelese astfel că Sililli îşi ridicase mâinile către cer, după care şi le strânsese în poală, mormăind, cu glas înspăimântat:

—Preaputernică Doamnă a Cerului, iartă-mă că i-am văzut faţa mânjită, mâinile mânjite! Nu-i decât un copil, sfântă Inanna. Curând, Nintu o va curăţi.

Sarai se stăpâni să se arunce în braţele slujnicei. Murmurând cu glas abia auzit, îşi ceru iertare:

—Îmi pare tare rău... N-am făcut ce m-ai învăţat. N-am putut.

Dar nu avu timp să spună mai mult. O învelitoare de in căzu asupra ei, acoperind-o din cap până-n picioare. Mâinile lui Sililli îi înlănţuiră mijlocul. De data aceasta, Sarai putu să se sprijine fără ruşine de trupul voinic şi vârtos al celei ce-i fusese doică, aproape mamă.

La ureche, prin ţesătura de in, Sililli îi şopti, fără nici o mânie, numai cu un tremur de teamă:

—Sigur că-ţi ştiu de multă vreme ascunzătoarea, proastă mică. De prima dată când te-ai ascuns aici! Credeai că poţi să scapi de bătrâna ta Sililli? Pentru numele Atotputernicului Ea, ce te-a apucat? Credeai că poţi să te fereşti de legile sfinte ale Urului? Unde să fugi? Ca să trăieşti în greşeală toată viaţa? O, fetiţa mea! De ce n-ai venit la mine? Crezi că eşti prima care se sperie de sângele nevestelor?

Sarai încercă să se dezvinovăţească, dar Sililli îi puse palma peste gură.

—Nu! Ai să-mi povesteşti mai târziu. Să nu ne vadă cineva aici. Sfinte Ea! Cine ştie ce s-ar alege de tine, dacă te-ar vedea cineva aşa? Mătuşile tale ştiu deja că ai devenit femeie. Te aşteaptă în odaia roşie. Nu te teme! N-o să zică nimic dacă ajungi înainte ca soarele să coboare spre asfinţit. Ţi-am adus un ulcior cu apă cu lămâie şi scoarţă de terebint, ca să-ţi speli mâinile şi faţa. Acuma, aruncă tunica mânjită sub tamarini. O să mă-ntorc şi o s-o

iau s-o ard. Înfăşoară-te în vălul ăsta de in. Ai grijă să te fereşti de surorile tale, că n-o să le poată împiedica nimeni pe ciumele alea să se ducă să-i spună tot tatălui tău.

Prin ţesătură, Sarai simţi că mâna lui Sililli îi mângâie obrazul:

—Fă ce-ţi spun. Nu mai sta. Tatăl tău nu trebuie să ştie nimic de năzdrăvăniile tale.

—Sililli!

—Ce mai vrei?

—O să fii şi tu în odaia roşie?

—Bineînţeles. Unde-ai vrea să fiu?

* * *

Curată, parfumată, cu vălul ei de in înnodat pe umărul drept, Sarai ajunse în curtea femeilor fără să întâlnească ţipenie de om. Îşi luase inima-n dinţi ca să se ducă la uşa misterioasă, de care nu se apropiase niciodată.

Văzută din afară, odaia roşie arăta ca un zid alb, fără ferestre. Se întindea de-a lungul întregului spaţiu de dedesubtul locuinţelor destinate femeilor: nevasta, surorile, fiicele, rubedeniile şi slujnicele lui Ichbi. Un fel de perdea împletită din stuf îmbinat cu grijă şi acoperit cu un covor de liane bogat, cu flori galbene-aurii, ascundea uşa. Astfel că puteai să baţi curtea femeilor în lung şi-n lat, şi tot n-o vedeai niciodată.

Sarai pătrunse prin perdea. În faţa ei era uşa odăii roşii, o uşă dublă, groasă, din lemn de cedru, vopsită în roşu în partea de jos şi în albastru în partea de sus.

Trebuia să facă doar câţiva paşi ca să împingă uşa. Dar nu se mişcă. S-ar fi zis că mâinile şi picioarele îi sunt legate cu fire nevăzute. Să fie frica?

Ca toate fetele de vârsta ei, auzise o groază de po-

veşti despre odaia roşie. Ca toate fetele de vârsta ei, ştia că femeile se duceau să stea închise acolo timp de şapte zile, în fiecare lună. Când era lună plină, se adunau să rostească legăminte şi rugăciuni, pe care nu le puteau rosti nicăieri în altă parte. Acolo râdeau, acolo plângeau, acolo îşi împărtăşeau visele şi tainele, mâncând miere, prăjituri, fructe. Câteodată mureau acolo, în chinuri îngrozitoare. Lui Sarai i se întâmplase să audă, prin zidurile groase, urletele vreunei naşteri şi, uneori, n-o mai văzuse niciodată pe cea care intrase acolo, bucuroasă de pântecele ei mare. Niciodată nu pătrundea acolo vreun bărbat, nici nu încerca să arunce o privire. Îndrăzneţii, curioşii îşi purtau necinstea până în infernul lui Ereşkigal.

Dar, de fapt, Sarai nu ştia prea multe din cele ce se petreceau acolo. Surorile şi verişoarele îşi şopteau una alteia cele mai nebuneşti zvonuri. *Fetele-închise* nu ştiau ce se întâmplă cu cele care pătrund pentru prima oară în odaia roşie. Nici una dintre *munus*, *femeile-deschise*, nu dezvăluia secretul.

Poate că venise ziua. Cine se putea împotrivi voinţei zeilor? Sililli avea dreptate. Era timpul. Nu putea să rămână mai mult în greşeală. Trebuia să îndrăznească să treacă pragul acelei uşi.

* * *

Orbiţi de lumina multă de afară, ochii i se obişnuiseră treptat cu întunericul. În aerul închis plutea un amestec de mirosuri tari. Recunoscu mireasma uleiului extras din coaja de portocală şi de migdală. Aceasta era amestecată cu mirosul uleiului de susan folosit în lămpi. Apoi, după o clipă, simţi un alt miros pe care nu-l respirase încă niciodată. Mai greu, mai greţos.

Din umbre se iviră umbre, se însufleţiră siluete. Odaia roşie nu era lipsită de lumină. Vreo zece fitiluri de lămpi se oglindeau în tipsii de aramă, răspândind o lumină galbenă şi tremurătoare. Încăperea era mai mare decât şi-o închipuise Sarai. Şi mai înaltă, având, pe laturi, pereţi care mărgineau alte mici încăperi. Podeaua era din cărămizi, răcorite de un şanţ îngust prin care curgea un fir de apă limpede. În fund se auzea susurul uşor al unei fântâni.

Tresări la auzul unui pocnet din palme. În faţa ei se aflau trei dintre mătuşile ei. Îndărătul lor, puţin mai în spate, Sarai o desluşi pe Sililli, alături de două slujnice tinere. Toate femeile purtau togă de in alb cu dungi negre late, iar părul le era prins în basmale de culoare închisă. Zâmbeau cu dragoste.

Mătuşa Egimé, cea mai vârstnică dintre surorile tatălui ei, făcu un pas înainte. Bătu din nou din palme, apoi îşi încrucişă braţele pe piept, ţinându-şi palmele deschise. Atunci Sililli îi întinse un urcior de lut plin cu apă parfumată, în care Egimé îşi muie mâna cu un gest graţios pentru a o stropi pe Sarai.

—Nintu, stăpâna menstrelor,

Nintu, care hotărăşti asupra vieţii din pântecele femeilor,

Nintu, ocrotitoarea mult iubită a aducerii pe Lume, primeşte-o în această odaie pe Sarai, născută din Taram şi fiică a lui Ichbi, Preaputernic din Ur.

Se află aici pentru a se purifica, se află aici pentru a-ţi încredinţa primul ei sânge.

Se află aici pentru a se întoarce curată şi pregătită în patul naşterilor!

După această rugăciune de bun venit, celelalte femei bătură de trei ori din palme, rând pe rând, fiecare aruncă apă parfumată peste fecioară, scăldându-i faţa şi umerii. Parfumul era violent, atât de violent încât îi pătrundea nările şi gâtlejul şi o umplea de o beţie ascunsă.

Când ulciorul fu gol, femeile o înconjurară pe Sarai, o apucară de mâini, trăgând-o într-unul din alcovuri. Sarai descoperi atunci un bazin rotund, înalt dar destul de strâmt. Sililli îi scoase vălul de in. Goală, fu împinsă în bazin. Era mai adânc decât crezuse ea: apa îi ajungea până deasupra sânilor abia formaţi. Îi îngheţau oasele. Sarai se înfioră. Îşi strânse braţele în jurul pieptului, într-un gest copilăresc. Femeile râdeau. Goliră sticluţe în bazin şi o frecară zdravăn cu săculeţi plini cu ierburi. În jurul ei izbucniră alte parfumuri. De data asta, Sarai recunoscu izma şi terebinta, ca şi mirosul ciudat al fierii de nevăstuică, cu care se ungeau uneori picioarele, pentru a îndepărta diavolii.

Uleiul mlădie apa. Sarai se obişnui cu răcoarea ei. Închise ochii şi se destinse. Curând, încordarea şi frica se topiră sub masaje şi mângâieri.

De-abia se obişnuise, când Egimé îi porunci să iasă din baie. Fără a o usca şi nici acoperi cu vreo bucăţică de ţesătură, mătuşa cea bătrână o duse într-o parte a încăperii unde fusese deja desfăşurat un covor viu colorat. Fără milă, o puse să desfacă picioarele, şi-i aşeză repede între coapse un vas de bronz cu gât lung. Sililli o luă de mână pe Sarai, în timp ce Egimé, cu privirea aţintită asupra cupei, zise cu o voce puternică:

—Nintu, ocrotitoare a aducerii pe Lume, tu care ai primit cărămida sfântă a naşterii din mâinile lui Enki cel

Puternic, tu care eşti purtătoarea cuţitaşului care taie cordonul naşterii,

Nintu, tu care ai primit vaza de lazulită verde, silagarra, oferită de Enki cel Puternic, culege sângele lui Sarai.

Ai grijă să fie rodnic.

Nintu, primeşte sângele lui Sarai precum brazda primeşte roua.

Ai grijă să dea prinosul său de miere. O, Nintu, soră a lui Enlil cel Dintâi, ai grijă ca sexul lui Sarai să fie rodnic şi fraged ca fructul curmalului de dilum şi ca viitorul ei soţ să-l preţuiască mereu!

Urmă o tăcere ciudată. Sarai îşi putea auzi inima bătându-i în tâmple, în piept. Pielea începea să i se încălzească pe picioare, pe fese, pe burtă, pe frunte. Avea senzaţia că fusese bătută cu urzici.

Atunci, mătuşa cea bătrână reîncepu rugăciunea, cu aceeaşi voce aspră şi autoritară. De data aceasta, mătuşile reluară melopeea, toate împreună.

Apoi începură din nou.

Şi Sarai înţelese că aşa va fi până ce îi va curge sângele în vasul de bronz.

Ceremonia părea fără de sfârşit. Sililli o strângea de degete pe Sarai la fiecare cuvânt pe care-l rostea Egimé. Deodată, o durere rece îi înţepeni şalele, o muşcă de coapse. Se ruşină de goliciunea ei, de felul în care stătea. De ce dura totul atât de mult? De ce întârzia sângele să curgă acum, de vreme ce chiar în acea dimineaţă curgea atât de mult?

Urmară, una după alta, douăzeci de rugăminţi prelungi. În fine, în vas apăru ceva roşu. Femeile bătură din pal-

me. Egimé luă faţa lui Sarai între mâinile ei aspre şi o sărută apăsat pe frunte:

—E bine, fata mea! Douăzeci de rugăminţi este un număr mulţumitor. Nintu te place. Poţi să te bucuri şi să-i mulţumeşti.

Luă cupa de bronz şi o aşeză între mâinile lui Sarai.

—Urmează-mă, porunci ea.

În fundul odăii roşii, ridicată pe peretele acoperit de chirpici vopsit în roşu şi albastru, se afla o statuie de pământ ars, mai înaltă decât Sarai. Statuia avea trăsăturile unei femei cu faţă rotundă, cu buze groase, cu părul buclat, prins într-un coc de metal. Într-una dintre mâini ţinea un vas micuţ, identic cu cel pe care-l purta fata. În cealaltă mână ţinea cuţitaşul pentru naştere. La picioarele statuii, altarul era acoperit cu de-ale gurii, ca o masă de sărbătoare.

—Nintu, moaşă a Lumii, şopti Egimé cu fruntea plecată, Sarai, fiica lui Taram şi a lui Ichbi, te salută şi îţi mulţumeşte.

Sarai o privi fără să înţeleagă. Bosumflată, bătrâna mătuşă îi apucă mâna dreaptă, îi înmuie degetele în sânge şi le frecă pe pântecele statuii.

—Fă şi tu asta, porunci de nou.

Cu un dezgust care o făcea să strângă din dinţi, Sarai îi dădu ascultare. Egimé luă atunci vasul de bronz, vărsă câteva picături din sângele menstrual în cupa cea mică pe care o ţinuse statuia lui Nintu în mână. Când se ridică, faţa îi era luminată de un zâmbet larg, aşa cum Sarai n-o văzuse niciodată.

—Bine ai venit în odaia roşie, fiică a fratelui meu. Bine ai venit printre noi, viitoare *munus*! Dacă am înţeles eu bine explicaţiile încurcate ale lui Sililli, s-ar părea că n-ai mâncat de azi dimineaţă. Aşa-i că ţi-e foame?

Un hohot de râs izbucni în spatele lui Sarai. Sililli o trase la pieptul ei, cuprinzând-o în braţe. Sarai se lăsă în voia îmbrăţişării, mirată de îmbărbătarea neaşteptată pe care o simţea culcându-şi tâmpla pe sânul dolofan.

—Vezi, îi şopti Sililli cu un strop de mustrare, nu e chiar aşa de groaznic. Nu merita să faci atâta tevatură...

* * *

În seara aceea, înainte de a se îndopa pe săturate cu prăjituri, cu fructe şi turte de orz cu miere şi brânză de oaie, primi o tunică nouă: o ţesătură fină de in şi lână, cu dungi negre, la fel cu cea pe care o purtau mătuşile ei şi slujnicele. I se arătă cum să facă mici tampoane de lână care erau înmuiate într-un ulei anume, acela căruia îi simţise mirosul greu şi cam greţos de îndată ce deschisese uşa.

—Este ulei de măsline, explică mătuşa Egimé. Un ulei rar şi preţios pe care-l pregătesc *mar.Tu*, oamenii-fără-de-oraş. Poţi să-i mulţumeşti tatălui tău: el îl aduce pentru soţiile regelui şi doseşte câteva amfore pentru noi. Când se termină, folosim ulei de peşte turtit. Crede-mă, este mult mai aspru şi pute groaznic. Aşa de tare încât trebuie după aceea să stăm cu fundul în ulei de chiparos o zi întreagă. Dacă n-am face aşa, bărbaţii noştri ar crede, atunci când iau calea aşternuturilor noastre, că sexele noastre s-au prefăcut în coşuri de pescuit!

Gluma fu răsplătită cu hohote de râs. În fine, Sililli îi arătă cum să împăturească cârpele pe care avea să le poarte între coapse.

—Le schimbi în fiecare seară înainte de a te culca. A doua zi le speli. Am să-ţi arăt cum să încălzeşti apa, acolo în fundul odăii.

De fapt, în odaia roşie se găsea tot ce trebuie pentru ca femeile să poată trăi acolo timp de şapte zile fără a ieşi defel. Paturile erau confortabile, fructele, carnea, brânza şi dulciurile erau aduse din belşug de femeile rămase afară. Erau coşuri pline de lână toarsă şi războaie de ţesut pe care se lucra din plin.

Întrucât Sililli se găsea în odaia roşie numai datorită iniţierii lui Sarai, ea nu putea dormi acolo în noaptea aceea şi nici în nopţile următoare. Înainte de a se întoarce la curtea femeilor, pregăti un ceai pe care Sarai îl bău dintr-o ceaşcă aburindă:

— Ca să nu te doară burta la noapte.

Buzele moi ale lui Sililli atinseră drăgăstos tâmplele lui Sarai.

—Nu am dreptul să mă întorc în odaia roşie decât seara la asfinţit. Dacă ceva nu-i în regulă, înştiinţeaz-o pe mătuşa Egimé. După cum ai văzut, bombăne, dar ţine mult la tine.

Pusese cu siguranţă în băutură şi altceva decât ierburi pentru îngrijirea pântecelui. La puţină vreme după plecarea ei, Sarai adormi într-un somn pe care nu-l tulbură nici un vis rău.

Când se trezi, mătuşile şi slujnicele erau deja la treabă. În ciuda luminii slabe, degetele lor ţeseau cu aceeaşi uşurinţă ca şi cum ar fi stat la soare. Trăncăneau aşa cum ciripesc păsările, întrerupându-se doar pentru a râde sau a se ciondăni cu mare poftă.

Egimé îi porunci lui Sarai să meargă să-i mulţumească lui Nintu şi să aşeze câteva daruri de mâncare pe altar. Apoi tânăra se scăldă în bazin, unde o slujnică veni să verse uleiuri, iar apoi să-i ungă pântecele şi coapsele cu o alifie parfumată.

Când fu curată, Egimé se apropie ca să o întrebe dacă sângerează mai departe şi regulat. După aceea, Sarai putu să-şi sature foamea cu lapte de oaie, cu brânză proaspătă de vaci, amestecată cu miere, cu pâine de orz muiată în suc de carne, pe care se întindeau curmale pisate, caise şi piersici.

În timp ce se pregătea să ajute la ţesut, pentru 'a învăţa cum să treacă suveicile printre firele celor mai iscusite urzeli, mătuşile ei mai tinere îi ridicară în faţă o placă înaltă de bronz.

Mirată, Sarai le privi fără să priceapă.

—Scoate-ţi tunica, o să-ţi spunem cu ce semeni.

—Cu ce semăn?

—Chiar aşa. Te vei privi goală în oglindă şi noi îţi vom spune ce va vedea viitorul tău soţ când te va parfuma cu alifia de nuntă.

Aceste cuvinte îngheţară pântecele lui Sarai mai dihai decât baia de dimineaţă. Aruncă o privire lui Egimé. Fără a se opri din lucru, bătrâna mătuşă încuviinţă din cap cu un zâmbet care avea puterea unei porunci.

Sarai ridică din umeri cu o nepăsare foarte îndepărtată de ceea ce simţea. Îi păru rău că lipsea Sililli. De faţă cu slujnica, mătuşile cele tinere nu-şi îngăduiau să râdă de ea.

Cu o mişcare repezită, îşi lepădă tunica. În vreme ce femeile se aşezau împrejurul ei, cotcodăcind, se prefăcea, pe cât îi stătea în putinţă, nepăsătoare în gesturile şi înfăţişarea ei.

—Întoarce-te încet, porunci una dintre mătuşi, ca să te putem vedea bine.

Silueta ei se însufleţi în oglinda aramei. Lumina era atât de slabă, încât, de fapt, nici nu se putea vedea pe

sine. Egimé fu cea dintâi care comentă spectacolul oferit de Sarai.

—Sângele nevestelor îi curge din pântece, dar trebuie să recunoaştem că nu este decât o copiliţă. Dacă vrea să guste prăjitură cu miere chiar din ziua alifiei, viitorul soţ nu va fi prea răsfăţat.

—Nu am decât doisprezece ani şi două anotimpuri! protestă Sarai, înfuriată. Bineînţeles că sunt o copilă!

—Dar coapsele ei sunt delicate şi binefăcute, interveni una dintre slujnice. Se vede că va avea picioare frumoase.

—Laba piciorului îi va rămâne mică şi mâinile de asemenea, zise alta. Ceea ce va fi desigur ceva gingaş.

—Se interesează oare un bărbat de picioarele şi mâinile nevestei sale în ziua alifiei? mormăi Egimé.

—Dacă te gândeşti la fesele ei, soră-mea, va fi bine răsplătit pentru tava lui de argint. Priveşte-le cât sunt de înalte şi tari. Ai zice că sunt nişte tărtăcuţe aurite. Ce bărbat n-ar vrea să le ronţăie? Şi gropiţa din şalele ei. Peste vreun an sau doi, soţul îşi va putea bea laptele din ea, vă spun eu, suratelor.

—Şi pântecele ei este cât se poate de drăguţ, zise cea mai tânără dintre mătuşi, iar pielea ei este cât se poate de delicată. E o plăcere să-ţi treci palma peste ea.

—Ridică braţele, Sarai! îi ceru alta. Păcat! suratelor, nepoata noastră are braţele mai puţin gingaşe decât picioarele.

—Coatele sunt julite ca ale unei puştoaice, dar asta va trece. Umerii sunt frumoşi. S-ar zice că vor fi laţi. Ce crezi, Egimé?

—Umeri mari, sâni mari. Aşa se zice. Am văzut şi eu asta de zeci de ori.

Pufniră de râs, toate deodată.

—Deocamdată, viitorul soţ nu prea va avea pe ce să pună gura!

—Dar iată că răsar, iau formă, mieluşeii!

—Mai nimic! Se vede mai mult forma oaselor decât a sânilor.

—Nici tu nu prea aveai la vârsta ei, îi reteză vorba Egimé surorii ei mai tinere, şi uite astăzi: trebuie să-ţi ţesem tunici de două ori mai lungi ca să ţi-i poţi acoperi!

Râdeau mai departe fără să-şi dea seama că Sarai îşi ştergea cu dosul palmei lacrimile care-i curgeau până la gură.

—Ceea ce sigur nu va avea sub ochi soţul, în ziua alifiei, este păduricea fragedă. Nici măcar o umbră! Va trebui să se mulţumească cu brazda şi, după părerea mea, să aştepte ca ogorul să crească pentru ca să-l lucreze!

—Ajunge!

Sarai răsturnă cu o lovitură de picior oglinda de bronz. Şi se acoperea deja cu tunica.

—Sarai! o mustră Egimé.

—Nu vreau să vă mai ascult răutăţile! N-am nevoie de nimeni ca să ştiu că sunt frumoasă şi că voi fi şi mai frumoasă când voi fi mare. Voi fi mai frumoasă decât voi toate. Voi, voi sunteţi geloase, asta e cu voi!

—Trufaşă şi cu limbă de şarpe, iată cum eşti tu! răspunse Egimé. Viitorul tău bărbat nu va strâmba din nas la vederea ta. Ci auzindu-te cum vorbeşti. Nădăjduiesc că fratele meu Ichbi a luat măsuri de prevedere pentru a nu întâmpina un refuz!

—Tatăl meu nu s-a hotărât să mă căsătorească. N-are rost să ziceţi tot timpul aceleaşi lucruri. Nu am un viitor soţ. Voi toate sunteţi bătrâne şi spuneţi prostii!

Aproape că țipase, cu vocea ascuțită. Cuvintele ei se loviră de pereții umezi ai odăii roșii și recăzură pe podeaua de cărămidă în mijlocul unei tăceri stânjenite. Râsetele încetaseră. Egimé își încruntă și mai mult fruntea:

—De unde știi că nu ai un viitor bărbat?

Sarai se înfioră. Teama care-i înnodase pântecele în ziua dinainte apăruse din nou.

—Tatăl meu nu mi-a spus nimic, șopti ea. Îmi spune întotdeauna ce vrea el să fac.

Mătușile ei și slujnicele își luară ochii de la ea.

—Tatăl tău n-are ce să-ți spună despre lucrurile care se petrec așa cum trebuie, îi întoarse vorba Egimé.

—Ba da, tatăl meu îmi spune tot. Sunt fiica lui preferată...

Sarai se opri brusc. Fusese de ajuns să rostească aceste cuvinte pentru a auzi minciuna cuprinsă în ele.

Egimé oftă scurt.

—Născociri de fetiță! Nu născoci ceva care nu există. Legile cetății și voința lui Ea cel Puternic vor fi respectate. Așadar vei rămâne cu noi încă patru zile, în cea de a șaptea vei ieși din odaia roșie și vei fi pregătită pentru cununie. Luna aratului ogoarelor este o lună bună pentru treaba asta. Cel care va fi soțul tău este deja în drum spre Ur. Sunt sigură că tatăl tău a ales un bărbat bogat și puternic. Nu vei avea de ce să te plângi. Înainte de luna ce vine, te va fi uns cu alifia de chiparos. Asta se va întâmpla. Și e foarte bine să fie așa.

După şapte zile lungi şi şapte nopţi pline de vise pe care nu îndrăzni să le destăinuiască nimănui, Sarai părăsi odaia roşie. Se temea de această clipă tot atât cât o şi nădăjduise.

Soarele nu era încă sus pe cer, dar lumina zilei o orbi într-atât încât abia putu deschide ochii. O auzi mai degrabă decât o văzu pe Sililli venindu-i în întâmpinare, îmbrăţişând-o şi cotcodăcind de plăcere în timp ce Egimé îi dădea ultimele sfaturi.

Chiar înainte ca Sarai să poată scoate un cuvânt, Sililli o târî în scara care ducea la camerele femeilor. Albul pereţilor era încă mai orbitor decât cel din curte. Sarai se lăsă condusă ca o oarbă. Sub picioarele ei, treptele scării păreau a fi mai multe decât îşi amintea ea. Deschise ochii pe terasa de sus a casei. Sililli împinse o uşă din lemn de cedru atât de nouă încât mai mirosea a răşină.

— Intră!

Cu mâna deasupra ochilor, Sarai şovăi. Dincolo de uşă părea că se deschide un hău de umbră.

— Intră odată! şopti Sililli.

Încăperea era mare, mai lungă decât largă. Avea o fereastră pătrată, care lăsa să pătrundă soarele dimineţii. Dedesubt, peretele forma o băncuţă acoperită cu o rogojină. Podeaua era din cărămizi roşii date cu ulei, iar tavanul, înalt, era făcut din trestii subţiri, legate cu grijă de bârnele cioplite. Totul era nou. Cele două paturi, cel mare ca şi cel mic, precum şi un cufăr uriaş, întărit cu piroane de argint. Un război de ţesut, de asemenea nou,

era împins lângă unul din pereți. Vazele, castronașele și cupele, așezate pe o etajeră de nuiele într-un colț al încăperii, nu fuseseră niciodată folosite, și nici vatra de pământ ars nu fusese încă mângâiată de vreo flacără.

—Nu e grozav? Așa a vrut tatăl tău să fie lucrurile.

Obrajii lui Sililli erau roșii de nerăbdare. Într-un șuvoi de cuvinte, povesti cum Ichbi Sum-Usur zorise tâmplarii și zidarii pentru ca toate minunățiile acelea să fie gata în ziua când Sarai va fi părăsit odaia roșie.

—A avut grijă de tot! A venit el însuși să hotărască înălțimea zidurilor. A grăit așa: „Este cea dintâi dintre fiicele mele pe care o mărit. Nimic nu va fi prea frumos pentru ea. Vreau ca odaia ei de soție să fie cea mai înaltă și mai frumoasă din curtea femeilor!"

O senzație ciudată șerpui prin gâtul lui Sarai. Dorea să împărtășească bucuria lui Sililli și în același timp pieptul îi era atât de încordat, încât de-abia își găsea răsuflarea. Nu putea să-și ia ochii de la patul cel mare. Avea dreptate Sililli, era cel mai frumos din câte văzuse.

Rama din lemn de platan avea picioare groase, pe care fuseseră sculptate cu gingășie figurile zodiacului. Pe scândura mare, în capătul căreia erau piei de oaie de un alb imaculat, era pictată cu vopsea roșie o siluetă a lui Nintu.

—Sunt toate lunile celor patru anotimpuri, comentă Sililli, atingând cu degetul arătător desenul Peștelui-Capră, Constelația *Mul.suhur*. Astfel încât toate să-ți fie prielnice.

Arătă patul cel mic așezat în celălalt colț al încăperii și adăugă:

—Acesta este pentru mine. E nou și el. Desigur, nu voi dormi în el decât în nopțile când vei fi singură.

Sarai îi ocoli privirea. Dar fericirea lui Sililli nu se oprea aici. Ea desfăcu cu zgomot zăvoarele de argint ale cufărului cel mare, îi deschise capacul de lemn masiv, dând la iveală un maldăr de stofe şi de şaluri.

—Şi asta a vrut tatăl tău, un cufăr plin! Uită-te la ţesăturile astea minunate! Din fir de in atât de subţire că ai zice că-i pielea unui prunc. Şi aici...

Deschise o punguţă de piele. Tot felul de broşe, brăţări, agrafe de păr din lemn şi din argint, zornăiră pe pieile de oaie. Sililli continuă să se agite. Desfăşură cu câteva gesturi dibace una dintre stofe în jurul lui Sarai, întocmind-o într-o togă cu falduri desăvârşite care, aşa cum era regula, lăsa dezgolit umărul stâng.

Făcu un pas înapoi, dar Sarai nu-i lăsă destul timp ca să-şi admire opera. Dezbrăcă toga şi o lăsă să cadă pe pat, întrebând cu o voce mai tremurătoare decât şi-ar fi dorit-o:

—Ştii cine o să fie?

—Sarai... dar despre ce vorbeşti?

—Despre el. Despre cel pe care mi l-a ales tatăl meu drept soţ. Cel care se va culca în patul cel mare cu mine.

Fruntea lui Sililli se încreţi iarăşi şi un oftat adânc îi cutremură pieptul. Adună cu un gest mecanic ţesătura părăsită de Sarai şi o împături cu grijă.

—Cum crezi că aş putea eu să ştiu? Tatăl tău nu destăinuieşte aşa ceva unei slujnice.

—A sosit deja la noi în casă? se enervă Sarai. Măcar atâta lucru ar trebui să ştii.

—Nu se obişnuieşte ca mirele şi tatăl său să se prezinte la viitoarea soţie înainte ca aceasta să fi luat parte la prima masă a musafirilor. Chiar nu te-a învăţat nimic Egimé în aceste şapte zile?

—Cum să nu! M-a învăţat să cânt, să-mi spăl rufele,

să țes fire colorate, foarte subțiri dar solide. M-a învățat ce trebuie să facă o nevastă ca să nu-i fie niciodată foame bărbatului ei. Cum trebuie să fie hrănit dimineața și seara. Ce trebuie să i se spună și să nu i se spună. M-a învățat să-mi vopsesc picioarele, să-mi împrobodesc părul, să mă ung cu pomadă între fese. Îmi zbârnâie capul și-acum!

Vocea lui Sarai se ridica pe măsură ce ochii i se umpleau de lacrimi pe care ar fi fost bucuroasă să le ascundă.

—Dar nu mi-a spus cine îmi va fi bărbatul.

—Pentru că nu știe nici ea.

Sarai căută minciuna în ochii lui Sililli. Nu citi în ei decât o dragoste puțin tristă. Puțin ostenită.

—Ea nu știe, Sarai, zise din nou Sililli. Așa este, fata mea. O fiică aparține tatălui ei, tatăl ei o dă bărbatului ei. Așa stau lucrurile!

—Spuneți cu toatele același lucru. Dar eu mă voi duce să-l întreb pe tatăl meu.

—Sarai! Sarai! Deschide ochii! Mâine toată casa va fi în sărbătoare. Tatăl tău va oferi primul ospăț și va arăta oaspeților frumusețea ta. Bărbatul tău va oferi tava lui de nuntă, lingurile lui de argint, și atunci vei afla cine este. Poimâine te va unge cu miresmele de soție și vei fi a lui. Asta este! Asta se va întâmpla! Nu se poate schimba nimic, deoarece în acest fel se mărită fetele Preaputernicilor din Ur. Iar tu ești Sarai, fiica lui Ichbi Sum-Usur. Peste două nopți, bărbatul tău va veni să doarmă în odaia asta frumoasă, în patul ăsta frumos. Spre cea mai mare fericire a ta. Tatăl tău nu putea face o alegere greșită...

Astupându-și urechile cu mâinile ca să nu mai audă, Sarai se repezi afară din încăpere. În prag, o umbră o opri în loc: în fața ei se înălța fratele ei mai mare, Kiddin.

Avea cincisprezece ani, dar arăta cu doi sau trei mai mult. Deşi barba lui nu era încă decât un tulei străveziu, avea înfăţişarea falnică a unui tânăr nobil din Ur, primul născut al unei case mari. Avea trăsături regulate. Muşchii umerilor, braţelor şi coapselor lui erau deja cele ale unui războinic. Kiddin iubea lupta şi o practica zilnic. Îşi îngrijea părul şi-şi stăpânea privirea, tonul şi măsura cuvintelor şi a gesturilor. De multă vreme observase Sarai că făcea în aşa fel încât ţesătura togii, descoperindu-i umărul drept, să-i pună în valoare fineţea pielii şi să îndemne femeile s-o atingă cu degetele. Acasă era preocupat mai presus de orice ca toată lumea să respecte rangul lui de întâi născut. Chiar şi Sililli, deşi părea a nu se teme decât de Ichbi Sum-Usur, avea grijă să nu-l jignească niciodată.

Cu o voce lipsită de emoţie, Kiddin îi dădu ştirea:

—Bună ziua, sora mea. Tatăl nostru îţi cere să vii la el, deoarece va jertfi oile pentru a cunoaşte viitorul tău de soţie. *Barù* este deja în templu. Bea şi îşi pune miresme.

Sarai deschise gura pentru a pune întrebarea care o rodea, dar numai un „Bună ziua, fratele meu mai mare" trecu de pragul buzelor ei. O sclipire se aprinse în ochii lui Kiddin. Un zâmbet batjocoritor aminti că nu era de fapt decât un tinerel.

—Pregăteşte-te. Vin să te iau peste puţină vreme.

Întoarse spatele şi părăsi încăperea, ca un mare domn căruia îi place să lase tăcerea să se aştearnă peste vorbele sale.

* * *

Era multă îngrămădeală în mica încăpere unde lucra tatăl lui Sarai. Doi dintre pereţi erau acoperiţi de rafturi încărcate peste măsură cu tăbliţe de argilă. Scrisori şi

contracte, sute de socoteli. Toate aceste lucruri însemnate făceau din Ichbi Sum-Usur un om temut şi respectat.

Pe o masă lungă de abanos, un slujitor turtea un bulgăre de argilă într-o matriţă de lemn, cu ajutorul unui pisălog. Lângă el, lădiţe cu argilă proaspătă acoperite cu pânză de in umezită, cuţite de bronz, oale pline cu calame[3] mici şi mari... tot ce trebuie pentru scris. Aşezat în capătul celălalt, un scrib dăltuia cuvintele în pastă, cu degete sigure şi sprintene.

Sarai îşi auzi tatăl dictând:

— ... soţul va putea veni în casa mea, să locuiască în ea, ca un fiu binevenit...

Lăsă să cadă în urma ei perdeaua uşii.

— Fiica mea!

Dedesubtul bărbii lungi şi negre, ondulată impecabil, guşa tatălui ei se umfla de plăcere.

Ichbi Sum-Usur făcu semn servitorilor să iasă. Acoperind în grabă cu o cârpă lucrarea lor neisprăvită, scribul şi ajutorul său părăsiră încăperea, plecându-şi capul de mai multe ori în faţa lui Sarai. Atunci, Ichbi Sum-Usur îşi deschise larg braţele, rostind cuvinte ce păreau a se preface în miere.

— Fata mea, cea dintâi care se mărită!

— Sunt fericită că te văd, tatăl meu.

Şi era adevărat. Era întotdeauna fericită. Nu pentru că tatăl ei ar fi fost un bărbat deosebit de frumos. Era doar puţin mai înalt decât ea, iar corpolenţa lui era mărturia lipsei de mişcare şi a meselor prea bogate pe care-i plăcea să le aranjeze cu fiecare prilej. Cu toate acestea, era

---

[3] Bucăţi de trestie cu vârful tăiat oblic, folosite pentru scrisul pe tăbliţe de argilă (n.t.)

cucerită de prestanța lui, acest soi de distincție pe care o dă puterea și care aparținea doar celor mai nobili băștinași din Ur. Privirea lui, subliniată de o trăsătură groasă de khol[4], avea siguranța celor care se știu deasupra mulțimii. Mai mult decât atât, astăzi era îmbrăcat într-o tunică splendidă, tivită cu broderii multicolore și mici ciucuri de argint, însemne ale demnitarilor de rangul întâi. Față de veșmântul lui, rochia lui Sarai, deși extrem de fină, părea aproape ceva de rând.

Era mândră de tatăl ei, mândră că este fiica lui și, cu toate că i se cuvenea lui Kiddin, fratele cel mare, să fie cel dintâi dintre copiii lui Ichbi Sum-Usur, Sarai nu se îndoia că este cea dintâi în inima lui. Și nimic nu-i plăcea mai mult decât să constate acest lucru.

Își plecă bustul într-un salut respectuos, poate cam exagerat, dar care stârni un mormăit satisfăcut al tatălui său. El se apropie și îi ridică capul cu un deget trecut pe sub bărbie.

—Ești frumoasă, copila mea. Egimé spune că ai fost cuminte în odaia roșie. E bine. Sunt mulțumit de tine. Și tu, ești mulțumită de mine?

Sarai respiră mireasma de smirnă cu care se stropise din belșug tatăl ei și se mărgini să răspundă cu un clipit din gene.

—Asta-i tot? Pun să ți se clădească cea mai frumoasă odaie din casă și asta-i toată mulțumirea ta față de mine?

—Sunt foarte mulțumită de odaia mea, tatăl meu. Patul, mai ales, este foarte frumos. Totul este foarte fru-

---

[4] Fard de culoare închisă aplicat de orientali și nord-africani pe pleoape, gene și sprâncene (n.t.)

mos. Cufărul şi rochiile. Totul. Şi tu eşti tot tatăl meu mult-iubit.

—Dar? oftă Ichbi Sum-Usur, care ştia să citească în ea tot atât de bine ca pe o tăbliţă a scribilor regali.

—Dar, tatăl meu prea-iubit, nu ştiu nimic despre soţul care va veni alături de mine. De el depinde, poate, să mi se pară patul mult mai puţin frumos şi odaia mai proastă decât una de chirpici din preajma oraşului.

Uimirea rotunji sprânceana lui Ichbi Sum-Usur înainte de a slobozi geamătul, jumătate oftat, jumătate râs, care-i scuturã ciucurii togii.

—Sarai, Sarai, fiica mea! Nici acum n-ai de gând să te schimbi?

—Tatăl meu, vreau doar să ştiu pe cine mi-ai ales de bărbat şi de ce. Oare nu am acest drept?

Vocea lui Sarai nu era nici plângăreaţă şi nici supusă. Dimpotrivă, Ichbi Sum-Usur putu să distingă în ea o vibraţie pe care o cunoştea foarte bine. Acea inflexiune a vocii pe care o avea şi el atunci când se aştepta ca ordinele să-i fie executate fără discuţie.

Pleoapele-i ascunseră ochii pe jumătate. Lăsă tăcerea să se aştearnă din greu, aşa cum făcea când voia să-şi impresioneze subalternii. Afară, în curte, se auziră glasuri cu urări de bun venit. Soseau oaspeţi. Sarai aşeză mâna ei micuţă pe încheietura mâinii tatălui ei. El îşi îndreptă bustul pe cât putea de semeţ.

—Un tată alege pe cel care-i va lua fiica de soţie pentru motivele care-i convin. Cel pe care ţi l-am ales îmi convine. Dacă-mi convine, îţi va conveni şi ţie.

—Vreau doar să-i văd faţa.

—Vei avea toată viaţa ta de soţie ca să-l vezi.

—Şi dacă nu-mi place?

—O căsătorie nu este o toană. Un soț nu este ales pentru că are un nas frumos.

—Nu e vorba de nas! Nu m-ai învățat tu să recunosc soarta unui om observându-i fața și mersul?

—Atunci încrede-te în mine. Am ales bine.

—Te rog, tată!

—Gata! se enervă de-a binelea Ichbi Sum-Usur. Ce-ți închipui tu? Că te voi duce până la el ca să-i judeci înfățișarea? Puternice Ea, ai milă de mine! Poate că ar trebui să trimit și soli prin tot orașul ca să anunțe că Ichbi Sum-Usur își schimbă părerea, că nu-și mai mărită divina lui fiică pentru că ea nu-l place pe soțul pe care i l-a găsit! Sarai, Sarai! Te rog să nu mai jignești zeii cu prostii.

Se întoarse și apucă furios tăblița de argilă pe care scria scribul cu o clipă mai devreme. O flutură prin aer în fața lui Sarai.

—Tăblița asta este contractul tău de căsătorie. Mai sunt șapte zile, șapte zile până să-mi sosească una întocmai, purtând urma calamului soțului tău și a tatălui său. Șapte zile de ospețe, de cântări și de rugăciuni care mă vor costa două mii de mine[5] de orz! Șapte zile în cursul cărora fiica mea preferată nu va avea decât un singur drept și o singură datorie: să fie frumoasă și să zâmbească.

Glasul i se ridicase, ultimele cuvinte fiind aruncate cu atâta mânie încât trebuie că se auzeau din curte. Azvârli tăblița pe masă, își ridică tunica alunecată de pe umăr.

—Prezicătorul ne așteaptă. Să nădăjduim că nu va descoperi cine știe ce nenorocire în măruntaiele oilor.

* * *

[5] Mina – măsură de greutăți echivalentă cu 0,575 kg. (n.t.)

Prezicătorul era un bărbat atât de slab încât trupul de-abia i se ghicea sub togă. Părul şi barba, desăvârşit pieptănate şi date cu ulei, îi acopereau umerii şi pieptul. Din chipul lui se vedeau numai pupilele negre, sclipind ca nişte pietre scumpe şlefuite.

Sarai stătea între tatăl ei şi Kiddin. Le simţea căldura trupurilor lângă umeri şi le putea auzi răsuflarea. Când şi când, Kiddin îi arunca priviri pe care prefera să nu le înfrunte. Era limpede că auzise vocea mânioasă a tatălui lor. Li se alăturase în timp ce se duceau la templu, purtând un zâmbet care spunea multe. Nu era de altfel nevoie să-şi spună deschis gândurile, Sarai le ghicea tot aşa de bine ca şi cum i le-ar fi şoptit la ureche: „De data asta, soră-mea, tatăl nostru s-a ţinut tare. Nu cedează în faţa moşturilor tale. Era şi timpul! Mai crezi şi acum că eşti preferata lui?"

Mai rămânea doar speranţa ca zeii să fie buni cu ea. Şi ca tatăl ei să nu-i fi ales un bărbat ca Kiddin! Unul care vrea mereu să-şi arate puterea şi umblă cu nasul pe sus. Nu l-ar suporta nici măcar o zi! Sarai respinse gândurile acelea. Nu trebuia să se gândească la rău în timp ce *barù* începea ceremonia. Trebuia, dimpotrivă, să-şi deschidă inima prezicătorului şi Puternicilor Cerului. Să vadă ce era bun în ea. Să facă în aşa fel încât bărbatul ei să fie un om în stare să sporească tot ce era mai bun în ea.

Se îndreptă, îşi desfăcu pumnii, îşi ridică uşurel faţa, ca să poată fi mai bine văzută. Şi se luptă cu mirosul înţepător al aşchiilor de cedru pe care prezicătorul le arunca peste jarul unei mici vetre. Nu se vedea mai nimic, toate deschizăturile templului fiind astupate. Numai două torţe din ceară de albine iluminau băncuţa pe care erau aşezate statuile şi altarele strămoşilor familiei.

Prezicătorul pusese trei ficați de oaie la picioarele străbunilor lui Ichbi Sum-Usur. Întors cu spatele, mormăia cuvinte pe care nu le pricepea nimeni. Totuși, fiecare făcea tot ce putea ca să nu-și tulbure concentrarea.

La câțiva pași în spatele rândului întâi ocupat de Sarai, de tatăl și de fratele ei, nu mai erau decât vreo șase rude apropiate și doi sau trei invitați. Erau oameni cărora Sarai, intrând în templu, le ocolise zâmbetele și încurajările, încă furioasă de împotrivirea tatălui ei. Ca și ea, fiecare din ei se străduia acum să respire și să nu tușească, în ciuda fumului care înțepa ochii și irita gâtlejul.

Deodată, *barù* adună laolaltă cei trei ficați pe o tavă de răchită. Se întoarse și veni de-a dreptul către Sarai și tatăl ei. Sarai nu se putu împiedica să rămână cu ochii țintă la măruntaiele din care încă se mai scurgea un fir de sânge cald. Vocea prezicătorului răsună în templu, puternică și limpede:

— Ichbi Sum-Usur, slujitor credincios, tu al cărui nume înseamnă „Fiul care-și apără cinstea", Ichbi Sum-Usur, am așezat un ficat dinaintea tatălui tău. Am așezat un ficat dinaintea tatălui tatălui tău. Am așezat un ficat dinaintea străbunicului tău. Le-am cerut tuturor celor trei să fie de față pentru oracol. Ceea ce știu ei, vei ști tu, Ichbi Sum-Usur.

Chipul slăbănog al prezicătorului se afla chiar dinaintea lui Sarai. Răsuflarea lui mirosind a lapte cam acrit o făcu să se tragă înapoi. Mâna necruțătoare a lui Kiddin o sili să-și reia locul. Într-o liniște adâncă, *barù* îi cerceta fața în cele mai mici amănunte. Concentrarea îi dezvelea dinții, ca unei fiare. Fascinată, Sarai privea gingiile prea albe, dinții prea galbeni, numeroasele găuri care îi despărțeau. Făcu ce putu ca să nu-și arate dezgustul și teama.

Nici o suflare nu se auzea în jurul ei. Nu se clintea nici un picior, nu plescăia nici o limbă. Doar pârâitul aşchiilor pe jăratic.

Fără a da de veste, *barù* împinse tava cu măruntaiele la pieptul lui Sarai. Ea o apucă de margini. Era mult mai grea decât îşi închipuise. Se feri să-şi coboare privirea pe carnea vie şi negricioasă.

Barù se depărtă de ea, dându-se câţiva paşi înapoi. Fără a-şi lua ochii de la Sarai, se opri lângă vatra de cărămidă. Alături, pe o masă de piatră, aşezase statueta propriului său zeu. Barba lui începu să tremure, dar totuşi gura rămase nemişcată. Încet, încet, ochii i se ridicară spre umbra tavanului. Apoi se întoarse spre zeul său. Îşi desfăcu braţele, îşi aplecă bustul în faţă, vocea lui bubui, făcându-i pe toţi să tresară.

—O, Asalluli, fiul lui Ea, domnul meu atotputernic în ale prezicerii, m-am purificat în mirosul chiparosului. O, Asalluli, primeşte acest *ikribu*, pentru Ichbi Sum-Usur slujitorul tău, pentru Sarai slujitoarea ta. Vino aici, o, Asalluli, ascultă îngrijorarea lui Ichbi Sum-Usur, care-şi dă fiica de soţie. Ascultă-i întrebarea şi dă un oracol prielnic. Fi-va Sarai o soţie bună, rodnică şi credincioasă, din această lună *kislimù* a celui de al treilea an al domniei lui Amar-Sin şi până în ceasul morţii sale?

Tăcerea, grea, afumată, se lăsă din nou în templu.

Nu se petrecea nimic. Nimeni nu mişca. Sarai simţi cum muşchii umerilor ei se încordează şi se umplu de ace subţiri. Treptat, ceafa ajunse s-o doară nespus de tare, ca şi cum ar fi împuns-o vârful unei săgeţi. Apoi şalele, coapsele, braţele! Tot trupul ei, înţepenit sub greutatea tăvii care purta ficaţii, luase foc, astfel încât îi venea să ţipe de durere.

Prezicătorul era din nou acolo, chiar lângă ea. Îşi aşează mâinile pe ale ei. Mâini îngheţate, a căror carne de-abia ajungea să ocrotească oasele. Cu o mişcare rapidă, el trase tava. Sarai răsuflă adânc. Durerea i se scurse din membre ca apa printr-o sită. Din spatele ei se auzi un oftat de uşurare. Totuşi, nici tatăl ei, nici Kiddin nu clipiră din ochi.

Barù aşează ficaţii pe trei suluri de lut ars care înconjurau statueta zeului său. Scoase dintr-un sac mare de piele nişte tăbliţe scrise, un ficat de oaie din ceramică smălţuită. Cu pas grăbit, se duse să scoată draperia care astupa deschiderea cea mai apropiată de masă. Lumina zilei năvăli în încăpere şi se zbengui în rotocoale albăstrui de fum groase ca nişte alge.

Pe când se întorcea către masă, îl opri în loc un zgomot ciudat. Un fel de şuierat, aproape un fluierat. Înţepeniră cu toţii, cu ochii căscaţi de îngrijorare. Prezicătorul îşi aţinti privirea asupra ficaţilor. O băşică se forma pe cel din stânga. Apoi sângele se scurse încet pe lob. Din nou se auzi şuieratul. Un freamăt de teamă trecu din gură-n gură. Sarai îl simţi pe tatăl ei tremurând lângă ea.

Prezicătorul făcu un pas înainte, cu grijă. Ficatul alunecă de pe sulul care-l purta, îndoindu-se ca o cârpă moale. În timp ce un strigăt de groază umplu templul, căzu pe jos.

Tăcerea îi încremeni pe toţi. Sarai nu îndrăznea să se uite la tatăl ei. Frica o strângea de gât şi de şale. Fără nici o vorbă sau o privire pentru adunare, prezicătorul se duse până la masă. Îşi înclină trupul cărunt, apucă ficatul căzut pe pământ şi-l puse într-un coş gol, alături de aşchiile de cedru. Apoi, fără explicaţie, se aplecă asupra mărunta-

ielor rămase şi începu să le cerceteze.

Un oftat de uşurare străbătu adunarea şi fiecare se pregăti pentru lunga aşteptare a cercetării.

Sarai se înarmă cu curaj şi răbdare. Până când avea să termine, clepsidra putea să fie întoarsă de multe ori. Un prezicător putea să înceapă cercetarea oracolului pe la mijlocul zilei şi să nu o termine decât la asfinţit. Fiecare parte a ficatului trebuia să fie examinată cu mare atenţie. *Barù* le atingea uşor, le freca, le tăia. Număra chisturile, fisurile, pustulele, le verifica locul, direcţia, însemnătatea, în tăbliţele lui şi pe ficatul de ceramică. I se întâmpla şi să-şi scrie observaţiile pe tăbliţe proaspete.

De data asta, totuşi, nu trecu multă vreme. Cel mult un ceas. Prezicătorul îşi îndreptă trupul firav. Îşi spălă mâinile pline de sânge şi le şterse cu grijă. Ichbi Sum-Usur se încordă. Sarai îl auzi răsuflând mai tare. Şi inima ei bătea mai repede. Îngrijorarea îi împungea şalele.

Fără nici o privire pentru ea, *barù* se instală iarăşi în faţa tatălui ei.

—Cercetarea s-a sfârşit, Ichbi Sum-Usur. După cum ai văzut, străbunicul îşi refuză oracolul. Pentru ceilalţi, situaţia este aşa: doi ficaţi, o ridicătură la stânga splinei. Un ficat: o perforaţie. Un ficat: o cruce pe Deget. Un ficat: două fisuri la Baza tronului. Un ficat fără fisură. Pentru ce rămâne, îţi voi da mâine tăbliţele unde totul va fi adeverit. Oracolul este prielnic fiicei tale. Soţie bună şi chiar de bună voie. Soţie credincioasă, deşi nu-i stă în fire. În ce priveşte rodnicia: doi copii. S-ar putea să fie doi băieţi.

Sarai auzi în acelaşi timp râsul tatălui ei şi exclamaţiile rudelor în spatele ei. Dar, înainte de a înţelege dacă oracolul era bun sau rău pentru ea, după gustul ei, tatăl ridică o mână.

—*Barù*, de ce tatăl tatălui tatălui meu nu se învoieşte să-şi dea oracolul?

Barù îşi aşează privirea pe Sarai.

—Străbunicul tău nu se învoieşte să răspundă întrebării tale, Ichbi Sum-Usur.

—De ce oare? rosti Ichbi Sum-Usur cu o voce stinsă. Am făcut o alegere proastă?

Prezicătorul clătină din cap.

—Întrebarea era: va fi Sarai o soţie bună, rodnică şi credincioasă? Nu este vorba de alegerea ta, ci de fiica ta, Ichbi Sum-Usur. Strămoşul tău spune aşa: nu vreau să mă amestec în celebrarea acestei cununii.

Urmă o tăcere apăsătoare. Inima lui Sarai bătea nebuneşte. Lângă ea, Kiddin strângea din pumni, nervos.

—Nu pricep, zise tatăl său. Trebuie să nu-mi dau fiica celui care o vrea de soţie?

—Nu. Doi ficaţi şi doi strămoşi sunt de-ajuns. Oracolul rămâne. Cu toate astea, fiindcă eşti un client bun, îţi voi face pe degeaba o dezvăluire, pe care nu o voi însemna pe tăbliţă. Tatăl tatălui tău spune aşa: Fiica ta îi place lui Ishtar[6]. Ea poate fi o soţie fără soţ. E dintre acelea care stârnesc patimile cumplite. Asta poate aduce nenoroc, dar şi mărire. Zeii îi vor hotărî soarta: regină ori sclavă. Totuşi, pentru familia ta ca şi pentru a celui care o va lua de soţie: să-şi dobândească fără întârziere copiii.

* * *

—Regină ori sclavă!

—Dar şi rodnică şi credincioasă, încuviinţă Sililli fără a părea impresionată sau neliniştită. Este lucrul cel

[6] Zeiţa babiloniană şi asiriană a dragostei şi a fertilităţii (n.t.)

mai însemnat. Tatăl tău trebuie să se simtă uşurat! Eu una sunt. Şi, precum vezi, ţi-am spus adevărul. Nu putea să-şi schimbe părerea.

Sarai se abţinu să răspundă. Se găseau în odaia cea nouă şi Sililli îi spăla părul cu cea mai mare grijă, ungându-l cu un parfum uleios, înainte de a-l aduna în vreo zece cosiţe.

—Mâine, o asigură din nou Sililli, vei fi o regină. Eu ştiu lucrul acesta. Tot atât de bine ca şi un *barù*.

Ţinând în mână pieptenele lung făcut din corn de berbec, se aplecă pentru a judeca dacă făcuse o cărare destul de dreaptă. Sarai rămase tăcută încă o clipă înainte de întreba:

—Crezi că prezicătorii spun întotdeauna adevărul?

Sililli se gândi puţin înainte de a-i răspunde.

—Li se întâmplă să se înşele. Se întâmplă şi zeilor să-şi schimbe părerea. Dar când prezicătorul e sigur pe el, scrie pe o tăbliţă. Ceea ce nu însemnează în argilă nu este ascultat decât cu o singură ureche. Şi eu pot să-ţi spun viitorul privindu-te drept în ochi. Mai ales că îi ştiu pe de rost. Regină a unui soţ bun cu copii frumoşi. Văd în faţă numai bine.

Râse fără a aştepta râsul lui Sarai. Degetele-i lucrau cu o îndemânare uluitoare, împletind cosiţele una după alta, în timp ce Sarai privea prin fereastra cea mică noaptea care stătea să cadă, gândindu-se: Voi fi aici în fiecare seară, pregătind hrana pentru soţul meu. Culcându-mă în pat pentru ca el să devină tată. Peste numai câteva zile. Timp de ani şi ani. Până ce voi fi mai bătrână decât Sililli.

Cum de se putea întâmpla una ca asta?

În zadar încerca să-şi închipuie, nu reuşea să-şi alcă-

tuiască în minte imaginile acelor momente. Nu era doar faptul că-i lipseau faţa, silueta şi trupul bărbatului ei. Nu se vedea în patul acela, pe ea, atât de micuţă, fără nici măcar destul piept, aşa cum remarcaseră mătuşile ei, alături de un trup mare de bărbat. Şi nu numai alături.

Întrebă:

—Sililli, crezi că o să facă asta? Să vrea de îndată să mă facă să am copii?

Sililli mormăi ceva şi-i mângâie obrazul. Sarai îi îndepărtă mâna.

—Nu se poate, nu-i aşa? Uită-te la mine: sunt doar un copil! Cum aş putea să am eu copii?

Sililli îşi întrerupse treaba. Era roşie în obraji, ca şi cum s-ar fi aflat în faţa unui foc.

—Nu te mai îngrijora atât. N-o s-o facă imediat. Dacă ar face-o ar însemna că este doar un prostănac. O să aveţi tot timpul pentru asta.

Nu avea prea multă convingere în glas. Sarai îi cunoştea prea bine intonaţiile.

—Minţi, îi zise ea fără răutate.

—Nu mint! se împotrivi Sililli. Atâta doar că nu se ştie niciodată întocmai cum se vor petrece lucrurile. Însă un bărbat ar fi nebun să-şi risipească sămânţa într-o fată atât de tânără ca tine.

—Numai dacă nu l-ar sfătui prezicătorul să se grăbească cu făcutul copiilor.

La asta nu se mai putea răspunde nimic. Tăcură amândouă până ce Sililli îşi termină treaba cu părul.

* * *

A doua zi, de îndată ce se lumină destul pentru a se putea începe treaba, casa se umplu de zgomote. Slujitorii

puseră capăt pregătirilor primului dintre cele şapte banchete ce urmau. În marea curte din mijloc, fusese ridicată o estradă de bambus: aveau să stea acolo mirii şi rudele lor cele mai apropiate, înălţaţi deasupra restului curţii, unde invitaţii aveau să fie împărţiţi, femeile de partea stângă, bărbaţii de partea dreaptă. Se aşternură rogojini şi covoare, presărate cu perne şi scăunele de răchită. Se puseră măsuţe joase, pe care mâini dibace aşezară petale de flori, crenguţe de mirt şi de dafin, precum şi cupe cu apă parfumată de portocale şi lămâi. Se întinseră baldachine de papură între terase, pentru ca locul ospăţului să rămână răcoros chiar în timpul cel mai călduros al zilei.

Statuile strămoşilor casei au fost cărate din templu până sub o arcadă ce ducea la curtea bărbaţilor, iar altarele lor au fost refăcute cu grijă, răspândind miresme şi arome de bucate. Ichbi Sum-Usur însuşi supraveghea aşezarea ghivecelor cu plante rare aduse din Magan şi Meluhha, precum şi a pisoiaşilor priponiţi în zgărzi, a porumbeilor uguind în colivii, a şerpilor în coşuri risipite ici şi colo prin curte, pentru a înveseli şi a impresiona invitaţii.

În sfârşit, se aduseră felurile de mâncare, cu zecile, tăvile cu prăjituri şi coşuri întregi cu pâini de orz sau de grâu. Se deschiseră ulcioarele cu vin şi cu bere...

Când soarele ajunse la nămiezi, Kiddin veni să o ia pe Sarai. Sililli se minună la vederea lui. O panglică din ţesătură fină îi prindea părul buclat, uns cu ulei. O trăsătură de khol îi sublinia albul ochilor. Cu excepţia ciucurilor din fir de argint, purta o togă de ceremonie cel puţin tot atât de splendidă ca a tatălui său. Strălucea ca un zeu, astfel încât s-ar fi putut crede că el era mirele.

O luă de mână pe Sarai şi, în timp ce străbăteau

curtea femeilor, ea auzi cotcodăcelile excitate ale slujnicelor, care-şi lăsaseră treaba pentru a căsca gura la frumuseţea tânărului lor stăpân.

Kiddin nu lăsă mâna surorii lui decât în faţa estradei, pe care ea urcă şi se aşeză pe un scăunel sculptat, înconjurată de mătuşile ei.

Bătrâna Egimé îi cercetă ţinuta până în cele mai mici amănunte. Dar Sililli îşi făcuse treaba perfect şi mătuşa nu găsi nimic de obiectat. Pieptănătura lui Sarai era atât de desăvârşită încât putea fi luată drept o diademă ţinută de agrafe de argint, fiecare fald al tunicii era la locul potrivit, centura de lână ţesută pentru acel prilej îi sublinia subţirimea mijlocului. Pentru acest dintâi banchet, cel al Înfăţişării, chipul ei nu fusese împodobit cu dresuri, ci doar o pudră fină de caolin îi acoperea faţa, făcând-o tot atât de albă ca o lună plină. În această simplitate, delicateţea trăsăturilor şi statura ei măruntă o făceau să pară mai mult stranie decât frumoasă.

Din această clipă, Sarai rămase ţeapănă pe scăunelul ei, privind drept înainte, aşteptând ca soarele să-şi atingă zenitul şi ca primii musafiri să treacă prin poarta dublă a palatului. Erau peste o sută. Marea familie a lui Ichbi Sum-Usur fusese poftită în întregime. Unii soseau din Eridu, din Larsa şi chiar din Uruk. Ichbi Sum-Usur căpătase de la regele Şu-Sin drept de liberă trecere pentru ca ei să poată călători până la Ur. Acest hatâr era cel mai frumos dar pe care un suveran îl putea face credinciosului său slujitor. Tatăl lui Sarai era îmbujorat de mândrie.

Musafirii o luară pe aleea lăsată între mese, scaune şi perne, străbătând curtea până la estradă. Acolo, fiecare îl salută pe Ichbi Sum-Usur şi pe fiul său cel dintâi cu multe vorbe bune şi râsete, înainte de a-şi cufunda mâi-

nile în bazinul de bronz. Apa din bazin era parfumată cu un amestec de smirnă, ambră şi mirt. Invitaţii îşi stropeau faţa, umărul sau chiar subţioara dezvelită de îmbrăcăminte, stângă sau dreaptă, după cum erau femeie sau bărbat. Apoi un sclav le întindea o ţesătură de in alb cu dungi galbene, cu care se ştergeau înainte de a o încinge peste tunica lor.

În cele din urmă, bărbaţii se despărţeau de femei şi se duceau să se aşeze la câte o masă, mai mult sau mai puţin depărtată de estradă, după rangul lor. Fără o privire, fără cea mai neînsemnată atenţie pentru Sarai. Dimpotrivă, femeile treceau fiecare prin faţa ei. De fapt nu o salutau. Îi cântăreau înfăţişarea şi chipul, pentru a le comenta după aceea la nesfârşit.

Acest ceremonial ţinu timp de ceasuri ore lungi. Când toţi fură aşezaţi, Ichbi Sum-Usur şi Kiddin se duseră să facă libaţiuni şi rugăciuni în faţa altarului strămoşilor. După care tatăl lui Sarai se întoarse către invitaţii săi şi, deschizându-şi braţele, le aduse la cunoştinţă că erau bine veniţi şi că zeii cerului din Ur le cereau să-şi potolească foamea şi plăcerea în cinstea foamei şi plăcerii pe care le va cunoaşte curând Sarai, ca o adevărată *munus*.

* * *

Glia cea mare şi întinsă începu să strălucească, îşi împodobi trupul veselindu-se

Glia cea întinsă îşi împodobi trupul cu metal preţios şi lapislazuli,

Se înfrumuseţă cu diorit, calcedonie şi cornalină lucitoare,

Cerul, zeul sublim, îşi aşeză genunchii pe Glia întinsă,

Turnă în ea sămânța vitejilor, a arborilor și a trestiilor în sânul său

Glia cea blândă, vaca rodnică, se umezi cu bogata sămânță a Cerului,

În bucuria ei, Glia zămisli plantele vieții...

Erau vreo zece femei care cântau la poalele estradei. Un cor de voci copleșitoare și neobosite. Dansatori învârtindu-se printre musafiri și mese, muzicanți bătând tobele și suflând în flaute, cu toții îndurau căldura cu nepăsare. Pe de altă parte, baldachinele care ocroteau comesenii de arsura soarelui împiedicau și circulația aerului din curte. Nici o adiere nu mișca din loc mirosul greu de parfumuri și de bucătărie. Neputând mânca, Sarai băuse în schimb pe săturate. Pe obrajii și fruntea ei, pudra de caolin se îngreuna absorbind transpirația și părea că vrea s-o înăbușe.

Lângă ea, ca și restul invitatelor, mătușile ei dădeau pe gât o groază de bere, de vin îndulcit cu miere și de mâncăruri. Răcorindu-și fețele cu evantaie de răchită, pălăvrăgeau și hohoteau cât le ținea gura. La fel era și în partea bărbaților. De fapt, nimeni nu urmărea cântările neîntrerupte ale căror cuvinte păreau a nu fi potrivite decât pentru Sarai:

... Iar mie fecioarei,
Mie, cu deluțorul înălțat
Mie, fecioara cu poala despuiată,
Cine-mi va ara sexul?
Udând pământul pentru mine,
Care soț își va pune acolo boul?

Dintr-o dată, cântările încetară. Dansatorii se opriră în loc, sclavii lăsară jos ulcelele. Ichbi Sum-Usur îi îndepărtă cu un gest repezit pe cei care-l înconjurau. Răsunau doar bătăile tobelor şi vocile flautelor, în timp ce toţi se întorceau spre intrare.

Sarai îi ghici silueta de îndată ce el intră în curte.

El, cel care o voia de soţie.

Fără să-şi dea seama, se îndreptase de spate ca să-l vadă mai bine. Îl distingea cu greutate în umbra baldachinelor. Înainta încet în spatele unui bărbat mai vârstnic, desigur tatăl său. La început îi păru deosebit de înalt şi cu un mers hotărât.

Deschise gura, dar parcă trupul ei uitase să răsufle. Inima îi ciocănea coastele. Mâinile îi tremurau. Le ascunse în faldurile togii.

Tatăl logodnicului părea că înaintează dinadins cu o încetineală exasperantă. Toţi musafirii, bărbaţi sau femei, îi salutau cu respect. Sarai crezu că aude un murmur de aprobare. Poate însă că era doar sângele care-i vâjâia în urechi.

Cu toate acestea, cu cât cei doi oameni se apropiau, în ea se înălţa un zâmbet voios. Îl vedea mai bine acum. Un trup zvelt, deşi cu umeri largi. Un grumaz puternic sub togă, părul cu bucle bogate adunate într-un conci strâns cu un inel de argint. Avea deja barbă, şi chiar deasă. Un bărbat. Legănarea braţelor, uşurinţa paşilor săi: un bărbat. Nu era un copil şi nici măcar un băiat de vârsta lui Kiddin.

Sarai auzi laudele nestăpânite ale mătuşilor ei atunci când tatăl şi fiul ajunseră în faţa bazinului cu miresme. Cu gesturi măsurate, unul după celălalt îşi stropiră faţa.

De data asta îl putu vedea mai bine. Sprâncenele

drepte, nasul subțire și coroiat. Între buclele bărbii, gura era precisă ca o linie. Ochii aproape ascunși de lungimea genelor care-i umbreau. Toga lui de in țesut cu roșu și albastru lăsa la vedere pulpele și picioarele. Gleznele, solide, erau strânse elegant de curelușele de piele ale sandalelor. În toate, cu siguranță, se vădea noblețea ce putea fi așteptată de la un bărbat în țara Sumerului și Akkadului.

O mână se agață de cotul lui Sarai, strângându-l ca într-o gheară. Tresări, se întoarse pe jumătate și primi răsuflarea îmbătată a lui Egimé, care-i șopti cu înflăcărare:

— Iată-l pe bărbatul tău! Privește-l bine, fata mea. Și întâmpină-l așa cum se cuvine. Este un rege. Ți-o spun eu. Noi toate, câte suntem aici, i-am fi recunoscătoare dacă ne-ar desface picioarele!

Lui Sarai îi venea să zâmbească de-a binelea, să nu-i mai fie frică de nimic. Să-i bată inima doar de nerăbdare, de bucurie și de plăcere. Da, se părea într-adevăr că tatăl ei găsise pentru fiica lui iubită pe cel mai puternic, mai frumos, mai nobil dintre bărbați!

Acum Ichbi Sum-Usur îi întâmpina pe cei doi bărbați, Kiddin îl sărbătorea deja pe mire, viitorul său frate. Se vedea cât de mult îl admira pe noul venit și căuta să-i placă. Zâmbete, râsete, clătinări din cap, schimburi de șaluri!

Da, el, Kiddin, n-ar fi șovăit să se cunune cu omul acesta.

Văzându-l cum se purta, un șerpișor de îndoială se zbătu în pântecele lui Sarai.

Preocupată de înfățișarea celui care avea să fie stăpânul zilelor și nopților ei, nu acordase nici o atenție tăvii

rituale pe care mirele trebuia să o ofere familiei miresei. Patru sclavi o urcau în clipa aceea pe estradă. Se auziră strigăte şi bătăi din palme. De aici încolo, musafirii nu-şi mai stăpâneau admiraţia.

Dominată de o statuie, marea tavă era sculptată dintr-un lemn preţios adus din Zagros, acoperit cu piele, cu bronz, cu argint. În centrul ei, sculptat din aceeaşi bucată de lemn, se înălţa un taur cu coarnele de aur, cu botul de argint şi ochii de lapislazuli. Sub pieptul lui încrustat cu fildeş şi abanos se învârtoşa un sex uriaş de bronz.

Strigătele de aclamaţie nu se mai opreau. Ochii lui Kiddin aruncau fulgere de exaltare.

Sarai se înfioră.

Ichbi Sum-Usur păşi înainte. Spuse cu glas tare ceva ce Sarai nu înţelese, puse mâna pe taur şi-i mângâie coarnele.

Un hohot de râs străbătu şirurile din curte. Sarai îşi dădu seama că mirele râdea. Cu gura deschisă, cu dinţii albi. Într-o străfulgerare, văzu chipul acestui bărbat în camera ei, în patul ei. Bărbatul acesta râzând aşa, cu gura larg deschisă, deasupra ei. Ca şi cum avea să muşte sau să rupă.

În aceeaşi clipă, mirele apucă într-o mână sexul de bronz al taurului. Cu cealaltă mână îi respinse fără cruţare pe sclavi. Întrucât unul dintre ei nu-i înţelegea gestul, îl lovi cu piciorul în coapsă, răsturnându-l peste cap la piciorul estradei, provocând astfel noi râsete. Ridică darul deasupra capului său cu o singură mână, aproape neclintit sub greutatea tăvii. Femeile scoaseră ţipete ascuţite, bărbaţii se ridicară în picioare pentru a-l aclama.

Egimé, care nu lăsase braţul lui Sarai, chelălăi şi o strânse atât de tare încât Sarai ţipă şi ea, în timp ce din corul femeilor se înălţă o nouă cântare:

Cu tine se va culca, se va culca,
Cu tine soţul tău se va culca,
Cu tine sămânţa lui va ţâşni,
Cu tine în poala ta cea rodnică,
Cu tine soţul tău...

Atunci, în mijlocul hărmălăii, el se întoarse spre ea şi o privi pentru prima dată.

Îi văzu ochii care o petreceau întreagă, apoi se întorceau la faţa ei.

Îi văzu expresia.

Văzu ce descoperea el şi ce gândea despre ea.

O copilă slabă şi lipsită de graţie. O fată fără piept, fără şolduri, cu mâini tremurătoare, cu oasele încheieturilor proeminente. O puştoaică cu faţa caraghioasă sub caolinul crăpat ca pământul la sfârşitul verii. Nu o femeie cu pometii obrajilor înalţi, cu buzele răsfrânte şi cu ochi de vacă blândă.

Văzu aceasta în ochii lui şi în încleştarea gurii în timp ce-şi slăbea sforţarea şi lăsa tava să cadă în mâinile sclavilor. Iar ceea ce văzu nu era nici măcar dezamăgire. Era expresia unui bărbat care dispreţuieşte. Care cântăreşte cu silă efortul pe care va trebui să-l facă pentru a-şi aşeza încă o dată privirea pe cea care avea să-i fie soţie.

* * *

În ziua următoare, la două ceasuri după ivirea zorilor, în curte se aflau şi mai mulţi musafiri. Unii aşteptau răbdători în străduţa din faţa casei, deşi servitorii luaseră scaunele pentru a câştiga mai mult loc. Cântările, flautele şi tobele izbuteau cu greu să acopere larma vocilor.

La amiază, statuile strămoşilor lui Ichbi Sum-Usur

fură aduse pe estradă şi aşezate alături de cele ale familiei soţului. Tava nupţială fu aşezată în faţa lor. Taurul de pe ea dispărea sub petalele de flori, bijuteriile, darurile de ţesături fine. Se făcu tăcere când cei doi taţi, după ce aruncaseră aşchii de cedru în vetrele de pământ ars, se adresară cu o voce melodioasă zeilor şi strămoşilor lor prea-iubiţi.

Vreo douăzeci de sclavi urcaseră pe estradă un bazin mare de bronz, în care fecioare cu togă albă vărsară ulcioare de ulei de cedru şi de ambră, diluate cu apă din Eufrat.

Apoi sclavii desfăşurară între un zid şi celălalt un paravan de stuf şi răchită care ascunse bazinul şi strămoşii de privirile musafirilor rămaşi în curte. Sarai, condusă de Egimé, sosi în capătul de estradă rezervat femeilor.

Purta toga ei nupţială, care-i lăsa umerii dezgoliţi, tivită cu ciucuri din fir de argint, încinsă cu o cingătoare dintr-o ţesătură de culoare roşu-aprins. Pleoapele ei, de la sprâncene şi până la pometi, erau acoperite cu un strat gros de khol. Ochii îi luceau ca ai unui animal surprins în întuneric. Buzele păreau îngroşate de pasta de ambră cu care fuseseră unse. Însă mătuşile băgară de seamă că obrajii ei erau palizi, ca şi cum Sililli nu i-ar fi descotorosit îndeajuns de caolinul din ajun.

În faţa ei, de cealaltă parte a estradei, tatăl ei, Kiddin şi unchii îi înconjurau pe mire şi pe tată. Toţi erau cu ochii ţintă la ea, dar fumul ierburilor şi al cedrului le ascundea privirile. Ea, Sarai, ocolea cu grijă privirea bărbatului cu care avea în curând să-şi împartă aşternutul.

De partea cealaltă a paravanului, din mulţimea nevăzută a musafirilor, se ridică sunetul flautelor. Blând, tremurător, melodios. Muzica o învălui pe Sarai cu dra-

goste. Se înfăşura în jurul inimii ei, i se urca în piept, liniştind-o ca o mângâiere. Se risipiră toate gândurile care-i încordaseră trupul începând cu dimineaţa aceea. Se deznodară muşchii umerilor şi pântecului ei. Se simţea liniştită, sigură pe ea. Gata să îndeplinească ceea ce trebuia îndeplinit.

Şi începu totul. Şi totul se petrecu pentru ea doar ca o singură şi unică mişcare.

În spatele paravanului, glasurile femeilor ce cântau se alăturară flautelor.

Când, pentru taurul sălbatic, mă voi fi îmbăiat,
Când gura mi-o voi fi uns cu ambră

Ichbi Sum-Usur străbătu estrada, învăluit în vârtejurile fumului aşchiilor de cedru.

Când ochii îmi voi fi vopsit cu khol

Egimé o îmbrânci spre tatăl ei. Acesta o duse în toiul fumului, în faţa strămoşilor, mulţumindu-le, felicitându-i, în vreme ce cântăreţele, acompaniate de glasurile tuturor musafirilor, începeau cântarea nupţială:

Când mă voi fi gătit pentru el,
Când mâinile lui îmi vor fi frământat şalele

Ichbi Sum-Usur apucă atunci şireturile cingătorii ei de mireasă şi le deznodă. Trase de pulpanele togii, făcându-le să-i alunece de pe umeri. Şi rămase goală puşcă.

Când îmi va fi netezit coapsele cu lapte şi smântână

Ţinând-o de mijloc, tatăl ei o împinse în bazinul cu alifii. Luă un castronaş de lemn pe care i-l întinse o sclavă. Cufundându-l în bazin, îl umplu cu apă înmiresmată. Ridică mâna cu mult deasupra lui Sarai înainte de a lăsa apa să-i curgă pe piept. Ea îndoi puţin genunchii în timp ce apa rece i se scurgea pe pântece şi până la crăpătura sexului.

Cântarea devenea din ce în ce mai aprinsă. Acum şi tobele îi întăreau cuvintele:

Când mâna-i pe sexu-mi se va fi aşezat
Când, precum barca lui neagră, creasta îi va fi deschis...

Chiar fără să-l vadă, ştia că el era acolo, în spatele ei. El, mirele. Văzu castronaşul de lemn părăsind mâna tatălui ei pentru a trece în cea a acelui bărbat şi simţi că inima dădea să-i plesnească.

La rândul lui, mirele se aplecă pentru a umple castronaşul. Umărul lui gol atinse şoldul lui Sarai. Îi respiră mirosul tare al părului uns cu mirt. Degetele care aveau s-o atingă se oglindiră în apa înmiresmată.

Atunci sări din bazin. Cu apa curgând şiroaie de pe ea, înşfăcă tunica rămasă pe jos şi goni până la capătul estradei unde stăteau femeile. Egimé fu singura care încercă să-i taie calea. Sarai o respinse fără milă. Auzi zgomotul unei căzături şi strigăte. Străbătu în goană o încăpere, apoi alta. Cântările încetară. Văzu faţa uimită a unei slujnice şi fugi mai departe până în grădină. Ştia pe unde să treacă: pe la canale şi rezervoare. Putea să sară de pe unul pe altul şi să ajungă la străzile oraşului pe sub zidurile palatului.

* * *

Mergea drept înainte, fără altă țintă decât să fugă cât mai departe. Între zidurile înalte de cărămidă, străzile erau înguste și umbrite, uneori doar atât de late cât să poată trece trei sau patru inși deodată sau un măgar cu samarul pe spinare. Sub privirea uluită a trecătorilor, se strecură fără a-și încetini goana printre sacii și coșurile vânzătorilor ambulanți.

Cu răsuflarea tăiată, ajunse în sfârșit la canalul cel mare care mergea de-a lungul zidurilor ce împrejmuiau cetatea regească a Urului. Prin mii de ramificații, canalul distribuia apă din Eufrat templelor, palatelor regale și locuințelor ocupate de Preaputernicii din Ur. Împreunându-se la apus și la miază-zi cu porturile ce dădeau spre fluviu, încingea cetatea nobilă ca pe o insulă, o despărțea și o curăța de murdăria orașului de jos, unde trăiau oamenii de rând.

Ascunsă în umbra unui zid, Sarai încercă să recunoască prin mulțime servitorii sau sclavii pe care tatăl ei ar fi putut să-i trimită pe urmele ei. Nu văzu nici unul. Uimirea trebuie să fi fost atât de mare, încât ea era deja departe înainte ca ceilalți să se fi dezmeticit.

Acum trebuia să ajungă cât mai repede la vreuna dintre porțile orașului. Șovăi, totuși. I-ar fi îngăduit oare zeii să treacă dincolo de ziduri?

Trebuie că avea o înfățișare ciudată, acoperită în grabă cu toga ei cu ciucuri și faldurile răvășite, cu ochii înnegriți de khol, cu diadema părului prăbușită de goană! Ghici dinainte cum aveau să se uite la ea, tot atât de mirați ca și trecătorii pe care-i întâlnise până aici, paznicii care supravegheau îndeaproape intrările și ieșirile din orașul nobil.

Se gândi o clipă: Ce-ar fi dacă m-aș întoarce în casa

tatălui meu? Sililli ar putea să mă ajute să mă strecor în odaia mea. O fi plângând, plină de îngrijorare. Va fi cât se poate de mulţumită să mă vadă. Desigur, nu mai poate fi vorba de mire şi mireasă. Fără îndoială că mirele atât de nobil, pe care i-l găsise tatăl ei, deja plecase din casă, umilit, jignit de fuga ei. Din casa în care toate odăile trebuie că răsunau acum de furia lui Ichbi Sum-Usur.

Nu, nu putea să se întoarcă acasă. Era ceva terminat. Hotărârea ei fusese luată de îndată ce îl văzuse pe omul acela, soţul ei, pe estradă. N-o va mai revedea niciodată pe Sililli, nici pe surorile ei, pe tatăl ei, nici măcar pe Kiddin, de care nu-i părea rău deloc. Gestul ei, înfăptuit de faţă cu toţi, făcea din ea, de acum încolo, o fată fără familie. Singurul lucru care mai avea rost acum era să scape de soldaţii care, la apropierea asfinţitului, îl trimiteau pe fiecare locuitor acasă şi alungau vagabonzii din oraşul nobil. Avea să-şi găsească un adăpost pentru noapte în afara zidurilor. Nu era momentul să-şi compătimească soarta. Dimpotrivă, trebuia să-şi întărească inima şi să-şi dovedească îndrăzneala. Mâine va avea destulă vreme ca să chibzuiască, mai mult şi mai bine.

Păşind pe cât putea de firesc, făcu cale întoarsă şi se năpusti în umbra roşiatică a unei străduţe pustii. În goana ei băgase de seamă o fundătură aproape astupată de un zid pe jumătate prăvălit. Se strecură înăuntru.

Ascunsă privirilor, îşi desfăcu părul, îndepărtând acele de os în jurul cărora înfăşurase Sililli cosiţele. Ar fi fost mai bine să deznoade cozile, dar nu avea destul timp pentru asta. Se mulţumi să le lase atârnând pe gât. Folosind o pulpană a togii, îşi frecă buzele şi ochii, nădăjduind să şteargă machiajul. Apoi se dezbrăcă în pielea goală şi sfâşie tivul tunicii pentru a îndepărta ciucurii de

mireasă care aţâţau inimă. Ştiind bine că făcea un gest fără putinţă de îndreptare, îi azvârli printre cărămizi.

Întoarse cu repeziciune stofa pe dos, ca să pară mai puţin luxoasă, apoi se înfăşură în ea, acoperindu-şi şi capul. Nădăjduia că, poate, paznicii o vor vedea doar ca pe o slujnică, dar una destul de nobilă pentru a nu le atrage atenţia. Din nou încrezătoare, şi chiar plină de avânt, trecu iarăşi zidul pentru a regăsi canalul şi a ajunge la poarta din nord.

În fapt însă, o clipă mai târziu, noua ei încredere se măcină.

Zidul de împrejmuire al cetăţii Ur, clădit cu peste o mie de ani în urmă, era gros cât cincizeci de oameni şi înalt cât o sută. În regatul lui Şu-Sin, fiul lui Shulgi, numai cetatea Nippur mai avea metereze atât de straşnice. Se putea trece de zid prin porţi situate în cele patru puncte cardinale. Porţi întărite cu bronz, atât de grele încât pentru a le mişca era nevoie de cincizeci de oameni şi de boi. Acum, când Sarai ajunsese destul de aproape, vedea paznicii umblând de colo-colo, cu lăncile în mâini, cu coifuri în cap şi îmbrăcaţi în pelerine căptuşite cu piele, măsurând din cap până în picioare pe cei care intrau ori ieşeau.

Şi totuşi, zeii hotărâră să-i uşureze lucrurile. Cu mare zgomot sosi un alai care se întorcea de la marile temple ale lui Sin şi Ea la oraşul de jos. În spatele muzicanţilor mergeau bărbaţi care duceau lectici pline de flori printre care tronau statuetele strămoşilor lor. Alături de ei, preotese tinere, îmbrăcate în toga simplă a templelor de rangul al doilea, fără cingători nici bijuterii în păr, purtau arzătoare de parfum din care ieşea fumul acriu al trestiei şi al sucului de *bidurhu*. În spate, se înghesuia o mulţime

în care Sarai se ascunse cu uşurinţă. Doar fata de aceeaşi vârstă cu ea, alături de care îşi făcu loc, o privi cu puţină mirare.

Alaiul trecu podul de lemn care străbătea canalul. Paznicii se înşiruiră pe marginile porţii, aşa cum trebuiau s-o facă. Pătrunzând în răcoarea zidului atât de gros încât i se părea că înaintează printr-un tunel, Sarai îşi ţinu răsuflarea. Nu auzi nici strigăte, nici chemări.

De cealaltă parte se întindeau grădini şi zigzaguri de trepte cioplite într-o zidărie veche. Dintr-o dată, Sarai descoperi uriaşul oraş de jos. Sute de străzi încâlcite se pierdeau în depărtări de zeci de *ùs*. Li se puteau ghici acoperişurile de-a lungul cotului fluviului.

În afara zidurilor oraşului regesc, neorânduiala cuprinse alaiul. Câţiva băieţi fugiră din rând, ciondănindu-se. Localnicii se strânseră pe marginea străzilor pentru a cânta, dansa şi bate din palme, acompaniind muzicanţii. Unii se îngrămădeau împrejurul purtătorilor de târgi. Asupra statuetelor se azvârli cu petale, castronaşe de parfum sau de bere. Strigătele, râsetele şi salutările înecară cântările. Sarai se folosi de zăpăceala generală şi coti pe prima stradă ivită în cale.

* * *

Un timp destul de lung, înaintă la întâmplare. Nu recunoştea nimic din ceea ce o înconjura. Aici, casele erau doar cuburi suprapuse unele peste altele. Uşile erau din scânduri de lemn sau bucăţi de pânză atârnate, iar pereţii erau acoperiţi cu chirpici alb.

Umbla pe-acolo multă lume. Oamenii de rând, îmbrăcaţi în tunici sau şorţuri, încălţaţi cu tălpi de răchită, cu pulpele pline de praf. Pălăvrăgeau, râdeau, se strigau,

duceau coşuri sau saci, îmboldeau măgăruşi sau împingeau cărucioare încărcate cu trestie sau pepeni verzi. Unii dintre ei, femei sau bărbaţi, o priveau miraţi pe Sarai, dar fără a fi cu adevărat curioşi. Pentru ea, totul era ciudat şi uluitor.

În tot timpul scurtei sale vieţi, nu ieşise din oraşul regesc decât de cinci-şase ori, totdeauna pentru a fi dusă în marile temple din Eridu. Trecea atunci fluviul cu barca, îndreptându-se spre apus, cu tatăl ei. Preaputernicii nu se duceau în oraşul de jos, oraşul de miază-noapte. Se mulţumeau să-l dispreţuiască şi să-l privească cu neîncredere. Slujnicele povesteau cum, în timpul nopţii, mişunau pe străzi diavoli cu pielea neagră, animale cu mai multe trupuri, cu fălci şi gheare fioroase, şi alte grozăvenii răsărite din peşterile drăceşti de sub pământ.

Aici, în oraşul de jos, bărbaţii şi femeile erau supuşi puterii Preaputernicilor din Ur, ale căror feţe nu le văzuseră nicicând. Dacă Ichbi Sum-Usur avea nevoie de meseriaşi sau de negustori care ţineau de moşiile sale, el se folosea de scribii, meşterii sau locţiitorii lui.

Era de ajuns ca Sarai să privească în jurul ei pentru ca să înţeleagă că nu va găsi nici ajutor şi nici adăpost. Cine ar primi o fată din oraşul regesc, pe deasupra şi fugară, fără a se teme de răzbunarea celor Puternici? S-ar afla, şi chiar la iuţeală. În oraşul de jos nimic nu putea fi ascuns. Uşile stăteau de cele mai multe ori deschise şi curţile interioare erau la vederea trecătorilor. Copiii, gâştele, câinii şi chiar porcii umblau de colo-colo după cum îi tăia capul, îmbulzindu-se pe străzi şi pe străduţe. La fiecare pas trebuia să te păzeşti de gunoaie. Dar nimeni nu părea stânjenit. Fiecare îşi vedea de treabă, cu gura căscată, în jurul tarabelor unde se vindeau şi se schimbau

hrană şi frânghii, ţesături, saci de grâne şi chiar asini. Mirosurile fructelor acrite, ale cărnii şi peştilor ţinuţi la căldură se amestecau cu cele ale balegii de măgar şi excrementelor de copil, pe care pământul prăfos nu le absorbise încă. O putoare atât de înăbuşitoare, încât Sarai trebuia să-şi acopere gura cu vălul ei pentru a putea respira. Era singura care făcea aşa ceva, dar toată lumea avea atâta treabă, încât nimeni nu-i dădea atenţie. Până când o chemare o făcu să tresară:

—Fetico, fetico!

Aşezată pe pragul unei case, o bătrână îi zâmbea. Sau, mai bine spus, se strâmba. Faţa ei era numai zbârcituri în care i se ascundeau ochii. Gura, ştirbă, lăsa să se vadă o limbă roz scârboasă. Cu un deget strâmb, îi făcu semn lui Sarai să se apropie.

—Ierburi, ierburi, fetiţo! Vrei ierburi de-ale mele?

Alături de ea erau înşirate de-a lungul zidului vreo zece coşuri. Erau pline de frunze, de grăunţe de toate culorile, de pietre, de cristale de răşină. Sarai vru să fugă, dar fu oprită de privirea bătrânei.

—Ierburi sau altceva? Vino, fetico, nu-ţi fie frică!

Glasul ei se îndulci. Se ghicea în el o oarecare blândeţe. Oare îi surâdeau norocul şi zeii? se gândi Sarai. Putea cumva bătrâna să-i găsească un adăpost pentru la noapte? De ce putea să se teamă o femeie ca ea? În clipa aceea, însă, cealaltă vorbi din nou:

—Ai nevoie de ceva, zeiţă? Kani Alk-Nàa îţi vinde orice ar fi...

Auzind cuvântul zeiţă, Sarai încremeni. Oare femeia o recunoscuse ca o fată a oraşului regesc? Sau, pur şi simplu, îşi bătea joc de ea? Prefăcându-se nepăsătoare, Sarai se aplecă peste coşuri. Nu se aflau în ele numai

ierburi şi grăunţe. Din unele ieşeau la iveală oase de animale, plozi omeneşti, scăfârlii, măruntaie uscate şi doar zeii mai ştiau ce anume! Se afla în faţa bârlogului unei vrăjitoare, o *kasaptu*!

Bătrâna îi surprinse expresia scârbită şi izbucni într-un râs strident.

— Te-ai rătăcit departe de acasă, zeiţo! Vezi să nu te mănânce diavolii nopţii!

Sarai se îndreptă şi îndepărtă în grabă, înspăimântată.

În spatele ei, zidurile înalte ale Urului luau culoarea ocru a asfinţitului, uriaşe ca nişte munţi şi, de-acum încolo şi până în zori, de netrecut. Deasupra-le, se puteau vedea numai terasele cele mai de sus ale ziguratului, cu coroana întunecată a grădinilor lor, din care se ivea Camera Sublimă în ale cărei lapislazuli se oglindea soarele, ca o stea în plină zi. Nimic nu era mai frumos în lumea aceasta.

Sarai gonea fără a privi înapoi, gândindu-se la grădina ei, la odaia ei nouă, la moliciunea patului ei. Încetini pasul. Noaptea sosea ca o mare care vine să înece ţărmurile.

Ştia că, la ora aceea, dacă ar fi rămas acolo, în palatul tatălui ei, în braţele dispreţuitoare ale soţului ei grăbit să termine ce avea de făcut, n-ar fi găsit nimic frumos în odaia şi în patul ei. Cu toate acestea, ochii i se umeziră de lacrimi care-i muşcau din îndrăzneală.

* * *

— Nu te lăsa mâncată de diavolii nopţii! scrâşnise bătrâna.

Avertismentul mai răsuna şi acum în urechile lui Sarai.

Soarele dispărea sub marginea lumii. Înainta cu greu. Picioarele îi atârnau grele. Sandalele ei frumoase din piele de ied fuseseră înghiţite de noroi. Apa îi plescăia sub tălpile goale. Poalele tunicii erau ude. Trestiile îi pălmuiau braţele şi umerii.

Umbla prin noroi pe malul fluviului fără să-şi dea seama cum ajunsese acolo. Mersese pe o străduţă, casele se răriseră. O luase drept înainte, istovită, prea îngrozită pentru a se opri, nădăjduind încă nu se ştie ce. O colibă de papură, o barcă, un trunchi de copac, o vizuină, orice ar fi putut s-o adăpostească. Iar frigul şi noaptea soseau şi o făceau să simtă fiori în ceafă.

—Auuu!

Deodată piciorul i se răsuci pe ceva tare, simţi o lovitură în coapsă, se gândi la diavoli, urlând de spaimă. Se răsturnă în apă, cu capul înainte. Degetele i se înfipseră în nămol. Ţesătura togii îi crăpă pe şolduri, puţin lipsi s-o strângă de gât. Încordându-şi şalele, se ridică în fund, gata să înfrunte cea mai cumplită dintre morţi.

Ceea ce văzu, totuşi, pe fundalul slab luminat al amurgului, nu era un monstru, ci un bărbat stând în picioare.

Poate nici măcar un bărbat: un băiat. Cu capul aureolat de o coroană de păr cârlionţat, cu un trup lung şi subţire, muşchiulos, aproape gol, cu un şorţ de pânză grosolană de in în jurul şoldurilor, cu picioarele negre de nămol până la genunchi. Un fel de coş rotund de răchită, în care se zbăteau nişte lighioane, îi atârna de mâna dreaptă. Sarai nu-i văzu bine trăsăturile feţei. Doar scânteierea ochilor aţintiţi asupra ei.

Făcu un gest furios cu braţul, arătând fluviul şi spunând ceva într-o limbă pe care ea nu o pricepea. Apoi

tăcu, în timp ce o observa mai atent.

Ea își trecu mâna peste față pentru a șterge noroiul de pe obraji. Țesătura sfâșiată a tunicii lăsa să i se vadă pântecele și puful mărunt al sexului. Își apropie degrabă picioarele, se puse în genunchi în apă, acoperindu-se pe cât putea cu țesătura udă, apoi se îndreptă în sfârșit.

Băiatul era cu un cap mai înalt decât ea. Se uita la ea liniștit, fără a zâmbi, în ciuda înfățișării groaznice pe care trebuie că o avea. Cu ochii ațintiți pe cozi, întrebă:

—Ce cauți aici?

De data aceasta vorbind în limba cea bună. Cu un glas lipsit de răutate, ci doar mirat și curios. Cu dosul mâinii, Sarai își șterse din nou obrazul și pleoapele.

—Dar tu?

Ridică de coș și-l scutură. Două broaște se umflau în gușă clipind din ochi. De data asta îi văzu limpede fața, îngustă și cu fruntea înaltă, cu sprâncenele foarte arcuite, aproape unite deasupra unui nas mare, coroiat. Ultima licărire a zilei se oglindea în ochii lui căprui spre verde. Buzele erau frumoase: mari, pline, desenate ca niște aripi. Obrajii erau învăluiți într-un puf neregulat. Bărbia ieșea în relief deasupra gâtului subțire. Oasele umerilor săi desenau niște firide de piele umezită.

—Pescuiam, spuse el.

Zâmbi, aruncă o privire fluviului pe care căderea nopții îl făcea să pară nemărginit și adăugă:

—E ceasul potrivit pentru broaște și raci. Dacă nu dă cineva peste tine, răcnind.

De data asta, Sarai era sigură: era un *mar.Tu*. Unul dintre acei amoriți[7] veniți de la granițele lumii, acolo

[7] Popoare semitice.

unde pierea soarele. Un om care nu avea decât zei mărunți și căruia nu-i era niciodată îngăduit să pătrundă în orașul regesc.

Dârdâia, cu pielea brațelor zbârlită de frig. Începu să bată vântul. Îi lipea țesătura udă de trup. Fără să-și dea seama de ce, îi veni poftă să spună adevărul. Ca să afle băiatul acela cine era ea. Atunci, fără nici o întrerupere, dădu totul la iveală, cu un glas scăzut și firav:

—Mă numesc Sarai. Tatăl meu, Ichbi Sum-Usur, este un Preaputernic din Ur. Astăzi ar fi trebuit să mă ia de soție un bărbat. Și el este un Preaputernic. Dar când și-a așezat privirea asupră-mi, am știut că n-aș putea niciodată să trăiesc cu el, în același pat și în aceeași odaie. Am știut că aș prefera să mor decât să-i simt mâinile pe mine și sexul între coapsele mele. M-am gândit să mă ascund în casa noastră. Dar nu se putea. Servitoarea care are grijă de mine îmi cunoaște toate ascunzătorile. Am vrut să mă arunc de pe un zid și să-mi sfărâm picioarele. N-am avut destulă îndrăzneală. Am fugit. Acum tatăl meu o fi crezând că fiica lui o fi murit.

Băiatul o ascultă privindu-i când gura, când codițele. Când ea tăcu, la început nu zise nimic. Întunericul nopții părea că se apropie în fugă, prefăcându-i în simple contururi sub stelele din ce în ce mai numeroase.

În cele din urmă, îi auzi glasul:

—Eu mă numesc Avram, fiul lui Terah. Sunt un *mar.Tu*. Corturile noastre sunt la cinci *ùs* mai la miază-noapte de aici. Nu trebuie să rămâi aici, ai să te îmbolnăvești.

Auzi zgomotul apei când băiatul făcu un pas spre ea, și tresări. O luase de mână. Palmă peste palmă, îi strângea degetele în ale lui, calde și cam aspre.

O trase după el, hotărât însă ciudat de blând. O blândeţe care radia în tot trupul lui Sarai, de la coapse şi până în capul pieptului.

De data asta nu-şi mai putu stăpâni lacrimile, în timp ce el adăuga:

—Trebuie să-ţi găsim un loc uscat şi să facem un foc. Noaptea este rece în vremea asta. Îmi închipui că nu ştii unde să te duci. Nu se întâmplă în fiecare zi fetelor Preaputernicilor din Ur să se rătăcească prin stufărişul de la marginea fluviului. Aş putea să te duc în cortul tatălui meu. Şi-ar închipui însă că-i aduc o soţie şi fraţii mei ar fi geloşi. Eu nu sunt cel mai mare. Păcat, o să găsim noi ceva.

* * *

Acel „ceva" fu doar un dâmb de nisip. Dar nisipul era cald şi dâmbul îi apăra de vânt.

Avram părea că poate vedea în întuneric. În puţină vreme găsi nişte trestii uscate şi jnepeni morţi. Aprinse un foc ajutându-se cu licheni şi crenguţe de jnepeni, pe care le răsucea îndemânatic între palme. Vederea focului o încălzi pe Sarai pe potriva căldurii.

Avram se zbătea mai departe, dispărând mereu şi întorcându-se cu alte braţe de stuf şi arbuşti uscaţi. Când se strânseră destui, se aşeză pe vine fără a rosti o vorbă.

Puteau acum să se vadă mai bine unul pe altul. Dar erau stânjeniţi şi se uitau în altă parte ori de câte ori li se încrucişau privirile. Tăcură multă vreme, încălzindu-se la flăcările din care scăpărau trâmbe de scântei.

Sarai socoti că tânărul *mar.Tu* era cam de vârsta lui Kiddin. Trebuie că era mai puţin puternic, fără îndoială mai obişnuit cu alergările îndelungate decât cu lupta, exerciţiul preferat al fratelui său. Şi părul avea o formă

mult diferită, mai puțin nobilă, mai puțin trufașă, dar care îi plăcea.

Deodată, Avram se ridică de unde era așezat și-i spuse lui Sarai, care zăcea toropită de oboseală și emoție:

—O să mă duc la corturi.

Sarai sări în picioare. Văzându-i fața îngrozită, Avram izbucni în râs. Apucând coșul de răchită, scutură broaștele.

—Nu te îngrijora. Vreau doar să caut ceva de mâncare. Mi-e foame, poate că și ție. Nu ne săturăm noi cu ceea ce am prins.

În timp ce Sarai se așeza din nou, supărată că își dăduse în vileag frica, el îi zâmbi ironic:

—Ești în stare să pui lemne pe foc?

În chip de răspuns, Sarai ridică din umeri.

—Foarte bine, zise el.

Cercetă, preț de o clipă, cerul. Luna apăruse deja. Sarai băgă de seamă că era un gest obișnuit pentru el să-și ridice fața către bolta cerească, ca și cum ar căuta urmele soarelui în stele. Apoi, din câțiva pași, se pierdu în noapte. Sarai nu mai auzea decât foșnetul vântului prin stuf, clipocitul fluviului și, foarte departe, dinspre orașul de jos, lătratul câinilor.

Frica o năpădi din nou. Băiatul putea prea bine s-o părăsească. Focul putea să dea de știre diavolilor. Ochii ei scotoceau întunericul, ca și cum ar fi putut descoperi o gloată care rânjea. Apoi mândria învinse. Îi fu rușine de ea. Trebuia să nu-i mai fie frică. Nu se temea decât de ceea ce nu cunoștea. În noaptea aceea, totul avea noutatea deplină a necunoscutului. Noaptea, focul, fluviul, cerul de deasupra ei în nemărginirea lui. Și chiar numele acestui băiat *mar.Tu*, Avram.

Ce nume ciudat! Avram. Silabele i se încolăceau în gură într-un fel care-i făcu plăcere.

Chiar aşa, Avram nu se arăta deloc speriat de noapte. Se mişca în întuneric ca în plină zi. Nu părea să se teamă de diavoli.

Asta însemna oare să fii un *mar.Tu*?

De fapt, totul îi plăcea la băiatul acesta. Poate numai fiindcă se speriase că s-a rătăcit şi rămâne singură în noapte. Ori pentru că nu semăna deloc cu Kiddin. Şi nici cu bărbatul ales de tatăl ei.

Se gândi în glumă la mutrele scârbite pe care le-ar fi făcut cu toţii, văzându-l pe Avram cum o lua de mână fără fasoane. Un *mar.Tu* care îndrăznea să atingă o fiică a unui Preaputernic! Ce nelegiuire!

Ea, însă, nici nu se gândea să-şi tragă mâna înapoi. Nu simţise nici o ruşine, nici o silă. Nici chiar mirosul lui, atât de deosebit de parfumurile cu care se ungeau Preaputernicii din Ur, nu-i făcea silă.

Îi plăcea cu adevărat chiar şi faptul că era un necioplit de *mar.Tu*!

Ar fi dorit să ştie ce gândea el despre ea. Deşi trebuie că avea o înfăţişare groaznică. Oricum ar fi fost, Avram nu se trădase cu nimic. Poate că astea erau apucăturile oamenilor-fără-de-oraş. Tatăl ei, ca şi Sililli, pretindea că simţămintele lor erau grosolane, ascunse, viclene. Cu toate astea, băiatul nu şovăise să-i vină în ajutor.

Doar dacă Sililli şi tatăl ei nu aveau cumva dreptate şi Avram dăduse bir cu fugiţii.

Se necăji că gândea în felul acesta. Puse din nou lemne pe foc şi se strădui să-şi împiedice gândurile s-o ia razna.

* * *

O trezi din somn trântind lângă ea două piei de oaie albe şi o traistă mare de piele.

—Am întârziat puţin pentru că nu voiam să mă vadă fraţii mei, explică el. S-ar fi gândit că vreau să dorm sub cerul liber pentru a vâna la ivirea zorilor şi s-ar fi luat după mine. Vin mereu cu mine când mă duc la vânătoare. Am ucis deja zece râşi şi trei cerbi. Într-o zi voi înfrunta un leu.

Sarai se întrebă dacă băiatul se lăuda sau căuta să o impresioneze. Dar nu era aşa. Avram desfăşură pieile de oaie şi scoase din traistă o rochie grosolană, pe care i-o întinse:

—Ca să-ţi ţi-o pui în loc de togă.

El însuşi îşi schimbă şorţul cu o tunică strânsă pe mijloc cu o cingătoare prevăzută cu o teacă de piele, din care ieşea mânerul unui pumnal.

În timp ce Sarai îşi schimba îmbrăcămintea, ascunsă de lumina flăcărilor, el se întoarse cu spatele la ea, îngrijindu-se de foc, scoţând mâncare din traistă.

O măsură dintr-o privire atunci când ea se aşeză din nou pe vine în faţa focului. Un zâmbet uşor ironic rotunjea obrajii băiatului. În lumina mişcătoare a flăcărilor, căpruiul ochilor lui se făcea şi mai străveziu.

—E prima dată când porţi o rochie ca asta, aşa-i? glumi el. Îţi stă bine cu ea.

Sarai zâmbi şi ea.

—Mai sunt neagră pe la ochi?

Avram şovăi, apoi izbucni în râs. Un râs înfrânat de multă vreme şi plin de ironie, care-l zguduia cu totul.

—Pe la ochi, da! zise ea, regăsindu-şi suflarea. Şi pe obraji, pe la tâmple. Aşa de neagră încât dacă adineauri nu ţi-aş fi văzut pielea de pe burtă, aş fi crezut că eşti

toată neagră. Se zice că există aşa ceva, departe de aici, spre miazăzi, la marginea mării. Femei negre în întregime.

Sarai simţi cum îi ardeau obrajii de furie şi ruşine.

—Este khol-ul care se pune soţiilor.

Apucă furioasă toga şi încercă să sfâşie o pulpană, dar ţesătura era prea tare.

—Aşteaptă, zise Avram.

Scoase pumnalul. O lamă încovoiată, din lemn foarte tare, cum nu mai văzuse niciodată Sarai şi care tăie cu uşurinţă ţesătura umedă. Când îi întinse bucata de pânză, ea îl apucă de mână.

—Vrei s-o faci tu?

Îi tremura glasul mai tare decât ar fi vrut. Se stăpâni, încercă să pară cât mai sigură pe ea, în timp ce îi explica:

—Tu vezi pe întuneric.

El dădu din cap, încurcat. Ea închise ochii, pentru a risipi stânjeneala. Îngenuncheat în faţa ei în căldura luminoasă a focului, îi curăţă pleoapele, obrajii, fruntea. Cu blândeţe. Ca şi cum ştia să facă asta de când lumea.

Când termină, Sarai întredeschise ochii. El zâmbi şi fu ca şi cum aripile buzelor lui frumoase îşi luau zborul.

—Acum, mă găseşti drăguţă? îndrăzni ea să întrebe.

—Fetele de pe la noi nu sunt pieptănate atât de frumos, zise el, în chip firesc. Şi nici n-au nasul atât de drept.

Sarai nu-şi dădu seama dacă era vorba de un compliment.

Apoi, pentru a ieşi din încurcătură şi pentru a-şi potoli foamea, se năpustiră asupra bucatelor aduse de Avram. Friptură de ied călduţă încă, peşte alb, brânzeturi, fructe, lapte fermentat într-o ploscă de piele. Mâncăruri cu gust

tare, deloc îndulcite, cum le plăcea Preaputernicilor din Ur. Sarai înfulecă cu tot atâta poftă ca şi Avram, fără a se arăta câtuşi de puţin mirată.

* * *

La început, mâncară în tăcere. Apoi, Avram o întrebă ce are de gând să facă după ce se va lumina de ziuă. Ea spuse că nu ştie, că ar putea găsi adăpost în marile temple din Eridu, unde fetele fără familie aveau dreptul să ajungă preotese. Nu avea un glas prea hotărât. De fapt, n-avea nici o idee. Ziua de mâine părea atât de departe!

Avram o mai întrebă şi dacă nu crede că zeii o vor pedepsi pentru că nu-l primise pe soţul pe care i-l dăduse tatăl ei şi pentru că fugise de acasă. Ea răspunse că nu, de data aceasta atât de hotărâtă încât el o privi mirat, oprindu-se din mâncat.

—Nu. Altfel, după căderea nopţii, ar fi asmuţit diavolii pe urmele mele în loc să te trimită pe tine.

Ideea îl amuză mult pe Avram.

—Numai voi, Preaputernicii din Ur, puteţi crede că noaptea este bântuită de diavoli. Eu, unul, n-am văzut în timpul nopţii decât tauri, elefanţi, lei sau tigri. Sunt fioroşi, dar omul îi poate ucide. Sau poate alerga în urma gazelelor!

Sarai nu se simţi jignită. Focul pârâia, jarul încălzea din ce în ce mai mult, pieile de oaie erau moi la pipăit. Avram avea dreptate. Noaptea dimprejur n-o mai înspăimânta.

Dintr-o dată simţi cum o cuprinde fericirea, cum năvăleşte asupra ei, potolind totul, gândurile ca şi trupul ei, de la capătul cosiţelor şi până în vârful degetelor. Îi era cald, râsul era în pieptul ei, fără a fi nevoit să treacă de

pragul buzelor. Flăcările dansau pentru ea, timpul nopții era oprit în loc, iar băiatul acela pe care nici nu-l cunoștea pe când mai lucea încă soarele, Avram, aflat atât de aproape încât putea să-i atingă umărul, avea s-o ocrotească de toate. Știa bine toate lucrurile acestea.

Atunci cuvintele, întrebările, răspunsurile se revărsară peste stăvilare. Avram vorbi despre cei doi frați ai lui, Haran, cel mai mare, și Nahor. Despre tatăl său care modela din lut statuile strămoșilor unor oameni ca Ichbi Sum-Usur. Capetele de oameni care ieșeau de sub mâinile lui păreau gata să vorbească.

Sarai dori să afle dacă nu-i pare rău că trăiește într-un cort. O lămuri că tribul al cărui șef e Terah, tatăl său, crește turme mari de animale pentru un Preaputernic din Ur. Astfel încât, odată la doi ani, când suna ceasul dărilor regești, mânau vitele la Larsa, unde erau numărate de slujitorii lui Șu-Sin.

—După care ne întoarcem doar cu câteva capete și creștem o turmă nouă. Cândva, tatăl meu va câștiga de ajuns cu statuile sale și nu vom mai fi nevoiți să creștem animale.

Și el îi puse întrebări. Sarai povesti viața din palat. Vorbi despre Sililli, despre Kiddin, de surorile sale și, pentru prima dată de multă vreme, despre amintirea ștearsă și dureroasă a mamei ei, moartă la nașterea lui Lillu. Luată pe sus de avântul destăinuirilor, îi vorbi chiar și despre odaia roșie și prevestirea ciudată a lui *barù*. Regină sau sclavă...

Avram știa să asculte, atent și răbdător.

Vorbiră atât de mult încât focul rămase fără lemne, iar luna străbătu mai mult de jumătate din cerul negru. Sarai spuse că la ea lumea se temea că Doamna Lună va

dispărea pentru totdeauna, într-o noapte. Şi că zeii, mânioşi, vor opri soarele în loc. S-ar lăsa atunci un frig îngrozitor.

—Într-un cort, adăugă ea, ar fi şi mai groaznic decât într-o casă.

Avram clătină din cap aţâţând jăraticul şi răspunse că nu crede nimic din toate astea. Nu există nici un motiv ca să dispară luna şi soarele.

—De ce eşti aşa de sigur? se miră Sarai.

—Nimeni nu-şi aminteşte să se fi întâmplat vreodată una ca asta. De ce s-ar întâmpla într-o bună zi ceva care nu s-a mai întâmplat niciodată de la naşterea lumii încoace?

Şi adaugă:

—Să dormi într-un cort nu te împiedică să chibzuieşti şi să înveţi privind în jurul tău.

Sarai îl auzea pentru prima dată judecând pe alţii cu un glas în care fremăta mândria. Totuşi, pentru a-şi îndulci spusele, el adăugă că nu ştie să scrie şi să citească semnele din lut ca Preaputernicii din Ur. Şi că aceştia au o ştiinţă pe care el nu o cunoaşte.

Deodată, îi întinse mâna lui Sarai:

—Vino să vezi!

Dădu ocol focului. Înţepenită de mijloc, Sarai se repezi după el, întrucâtva îngrijorată, deşi luna lumina îndeajuns pentru ca Avram să nu fie mistuit de întuneric.

El se opri pe coama unui dâmb de nisip. În faţa lor, sute de torţe zugrăveau în noapte o tiară, ca şi cum ar fi fost atârnate între întunecimea pământului şi cerul mişunând de stele: ziguratul. Ziguratul căruia i se luminau în fiecare noapte uriaşele scări şi platformele. Dar ea nu-l văzuse decât de pe acoperişurile casei sale, şi niciodată de la o asemenea depărtare. Numai de aici i se putea

percepe decorul desăvârşit, de o mărime neomenească, precum cea a zeilor.

—Poţi trece fluviul, poţi merge până departe în stepă, două-trei zile de mers, şi tot îl mai vezi, spuse Avram.

Se întoarse către ea şi-i cuprinse obrazul în palme. Erau moi şi fierbinţi. Sarai tresări, crezând că voia să o sărute şi întrebându-se dacă trebuia să se lase ori să se împotrivească obrăzniciei acestui *mar.Tu*. Mâinile lui Avram îi răsturnară încet faţa către stelele care înveşmântau noaptea.

—Priveşte focurile cerului. Sunt mai grozave decât ziguratul. Priveşte-le mulţimea şi depărtarea! O fi trăind câte un zeu în fiecare dintre ele?

Cum ar fi putut ea răspunde acestei întrebări? Rămase tăcută. Îşi aşeză buzele pe încheietura mâinii lui Avram. El începu să râdă, răutăcios.

—Crezi tu cu adevărat că fiica unui Preaputernic din Ur ar putea părăsi oraşul, casa tatălui său, fără să fie căutată şi pedepsită?

Se simţi ca şi cum i-ar fi turnat apă îngheţată pe trup. Lacrimile şi mânia îi alungară fericirea ca o lovitură de bâtă. Coborî în fugă dâmbul şi se ghemui pe pielea de oaie, străduindu-se să-şi oprească lacrimile. Când el îngenunche în spatele ei şi-i aşeză mâinile pe umeri, voi să se ridice ca să-l pălmuiască. Se mulţumi doar să geamă, rezemându-se de el şi apucându-i braţele pentru a şi le apăsa cu toate puterile de piept. Aşa se prăbuşiră unul lângă altul, cu feţele îngropate în pielea de oaie. Nemişcaţi.

—Iartă-mă, îi şopti Avram la ureche. N-am spus-o cu răutate. Nu aş vrea să ţi se facă vreun rău. Dacă şi mâine mai vrei să fugi, o să te ajut.

Voi să-l întrebe pentru ce ar face acest lucru, dar nici

un cuvânt nu-i ieşi din gură. Îi era de ajuns să-l simtă lipit de ea, să-i respire mirosul neobişnuit, să-i simtă căldura trupului şi a răsuflării pe ceafă... Nimic mai mult.

Şi, în timp ce stăteau amândoi nemişcaţi, tulburarea simţurilor izgoni lacrimile. Palmele lui Avram, care-i apăsau sânii, îi părură deodată fierbinţi. Tot atât de fierbinţi cum era şi vârful sânilor ei. Simţea lângă şoldul ei sexul lui Avram, care se umfla. Tremurul care-i frământa pântecele nu avea nimic de-a face cu teama sau cu mânia. Îşi aminti cum cel care era cât pe ce să-i fie soţ apucase sexul taurului sculptat pe tava nupţială. Ziua ei de mireasă nu se terminase. Noaptea ei de mireasă. Îi veni dorinţa să întindă mâna şi să apuce sexul lui Avram. Dorinţa de a se întoarce şi de a-şi aşeza buzele pe gura lui atât de frumoasă.

În clipa aceea, Avram îşi deznodă îmbrăţişarea şi se îndepărtă de ea, spunând că acum trebuie să doarmă. Că mâine ea va avea nevoie de toată puterea ei.

Trase cea de a doua piele ca să se acopere cu ea, se culcă pe spate, oferindu-i braţul întins drept pernă. Când ea îşi lăsă capul pe braţ, băiatul şopti:

—Miroşi frumos. N-am mirosit niciodată un parfum atât de minunat pe o fată. Ştiu că îmi voi aminti veşnic mirosul tău. Şi de faţa ta îmi voi aminti veşnic.

Fu ca şi cum aceste vorbe ar fi ostoit arsura dorinţei. Peste o clipă, Sarai dormea răpusă de oboseală. Adormise fără să ştie dacă-l sărutase de-a binelea pe Avram sau numai visase.

Când se trezi, se afla singură între pieile de oaie. Era înconjurată de soldaţi purtând suliţe şi scuturi. Căpetenia lor îngenunche în faţa ei şi o întrebă dacă e fiica lui Ichbi Sum-Usur, Preaputernic din Ur.

Iarba uscăciunii

Mânia lui Ichbi Sum-Usur ţinu vreme de patru luni. În tot acest timp interzisese să fie pomenit numele lui Sarai. Interzisese tuturor să-i încrucişeze privirea, să mănânce cu ea, să râdă sau să se ungă cu miresme împreună cu ea. Interzisese să-i fie împletit părul, să umble fără văl pe cap, să se sulemenească cu khol sau cu ambră şi să poarte podoabe.

Sililli rămase slujnica ei, trebuia să respecte cu sfinţenie aceste oprelişti. Pe deasupra, primi şi porunca de a o supraveghea zi şi noapte pe Sarai. Ichbi Sum-Usur îi vorbi limpede:

—Dacă fata pleacă iarăşi din casa asta fără voia mea, vei muri. O să te spânzur de picioare, o să-ţi spintec burta şi o s-o umplu cu scorpioni.

Pentru Sarai, pedepsele aveau şi părţile lor bune. Astfel nu mai era nevoită să îndure privirile compătimitoare sau furioase ale mătuşilor, să rabde trăncăneala plină de subînţelesuri a surorilor ei sau a slujnicelor.

Trebui totuşi, vreme de o săptămână, să îndure văicărelile şi oftaturile lui Sililli, atât seara la culcare cât şi în zorii zilei la deşteptare, şi s-o audă plângând cu sughiţuri în timp ce se ruga Atotputernicei Inanna pentru iertare.

Mai trebui Sarai să fie de faţă la jertfirea unui număr de şapte oi, sub ochii strămoşilor ei şi a tuturor membrilor familiei care se aflau în casă. Trebuia să facă în templu o mie de abluţiuni, să se spele şi să se purifice iarăşi şi iarăşi.

Sililli şi Egimé o sleiră cu întrebările, vrând să ştie ce

făcuse, în timp ce era fugită, ce diavoli întâlnise pe malul fluviului şi cum o atacaseră în timpul acelei nopţi singuratice. De altfel, nu erau diavolii aceia care o împinseseră să părăsească baia nupţială în clipa când soţul ei se pregătea să o ungă cu miresme?

Sarai le răspunse liniştită, şi de fiecare dată când o întrebau, că nu se apropiase nici un diavol de ea, nici aici în casă, nici acolo pe malul fluviului.

„Eram singură, mă rătăcisem".

Nu pomeni nimic de Avram.

Nici Sililli, nici Egimé nu credeau o vorbă din ce le spunea Sarai. Nici nu era nevoie să le privească în ochi ca să-şi dea seama. Strâmbăturile şi oftaturile erau de ajuns. Egimé hotărî atunci să controleze dacă Sarai e virgină.

Stăpânindu-şi mânia, Sarai se culcă pe patul ei şi îşi desfăcu picioarele.

În vreme ce mătuşa ei îşi încreţea obrazul surpat căutând dovada, Sarai se gândi cum îl dorise pe Avram în timpul nopţii lor pe malul fluviului. Îşi aminti palmele lui cuprinzându-i sânii şi mădularul lui învârtoşat lângă şoldurile ei. În această clipă atât de umilitoare, gândul acesta fu ca o mângâiere care o liniştea. În ungherul cel mai de taină al inimii şi duhului ei, îi mulţumi lui Avram pentru înţelepciunea de care dăduse dovadă împotrivindu-se nevinovăţiei ei.

După care, cu un glas tot atât de rece ca al tatălui ei, privindu-le drept în ochi ca să le silească să-şi plece privirea, le zise răspicat celor două femei:

—De-acum încolo nu voi mai răspunde întrebărilor voastre. Nimeni nu are voie să rostească numele lui Sarai în casa aceasta. Iar Sarai nu trebuie să-şi folosească gura

pentru a îngrăşa prostia voastră.

Cu toate acestea, Sililli şi Egimé îşi păstrau mai departe îndoielile. Încercând să păzească ce se mai putea, ele atârnară o mulţime de amulete de uşa odăii lui Sarai, de lemnăria patului şi chiar în jurul gâtului ei.

Şi zilele trecură.

Sililli încetă cu suspinele. Lumea se învăţa să trăiască lângă Sarai ca alături de cineva prezent doar pe jumătate. Se întâmplă chiar ca unul sau altul să glumească cu ea de faţă, prefăcându-se că nu-i vede zâmbetul.

Sarai însăşi se obişnui destul de bine cu această viaţă care îi îngăduia să rămână singură cu gândurile ei. Gânduri care-l chemau pe Avram alături de ea. Ca şi cum ar fi visat fiind trează, îi putea auzi glasul şi chiar simţi mirosul lui de om-fără-de-oraş. Deseori, seara, înainte de a se lăsa furată de somn, i se întâmpla să cânte în tăcere, pentru el, pentru Avram, cuvintele pe care n-ar fi acceptat niciodată să le rostească pentru cel care voise să-i fie soţ:

Aşează-ţi mâinile pe mine, taurule sălbatic,
Aşează-ţi mâinile pe mine cea care m-am îmbăiat.
Pe mine înmiresmată cu smirnă şi cedru,
Pune-ţi mâinile pe sexul meu, păstor al puternicei turme,
Pune-ţi buzele pe mine, o credinciosule păstor,
Îţi voi dori o soartă bună
Îţi voi hărăzi o nobilă ursită.
Pune-ţi mâinile pe mine,
Îţi voi mângâia şalele,
Voi primi corabia ta cea neagră...

Cu toate acestea, săptămânile din urmă o făcuseră

îndeajuns de înțeleaptă ca aceste fericiri închipuite să n-o amețească. Își dădea mai bine seama, pe zi ce trecea, cât de neobișnuită și trecătoare fusese întâlnirea ei cu tânărul *mar.Tu.* Și totuși rămâneau câteva întrebări: De ce Avram nu se afla alături de ea atunci când soldații o treziseră din somn? Își luase oare rămas bun, fără ca ea să înțeleagă acest lucru, asigurând-o că își va aminti totdeauna de chipul ei? Se mai gândea încă la ea? Credea el oare că e mai bine s-o uite pe fata aceea din orașul regesc, o fată pe care nu s-ar fi cuvenit s-o întâlnească niciodată? O fată de la care nu putea aștepta nimic, căci nicicând, atât cât își puteau aminti locuitorii din Ur, un sălbatic amoreit nu îndrăznise să se atingă de fiica unui Preaputernic.

Câteodată, scăpând de sub supravegherea lui Sililli, se ducea după căderea nopții în partea mai înaltă a grădinii și se uita vreme îndelungată la torțele care iluminau ziguratul. Poate că și Avram se afla în aceeași clipă pe malul fluviului, lungit pe trestii, cu coșul plin cu broaște și raci lângă el, uitându-se și el la diadema de foc a Scării Cerului? Cine știe, poate că se gândea la ea în chiar clipa aceea?

Întoarcerea dintr-o asemenea plimbare nocturnă, în timp ce o negură melancolică prevestea sezonul ploilor, fu momentul ales de Sililli pentru a-i împărtăși lui Sarai gândul care o chinuia.

— Tu spui că n-a fost la tine nici un diavol în noaptea când ai dormit singură pe malul fluviului. Dar paznicii care te-au găsit zic că dormeai pe niște piei de oaie noi și că un foc mare arsese alături de tine. Erau și urme de mâncare. Fără a pune la socoteală ce-am văzut toți cu ochii noștri: te-ai întors aici îmbrăcată într-o rochie, deși atunci când fugiseși aveai pe tine o tunică frumoasă. O rochie atât de grosolană încât sunt sigură că n-a fost

niciodată țesută în Ur. Nici măcar o sclavă din casa asta n-ar fi vrut-o!

De fapt Sililli nu-i punea întrebări fățișe, ci suferea că nu cunoaște adevărul. Ascultând-o, Sarai își dădu seama că și ea suferea păstrându-și taina doar pentru sine. Atunci, cu un glas atât de scăzut încât Sililli trebui s-o ia în brațe și să-și lipească urechea de gura ei pentru a o auzi, îi povesti totul. Îi povesti despre Avram, despre frumusețea și blândețea lui, despre pielea lui închisă la culoare și moale, despre mirosul lui. Și făgăduiala pe care i-o făcuse de a nu-i uita chipul.

Când tăcu, simți pe obrazul ei obrazul lui Sililli, udat de lacrimi. În cele din urmă slujnica se depărtă de ea și clătină din cap, șoptind:

—Un *mar.Tu*! Un *mar.Tu*! Un *mar.Tu*!

Apoi rămaseră amândouă tăcute până ce Sililli o strânse pe Sarai la pieptul ei durduliu, atât de tare încât s-ar fi putut crede că voia s-o ascundă acolo.

—Uită, uită sau îți va aduce pe cap o nenorocire cum nu poți nici să-ți închipui! Uită-l ca și cum ar fi un diavol, Sarai a mea!

Băgară de seamă în același timp greșeala: Sililli îi rostise numele. Mânată de emoție, Sililli repetă:

—Sarai a mea! Tatăl tău m-a amenințat că va pune scorpionii să mă mănânce dacă nu-l ascult. Dar eu pe tine te iubesc. Tu ești cea care are nevoie de mine pentru a-l uita pe acest *mar.Tu*. Făgăduiește-mi că nu-l vom mai pomeni niciodată.

* * *

Într-o dimineață, în timp ce Doamna Lună se mai vedea încă, plină și rotundă, pe cerul zorilor, sângele se

întoarse între coapsele lui Sarai. Intră pentru a doua oară în odaia roşie. O regăsi acolo pe Egimé, care îşi dădu toată stăruinţa pentru ca mătuşile şi slujnicele aflate acolo să ţină seama întru totul de poruncile lui Ichbi Sum-Usur. Timp de şapte zile avură grijă să nu împartă cu ea baia abluţiunilor, să stea cât mai departe de ea când le ajuta la ţesut şi să nu-i vorbească decât pe ocolite.

Pe deasupra, ca s-o facă să-şi dea cât mai bine seama de pedepsele care le ameninţau pe femeile nesupuse, atât unele cât şi celelalte povesteau soarta tristă a celor care nu se supuseseră legilor zeilor, taţilor şi soţilor. Cele care încălcaseră datoriile lor de soţii, înghiţind ierburi uscate pentru a nu zămisli sau, dimpotrivă, zămislind după ce primiseră între coapsele lor bărbaţi care nici n-ar fi avut dreptul să le atingă pielea, străini uneori sau chiar diavoli. Nebunia poftelor femeieşti era cu adevărat uriaşă, asemănătoare unui vânt îngheţat şi distrugător sosit de-a dreptul din iad.

—Da, scrâşnea Egimé, femeile, dacă nu bagă de seamă, ajung să fie propriii lor duşmani. Cel mai rău e la tinereţe, când nu ştim să deosebim visele bune de cele rele, cele care ne fac inimile să bată tare şi ne udă sexele şi ne mână drept în bârlogul lui Ereşkigal. Mărit fie Ea, cel care i-a zămislit pe taţii noştri şi apoi pe soţii noştri pentru ca să ne apere de slăbiciunile noastre.

Sarai asculta în tăcere, prefăcându-se că nu este atentă.

Ceea ce nu ştiau Egimé şi celelalte, era că noaptea, în timp ce fiecare dormea în întunecimea groasă a odăii roşii, Sarai nu visa defel. Nu, gândurile care-i veneau în minte, imaginile care pluteau în întuneric nu aveau şiretenia amăgirii, ci, dimpotrivă, temeiul adevărat al amintirii: ea se gândea la buzele lui Avram pe care nu îndrăznise să le sărute.

Se gândea la sărutarea pe care n-o dăduse, nici n-o primise. Şi unul şi celălalt rămăseseră curaţi. Chiar dacă tatăl ei avea motive serioase să fie furios, Sarai nu-i jignise cu nimic pe zei. N-aveau nici un motiv să se mânie. Simţea asta.

O simţea în adâncul pântecului ei aducându-şi prinosul lui Nintu, moaşă a Lunii.

O simţea în adâncul pântecului ei, aducându-şi prinosul lui Inanna, cea Atotputernică.

Se gândea câteodată că pedeapsa zeilor putea să îmbrace cu totul altă formă decât aceea pe care şi-o închipuiau femeile casei. Să fie, de pildă, suferinţa care o chinuia pe zi ce trecea puţin mai mult, chiar această lipsă a dulceţii buzelor lui Avram, *mar.Tu*-ul, pe care nu o primise pe buzele ei. O dulceaţă blândă şi aproape liniştitoare, a cărei taină trebuia apărată, nu era de fapt o pedeapsă?

De aceea, când ieşi din odaia roşie, când toată lumea putu să o vadă rătăcind tristă prin casă şi grădină, mereu sfioasă, fără cel mai mic semn de nesupunere, fiecare crezu că fiica lui Ichbi Sum-Usur era pe calea pocăinţei.

Trecură săptămâni, Sarai merse încă de două ori în odaia roşie. Acolo Egimé se arătă mai apropiată şi mătuşile ei mai tinere, chiar dacă încă îi mai ocoleau privirea, începură să sporovăiască cu ea ca şi altădată şi chiar să o laude pentru lucrul ei, căci acum învăţase cât se poate de bine să dărăcească şi să toarcă lâna.

Sililli băgă de seamă schimbarea aceasta, cu o bucurie pe care nu o mai ascundea. Dealtfel, Sarai îi dăduse ascultare întocmai: din seara mărturisirii, nimeni nu mai aminti de băiatul *mar.Tu*. Într-o zi, după luni bune de răbdare, în timp ce un potop de ploaie de iarnă îi ţinea pe

fiecare în odaia lui, îi spuse deodată:

—Tatăl tău e mulțumit de tine. Te urmărește de câteva zile. I-am văzut pe față că i-a trecut supărarea. Sunt sigură că te va ierta în curând.

Sarai făcu doar un mic semn din cap pentru a arăta că auzise. De-abia mult mai târziu întrebă cu glas măsurat:

—Crezi că tatăl meu se gândește să-mi găsească alt soț?

În lumina slabă a acelei zile ploioase, zâmbetul lui Sililli țâșni, mai strălucitor decât un curcubeu.

—Aici toată lumea îți vrea numai binele!

* * *

De data aceasta, se pregătise mult mai bine. O togă, așa cum se purta pentru a intra în marile temple, un coș pentru danii cu flori, un acoperământ de cap ca acela al unei slujnice. Nu lăsase nimic la voia întâmplării. Își atârnase chiar de gât un săculeț în care se aflau inele de aramă și argint prețuind vreo trei sicli, pentru a putea mitui paznicii. Se simțea puternică, tot atât de hotărâtă ca un oștean care înfruntă rândul de lăncii ascuțite ale dușmanului.

Ieșise din odaia ei înaintea zorilor, în timp ce Sililli încă mai dormea din greu. Așteptase apoi, răbdătoare, în grădină, în apropierea rezervoarelor, să fie destulă lumină ca să treacă dincolo de acestea. Se îndreptă fără greș către zidul de împrejmuire. Străzile erau aproape goale. Nu mai ploua, dar orașul mai păstra încă mirosul prafului umezit, iar cărămizile zidurilor erau mai închise la culoare decât de obicei. Paznicii tocmai deschiseseră porțile cetății regești și primele căruțe cu hrană intrau în oraș.

Paznicii o priviră venind de departe. Își dădu repede

seama că o luau drept ceea ce voia: slujnica unei case înstărite din oraşul de jos, întorcându-se de la temple după ce petrecuse noaptea acolo şi aducând flori sfinţite. Cu ochii încă umflaţi după ceasurile de veghe, erau foarte încântaţi să vadă o fată frumoasă dis-de-dimineaţă şi răspunseră zâmbetului ei cu un salut prietenos.

Odată ajunsă în oraşul de jos, Sarai o porni iute. Se rătăci o dată sau de două ori, dar fără urmări. Îi era de ajuns să meargă în direcţia fluviului.

I se păru că ajunge la balta cu stufăriş în locul unde-l întâlnise pe Avram. Aceleaşi case sărăcăcioase pe jumătate năruite, aceleaşi terenuri nisipoase, pe alocuri în paragină, în alte locuri sădite cu pepeni şi ierburi frumos mirositoare. Totuşi, trebui să umble în susul fluviului mai mulţi *ùs* înainte de a zări corturile aşezării *mar.Tu*, doar cu puţin mai înalte decât trestiile, pentru ca vântul să poată luneca peste acoperişurile lor lăsate înăuntru. Sute de corturi rotunde, făcute din pânze groase de culoare închisă sau nisipie. Unele erau mari cât nişte case adevărate, altele, alungite, împrejmuiau ţarcuri de papură unde erau adunate vitele mici.

La vederea acestei tabere uriaşe unde mişunau deja o mulţime de femei îmbrăcate în rochii lungi şi copii pe jumătate goi, Sarai încremeni, simţind cum îi bătea inima. Dacă zeii o osândeau pentru ce săvârşea, acum avea să se abată asupra ei mânia lor.

Merse mai departe pe drumul nisipos care ducea înăuntrul taberei. Femeile se opriră din treburile lor de îndată ce ajunse la primele corturi. La rândul lor, copiii îşi încetară joaca. Stânjenită, roşindu-se la faţă, Sarai căută un zâmbet care nu venea. Femeile se adunară în tăcere la mijlocul drumului. Copiii îi veniră în întâmpinare. Cu

ochii sclipind de curiozitate, îi cercetau părul, cingătoarea, coşul pe care nici măcar nu se gândise să-l golească de flori. Vedeau oare pentru prima dată o locuitoare a oraşului regesc?

Adunându-şi curajul, cu un glas cât mai firesc, Sarai salută cu respect, invocă ocrotirea lui Ea stăpân peste toţi şi toate, şi apoi întrebă unde se aflau corturile lui Terah, meşterul de idoli care cioplea statui de strămoşi.

Femeile păreau că nu înţeleg. Sarai se temu că nu rostise cum trebuia numele tatălui lui Avram. Ea repetă: „Terah, Terah..." căutând intonaţiile pe care le puteau avea silabele în limba *mar.Tu*. Îi răspunseră şi alte două femei, clătinând din cap. Bătrâna o mai cercetă încă o dată pe Sarai, cu ochii ei miraţi dar binevoitori, înainte de a anunţa:

—Terah nu mai este aici. El şi toţi ai lui au plecat.

—Au plecat?

Uimirea lui Sarai era atât de mare încât fu cât pe ce să strige. Bătrâna *mar.Tu* o lămuri:

—Au trecut deja două luni de atunci. E iarnă. E vremea ca turmele celor Puternici să fie duse pentru bir.

* * *

Se gândise la toate, dar nu-şi închipuise nici măcar o clipă că Avram şi familia sa nu ar mai fi fost acolo.

Se gândise la mânia ce l-ar fi cuprins poate pe Avram la vederea ei. Ori la fericirea de a-i descoperi zâmbetul când s-ar fi ivit în faţa lui.

Se gândise la cuvintele pe care i le-ar fi spus: „Am venit la tine ca să-ţi aşezi gura pe gura mea. Tatăl meu îmi va găsi un nou soţ. De data asta nu-l voi putea refuza. Dacă m-ar întreba, tu eşti cel pe care l-aş alege. Dar ştiu

că niciodată un Preaputernic din oraşul regesc nu şi-a dat fiica unui *mar.Tu*. Totuşi, de trei luni încoace n-a fost zi să nu mă gândesc la tine. Mă gândesc la buzele tale şi la sărutul pe care am vrut să-l culeg de pe ele în noaptea în care m-ai ocrotit. M-am gândit la asta. M-am rugat sfintei Inanna, am aşezat daruri pentru Nintu şi în faţa statuilor strămoşilor mei în templul tatălui meu. Am aşteptat să-mi vorbească, să-mi spună dacă gândurile mele sunt rele. Au tăcut. M-au lăsat să ies din oraş fără să se mânie. Acum mă aflu în faţa ta, fiindcă ştiu că sărutul tău mă va curăţa de toate relele. Tot atât cât apa îngheţată din odaia roşie, mai bine decât un bazin de miresme şi jertfele de oi. Dă-mi sărutul acela, Avrame, şi mă voi întoarce în casa tatălui meu pentru a fi soţia celui căruia mă va da. Îl voi primi. Când va veni în patul meu, suflarea sărutului tău va fi pe buzele mele pentru a mă ocroti".

Se gândise că el ar râde de ea. Ori s-ar supăra. Se gândise că poate el n-ar fi vrut să se mulţumească cu un sărut. Ea era gata pentru lucrul acela. Nimic din partea lui nu putea să o murdărească. Nimic din ce ar fi luat de la ea şi n-ar mai fi rămas pentru viitorul ei soţ nu o împuţina.

Poate însă că el ar spune: „Nu! Nu vreau să mai pleci. Nu vreau să intre un necunoscut în patul tău. Vino, te voi înfăţişa fraţilor mei şi tatălui meu. Vei fi soţia aleasă de mine. Vom pleca departe de Ur".

Era pregătită şi pentru aşa ceva.

Îşi închipuise atâtea lucruri!

Dar niciodată nu-şi închipuise că el ar fi putut să părăsească malul fluviului. Să fie departe de ea şi de neatins.

Şi acum, ce trebuia ea să facă? Acum, când fugea departe de corturile *mar.Tu*, istovindu-şi răsuflarea ca să n-o podidească plânsul?

Trebuie că Sililli o căuta prin toate colțișoarele casei, cu inima bătând să-i spargă pieptul, înnebunită de spaimă. Ascunzându-le tuturor că patul lui Sarai era gol când se trezise ea din somn. Îi era prea frică de furia lui Ichbi Sum-Usur. Trebuie că se ruga de zeii ei s-o aducă înapoi.

Sarai putea să îndeplinească voia lui Sililli. Voia tatălui ei. Putea să se întoarcă acasă și să spună: „M-am dus în templu să mă rog pentru curățenia sufletului". Sililli ar crede-o, cât se poate de ușurată. S-ar fi bucurat cu toții de înțelepciunea ei.

Data viitoare când ar fi ieșit din odaia roșie, tatăl ei avea să-i spună că în sfârșit convinsese un om din orașul regesc să o ia de soție. Un Preaputernic, mai puțin bogat și mai puțin frumos decât cel pe care-l jignise, dar cine era de vină?

Atunci Sarai urma să-și plece capul, să intre în templu și să asculte prezicătorul. Tatăl ei nu avea să mai poftească pe nimeni. N-ar mai fi nici cântări, nici dansuri, nici ospețe. Iar soțul, plin de nerăbdare, avea să vină în odaia și în patul ei.

O va atinge fără ca sărutul lui Avram să o ocrotească. Fără ca buzele, cuvintele și mângâierile lui Avram să-i fie de ajutor pe tot timpul vieții ei de soție.

Atunci auzi o chemare. O chemare, fără buze care s-o rostească, așa cum doar zeii sau diavolii puteau să șoptească:

„Ai nevoie de ceva, zeiță? Orice ar fi, Kani Alk Nàa îți poate vinde!"

Sarai se opri din fugă, cu pieptul în flăcări, cu ochii în lacrimi.

„Ai nevoie de ceva, zeiță?"

Bătrâna vrăjitoare! Acea *kasaptu* care o strigase în

ziua când îl întâlnise pe Avram! Glasul ei răsuna în capul lui Sarai. Şi, ca un ecou, îşi aminti de poveştile mătuşilor ei în odaia roşie: „Una, care a băut din iarba uscăciunii, n-a mai avut sânge vreme de trei luni. Bărbatul ei n-a mai vrut niciodată s-o atingă, nici să audă de ea. Nici el nici un alt bărbat. Cine ar vrea o femeie în stare să-şi oprească sângele?"

Sarai îşi redobândi răsuflarea. Un zâmbet tot atât de cenuşiu ca şi cerul îi apăru pe faţă. Zeii nu o părăseau. N-o lăsau să se mistuie între mâinile unui soţ ca o carne moartă.

* * *

—Iarbă de uscăciune? mormăi vrăjitoarea. Chiar asta vrei?

Sarai se mulţumi să dea din cap. Inima îi bătea tare. Fusese mai uşor să găsească vizuina vrăjitoarei decât să pătrundă în ea. În oraşul de jos, toată lumea părea s-o cunoască pe Kani Alk-Nàa. Cu toate astea, Sarai trecuse de vreo zece ori pe străduţă înainte de a îndrăzni să calce pragul bârlogului în care se adăpostea bătrâna.

—Eşti cam tinerică pentru iarba uscăciunii, continuă Kani Alk-Nàa. E primejdios pentru o fată atât de tânără ca tine.

Sarai se împotrivi dorinţei de a răspunde. Îşi apăsă mai tare mâinile una de alta, ca să nu vadă vrăjitoarea că-i tremurau.

— Măcar eşti nevastă?

Din nou Sarai nu răspunse. Privea ţintă la zecile de coşuri care se îngrămădeau în colţurile încăperii, răspândind un miros de vechituri şi de fructe putrede. Un chicotit cu stropi îi atrase privirea. Bătrâna râdea, cu limbuţa

ei roză fremătând între gingiile goale ca o coadă de şarpe.

—Ţi-e frică? Ţi-e frică să nu-ţi arunce Kani Alk-Nàa o vrajă, fiică de Preaputernic?

Fără o vorbă, Sarai îşi scoase punguţa atârnată de gât şi-i răsturnă conţinutul în faţa vrăjitoarei.

—Trei sicli, numără bătrâna.

Adună cu lăcomie inelele de aramă şi de argint. Nu mai râdea acum.

—Nu-mi pasă dacă eşti sau nu nevastă. Dar trebuie să ştiu dacă lucrul acela s-a întâmplat sau nu.

Sarai şovăi, nefiind sigură că pricepea bine. Bătrâna oftă şi zise cam sâcâită:

—A ajuns taurul între coapsele tale? Eşti o femeie deschisă? Dacă nu, o să vii din nou la mine după ce bărbatul îţi va fi desfăcut coapsele.

—Sunt femeie-deschisă, minţi Sarai, cu o voce cam răguşită.

Ochii vrăjitoarei, de-abia întrezăriţi între pleoapele zbârcite, rămaseră o clipă nemişcaţi. Sarai se temu că avea să ghicească adevărul, dar Kani Alk-Nàa zise doar atât:

—Bine. Şi de câtă vreme ţi-a pătruns în pântece laptele bărbatului?

—De... aproape o lună.

—Hmm! Trebuia să vii mai devreme, bombăni bătrâna, îndreptându-şi trupul firav.

Scotoci timp de o clipă în coşurile ei şi îi întinse apoi lui Sarai cinci pachetele de iarbă înfăşurate în frunze uscate de trestie.

—Poftim iarba ta de uscăciune.

—Pentru câte ori este? întrebă Sarai, fără a îndrăzni să-şi ridice privirea.

—De câte ori ţi se va opri sângele? Asta nu este la fel pentru toate femeile. Două luni, poate trei, fiindcă eşti tânără. Ai să vezi. Pune fiecare din aceste pachetele într-un *silà* de apă clocotindă fără a le deschide, şi las-o să se mistuie o jumătate de zi. Apoi scoate pachetelele şi bea ceaiul în trei rânduri, între răsăritul şi asfinţitul soarelui. În felul ăsta începi în zori şi ai terminat seara. Fă cum îţi spun, fiică de Preaputernic, şi totul va merge bine.

* * *

Sarai ghicise bine. O găsi pe Sililli pitită în odaie, plânsă. Mustrările, uşurarea, furia şi dragostea se amestecau de-a valma în scheunăturile ei. Oricât de mare îi fusese spaima, totuşi tăcuse. Nimeni din casă nu ştia că Sarai dispăruse în dimineaţa aceea.

—Le-am zis că nu te simţi bine. O durere mare de burtă, şi că ţi-am dat nişte ierburi ca să dormi. Că nu trebuie să te deranjeze pentru ca ierburile să-ţi facă bine. Să mă ierte toţi Puternicii cerului, am tot spus la minciuni de azi dimineaţă!

—Nu-i aşa. Ierburile tale îmi fac totdeauna mult bine! Mâine mă vor vedea, voi fi pe picioare, şi ei vor spune că Sililli este cea mai pricepută slujnică a ierburilor din tot oraşul!

Vorba bună şi făgăduiala că Sarai se va arăta în ziua următoare tuturor celor ai casei schimbară lacrimile lui Sililli într-un zâmbet.

—O să mă omori, fata mea! O să mă omori cu zile. De mâna tatălui tău, cu toţi scorpionii mâniei lui! Ori zeii vor fi cei care o să-mi smulgă inima pentru minciunile mele!

—E doar o minciună foarte mică, glumi Sarai iro-

nică. E aproape adevărul.

—Nu blestema, te rog! Nu într-o zi ca cea de azi.

Şi, cu o voce atât de scăzută că de-abia i se puteau auzi cuvintele, ajunse în sfârşit la întrebarea care o chinuia:

—Ai fost cu el? Cu acel *mar.Tu*?

Sarai şovăi să spună adevărul. Dar îşi aminti pachețelele vrăjitoarei care-i râcâiau pielea sub cingătoarea tunicii. Minți din nou. La urma urmelor, ce mai însemna încă o minciună?

—Nu, am fost la marele templu al lui Inanna. Voiam să dăruiesc ceva şi să cer ocrotirea Atotputernicei pentru ca tatăl meu să facă o bună alegere a celui căruia îi voi fi soție.

—La marele templu? Acolo ai fost?

—Trebuie să mă pregătesc. Nu vreau să-mi mai fie frică.

—Fără să-mi spui? Fără să-mi dai de ştire mai înainte, când ştii bine că tatăl tău nu-ți dă voie să ieşi din casă?

—Dorința de a ieşi mi-a venit în timp ce tu încă mai dormeai. Toată lumea dormea, chiar şi tatăl meu. Şi voiam să fiu singură acolo în fața sfintei Inanna.

Sililli clătină din cap, gemând:

—O să mă omori, fata mea! O să mă omori!

Sarai găsi destulă putere ca să-i zâmbească, s-o îmbrățişeze şi să-şi lipească obrazul de al ei, până ce Sililli îi dădu pace cu întrebările, cu un oftat împăcat.

—În sfârşit, eşti aici, şi tot trebuie să mor o dată şi o dată.

Cu toate acestea n-o mai pierdu din ochi pe Sarai. Se trezea noaptea ca să se încredințeze că fiica lui Ichbi Sum-

Usur nu-şi luase zborul. Astfel încât Sarai nu putu să pregătească iarba de uscăciune decât cu puţin timp înainte de a se duce încă o dată în odaia roşie. Şi nici nu putu să urmărească întocmai îndrumările lui Kani Alk-Nàa.

După ce luă pe ascuns din bucătărie o cană de apă fiartă, ea înmuie cele cinci pachete de iarbă şi ascunse totul în grădină. Cu toate acestea, supravegherea lui Sililli nu-i îngădui să bea ceaiul atât de repede cum ar fi trebuit. De-abia în ziua următoare izbuti să scape cu adevărat din ochii slujnicei. Se strecură în grădină, scoase pachetul de ierburi din cană. Erau zbârcite şi se albiseră. Însemna într-adevăr ceva faptul că stătuseră atât de mult acolo? Sarai se îndoia. Totul era să le poată ascunde până în clipa când va putea să le distrugă!

După ce respirase mirosurile dezgustătoare ce împuţeau vizuina vrăjitoarei, Sarai se temea de gustul ceaiului. Se miră mult când simţi că băutura era plăcută, atât de dulce încât părea amestecată cu miere. De-abia dacă lăsa în urma ei un gust acrişor şi răcoritor. Era departe de-a fi nesuferită şi chiar putea fi băută de plăcere. De aceea, temându-se că nu va mai avea răgaz în ceasurile următoare, Sarai dădu pe gât toată cana, fără a şovăi.

Întorcându-se spre curtea femeilor, se simţea liniştită pentru prima dată după zile şi zile. În sfârşit se făcuse ceea ce era de făcut. În sfârşit, iarba de uscăciune se afla în pântecele ei. Nu avea să-i mai curgă sânge între coapse.

Îşi închipuia cum se vor petrece lucrurile. După două, trei, cinci zile fără sânge în rufele ei, Sililli, mătuşile ei, tatăl ei aveau să creadă că e bolnavă, căci nici unul dintre ei nu va putea să-ţi închipuie că ea avusese destulă îndrăzneală ca să pătrundă în bârlogul unei *kasaptu*. Aveau să-i facă nenumărate daruri lui Nintu. Orice ar fi făcut

însă, sângele nu avea să se pornească timp de două luni, poate chiar trei.

Destulă vreme pentru ca tatăl ei să respingă venirea soţului.

Atât de multă vreme încât să renunţe chiar să-şi ofere fiica oricui ar fi.

Destulă vreme pentru ca *mar.Tu*-ul Avram să se întoarcă.

În seara aceea, profitând de o scurtă lipsă a lui Sililli, Sarai ascunse la repezeală cele cinci pachete cu iarba de uscăciune sub aşternutul ei. Apoi se aşeză în faţa chipului zeiţei Nintu, pictat în roşu la piciorul patului. Deschise braţele, palmele, îşi răsturnă faţa spre cer. Fără a mişca buzele, fără a fi auzită de nimeni, ea cerşi mila lui Nintu:

O, Nintu, stăpână a aducerii pe Lume, tu care ai primit cărămida sfântă a naşterii din mâinile lui Enki cel Puternic, tu care ţii în mână cuţitaşul cordonului naşterii,
Gândeşte-te la fiica ta Sarai, ai răbdare cu ea.
Pleacă-ţi ochii asupra slăbiciunii mele,
Priveşte sângele din inima mea:
E rece pentru bărbatul pe care nu l-am ales eu.
Iarba de uscăciune este ca un nor din cer,
Nu întunecă multă vreme strălucirea soarelui.
O, Nintu, iart-o pe Sarai, fiică a lui Ichbi Sum-Usur.

* * *

Iadul pătrunse pântecele lui Sarai de-abia către sfârşitul nopţii, în timp ce dormea în somn adânc.

La început îl văzu în vis. Erau flăcări care jucau şi-i străpungeau trupul ca un bărbat. Încercă să le alunge. Dar

mâinile ei treceau prin foc fără a-l ostoi. Îi apăru propriul trup. Se umfla şi se înroşea, în timp ce ochii vrăjitoarei se încreţeau de plăcere şi creatura zbiera cât o ţinea gura: „Iată, acum, e adevărat: eşti o femeie-deschisă". Şi trupul lui Sarai se despica, măruntaiele i se sfâşiau, se prefăceau în scrum. Le vedea căzând pe pământ, negre şi scorojite. Durerea o scutura şi o răsucea. Pântecele ei, ca o tigvă scobită, îi smulgea lacrimi, ţipete. Ţipete care se amestecau cu numele ei şi care o treziră.

—Sarai, Sarai! De ce urli aşa?

Sililli o ţinea de mâini, cu faţa strâmbată de spaimă, aplecată deasupra ei, abia luminată de feştila muiată în ulei.

—Te doare? întreba Sililli. Unde te doare?

Sarai nu putea să răspundă. Focul din pântece îi prăpădea aerul din plămâni. De-abia mai putea răsufla.

—E doar un vis rău, se ruga Sililli. Trebuie să te trezeşti.

Focul îi azvârlea ace de gheaţă în membre. Simţea cum se întăresc şi stau să se spargă. Deschise gura mare, atât de greu putea să răsufle. Sililli o apucă pe după mijloc pentru a-i împiedica trupul arcuit să se frângă. Deodată, înăuntrul ei totul se făcu moale, prăfos, aşa cum un putregai se transformă în cenuşă. Aerul îi pătrunse în sfârşit în plămâni, măturând cenuşa şi ce mai rămânea din foc. Văzu negru în faţa ochilor. O întunecime uriaşă şi primitoare. Era fericită să se mistuie acolo.

Nici măcar nu mai auzi răcnetul lui Sililli care trezi toată casa lui Ichbi Sum-Usur.

* * *

O crezură moartă până ce se iviră zorile.

Sililli umplu de plânsete curtea femeilor. Ichbi Sum-

Usur porunci să fie stinse toate focurile. Închis în templul casei, el se închină în faţa statuilor strămoşilor săi cu o umilinţă care-l uimi pe fiul cel mai mare. Kiddin descoperi, cu o dezamăgire amestecată cu dezgust, lacrimile care şiroiau pe obrajii tatălui său. Când îl văzu lungindu-se pe pământ şi turnându-şi în cap cenuşă răcită dintr-o cupă, se gândi că zeii erau nemăsurat de înţelepţi: luaseră de pe lume această soră care nu se putea supune legilor şi datoriilor femeieşti. O soră dintr-un neam nevrednic, care atrăgea necurăţeniile diavoleşti. Dar care încă mai înmuia inima unui părinte prea slab de înger. Dacă ea ar mai fi trăit încă vreo câţiva ani, i-ar fi făcut de râsul oamenilor din Ur, atât pe el, cât şi pe tatăl său.

Puţin înainte de zorii zilei, Egimé scoase un ţipăt:

—Sarai trăieşte ! Trăieşte, răsuflă!

Repetă aceleaşi cuvinte până ce Ichbi Sum-Usur ajunse în goana mare în curtea femeilor şi se aşternu o tăcere înmărmurită.

Înlocuind-o pe Sililli, care nu era în stare să se apropie de cadavrul celei pe care o socotea ca şi copila ei, Egimé se apucase să o spele, să o purifice şi să o îmbrace pe Sarai pentru călătoria ei în întunecimea morţilor. Dar o îndoială îi oprise mişcările.

—Nu e nici rece, nici ţeapănă, zicea ea. Şi chiar, pe alocuri, pe burtă, e încă fierbinte. I-am pus mâna pe piept, i-am ascultat gura: răsuflă.

Cum stăteau cu toţii în faţa trupului nemişcat al lui Sarai în patul ei frumos de soţie, Egimé îi luă de martori. Apropie o pană pufoasă de turturică de buzele crăpate ale nepoatei sale. Puful dădu semne de viaţă. Se pleca încet şi regulat de o parte şi de cealaltă. Nu mai rămânea nici o îndoială. Aerul intra şi ieşea din trupul lui Sarai.

—Trăieşte. Doarme, le-o trânti Egimé.

Sililli behăi ca o oaie căreia i se taie gâtul şi se prăbuşi pe jos. Ichbi Sum-Usur fu scuturat de un râs nervos prelungit, pe care-l înfrână cu greutate în ciuda privirilor arţăgoase ale lui Kiddin. Când izbuti, porunci să se aprindă din nou toate focurile, să se ardă o sută de măsuri de aşchii de cedru, iar mătuşile tinere ale lui Sarai să se purifice şi să se ducă la templul cel mare al lui Inanna pentru a dărui, în numele lui, o jumătate de turmă de vite mici.

La miezul zilei, Sarai dormea într-una. Mai dormea încă la asfinţit. Sililli, care-i veghea somnul acela îndărătnic ca pe o oală cu lapte pe foc, se întoarse către Egimé:

—Nu se poate. Nu doarme.

—Ba da. Ştiu ce s-a întâmplat. În sfârşit a sosit pedeapsa. Zeii celui ce trebuia să-i ajungă soţ i-au cerut lui Ereşkigal să facă dreptate. Acesta l-a trimis pe Pazzuzzu, diavolul lui cel mare, să o ia în noaptea asta. Dar Sarai a reuşit să-l înduplece. Ştii de ce este ea în stare. În cele din urmă, diavolul i-a dat drumul. S-a întors atât de istovită încât trebuie să doarmă ceasuri de-a rândul.

Sililli se gândi ceva timp înainte de a clătina din cap.

—Poate că aşa s-au întâmplat lucrurile... Totuşi Pazzuzzu nu i-a dat drumul ca să poată dormi?

—Chiar asta şi face.

—Nu. Eu ştiu ce înseamnă să dormi. Te mişti, dai din mâini şi din picioare. Ea n-a mişcat nici măcar un deget de azi dimineaţă.

—O să vină şi asta, răspunse Egimé cu o umbră de sâcâială. Somnul întoarcerii din iad nu e la fel cu somnul obişnuit.

—Nu este nici un fel de somn! se încăpăţână Sililli.

E boala ei care merge înainte. Eu aşa cred.

—Doarme. Nu contează ce crezi tu.

—Şi de ce ar fi aşa? Eu, Sililli, sunt pe jumătate mama ei. Viaţa ei este viaţa mea! Face parte din mine ca şi cum ar fi ieşit din mine.

—Ce să-ţi spun! Am văzut cu toţii cât de înţeleaptă ai învăţat-o să fie!

Din vorbă în vorbă, cele două femei ajunseră la o ceartă atât de furtunoasă încât fu nevoie să fie despărţite. Egimé părăsi odaia lui Sarai, purtând în ea o furie pe care o împroşca asupra tuturor celor ce se apropiau de ea.

Singură alături de trupul subţirel şi nemişcat al lui Sarai, Sililli era din ce în ce mai convinsă de părerea ei: Cum ar fi putut cineva să doarmă în timp ce două femei răcneau chiar în locul acela cât le ţinea gura? Nici un somn nu putea fi atât de adânc.

Sfredelită de o presimţire îngrozitoare, se apucă din nou s-o îngrijească pe Sarai. De data asta îi schimbă şi aşternutul. Degetele ei dădură atunci de cele cinci pachetele de frunze uscate.

Pachete de ierburi blestemate aşa cum le făceau vrăjitoarele. Albite şi scorojite de statul în apa clocotită.

—Ea cel Mare! O, Ea cel Mare, apără-ne!

Acum înţelegea prea bine de ce Sarai lipsise o zi întreagă din casă. Egimé nu avea decât să se prostească atât cât îi era voia. Sarai nu dormea.

Ohoho! Nicidecum! Dar era tot atât de rău ca şi cum ar fi fost moartă.

* * *

În ziua următoare, Sarai tot nu deschisese ochii şi fiecare fu de părerea lui Sililli: fata nu dormea.

Oricum, Sililli, cu pielea cenuşie şi ochii înroşiţi de nesomn, păstra taina pitită în pieptul ei. Cu mâinile ei săvârşise încheierea nelegiuirii: arsese pachetele. Era sigură că Ichbi Sum-Usur ar fi preferat să nu afle nici până la sfârşitul zilelor sale că fiica lui se dusese să ceară ierburi unei vrăjitoare. Avea destulă putere pentru a îngropa taina lui Sarai atât de adânc în inima ei încât putea să-şi îndeplinească ritualurile zilnice de purificare şi nesfârşitele rugăciuni către Inanna cu aproape tot atâta credinţă şi curăţenie ca mai înainte.

Cu toate acestea, ca şi toţi ceilalţi, nu ştia cum s-o aducă pe Sarai înapoi printre cei vii. În timp ce Ichbi Sum-Usur cheltuia o avere cu darurile pe care le răspândea din belşug pe altarele tuturor zeilor şi zeiţelor care puteau să aibă grijă de fericirea familiei, Sililli încerca să nu o lase pe Sarai să moară de foame şi de sete înainte ca lucrarea iadului să poată fi învinsă.

Pregăti un terci de orz şi apă de piersică. Cu o răbdare nesfârşită, ajutându-se cu o lingură de lemn, aşeza terciul în gura lui Sarai. Uneori, cu o scuturătură asemănătoare unui sughiţ, gâtlejul o înghiţea. Cel mai adesea, rămânea în gură până o scotea Sililli cu degetele.

Egimé, care o pândea din pragul odăii, nu se putu stăpâni să n-o sfătuiască cu un glas acru să se mărginească la apa de piersică.

—Până la urmă ai s-o înăbuşeşti cu terciul tău! La ce foloseşte să hrăneşti pe cineva care doarme?

—Ca să viseze multă vreme, răspunse Sililli fără a se lăsa întărâtată.

Pe la asfinţit, Ichbi Sum-Usur intră în odaia lui Sarai cu prezicătorul care prorocise viitorul ei de soţie.

Barù ceru lămuriri amănunţite asupra felului în care Sarai ajunsese în starea de nesimţire.

Sililli descrise pe cât putu de bine ţipetele şi suferinţa ei. *Barù* o întrebă despre zilele şi ceasurile dinaintea acestei stări îngrozitoare Sililli ascunse adevărul fără a se teme prea mult că va rătăci ştiinţa prezicătorului. La urma urmelor, omul avea propriile lui unelte pentru a despărţi adevărul de minciună, asta era treaba lui pentru care era plătit.

Prezicătorul puse să fie aduse în odaia lui Sarai arzătoare, aşchii de cedru, uleiuri, lămpi, tăbliţele lui de argilă scrise mărunt, ficaţi, inimi şi plămâni de oaie, care fură aşezate pe mese de răchită la piciorul patului. După care ceru să rămînă singur cu ea şi uşa să fie închisă.

Rămase acolo până la miezul nopţii.

Apăru atât de fără veste în pragul încăperii puternic luminate, încât îi trezi pe cei care aşteptau pe terasă. Ichbi Sum-Usur scoase un strigăt care le băgă în sperieţi pe femei.

Barù ridică mâinile ca să le liniştească şi spuse cu un glas în care se strecura mirarea:

—Fiica lui Ichbi Sum-Usur are ochii deschişi. Nu mai doarme.

Sililli se avântă cea dintâi. Ghicitorul spusese adevărul. Sarai era chiar aşezată în pat, tremurând ca o frunză. Umbra unui surâs îi trecu pe faţă şi se culcă din nou pe spate.

—Ce mi s-a întâmplat?

Sililli o îmbrăţişă strâns, şoptindu-i în ureche că ştie tot, şi că trebuie mai cu seamă să nu spună nimic, când se auzi glasul prezicătorului:

—Am spus-o deja şi cercetarea întăreşte spusele mele.

Fiica lui Ichbi Sum-Usur îi place lui Ishtar. Puternica Războiului o cere. Fiica lui Ichbi Sum-Usur este făcută pentru templu. Va trebui să renunțe la sângele nevestelor ori va muri.

Partea a doua

TEMPLUL ZEIȚEI ISHTAR

Sfânta Slujitoare

Erau vreo sută de oşteni, în picioare, în curtea mare a templului, perfect aliniaţi pe patru rânduri. Vreo sută de bărbaţi tineri, îmbrăcaţi în mantii de piele, purtând în mâini lancea şi scutul. Panglica de aur, semnul ofiţerilor, încercuia casca lor de piele, dar nu se vedea din întunecimea nopţii care era pe sfârşite, ascunzându-le feţele. În jurul lor vegheau sculpturile uriaşe ale lui Enki şi Ea, cea a lui Dumuzi, zeul mort şi înviat, strămoşul tuturor Zeilor Puternici ai Urului. Şi, strălucind cu tot aurul ei în ciuda întunecimii, cea a lui Ishtar, Doamna Războiului.

Erau acolo, nemişcaţi, aşteptând această clipă încă de la asfinţit.

Focurile de naft care luminau zidurile şi scările ziguratului se stinseră unul după altul. Timp de o clipă, noaptea fu din nou întreagă, făcută numai din stelele sale şi din laptele zeilor. Apoi cerul se lumină cu încetul. Lumina zilei ucise stelele. Pe căştile tinerilor ofiţeri începeau să strălucească firele de aur. Străluceau şi ochii lor, îndureraţi de nemişcare.

Atunci, sus de tot, coloanele sfinte, plăcile de lapislazuli, balcoanele de bronz şi reliefurile de argint ale Camerei Sublime prinseră prima rază de soare.

Un suspin fremătă în aer. Ţâşni zarva goarnelor şi a tobelor preoţilor. Pe platforma templului, cântăreţele lui Ishtar, îmbrăcate în togi purpurii, îşi sloboziră vaietul:

O, Doamnă strălucită,
Stea a chemării la război,

Regină a tuturor meleagurilor locuite, tu care
Îți deschizi brațele uriașe de lumină...

Cu gâtlejurile asprite de înflăcărare, tinerii ofițeri își alăturară glasurile celor ale cântărețelor:

Tu care îi faci pe frații iubitori să se lupte între ei,
Tu care îi cutremuri pe zei și la vederea căreia
cei aflați în viață se înspăimântă,
Acordă-ne bunăvoința ta,
O, păstoriță a mulțimilor de oameni...

Porțile cele mari ale templului se deschiseră. Trase de atelaje de patru cai, două care mari pătrunseră în curte, încadrând un taur pe care-l păzeau vreo zece soldați cu lăncile lor coborâte. Între coarnele animalului era așezată o perucă de agat și de cristal, iar coastele îi erau acoperite de un covor presărat cu inele de aramă și cu grăunțe de bronz și de fildeș.

Încet, în același pas cu soarele care cobora acum Scara Cerului, carele și taurul veniră să-și ia locul în fața războinicilor.

Atunci apăru ea pe platforma sfântă.

Era de nerecunoscut sub diadema ei din care răsăreau trei flori de aur cu miezul de cornalină. Toga ei, albă, strânsă într-o cingătoare de aur în forma spicelor de orz, îi sublinia frumusețea mijlocului. Un colier bogat cu perle de peruzea, cu globuri de aur și de bronz, îi atârna pe piept. Kiddin o recunoscu după mers.

Era acolo, în primul rând al tinerilor ofițeri. Și era chiar ea, da, tot atât de frumoasă și uimitoare cum îi fusese zugrăvită: Sarai, Sfânta Slujitoare a Sângelui!

Fără să-şi dea seama, îşi lovi scutul cu lancea. O sută de mâini făcură la fel. Încremenit de zgomotul asurzitor, taurul mugea.

Sarai înaintă în faţa cântăreţelor şi preoţilor. Părea că nu păşeşte pe platformă, ci pe izbitura surdă a scuturilor. Cu palmele înainte, culese cântarea ce ţâşnea din gâtlejurile fierbinţi:

O, stea a zarvei de război,
Flacără cerească împotrivindu-se duşmanilor,
O, Ishtar, cea iute la mânie, pieirea celor trufaşi!

O jalbă de carne şi sânge ce cutremura cerul, în timp ce soarele, în veşnica lui mişcare, atingea frunzişul des care încingea ziguratul prin mijlocul înălţimii sale.

Kiddin căuta să prindă privirea surorii lui. Dar între dungile groase de khol, ochii lui Sarai rămâneau neclintiţi, cu pupilele întunecate, ţintind în zare. Fără să vrea, Kiddin căută o asemănare între acea femeie aproape necunoscută şi puştoaica răzvrătită şi primejdioasă care fusese la un pas de a aduce prăbuşirea casei lor.

Cei şapte sau opt ani, care trecuseră de când sora lui fusese pe jumătate moartă, îi sculptaseră desăvârşit trupul şi faţa. Frumuseţea lui Sarai purta forţa, focul şi detaşarea divină a lui Ishtar până în desenul gurii înroşite cu ambră, înălţimea pomeţilor şi forma umerilor.

În sfârşit, soarele ajunse la treptele de jos ale Scării Cerului. Sarai ridică braţele.

Dintr-o dată se făcu linişte. Preoţii îşi agăţară ghioagele de tobe. Slujitoarele îşi încetară cântarea. Războinicii nu-şi mai loveau scutul cu lancea şi nu mai gemeau. În tăcerea aceea, fiecare din ei, cu capul în flăcări, văzu

cum alunecase toga lui Sarai, dezgolindu-i sânul stâng, luminos ca discul lunii.

Surprins, taurul își înalță capul, zornăindu-și podoabele, rostogolindu-și ochiul holbat pentru a vedea mai bine femeia în togă albă care aluneca până la marginea platformei. Tresări și el, odată cu soldații, când Sfânta Slujitoare a Sângelui își strigă chemarea:

Te invoc, o, Ishtar, măreață și puternică,
Pe tine, de mine slujită și noaptea și ziua.
Ascultă ruga mea,
A fiicei tale pe care ai ales-o,
Ascultă ruga celei căreia i-ai oprit sângele,
Fii bună cu războinicii lui Șu-Sin, fiul tău...

Sarai se întoarse cu spatele către taur și către războinici, oferindu-și fața privirii de aur a statuii lui Ishtar. Asemenea unor oglinzi, florile de aur din diadema ei luară foc de la soare.

Tu, care călărești Puterile cele mari,
Care nimicești scuturile,
Fii bună cu acești războinici care au avut
Răbdare până la trezirea ta,
Îndepărtează de trupul lor rănile,
Lacrimile morții și rușinea neizbânzii.

Chemarea ei încetă brusc. Glasul ei tăcu și opri timpul în loc. Tăcerea se lăsă apăsător peste soldați, tot atât de grea ca umbra ziguratului din timpul nopții.

Ușor, șoldurile lui Sarai începură să se legene. Brațele i se îndoiră. Picioarele lunecară.

Bătură tobele.

Încă o dată. Şi iarăşi.

Băteau cu o tonalitate surdă la fiecare din paşii ei. Ritmându-i dansul. Sprijinind-o. Sporindu-i unduiala şoldurilor.

Atunci soldaţii loviră scuturile cu lancea. Şi strigară: *Ilulama! Ilulama!*

Pas după pas, în volta dansului ei, coborî către taur. Animalul, mirat, îşi plecă botul, oferi vârfurile coarnelor. Sarai înaintă. Înaintă, cu şoldurile în valul tobelor, în strigătul războinicilor.

Taurul zgârie pământul cu copita şi gemu. Se dădu înapoi, cu pieptul înfuriat, gâfâind. Glasul lui Kiddin tremura. Mijlocul lui Sarai unduia sub ochii taurului. Aurul cingătoarei lucea în ochii animalului. Dorinţa de a ataca îi scutura sexul. Pumnul lui Kiddin se strânse pe lance. Sarai bătu din palme. Ca aruncate de aceeaşi mână, cele zece lănci se înfipseră în gâtul taurului. Sângele ţâşni până la tinerii ofiţeri. Sarai vorbi:

O, stăpâna mea,
Tu care ţii mânerul sfânt,
Cu gura ta spumegândă
Bea sângele taurului mânios, mănâncă-i inima furioasă
Şi sprijină-i în luptă...

* * *

—Nu-mi place să te duci aşa aproape de coarne, o mustră Sililli, cu glasul ei de zile proaste. Nu este folositor. Ştiu asta: i-am întrebat pe preoţi. Mi-au răspuns toţi în acelaşi fel: „Sfânta Slujitoare a Sângelui poate rămâne

pe platformă în timp ce taurul este ucis".

Sililli urmărise ceremonia în tăcere. Acum, în timp ce desprindea agrafele togei lui Sarai, putea în sfârşit să-şi arate neliniştea.

—Nu sunt în primejdie, răspunse Sarai. Stăpâna mea mă apără.

O strâmbătură urâtă apăru pe buzele lui Sililli.

—Într-o bună zi o să ai de-a face cu un animal mai furios decât ceilalţi. O singură lovitură cu capul şi te taie în două.

—De ce ar dori Ishtar să fie aşa? Nici una din preotesele templului nu-i este mai devotată ca mine. Am făcut socoteala: de când a reînceput războiul cu seminţia *Guti*, am dăruit de optzeci şi şapte de ori sângele pentru ofiţeri.

—O! Ştiu! Ştiu că te pricepi la socoteli ca şi la multe alte lucruri! Dar asta nu contează. Te apropii din ce în ce mai mult de taur. Asta nu-i place. Şi nici mie.

—Mie una îmi place! se amuză Sarai, terminând cu dezbrăcatul.

Sudoarea îi lucea pe pielea palidă. Cu vârful degetelor şterse câteva picături dintre sâni şi adăugă:

—Altfel ar fi plicticos. Şi toţi războinicii aceia frumoşi n-ar simţi atâta zel!

Râdea, intrând în baia parfumată şi exagerând în batjocură mişcarea aţâţătoare a şoldurilor. Sililli mai făgădui şi alte nenorociri şi se duse să aşeze din nou diadema de aur, colierul, cingătoarea şi toga pe statuia lui Inanna care trona în mijlocul marii încăperi.

Se aflau într-una din nenumăratele camere din *giparù*, uriaşa locuinţă a preoteselor lui Inanna, alăturată ziguratului înăuntrul incintei sfinţite a templului. Zidurile

erau acoperite cu covoare, lumina zilei pătrundea prin ferestre mari arcuite, din vetre se răspândeau cele mai dulci parfumuri. Se auzea cântecul apei, mereu limpede, care curgea într-o serie de bazinuri acoperite cu cărămizi lăcuite. Uneori Sfintele Slujitoare se adunau împreună aici pentru a se purifica. Alteori Marea Preoteasă a lui Inanna, sora regelui Şu-Sin, poftea pe vreuna dintre ele să vină la ea pentru a sporovăi în liniştе şi a se odihni după lungile rugăciuni. Dar atunci când Sarai înfrunta taurul şi dăruia sângele războinicilor, ea avea privilegiul de a se purifica în singurătate.

Închise ochii, lăsându-se cuprinsă de voluptate în apa doar puţin mai caldă decât trupul ei. Cearta cu Sililli nu era ceva nou. Cu trecerea anilor, Sililli nu se făcea doar mai rotundă şi mai înceată. Se îngreuna şi firea ei, se temea de lucruri în faţa cărora Sarai se simţea tare şi puternică. La urma urmelor, de ce putea să se teamă Sfânta Slujitoare a Sângelui, cea mai respectată din întregul templu?

—N-are rost să te îngrijorezi pentru mine, Sililli, zise Sarai cu un glas liniştit.

Auzi lunecarea sandalelor pe cărămizile pardoselii. Degetele lui Sililli, muiate în alifia parfumată, se aşezară pe umerii ei şi începură minunatul lor masaj.

—Ştii bine că totdeauna sunt pricini de îngrijorare, bombăni Sililli. Şi apoi, mai sunt şi alte lucruri care nu-mi plac în felul tău de a dansa.

—Fii bună şi nu-mi strica cea mai bună clipă a zilei.

—E chiar bine să-ţi arăţi sânul acestor tineri focoşi? Crezi tu că ei rămân nepăsători? Eşti destul de frumoasă ca să-i aprinzi când eşti îmbrăcată! Nu e deloc nevoie să-şi încordeze arcul mai dihai decât taurul chiar înainte

de a pleca la război.

Sarai nu mai avu timp să răspundă. Clopotul de bronz răsună la intrarea în cameră şi se iviră două tinere slujnice. Ca un singur om îşi plecară bustul pentru a vesti într-un glas:

—Sfântă Slujitoare, un Puternic ofiţer doreşte să-ţi aşezi privirea asupra lui. A primit azi dimineaţă binecuvântarea ta şi vrea să-ţi mulţumească.

—Vezi, mormăi acru Sililli.

—Cine este omul?

—Fiul cel mare al Puternicului Ichbi Sum-Usur.

Degetele lui Sililli se strânseră pe umerii lui Sarai, care deschise ochii, mirată:

—Kiddin? Era acolo de dimineaţă? Ei bine, să aştepte în curtea cea mică, dacă are destulă răbdare... O să-l întâlnesc acolo când voi fi gata.

* * *

Era acolo în mijlocul curţii, drept, fără lance şi scut, dar cu mantia şi casca cu tiv de aur. Stătea cu spatele, observând slujnicele care aşezau pe tărgi de papură, în faţa bucătăriilor, nenumăratele feluri de mâncare ale mesei idolilor. Era multă vreme de când fratele şi sora nu se mai văzuseră la faţă. Umerii lui erau acum mai voinici. Sarai nu se îndoia că ajunsese unul din luptătorii cei mai temuţi şi un războinic de nădejde. Când se întoarse ca s-o întâmpine, de sub pletele şi barba lui îmbelşugate se vedea acelaşi chip şi zâmbet pe care le ştia din totdeauna. Kiddin se înclină cu tot respectul de care era în stare:

—Ea să-ţi fie binevoitor, Puternică Slujitoare Sfântă!

Dintr-o suflare, şi fără a-i aştepta salutul de răspuns, îi spuse cu nenumărate vorbe înflorite cum simţise el

prezența lui Ishtar datorită chemării Sfintei Slujitoare a Sângelui, cât se simțea el de ocrotit și îmbărbătat, el cel care avea în curând să conducă lăncile soldaților Urului împotriva cotropitorilor din munți.

—Și noi, toți cei care eram acolo în dimineața asta, vom duce cu noi amintirea curajului tău în fața taurului. Dacă s-ar întâmpla cumva să șovăim în lupte, ne vom aminti de mijlocul tău între coarnele lui. Și vom dispreți ascuțișurile dușmanilor noștri.

Sarai zâmbi. Kiddin cel trufaș, cel încruntat, frumosul Kiddin, care-și lustruia trupul tot atât ca și rangul, făcea un efort uriaș ca să-i placă și chiar să se arate, în felul lui, umil. Îi răspunse cu o voce care cuprindea mai multă distanță decât dragoste:

—Bună ziua, frate mai mare. Sunt fericită că ți-a fost de folos chemarea.

—A fost, Sfântă Slujitoare, fii sigură de asta.

Kiddin se îndreptă. Privirea care o măsura pe Sarai din cap până în picioare nu mai avea nimic umil. Nici frățesc. Era mai curând o privire din acelea care o zbârleau pe Sililli. O privire de fiară tânără, aprinsă de frumusețea lui Sarai și încărcată de dorință.

Mâna tânărului ofițer se pierdu sub mantia lui de piele. Când o scoase la iveală, îi atârna de degete un colier de bile de aur, de cornalină și de inele de argint.

—Primește acest dar. Ca să fie mărturia frumuseții tale, mai mare decât oricare alta văzută vreodată de ochii mei.

Râsul lui Sarai sună atât de tare în curte încât slujnicele întoarseră capul.

—Mulțumiri, cuvinte dulci, un colier... Nu-mi vine să cred nici ochilor și nici urechilor! Ce-i cu tine, Kid-

din? Gândul la luptă ți-o fi înmiresmat oare firea, prea scumpe frate?

Buzele lui Kiddin îi dezveliră colții.

—Nu mai suntem copii! A trecut vremea ciorovăielilor. Sunt acum multe luni de când tu dai strălucire numelui tatălui nostru în templul acesta, și eu îți sunt recunoscător. Poate că am fost nedrept cu tine. Cine ar fi putut ghici că mâna lui Inanna era în spatele toanelor tale? Ai dreptate, totuși: datoria mea este să fiu smerit în fața ta. Cuvintele și darul meu sunt sincere. Iar mândria mea este mare: ca și ceilalți din casa noastră, am aflat vestea, Sfântă Slujitoare a Sângelui.

Își plecă din nou bustul cu respect, cu mâna întinsă ca să poată Sarai să ia colierul de care nici nu se atinsese până atunci. Ea se mulțumi să ridice din sprânceană:

—Vestea?

—O! ... Încă nu știi? Este adevărat că și tatăl nostru a aflat abia ieri. Puternicul nostru rege te-a desemnat. Vei fi soția lui sfântă în Camera Sublimă în următoarea lună a semănăturilor.

Uimită, Sarai rămase cu răsuflarea tăiată. Kiddin se făcu îndrăzneț. Făcu un pas înainte și așeză colierul în mâinile surorii sale, murmurând cu un glas plin de întărâtare:

—Nu te mira. Noi nădăjduiam de multă vreme alegerea asta. Cine poate fi mai îndreptățită decât tine la această cinste? În toate templele lui Ur, Eridu și chiar din Larsa nu este nici o preoteasă în care sângele nevestelor nu curge de atâta vreme. Șapte ani! Ca să nu mai vorbim de frumusețea ta... Niciodată Inanna nu s-a arătat atât de bine și de puternic într-o preoteasă. Azi când războiul bate la ușă, nimeni alta decât tine n-ar putea înlocui mai

bine pe Doamna Războiului în aşternutul sfânt al regelui.

Sarai voi să-şi retragă mâinile, dar Kiddin n-o lăsă.

—Cinstea pe care o aduci casei noastre este uriaşă. Iar eu nu doresc decât să-ţi fiu pe potrivă. Când vei fi unită cu el, Puternicul Şu-Sin îmi va încredinţa una din cele patru armate ale sale. Dar şi eu voi merita această cinste. Mulţumită binecuvântării tale de azi dimineaţă, mă voi bate ca un leu încă din primele mele lupte. Gândeşte-te, sora mea, ce va însemna în curând neamul nostru în Ur! Tu, Preoteasa Camerei Sublime, şi eu, Taurul armatelor.

—N-am ajuns încă acolo, răspunse cu răceală Sarai. Alegerea regelui nu este deocamdată sigură. Nu te încrede în zvonuri. În templu, vorbele zboară mai repede ca muştele!

—Nicidecum! Poţi să fii sigură de ceea ce îţi spun. De altfel sunt aici pentru a-ţi face cunoscută dorinţa tatălui meu: doreşte să te înfăţişezi în casa noastră. A înfrumuseţat ca nou templul nostru pentru a fi demn de Sfânta Slujitoare a Sângelui. Doreşte ca tu să fii aceea care va aduce primele daruri noilor statui ale strămoşilor noştri.

Kiddin simţi şovăiala lui Sarai. Îşi regăsi fără greutate vechiul glas, care nu mai avea nici o gingăşie sau umilinţă:

—Nimeni nu ar înţelege împotrivirea ta. De când trăieşti în acest templu, nu-mi amintesc ca picioarele tale să fi călcat curtea noastră mai mult de trei dăţi. Dacă n-ai veni să-i saluţi pe strămoşii noştri, ar fi o jignire pentru noi toţi, atât morţi cât şi vii.

* * *

După câteva zile, Sarai pătrundea în casa lui Ichbi Sum-Usur, urmată de Sililli şi de slujnicele care o înso-

țiseră. Toți ai casei erau adunați în curtea de primire. Tatăl și fratele ei se aflau în fața mătușilor, unchilor și verilor, slujnicelor, sclavilor. Membrii familiei îmbrăcaseră togi de gală, tivite cu ciucuri și broderii, purtau peruci și bijuterii.

Înaintând pe rogojinile și covoarele acoperite de petale, Sarai își dădea seama câtă dreptate avusese Kiddin. Trecuse atâta vreme de când nu mai călcase pragul acelui palat, încât de-abia îi mai recunoștea zidurile. Ichbi Sum-Usur pusese să fie decorate sălile comune din jurul curții cu coloane masive pe care soarele desena umbre geometrice. Fiecare dintre ele purta minunate basoreliefuri de cărămidă lăcuită, pe care viața zeilor era zugrăvită în zeci de scene. Culorile, formele și iscusința reliefurilor erau deosebite: s-ar fi putut spune că Puternicii cerului erau gata să sară în curte, aidoma unor oameni vii.

Dobândise relief și Ichbi Sum-Usur. Mijlocul îi era înconjurat de suluri de grăsime care se ghiceau pe sub togă și o gușă îndopată de mulțumire împreuna rotunjimile fălcilor. O perucă grea, unsă cu ulei, înlocuia părul lui natural. Bucuria revederii cu fiica lui mult-iubită era sinceră. Cu blândețe și cu o cinstire de care nu mai dăduse dovadă, se înclină în fața lui Sarai, oferindu-și palmele cerului, într-un gest de respect pe care nu-l acorda decât celor mai puternici. Ochii i se împăienjeneau de emoție.

—Sfântă Slujitoare a Sângelui, fii bine venită în casa mea. Mulțumesc lui Eulil, lui Ea și Doamnei Lună.

În timp ce tatăl lor rostea aceste cuvinte, Kiddin își înclină adânc trupul, ca și toți ceilalți ai casei. În cinstea noului său grad, purta la brâu securea simbolică a ofițerilor regelui. Când se îndreptă, un zâmbet alb ca sarea

sub razele soarelui îi lumina barba întunecată.

Sarai se apropie de tatăl ei. Îi luă mâinile între ale ei, le duse la frunte şi se înclină la rândul ei.

—Tatăl meu! Aici nu sunt decât Sarai, fiica ta. Aşa îmi ziceai altă dată: „Fiica mea prea-iubită".

Nu putu să spună altceva. Smulgându-şi mâinile din ale ei într-o mişcare bruscă, Ichbi Sum Usur se trase de o parte.

—Nu, nu, Sfântă Slujitoare! Nu e cu putinţă! Astăzi numai Ea îţi este tată, iar Inanna îţi este dulcea mamă. Eu, Ichbi Sum-Usur, nu sunt decât omul neînsemnat care te-a adus în viaţa asta pentru ca ei să te poată desemna.

Sarai deschise gura ca să protesteze, dar Kiddin i-o luă înainte.

—Tatăl meu are dreptate!

Şi adăugă, cu voce destul de tare pentru ca să poată fi auzit de toţi:

—Fiica şi sora pe care le ştiam noi au murit de peste şapte ani, în timpul acelor zile când Ishtar i-a făcut cunoscut cerul celor Puternici, acele zile în care a dormit de un somn care nu era omenesc. Cea care a redeschis ochii este pentru vecie prea iubita noastră Sfântă Slujitoare a Sângelui. I-am jigni pe Puternicii cerului dacă am numi-o altfel.

Pieptul lui Sarai se umplu de o răceală tot atât de îngheţată ca şi vântul de iarnă. Fu cât pe aci să-i amintească lui Kiddin cuvintele pe care el însuşi le folosise când venise să-i ceară să-l primească la *giparù*. Nu spusese el acele cuvinte pe care le interzicea acum tuturor: „Sarai", „sora mea", „prea scumpa mea soră"?

Cu toate acestea, rămase tăcută. Dacă Kiddin era nesincer, nu acelaşi lucru se putea spune despre tatăl ei şi

toți ceilalți aflați în acea curte, care o contemplau cu respect și teamă.

Da, pentru ei ea era carne din carnea Zeiței Războiului! Copila capricioasă, răzvrătita care trebuia supravegheată dispăruse. Zeii o aleseseră. Tristețea o gâtui. Niciodată în viață nu se simțise atât de singură.

Resemnată, făcu ceea ce se aștepta de la ea, în timp ce soarele se înălța către zenit. Templul era ca nou, altare de lemn de preț erau înălțate acolo, acoperite de petale, gata să primească noile statui ale strămoșilor. Rosti rugăciunile și cântă osanale morților, arse parfumurile, primi și dădu daruri. Făcea totul cu o nepăsare de mașină, care fu luată drept indiferența normală a unei preotese obișnuite cu aceste ceremonii. Din când în când putea să vadă mulțumirea tatălui ei și a celor ai casei. Se silea să găsească și ea în acest lucru un soi de mulțumire.

Când soarele ajunse în sfârșit la zenit, se întoarseră în curtea cea mare. Mesele și pernele unui ospăț fuseseră pregătite acolo. Tradiția voia ca toți membrii familiei să se așeze la o masă la care să fie poftite statuile strămoșilor, ca niște rude venind dintr-o îndelungată călătorie. Atâta timp cât strămoșii nu se aflau la masă printre cei vii și nu erau serviți din belșug cu cele mai bogate mâncăruri, nimeni nu avea dreptul să bea sau să se atingă de o bucățică de hrană.

Fiecare se așeză după rangul său. Slujnicele aduseră un scaun pentru Sarai în mijlocul unei mici estrade, între Ichbi Sum-Usur și mătuși. De îndată ce ea se așeză, toată lumea rămase nemișcată. Nimeni nu spunea vreo vorbă. Doar umbrele mișcătoare ale păsărilor în zbor dădeau mărturie că viața merge mai departe.

Un fior străbătu ceafa și umerii lui Sarai. Îi tremurau

degetele şi le strânse pe furiş în palme. O undă de durere, ca un fel de spaimă, îi şerpui prin rărunchi.

Deodată, ochii ei nu mai văzură feţele încordate ale rudelor aşezate la mesele ospăţului. Vedeau estrada aceea, ridicată chiar în acelaşi loc, într-o zi îndepărtată. Urechile nu mai auzeau tăcerea apăsătoare a aşteptării strămoşilor. Auzeau sunetele cântărilor pentru miri. La picioarele ei, poate chiar în locul unde stătea azi, vedea bazinul cu apă parfumată. Se vedea pe ea, goală în faţa tatălui ei şi a celui care voia s-o ia de soţie. I se păru că simte din nou pe piele atingerea apei uleioase în timp ce se cufunda în ea, cu inima frântă. Era aşa mult de atunci! Aşa de mult de când nu se mai gândise la toate lucrurile acelea! Aşa de mult de când nu mai visa la un *mar.Tu* care ar veni s-o ducă departe de Ur doar prin puterea unui sărut!

Tresări auzind un scârţâit prelung, ca un geamăt. Se deschidea în sfârşit poarta cea mare a palatului. Se iviră strămoşii lui Ichbi Sum-Usur, proaspăt vopsiţi şi strălucitori, purtaţi pe tărgi de papură.

Înalţi cât omul, şedeau pe vine pe perne mov, negre şi albe. Buclele perucilor li se legănau pe umeri, faldurile togilor erau desăvârşite. Feţele lor aspre purtau cutele vârstei şi privirile lor, de fildeş şi lapis-lazuli, păreau că străpung sufletele celor vii cu siguranţa unor săgeţi. Fiecare dintre ei ţinea într-o mână un snop aurit de orz, de grâu sau de secară, iar în cealaltă mână, o seceră sau tăbliţe de scris.

Rareori se mai văzuseră statui de strămoşi atât de desăvârşite. Un murmur de admiraţie străbătu curtea. Nemişcarea prea multă vreme păstrată se sparse cum crapă coaja unui ou. Mâinile şi braţele se înălţară, şi ţâşniră, fierbinţi, cântările de întâmpinare.

O, taţi ai taţilor noştri,
Sămânţă a pământului reavăn,
Spermă a destinelor noastre,
O, părinţii noştri prea-iubiţi...

Ichbi Sum-Usur şi Kiddin se ridicară, roşii la faţă, cu privirea scânteind, cu mâinile întinse. Aşezară cu grijă statuile între arzătoarele de parfum. Iar dincolo de ei, Sarai îi văzu faţa şi-i recunoscu buzele.

* * *

Totul se petrecu cu o încetineală care nu ascultă de legile firii. De fapt însă întâmplarea avu iuţeala unui fulger.

Doi bărbaţi pătrunseră în curte, înaintând până la câţiva paşi în spatele strămoşilor. Când statuile fură aşezate, se opriră nemişcaţi. Unul era vârstnic, celălalt în puterea tinereţii. Purtau cămăşile de in simplu, gros, ale oamenilor *mar.Tu*. Cel vârstnic avea o faţă zbârcită. Pielea mâinilor îi era albită de la frământatul argilei. Atitudinile lor erau respectuoase, chiar puţin neliniştite. Cu bustul ţeapăn, cu sprâncenele încruntate, cel tânăr arunca în jurul lui priviri mai mult mirate decât admirative. Ochii i se aşezară pe basoreliefurile scăldate în soare. Apoi se întoarseră către estradă. Ochi căprui, transparenţi. Se opriră pe Kiddin, pe Ichbi Sum-Usur. Era el.

Părea că nu îndrăzneşte să-i încrucişeze privirea, admirându-i doar toga şi silueta. Ea nu-şi dădea seama că înainta încet pe estradă. O voce dinăuntrul ei îi spunea întruna: „El este, îl recunosc".

Era mai înalt, cu umerii mai largi, cu gâtul mai gros. Barba, mărunt încreţită, lucind puţin la soare, lăsa să i se

vadă gura. Vocea lăuntrică zise: „Îi recunosc buzele, e chiar el".

El ridică ochii până la ai ei, mirat, nerecunoscând-o şi totuşi neputându-şi lua privirea de la ea.

Vocea dinăuntrul ei zise iarăşi: „Sunt buzele lui. Nu s-au schimbat, iar eu nu le voi uita niciodată. Dar el, cum ar putea să mă mai recunoască?"

Cântările şi muzica se preschimbară într-un vacarm dureros. Se gândea că îl cheamă, prin tot zgomotul acela: „Avram! Avram! Avram, sunt Sarai..."

El tresări. Bărbatul cel bătrân îl observă cu teamă.

Atunci o mână apucă braţul lui Sarai.

—Ce vrei să faci?

Kiddin o trase înapoi, brutal. Îşi dădu seama că ajunsese chiar la marginea estradei. Aproape că atingea una dintre statui cu picioarele. Feţele celor din curte se întorceau către ea, neliniştite.

Se uita mai departe la Avram. Ghici un zâmbet pe buzele lui. O recunoştea şi el. Era sigură.

—Ce te-a apucat? o certa Kiddin.

—Cum îndrăzneşti să pui mâna pe Sfânta Slujitoare, fiule? se îngrijoră Ichbi Sum-Usur.

—Cine sunt acei doi *mar.Tu*, acolo, în curte? Ce fac aici? întrebă Kiddin, fără să-i răspundă.

—Sunt olarul şi fiul său. Au modelat statuile. Au făcut o treabă atât de bună, încât le-am îngăduit să însoţească strămoşii până la templu.

Sarai nu asculta ce se vorbea. Poate că nu rostise cu voce tare numele lui Avram. Totuşi, el o auzise.

—Să iasă din curte! porunci Kiddin arătându-i pe străini.

—Fiule!

—Fă ceea ce-ţi cer, tatăl meu. Aceşti *mar.Tu* să plece chiar acum din casa noastră!

Avram pricepu gestul lui Kiddin. Apucă braţul tatălui sau ca să-l tragă spre poartă. În clipa când aveau să iasă, Sarai rosti cu voce tare şi limpede numele lui: „Avram".

De data aceasta Kiddin şi Ichbi Sum-Usur o auziră. Dar tatăl ei, furat de puterea ceremoniei, de cântări şi de muzică, îi întindea deja fiicei sale primele străchini cu daruri.

Înainte de a le apuca, Sarai îl privi pe Kiddin, care încă mai tremura de furie. Îi spuse cu o voce liniştită:

—Fiu al lui Ichbi Sum-Usur, dacă mai pui vreodată mâna pe mine, sângele taurului ar putea fi al tău.

* * *

Plângăreaţă ca şi cum tavanul templului i-ar fi căzut în cap, Sililli îndruga verzi şi uscate: „Eşti nebună, Kiddin nu-ţi va ierta niciodată jignirea asta... Abia s-a întors *mar.Tu*-ul şi se ivesc necazurile... Credeam că te-ai schimbat, că ai uitat! De ce nu ţi-or fi luat zeii amintirile?"

Nu-i scăpase nimic din cele întâmplate în curtea lui Ichbi Sum-Usur. Cu toate acestea, nu-şi dăduse drumul la gură până la reîntoarcerea lor la templu. Şuvoiul de jelanii şi de spaime se revărsă de-abia după ce Sarai îi ceru ajutorul.

Răbdătoare, Sarai îi apucă mâinile şi îşi reînnoi cererea, fără să ridice glasul: să găsească Sililli corturile *mar.Tu*-ilor şi să-i mulţumească lui Terah pentru frumuseţea statuilor.

—Spune-i că-mi pare rău pentru grosolănia lui Kiddin şi pentru jignirea pe care le-a adus-o. Spune-i că eu, Sfânta Slujitoare a Sângelui, în schimbul jignirii, îl pof-

tesc pe fiul său Avram să împartă cu mine masa din zorii zilei de poimâine.

Sililli căscă ochii.

—Nu poţi să-l chemi aici! Să aduci aici un *mar.Tu* este o ocară! O să necinsteşti templul! Ce se va întâmpla dacă află şi ceilalţi? Eu ştiu: Marea Preoteasă îi va spune regelui. Şi se va sfârşi cu tine, nu te va mai primi în Camera Sublimă.

—Lasă prostiile şi foloseşte-ţi creierul! se aprinse Sarai. E lucru firesc să vină în templu un olar. Vin toată ziua pe-aici ca să-şi aducă marfa.

—Dar nu aici, în *giparù*. Nu ca să împartă masa cu o preoteasă. Are dreptate Kiddin, o să ne bagi într-o nenorocire.

Sarai se trase de o parte, îngheţată, cu faţa aspră şi trufaşă, aşa cum se arăta câteodată taurului.

—Foarte bine. O să mă descurc şi fără tine.

Îi făcu semn cu mâna lui Sililli să o lase singură. Dar Sililli nu se mişca. Îşi ştergea cu dosul mâinii lacrimile care-i picurau de sub pleoape. Cu un glas de-abia auzit, tremurător şi istovit, o întrebă pe Sarai:

—Şi ce-o să-i spui *mar.Tu*-ului tău? Că de şapte ani nu-ţi mai curge sânge între coapse? Chiar şi cei din neamul lor vor femei cu pântecele plin.

Sarai roşi ca şi cum slujnica ar fi pălmuit-o. Dar Sililli nu avea de gând să tacă:

—Încă n-ai priceput? Sfânta Slujitoare a Sângelui, asta eşti. Şi vei fi veşnic. Aici te vor aşa cum eşti. Aici, eşti respectată şi invidiată. Războinicii te preţuiesc, pentru că nădăjduiesc că, mulţumită ţie, nu vor sângera în luptă. Dar odată ieşită din templul ăsta, Sarai, nu eşti decât o femeie cu pântecele uscat.

N-ai dreptul să-mi vorbeşti aşa.

Îmi iau dreptul ăsta. Pot s-o fac. Sunt cea care a tăcut toţi anii din urmă pentru tine. Sunt cea care a ars ierburile vrăjitoarei. Zeii te-au iertat o dată până acum. Să nu le ceri prea mult.

Durerea schimonosea trăsăturile slujnicei. Mânia lui Sarai se risipi tot atât de repede precum venise... Într-un avânt pe care-l uitase de multă vreme, se ghemui lângă Sililli, luând-o de mijloc şi aşezându-şi obrazul pe umărul ei.

—Nu vreau decât să-l văd şi să-l aud o singură dată, şopti ea. O singură dată. Ca să ştiu dacă şi el s-a gândit la mine în timpul acestor ani.

—Şi apoi?

—Apoi totul va fi ca mai înainte.

* * *

Sarai crezu că nu avea să vină. Sililli nu adusese nici un răspuns la mesajul ei:

—M-a privit ca şi cum aş fi fost o nebună bătrână. Ceea ce înseamnă că măcar el are ceva minte. A aşteptat atât cât să mă vadă plecând. Tatăl lui mi-a mulţumit, şi asta-i tot.

Înţelegerea era că Sililli avea să-l aştepte la căderea nopţii în dreptul porţii deschise din zidul de împrejmuire, în spatele *giparù*-ului. Era un loc de trecere îngust şi neînsemnat, pe care umblau de obicei aceia care mânau vitele, carele cu grăunţe şi toate cele trebuincioase darurilor. La primele ceasuri din zi, nimeni nu avea să recunoască un *mar.Tu* în mulţimea de slujitori şi sclavi care mişunau pe-acolo.

Pe furiş, în întuneric, şi cu ajutorul nu prea binevoitor

al lui Sililli, Sarai aşezase lămpi, perne şi tăvi cu mâncare într-una din încăperile fără ferestre unde se păstrau togile şi podoabele de schimb în apropierea marii sărbători a semănăturilor. Se ajungea acolo printr-un gang săpat în zidul uriaş care înconjura *giparù*-ul şi care era folosit numai de slujnice. Odată ce Avram ar fi ajuns acolo, era de ajuns ca Sililli să stea în gang pentru ca să nu-i poată surprinde cineva.

Dar acum, în timp ce aştepta între zidurile acelea oarbe, Sarai avea îndoieli. În lunga tăcere a aşteptării, îşi dădea seama că Sililli spunea adevărul în privinţa multor lucruri. Adevăruri crude pe care încerca să le uite aşa cum vrei să uiţi o durere care zvâcneşte şi nu are leac.

Şi totuşi, astăzi ca şi altă dată, pe când nu era decât o tânără încredinţată că o sărutare a lui Avram o va purifica pentru tot restul vieţii, aştepta un fel de minune de la întâlnirea lor.

Nu, n-o minţise pe Sililli. Poate că i-ar fi fost într-adevăr de ajuns să afle că nici el nu o uitase de-a lungul tuturor acestor ani.

Dar dacă nu venea?

Se împotrivi acestei întrebări. Trebuia să aibă răbdare. Poate că vremea trecea mai încet decât i se părea şi că afară de-abia se arătase soarele.

* * *

Tresări auzind zgomotul sandalelor lui. Era acolo, în lumina mişcătoare a lămpilor cu ulei.

După o clipă de nehotărâre, Avram se înclină respectuos. Primele cuvinte care-i ieşiră din gură erau scuze pentru că nu ştie cum se cuvine a fi salutată o Sfântă Slujitoare a Sângelui care se îngrijea de darurile pentru Ishtar.

Vocea nu i se schimbase. Avea acelaşi accent al neamului *mar.Tu*. Ea răspunse:

—Cu mult respect şi încă mai multă teamă.

Râseră amândoi. Aşa cum Sarai nu mai râsese demult, ca o apă proaspătă care le mai risipi stânjeneala.

Se aşezară pe perne, despărţiţi de o măsuţă joasă. În afară de păr şi de barbă, care era mai deasă, Avram nu se schimbase mai deloc. Gura îi era tot atât de frumoasă, de desăvârşită. Pomeţii erau poate mai ieşiţi în afară. O înfăţişare de bărbat hotărât, care înfruntase deja unele încercări.

Sarai turnă ceai de cimbru şi de rozmarin în ceşti şi zise:

—M-am temut că nu vei îndrăzni să vii.

—Tatăl meu şi fraţii mei nu vroiau. Sunt speriaţi de gândul că prezenţa mea aici este o ocară. Se tem de tatăl tău şi de fratele tău. Aşa e la noi, la *mar.Tu*: ne temem de multe lucruri.

Sarai îşi amintea de glasul lui plin de hotărâre. Acum se adăuga o ironie liniştită, rezerva unui om care cântărea puterea gândurilor înainte de a şi le însuşi. Bău un gât şi adăugă:

—Am plecat din corturile noastre în toiul nopţii, ca să nu fiu văzut. Am luat vase de pământ din cuptorul tatălui meu ca să se creadă că le duc la templu. Le-am dat slujnicei tale. Darul meu pentru zeiţa ta!

Sarai simţea inima bătându-i mai repede. Acele cuvinte erau ca prima licărire a unei făgăduieli: şi el înşela şi minţea pentru ea.

—Data trecută, pe malul fluviului, a trebuit tot aşa să te ascunzi ca să aduci hrana şi pieile de oaie.

Avram încuviinţă din cap cu un mic zâmbet.

—Da... E aşa mult de atunci...

—Dar n-ai uitat.

—Nu.

Stânjeneala se întoarse dintr-o dată. Mâncară amândoi curmale şi prăjituri cu miere. Avram nu-şi ascundea deloc pofta de mâncare. Sarai simţea o plăcere ciudată, nouă şi tulburătoare, urmărindu-i gesturile simple. Deasupra gulerului tunicii, acolo unde începe gâtul, pielea lui Avram îi părea nemaipomenit de gingaşă. Îşi dori s-o poată pipăi cu degetele.

—În dimineaţa aceea, soldaţii m-au găsit şi m-au dus în casa tatălui meu.

Izbucni într-un râs scurt.

—Era cât se poate de înfuriat. Totuşi, după ce au trecut câteva luni, am putut să fug din nou de-acasă. M-am dus la corturile voastre... Voiam... să-ţi mulţumesc pentru ajutor. Dar mi s-a spus că familia ta nu mai era acolo.

—Plecasem spre miazănoapte şi am rămas acolo.

Avram povesti cum, după ce duseseră turmele în uriaşul ocol al birului regesc de la Puzriş-Dagan, Terah se hotărâse să se aşeze la Nippur pentru ca să-şi vândă vasele de pământ.

—Acolo sunt temple peste tot. Preaputernicii doresc în fiecare an să aibă statui noi ale strămoşilor lor, glumi Avram.

În timp ce atelierul tatălui lor înflorea, el şi cu fraţii lui, Haran şi Nahor, crescuseră turme de vite mici în seama familiilor bogate din Nippur. În trei sau patru ani, bunăstarea lor, datorată atât creşcătoriei de animale, cât şi olăritului tatălui, ajunsese destulă pentru ca ei să poată avea turmele lor. Numărul animalelor crescuse atât de

mult încât, după fiecare soroc al dărilor la Puzriş-Dagan, ei îşi mutau turmele dintr-un oraş în altul, de la Urum la Adab, de-a lungul povârnişurilor munţilor, unde iarba era grasă şi multă.

—Tatăl meu Terah a ajuns căpetenia tribului nostru. Un trib mare: peste cinci sute de corturi... Dar, în iarna trecută, a început iarăşi războiul cu oamenii munţilor. *Guti*-i s-au apropiat de Adab. Au jefuit casele şi magaziile, au furat turmele. Aşa e mereu: un război se naşte între oraşe, şi toţi încep să ne fure animalele şi să ne siluiască femeile. Nu ne ajută nimeni. Noi nu suntem făcuţi pentru război: tatăl meu a hotărât să se întoarcă în Ur.

I se aşternu din nou pe faţă zâmbetul acela care-i încreţea ochii.

—Preaputernicii din Ur sunt foarte mulţumiţi de întoarcerea voastră. Le plac mult vasele lucrat de *mar.Tu* Terah, tatăl tău!

—Sunt frumoase. Şi mie îmi plac.

Avram înghiţi o curmală, râzând, şi flutură din mână ca şi cum vorbele lui erau doar fum. Cu zâmbetul care mai juca încă în ochii lui, o întrebă:

—Şi tu, în tot timpul acesta, ai ajuns cea mai frumoasă femeie din Ur şi totuşi nu te-a luat de soţie nici un Preaputernic?

Sarai simţi că i se usucă gâtul şi sângele îi aprinde obrajii. Aşa era Avram. O lua pe nepregătite, răspundea întrebărilor înainte ca ele să-i fie puse şi mergea drept la ţintă. Ea se gândise la cele ce avea să-i spună. Acum toate puteau a minciună.

Îi răsunară în cap vorbele lui Sililli: „Chiar şi cei din neamul *mar.Tu* vor femei cu pântecele plin!" Al ei era

gol, şi de atâta vreme, încât se îndoia că va mai vedea sângele curgându-i între coapse. Putea ea însă să-i explice lui Avram că băuse otrăvurile unei *kasaptu* pentru că nu primise o sărutare de la el? Că nu era decât o copilă furioasă care nu putea măsura urmările gestului ei?

În cele din urmă se cam bâlbâi:

—Nu, nimeni nu se poate căsători cu o slujitoare a lui Ishtar.

Faţa lui Avram îngheţă. Ocolindu-i privirea, Sarai îi povesti în câteva cuvinte „boala" ei, care o apucase la scurtă vreme după întâlnirea lor, felul în care ghicitorul înţelesese rostul şederii ei în iad şi cum o îndrumase astfel încât să ajungă o fiică a templului.

El o ascultă fără a spune o vorbă în timp ce ea îi explica, cu oarecare mândrie, cum învăţase timp de cinci ani nesfârşiţi ştiinţa preoteselor, scrierea pe tăbliţe, poemele şi cântările, dansul, pregătirea darurilor şi, în sfârşit, supunerea taurului.

—Taurul? se miră el.

Fu singura dată când o întrerupse.

—Da, asta înseamnă să fii Slujitoare a Sângelui: să-l saluţi pe taur înainte de a-şi da sângele Zeiţei Războiului.

Îl lămuri cum sângele taurului, curgând în faţa războinicilor care porneau la luptă, îi apăra pe aceştia de răni şi de moarte. Zeii, odată ce setea le era potolită, insuflau o fărâmă din atotputernicia lor în braţele oamenilor care le oferiseră aceste daruri. Uită să spună că preoteasa era neatinsă de orice sângerare, uscată ca praful sub tălpile unui cuceritor.

Când tăcu, Avram rămase o clipă pe gânduri. Apoi clătină din cap şi întrebă:

—Vărsaţi sângele taurului ca să le faceţi pe plac

zeilor voştri pentru ca să vă sprijine? Şi dacă războinicii pe care-i înfruntaţi ar face acelaşi lucru? Cum pot alege zeii voştri tabăra pe care o vor sprijini? Poate că le sprijină pe amândouă, şi atunci nici unul nu este nici învins, nici învingător? Poate că nu sprijină pe nimeni? Atunci doar cel mai puternic şi mai viclean câştigă? În timp ce zeii mistuie darurile voastre...

Ironia se întorsese în glasul lui, mai rece şi mai aspră. Sarai îi tăie vorba, cu blândeţe:

—Nu! Nu înţelegi: Zeii Puternicilor din Ur nu sunt zeii nimănui altcuiva! Nimeni altul decât noi nu-i poate chema în ajutor!

—Şi tu, tu crezi că zeii sunt cei care te-au dus în iad? Care te-au desemnat în felul acesta ca să dansezi în faţa războinicilor până la moartea unui taur pe care eu şi fraţii mei l-am crescut cu răbdare?

Sarai şovăi. Era impresionată de isteţimea lui Avram. De fapt, cum putea ea însăşi să creadă spusele ghicitorului şi ale preoţilor, atâta timp cât cunoştea prea bine cauza bolii ei? Sililli, deşi mereu gata să-i vadă pe zei în orice lucru, era şi ea mai mult decât rezervată în legătură cu acest subiect.

—Nu ştiu ce să spun. Câteodată cred că am fost doar bolnavă. Dar preoţii zic că zeii sunt cei care hotărăsc bolile şi vindecările noastre. Şi era vorba... de o boală puţin obişnuită. Cine poate şti ce vor zeii?

—Da. Cine poate şti?

Avram îşi ţuguie buzele, neîncrezător. Mânca şi bea iarăşi, gânditor şi tăcut. Privindu-l, Sarai se gândi că-i place fiecare din gesturile lui. Îi plăceau degetele lui care cuprindeau păhărelul de aramă, pieptul lui când respira, jocul muşchilor umerilor lui sub tunică. Se întoarse din-

tr-o dată dorința de a fi atinsă și mângâiată de degetele acelea care mânuiau obiectele și mâncarea, dorința sărutului pitită de atâția ani în visele ei.

Avram zise, deodată:

—Cine poate să știe dacă zeii aceia există? Zeii Preaputernicilor din Ur, ca și cei ai tuturor orașelor în care au fost. Se adună atâția și atâția zei! Aproape tot atâția cât și oamenii de pe pământ. Unde sunt? Ce dovadă a prezenței lor avem noi? Cum să știm dacă zeii îi ajută sau îi amenință pe oameni, de vreme ce se spune că ei se află în toate lucrurile? Se zice că fiecare din faptele lor, ca și tăcerea lor, are un rost. Cade un bolovan peste un măgar și-l ucide: zeii vor lucrul acesta. De ce? Dacă nu știe nimeni, ei, sau preoții lor, știu. Moare o femeie, sau copilul ei, la naștere? Zeii vor asta. Și totuși femeia aceea este curată ca apa de izvor, copilul de-abia s-a născut. Unde este dreptatea, bunătatea zeilor? Pentru ce această suferință? Preoții vor spune că bărbatul, sau tatăl bărbatului, unchiul sau altcineva, nu l-a salutat cum trebuie pe un Preaputernic. Sau a avut un gând rău. Sau a mâncat carne de oaie în timp ce luna era ascunsă... Și iată, s-a găsit cauza mâniei zeului!

Vocea i se umflase și răsuna în mica încăpere. Dându-și deodată seama de brutalitatea lui, se opri și izbucni în râs:

—Iartă cuvintele acestea în locul acesta, Sfântă Slujitoare! Poate că Ishtar mă va doborî cu trăsnetul său când voi ieși de-aici...

Rămase tăcut o vreme, ca și cum ar fi vrut ca Ishtar să-i audă râsul și să-i răspundă. Poate și pentru a-i da timp lui Sarai să se supere, să protesteze și, cine știe, să-l izgonească. Ea rămase nepăsătoare. Atunci Avram se

Oraşul Urum este clădit pe malul unui fluviu tot atât de lat ca Eufratul şi care este numit Tigrul, deoarece poate fi violent ca o fiară. Am întâlnit acolo un bătrân care i-a urcat malurile până la izvoare, departe, în munţii de la miazănoapte. Căuta pietre scumpe. N-a adus decât aramă şi diorit. Dar a întâlnit de cealaltă parte a munţilor popoare care nu erau barbare şi care credeau într-un singur zeu. Un zeu care nu avea decât un singur scop şi o singură voinţă: să nască lumea pentru a o da oamenilor.

Sarai rămase cu privirea aţintită în ochii lui, îndoindu-se că pricepe ce voia el să-i spună cu basmul acesta. Un surâs blând mlădie buzele lui Avram:

—Un zeu care-i iubeşte destul pe oameni pentru a nu-şi sili preotesele să danseze între coarnele taurilor. Şi care le dă voie să se însoţească cu un bărbat.

O undă de foc străbătu pântecele lui Sarai. Se aplecă înainte, fără a-şi încovoia bustul:

—N-am putut niciodată să uit înfăţişarea ta şi nici noaptea noastră petrecută pe malul fluviului, Avram. Ai fost în gândurile şi în visurile mele, deşi credeam că nu te voi mai vedea niciodată. Nu ştiam nimic despre tine, în afara numelui tău, Avram. Dar încă în noaptea noastră la malul fluviului am vrut ca buzele tale să se aşeze pe ale mele şi să mă ocrotească pe tot timpul ce-l mai am de trăit. Nu s-a schimbat nimic din toate acestea. Nu cunosc voinţa zeilor. Nu m-am gândit ca tine la nedreptăţile şi puterile lor. Uneori îmi pare că ei sunt acolo, alteori nu. Dar ştiu că a fost cât pe-aci să mor pentru că n-am primit niciodată sărutul tău.

Cu o voce schimbată, îndurerată, Avram îi răspunse:

—Un *mar.Tu* nu sărută fiica unui Preaputernic din

Ur... Haran, fratele meu mai mare, a găsit o soție la Adad. I s-a născut un fiu. Se întâmplă rareori la noi ca mezinul să fie soț și tată înaintea fratelui mai mare. Nu trece nici măcar o zi fără ca tatăl meu să nu se îngrijoreze de singurătatea mea.

Sarai izbuti să zâmbească:

—Eu nu mai sunt fiica lui Ichbi Sum-Usur. Chiar el mi-a spus-o. Nu sunt decât o slujitoare a lui Ishtar.

—Un *mar.Tu* nu sărută o slujitoare a lui Ishtar pe care nimeni n-are dreptul să o ia de soție.

Gura și glasul lui Sarai se înfiorară:

—Peste trei luni, în timpul marii sărbători a semănăturilor, regele nostru Șu-Sin îmi va desface coapsele, acolo sus, în Camera Sublimă. Se va culca cu mine ca un soț, așa cum Doamna Lunii s-a unit cu Dumuzi cel Puternic. Iar eu am și acum nevoie de sărutul tău pentru a mă ocroti.

Uimirea îl încremeni pe Avram înainte ca mânia să-l salte în picioare, tremurând:

—Sunteți nebuni! Voi cu toții, Preaputernicii orașelor, sunteți nebuni!

O apucă de umeri pe Sarai, înlemnită.

—Cum îndrăznești să faci una ca asta?

Ea nu mai avu timp să-i răspundă. Sililli o striga:

—Sarai, Sarai!

Slujnica se ivi în pragul încăperii, privindu-i uimită. Avram îi dădu drumul lui Sarai și făcu un pas înapoi. Sililli îl apucă de mâneca tunicii:

—Repede, repede, nu trebuie să mai rămâi aici. Kiddin este în curtea cea mare de primire. Cere să fie primit de Sfânta Slujitoare a Sângelui, vorbește cu preoții.

Avram se desprinse scurt din strânsoarea lui Sililli.

—Oricum, era timpul să plec.

—Nu, aşteaptă! zise Sarai. Nici nu mă gândesc să-l primesc pe frate-meu. N-are ce căuta aici.

—Slujnicele tinere te caută peste tot! strigă Sarai. Dacă nu te găsesc, se va bănui ceva. Trebuie să te arăţi.

—Nici eu n-am ce căuta aici, zise Avram.

—Avram...

—Îi mulţumesc Sfintei Slujitoare pentru găzduire şi îi urez să fie puternică în acest templu.

Salutul lui fu tot atât de sec, crud şi amar, ca şi vocea... Întoarse spatele şi ajunse în gang înainte ca Sarai să se poată împotrivi. Mâhnită, Sililli şopti:

—Ţi-am spus. Nu trebuia. Zeii nu vor acest lucru.

Aşa era bărbatul pe care-l iubea.

Clocotind de gânduri, de ardoare şi de revoltă! Un bărbat îndrăzneţ, luptător şi frumos. Care o iubea fără s-o spună în cuvinte, dar care îşi arăta gelozia şi patima.

Şi de-acum încolo, fără nădejde de mai bine.

În zilele următoare, Sarai nu încetă să se gândească la Avram. Nu-şi găsea somnul. Îşi îndeplinea datoria de Sfântă Slujitoare fără emoţie, cu toate că se ştia că cetele barbarilor din munţi se apropie din ce în ce mai mult de oraş, iar de dimineaţa până seara templul vuia de invocaţii şi de cântări, se înceţoşa de fumul parfumurilor şi dădea pe dinafară de daruri. Sub cuvânt că avea nevoie de o purificare mai neobişnuită pentru a-i plăcea lui Ishtar, rămânea singură timp cât mai îndelungat. Îi porunci lui Sililli să mai lase deoparte văicărelile şi sfaturile ei de femeie fricoasă.

—Tânărul *mar.Tu* s-a dus la cortul lui. Nu o să ne mai vedem. Dacă eşti în stare să taci, mâine nici măcar nu-mi voi aminti numele lui.

Sililli o luă de bună, fie că o credea sau nu. Totuşi, rostirea acelor cuvinte deschise deznădejdii poarta inimii lui Sarai. Era cât se poate de adevărat: Avram îi refuzase sărutul acela pe care-l aştepta. Osândise în acelaşi timp legile din Ur, zeii şi fericirea pe care ar fi putut-o primi unul de la celălalt, chiar în taină. Cel mai bine era să uite de el. Ar fi trebuit să-i fie uşor: erau atât de puţine lucruri de uitat. O întâlnire îndepărtată pe malurile fluviului, câtva cuvinte, o scurtă şedere într-o odaie fără ferestre.

Nu-i mai rămânea decât să o servească pe Ishtar, dacă nu cu evlavie, măcar potrivit regulilor pe care le învățase. Îi mai rămânea și să aștepte ca Puternicul Șu-Sin să-și învârtoșeze bărbăția între coapsele ei în Camera Sublimă. Fără gândul ocrotitor către Avram. Fără amintirea sărutării lui pentru a se împotrivi fricii și dezgustului.

Avram avea dreptate să o osândească pentru ceea ce avea să accepte: voința unor oameni care pretindeau că ea nu mai era o femeie, o fiică sau o soră, ci un pântece sfințit fără altă soartă decât supunerea.

Avram era singurul care nu știa ce anume făcea din ea o slujitoare a Doamnei Războiului: un pântece uscat. Și acel adevăr rostit de Sililli: chiar și un *mar.Tu* ar dori o soție cu pântece rodnic!

Dacă zeii aveau puterea să-i pedepsească pe oameni, pedeapsa lui Sarai se îndeplinea de multă vreme.

În cel mai adânc întuneric, fără să poată dormi, ca și cum stătea să cadă dintr-o clipă într-alta încă o dată în groapa iadului, Sarai ținea ochii larg deschiși.

Ceva se întâmplă în cea de-a treia noapte de când se chinuia așa. Se auzi un ușor frecuș, apoi și altele. O lumină slabă trecu prin fața ușii ei și se îndepărtă în coridor.

Fără nici un zgomot, cu grija de a nu o trezi pe Sililli, Sara se înfășură într-o togă țesută din lână și se strecură în coridor, la timp pentru a vedea cum dispărea lumina undeva spre dreapta, în direcția curții principale.

Cunoștea destul de bine această parte a *giparù*-ului pentru a-și putea îndrepta pașii în întuneric. Cu mâinile întinse, pipăind cărămizile pereților, avu nevoie doar de o clipă pentru a ajunge sub colonadele curții mari.

Acolo torţele luminau în permanenţă intrarea la bucătării şi poarta prin care se ajungea la esplanada Sublimă. Deasupra templului, ca în fiecare noapte, perlele focurilor de naft luminau scările şi terasele ziguratului.

* * *

La început nu văzu şi nici nu auzi nimic.

Apoi i se păru că două umbre se mişcă în colţul curţii opus bucătăriilor. Sarai se gândi să cheme paznicii. Ajunseseră oare *Guti* atât de aproape de Ur încât îşi trimiteau iscoadele chiar şi în templu?

Se înălţă una dintre umbre. Ea şovăi. Dacă erau barbarii, aveau timp destul să o măcelărească înainte de sosirea paznicilor. Spaima îi străpunse şalele.

Cele două umbre şovăiau şi ele, gata s-o ia la fugă. Sarai auzi o şoaptă. O voce rostea numele ei: Sarai!

Înaintă cu grijă. Umbra făcu semn cu mâna. Din nou o şoaptă. Inima ei bătea mai tare: recunoştea vocea.

—Avram? Avram, tu eşti?

Una dintre umbre scoase la iveală un mic felinar de pământ pe care-l ţinea ascuns în spatele lui şi-l ridică până faţa celui care-l însoţea.

—Avram, ce cauţi aici? şopti Sarai, uluită.

O apucă de mâini. Această simplă atingere înfioră ceafa lui Sarai, ca şi cum ar fi fost pradă frigurilor.

—Acesta este fratele meu Haran, zise Avram. Am venit să te iau, dacă vrei şi tu.

—Să mă iei?

—Oamenii *Guti* nu vin acolo unde-i aşteaptă Preaputernicii din Ur. Sunt mai vicleni. S-au suit în bărcile huhnurilor, cu care s-au unit. Mâine vor ajunge aici pe fluviu şi vor coborî în oraşul de jos.

—Puternice Ea!

Exclamația îl făcu pe Haran să zâmbească. Era puțin mai scund decât Avram, mai rotunjor la față și la trup, cu ochi care râdeau întruna.

—Faci bine că-l chemi în ajutor, Sfântă Slujitoare. Preaputernicii din Ur o să aibă nevoie de ajutorul lui.

Avram încruntă din sprâncene ca să-i închidă gura fratelui său. Strângând-o mai tare de mâini pe Sarai și vorbind repede, cu glas scăzut, îi spuse că tatăl lor și tot tribul își demontaseră corturile. Ca să-și pună turmele la adăpost de oamenii *Guti*, părăsiseră ținuturile orașului cu două zile în urmă, plecând spre miazănoapte.

—Haran s-a învoit să se întoarcă din drum cu mine...

—Pentru că Avram m-a asigurat că știe să intre în templul tău și să găsească drumul, murmură Haran, zâmbind. Am putut să intrăm, dar să ne și descurcăm pe aici, e altceva! Dacă n-ai fi venit tu la noi...

—Haran! N-avem timp de glumele tale. Vrei să vii cu mine, Sarai?

—Să vin cu tine? Dar...

—Vrei să fii soția mea? Să trăiești cu mine sub un cort *mar.Tu*? Să părăsești luxul din templu, zeii tăi și puterea ta?

—Și să dai piept cu supărarea tatălui nostru, nu se putu împiedica să adauge Haran. E speriat de căsătoria fiului lui cu o fiică a unui Preaputernic.

Avram clătină din cap, sâcâit.

—Haran spune adevărul. La început, poate că nu toți te vor vedea cu ochi buni.

Haran făcu un fel de plecăciune.

—Dar când îți vor descoperi frumusețea, vor face ca

mine. O să priceapă mai bine încăpățânarea lui Avram. Și vor fi geloși pe fericirea lui.

Sarai îl asculta și nu prea. Într-o clipă se năpusteau asupra ei toate gândurile amestecate care o chinuiseră în ultimele zile. Fericirea, teama de a aduce un blestem asupra lor, bucuria curată de a auzi cererea lui Avram, chinul tainei care nu putea fi dezvăluită, totul se amesteca.

—Avram...

—Fiți atenți, vine cineva! șopti Haran.

Un bărbat înainta cu pas iute în curte, cu o lance într-o mână și o torță în cealaltă, cu mantia de piele bătându-i pulpele și casca lucitoare pe frunte.

—Ne-a văzut! mormăi Avram.

—Ascundeți-vă, șopti Sarai. E doar un paznic. O să-i poruncesc să plece din curte.

Dar îndată ce se apropie de el, Sarai îi văzu frunzele de aur pe cască. Torța se înclină puțin, luminând mai bine fața ofițerului:

—Kiddin!

—Da, Sfântă Slujitoare. Eu sunt cel care păzește porțile *giparù*-ului de trei nopți. Știam că privirea ta asupra acelui *mar.Tu* nu va rămâne fără urmări. Cum de-am putut să cred că te-ai schimbat? Trece oare vreo zi din viața ta în care diavolii nu se zbat în inima ta?

—Nu trebuie să-ți ascult ocările, fiu al lui Ichbi Sum-Usur. Adu-ți aminte că nu mai ești fratele meu. Și n-ai ce căuta aici.

Se auzi râsul lui Kiddin, plin de îngâmfare.

—Și ce-ai să faci, Sfântă Slujitoare? Să chemi paza în ajutor? Preoții? Vrei să le arăți pe cine ai băgat în templu, până în curtea sfântă a Marii Preotese?

—Potoleşte-ţi mânia, puternice ofiţer, zise glasul lui Haran din spatele lui Sarai. O să plecăm. Într-o clipă, noaptea şi templul nu-şi vor mai aminti de trecerea noastră pe-aici. N-are rost să trezim din somn oamenii cumsecade.

Ca prin farmec se ivise în mâna lui o bâtă zdravănă. Iar Avram ţinea lipit de coapsă un harapnic de cioban cu o curea lungă de piele. Se apropie de Sarai, liniştit, ca şi cum Kiddin nu ar fi fost acolo.

—Te-ai hotărât, Sarai? întrebă el.

Ea zâmbi.

—Da. Aşteptam doar să spui. Te voi urma atât de departe cât îmi vei cere să merg.

—Aha! Deci asta era! tună Kiddin. În timp ce duşmanii Urului se apropie de oraş, Sfânta Slujitoare a Sângelui o trădează pe Ishtar! Cum îndrăzneşti?

Kiddin îşi îndreptă arma spre ei, cu ochii scânteind de furie.

—O să vă măcelăresc pe toţi trei. Sângele vostru va purifica această curte pe care o mânjiţi...

Ridică braţul drept, îndreptând lancea spre pieptul lui Avram. Dintr-un salt, Haran ajunse lângă el, lovind coada lănciei cu bâta. Avram o apucă pe Sarai de încheietura mâinii şi o trase în spate. Kiddin aruncă torţa în pieptul lui Haran, care se feri de lovitură, sprijinindu-se pe ciomagul său.

Zbierând de bucurie, Kiddin îşi roti arma. Coada grea a lănciei îl izbi pe Haran în dreptul coastelor, silindu-l să pună un genunchi pe pământ. În aceeaşi clipă, Sara văzu braţul drept al lui Avram ridicându-se şi limba de piele desfăşurându-se în întuneric. Totul păru a se petrece deodată. Bronzul scânteietor al lănciei sfâşie carnea lui Ha-

ran. Cureaua biciului şuieră şi plesni. Kiddin îşi duse mâinile la faţă. Strigătul lui Haran se contopi cu cel al ofiţerului. Tunica lui Haran era roşie, sângele curgea printre degetele lui Kiddin.

Avram se repezi să-l ridice pe frate-său. Vârful îi deschisese pe piept o rană neagră şi lungă cât o mână.

—Nu-i adâncă, gemu Haran. O să fie bine.

Kiddin era în genunchi, cu răsuflarea aspră. Cu mâna dreaptă căuta să-şi apuce din nou arma. Sarai o împinse cu piciorul. Cureaua harapnicului sfâşiase faţa lui Kiddin de jos în sus, smulgându-i ochiul şi pleoapa. Sarai nu simţi nici milă şi nici mulţumire. Spuse cu o voce aspră:

—Ai muri degeaba pentru mine, fiu al lui Ichbi Sum-Usur. Mori mai bine pentru zeii tăi, oraşul tău şi neamul tău. Eu nu mai sunt de multă vreme de-ai voştri.

În spatele ei, Avram îşi sfâşie partea de sus a tunicii pentru a obloji rana lui Haran. Kiddin se ridică în picioare, cu barba înroşită de sânge şi ochiul teafăr dilatat de ură. Timp de o clipă, Sara se gândi la ochiul taurilor în faţa cărora dansa. Ridică o mână.

—Ascultă-mă. O să-ţi fac un dar mai însemnat decât moartea mea şi a acestor *mar.Tu*. Oamenii *Guti* vă întind o capcană. Nu vor sosi din răsărit, unde sunt aşezate oştile lui Şu-Sin, ci cu bărcile huhnurilor care vor trage mâine la malul oraşului de jos. Du-le vestea asta Preaputernicilor. Vei putea să te făleşti cu rana ta: ea este preţul veştii pe care o aduci. Vei fi un erou. Şi dacă sunteţi destul de îndrăzneţi, veţi salva oraşul.

Fără a mai întârzia să asculte blestemele pe care i le arunca Kiddin, Sarai îi călăuzi pe Avram şi Haran spre intrarea culoarului îngust care înconjura pe dinăuntru *giparù*-ul.

—Să ne grăbim. Am făcut zgomot destul ca să trezim tot templul.

Feştila unei lămpi străpunse deodată întunericul.

—Sarai! şopti Sililli. Ce faci? Şi cine sunt...

Tăcu, cu gura căscată, descoperindu-i pe Avram şi Haran, cu pieptul înfăşurat într-o cârpă roşie.

—Mare Ea!

Sarai îi puse uşurel degetele pe buze.

—Plec, Sililli. Plec cu Avram. Părăsesc templul şi oraşul. Îl iau de bărbat pe Avram, *mar.Tu*-ul.

Sililli îndepărtă mâna lui Sarai. Îi tremura gura, rămasă pentru o dată lipsită de grai.

—Repede, îi grăbi Avram. Trebuie să trecem poarta de miazăzi înainte să ne împiedice paznicii.

—Şi să nu mai fiu în stare să alerg, oftă Haran.

—Pleci, părăseşti, iei de bărbat... zise Sililli cu un glas aproape copilăresc. Şi eu? Ce o să fie cu mine? Măcar te-ai gândit la asta? Furia lor va cădea asupra mea!

Sarai mângâie cu un gest mai blând obrazul lui Sililli.

—Poţi să vii cu mine.

—Dar hotărăşte-te repede, porunci Avram.

Sililli se uită la el ca şi cum nu l-ar mai fi văzut niciodată. Apoi privirea ei se aşează pe pieptul lui Haran, unde acum sângele se prelingea prin pânză.

—Să trăiesc sub corturile *mar.Tu*-ilor! O, Puternice Ea, apără-mă! oftă ea.

—Ai grijă! S-ar putea ca Ea să nu poată face nimic pentru tine, dacă te vei afla sub corturile *mar.Tu*-ilor, se strâmbă Haran.

—Asta cred şi eu! răspunse Sililli. Dar tu, băiete, ar fi mai bine să-ţi păstrezi răsuflarea şi sângele dacă vrei să poţi fugi.

Apoi adăugă, pentru Sarai şi Avram:

—Luaţi-o către poarta cea mică. Trec să iau nişte cârpe şi ierburi ca să-l oblojesc mai cu folos după ce vom ieşi din templu.

* * *

Plecară din Ur, ascunşi în încărcătura unei bărci ai cărei vâslaşi fuseseră zdravăn plătiţi de Avram. După ce urcară fluviul împotriva curentului cale de vreo zece *ùs*, ieşiră din barcă pe malul celălalt. Acolo îi aştepta o căruţă uşoară cu loitre de papură şi rogojini, la care erau înhămaţi doi catâri. De îndată ce fu cu putinţă, Avram părăsi drumul cel mare care urca spre Nippur, temându-se de străjile regeşti. Înhămaţi unul după altul, catârii intrară pe potecile turmelor, pe care le ştiau bine. Nu se opriră deloc pentru odihnă. Sarai şi Avram coborau câte-odată din căruţă ca să-i mai uşureze greutatea. Umblau alături, fără o vorbă, mână în mână.

Sarai se gândi atunci că era începutul nunţii ei. Nu se sărutaseră încă, şi totuşi ea nu îndrăznea să stârnească această sărutare. Va veni la ceasul ei. Îşi aminti întâlnirea lor pe malul Eufratului, când Avram o luase de mână ca s-o ducă la adăpostul dâmbului unde aprinsese un foc. Spusese atunci, cu oarecare batjocură în glas: „Nu în fiecare zi se pierd fiicele Preaputernicilor din Ur prin stufărişul de pe malul fluviului. Aş putea să te duc sub cortul tatălui meu. Dar el şi-ar închipui că-i aduc o soţie, şi fraţii mei ar fi geloşi". Acum era chiar vorba de asta: Avram o ducea sub cortul tatălui său. Mâine avea să fie soţul ei. În sfârşit, noaptea întreruptă a întâlnirii lor îşi urma cursul.

* * *

Ajunseră la tabără pe la mijlocul zilei următoare.

Tribul lui Terah se făcuse atât de numeros încât adunătura de corturi semăna cu un orăşel.

La început, Sarai se bucură de mai puţină atenţie decât Haran. Ierburile şi îngrijirile lui Sililli îi scăzuseră fierbinţeala, dar nu şi suferinţa. Cu toate acestea, după ce îi fu unsă rana, după ce bău vinul cu mirodenii care avea să-i aducă somnul, el făcu semn spre Sarai, care stătea de o parte. Cu un zâmbet vlăguit, vesti:

—Priviţi-o pe soţia fratelui meu Avram şi bucuraţi-vă de încăpăţânarea ei. Ceea ce ne cinsteşte pe noi, ciobanii-fără-de-oraş, nu este naşterea ei printre Preaputernicii din Ur, ci frumuseţea şi îndrăzneala ei. Credeţi-mă, odată cu ea ne soseşte o făgăduinţă de viitor.

Sarai îşi plecă fruntea sub laudă. Privirea lui Avram se umezi de recunoştinţă pentru fratele său.

Ea pricepu mai bine însemnătatea spuselor lui Haran când Avram o duse în faţa lui Terah. De aproape, părea mai bătrân decât şi-l închipuise ea în curtea lui Ichbi Sum-Usur. Avea ochi limpezi şi reci. Buzele subţiri întăreau asprimea înfăţişării lui. Cu toate acestea, în ciuda zbârciturilor, a părului şi a bărbii cărunte, el slobozea o putere în faţa căreia chiar şi Avram îşi pleca ceafa.

O privi pe Sarai fără gingăşie. Se vedea bine că frumuseţea şi îndrăzneala femeii alese de fiul său nu-l fermecau câtuşi de puţin. După o tăcere pe care o prelungi mai mult decât era nevoie, declară:

—Fiul meu a hotărât că tu vei fi aceea. Nu se obişnuieşte ca o fiică de Preaputernic să-şi amestece sângele cu al nostru; dar eu voi îndeplini voia lui Avram. La noi, fiecare este liber să aleagă şi răspunde de greşelile sale. Fii bine venită.

Fără altă străduanie de a-şi arăta bunăvoinţa, intră în cortul său.

Sarai îşi muşcă buzele. Avram îi zise încet:

—Nu te supăra pe tatăl meu. Nu-i place decât ceea ce îi este cunoscut. Cunoscându-te mai bine, îşi va schimba părerea.

Avram se înşela. Cauza care îngheţa deodată fericirea lui Sarai nu era proasta dispoziţie a lui Terah, ci gândul la acel sânge pe care bătrânul *mar-Tu* se temea să-l vadă amestecat cu al său. Şi de fapt pântecele ei nu avea în el nici o picătură din acea forţă de viaţă.

Acum, se simţea mai puţin decât oricând în stare să-şi dezvăluie taina. Ar putea oare, cumva, dragostea lui Avram să şteargă uscăciunea aşezată în ea?

Avram o duse în cortul femeilor. Copiii se îmbulzeau, privind şi râzând. Femeile mai tinere o iscodeau pe Sara fără a-şi ascunde curiozitatea şi chiar, unele din ele, o vădită gelozie. Dar cele mai vârstnice îi făceau o bună primire, fără a-şi da ifose. Una dintre ele, mărunţică de tot, cu pielea subţire şi netedă în ciuda vârstei sale, o atrase pe Sarai în cortul cel mare al mamelor. Veniră şi celelalte după ele.

Sarai văzu pentru prima dată lumina caldă pe care o răspândeau pânzele corturilor. Descoperi mirosul suav al pieilor şi covoarelor care acopereau pământul, cuferele de lemn vopsit, bijuteriile care atârnau de stâlpii cortului.

Bătrâna deschise un cufăr. Luă din el o ţesătură de in subţire, cu ochiurile ajurate, brodată cu lâneturi colorate, încrustată cu aşchii de argint. Apropiindu-se de Sarai, îi întinse ţesătura, zâmbind.

—Bun venit, Sarai, viitoare soţie a lui Avram. Numele meu este Tsilla. Mama lui Avram a murit de multă

vreme, şi eu i-am ţinut locul când a fost nevoie. La noi soţul şi soţia se unesc mai simplu decât în locul de unde vii tu. Se mănâncă miel în faţa cortului mirelui, se bea bere şi vin ascultând flautul şi uneori câteva cântece cu urări. Mireasa poartă doar o rochie şi acest şal mare care o acoperă pe de-a întregul. Este vechi şi preţios: a acoperit peste o sută de femei. Le-a auzit suspinele şi temerile, fericirea sau dezamăgirea. Noi, femeile, îi spunem şalul vieţii.

Tăcu. Împrejur, femeile o observau pe Sarai cu o atenţie prietenoasă, care-i aminti privirile slujitoarelor tinere când o pregăteau să înfrunte taurul. Zâmbi, cu ochii strălucind de fericire. Tsilla dădu din cap, zâmbind şi ea.

—E bine, încuviinţă ea. Trebuie să porţi şalul vieţii când ai asemenea privire! Când o să fii sub cort, singură cu soţul tău, înainte ca el să ridice şalul, n-ai de făcut decât un singur lucru. Trebuie să te învârteşti în jurul lui, la o depărtare de braţ, de trei ori într-un sens, apoi de trei ori în sensul celălalt. Ce-ţi rămâne de făcut, o să te înveţe Avram...

În cort izbucni un râs care se umflă într-un hohot ce se rostogoli de la o gură la alta până la cea a lui Sarai.

* * *

Se întâmplă aşa cum zisese Tsilla.

Sarai intră în cort acoperită de şalul vieţii. Simţea bătăile inimii până la buze. La lumina lămpilor, vedea prin ochiurile largi ale şalului faţa plină de dorinţă a lui Avram.

Cu coapsele şi pântecele îndurerate de propria ei dorinţă, se învârti în jurul lui. De trei ori într-un sens, de trei ori în celălalt. Apoi rămase nemişcată. Auzea răsu-

flarea lui Avram în ciuda râsetelor şi sunetelor de flaut din afara cortului.

Avram se apropie de ea şi-i rosti numele:

— Sarai, prea-iubita mea.

Se apropie mai mult şi-i sărută buzele prin ochiurile şalului. Sarai începu să tremure.

Avram apucă marginea şalului şi-l ridică fără ca ea să facă vreun gest. Se priviră în timp ce mâna lui se înălţa până la tâmpla ei şi degetele lunecau de-a lungul obrazului, până la ceafă. Ea se opri din tremurat. El zâmbi.

O dezbrăcă de rochie, lăsând-o goală.

Se trase înapoi, ca şi cum i-ar fi fost frică să o atingă. Un geamăt îi ieşi din gură. Îşi lepădă tunica dintr-o singură mişcare. Rămase şi el gol, cu sexul ridicat.

Sarai îşi ridică mâna pentru a atinge cu degetele pielea atât de subţire din locul unde se năştea gâtul. Sângele bătea atât de tare încât îi sălta degetele. Avram gâfâia, înfiorat sub mângâierea ei. Sarai simţea sexul lui care se zbătea pe pântecele ei. Atunci genunchii i se muiară. Avram se culcă alături de ea pe covor, cu buzele lui pe ale ei, împărtăşind aceeaşi răsuflare, acelaşi geamăt de fericire. Şi sărutarea aceea care avea în sfârşit s-o ocrotească până la ultima zi a vieţii.

Partea a treia

HARRAN

Lacrimile lui Sarai

Tribul lui Terah urca de-a lungul Eufratului, spre izvoare, urmând calea negoțului cu barbarii din miazănoapte. Înaintau încet, pentru ca turmele să poată paşte regulat, fără a se istovi. În fiecare noapte, fericirea lui Sarai şi a lui Avram strălucea ca focul stelelor. Sarai se obişnui atât de uşor cu viața simplă şi îndatoririle oamenilor *mar.Tu*, încât însuşi Terah rămase uimit. Trecu mai puțin de un anotimp până ce aceea care fusese fiică de Preaputernic şi Sfânta Slujitoare a lui Ishtar, mereu înconjurată de sclavi şi de servitori gata să-i îndeplinească cele mai mici toane, mâncând şi bând ceea ce alte mâini pregăteau pentru ea, îşi părăsi fără nici o părere de rău togile tivite cu aur, bijuteriile luxoase, sulimanurile şi pieptănăturile complicate. Tot atât de firesc ca şi femeile născute în corturi, îmbrăca o tunică modestă, îşi strângea părul cu o panglică de lână albastră şi roşie şi dormea în cort. Învăță tot atât de uşor să piseze cerealele, să coacă pâinile şi carnea sau să pregătească berea. Singurul lucru rămas din viața ei dinainte era îndemânarea, însuşită de la mătuşi, la dărăcitul şi torsul lânei în fire subțiri şi la vopsitul ei cu prafuri, ceea ce stârnea admirația celorlalte femei din tabără.

Părăsiră curând regatul Akkadului şi Sumerului, cu oraşele lui puternice şi bogate, dar atât de disprețuitoare pentru cei din neamul *mar.Tu*. În apropierea munților din miazănoapte se încrucişară cu neguțători din Ur. Sarai află despre moartea lui Kiddin, măcelărit de *Guti* în timp ce apăra zidurile oraşului. Se gândi la suferința tatălui ei,

Ichbi Sum-Usur, la casa copilăriei ei, acum poate năpădită de barbari. Dar tristețea ei fu de scurtă durată. Copilăria ei era atât de departe și privirea lui Avram o apăra de orice!

Descoperi zăpada, frigul, zilele întregi petrecute sub pieile de oaie, unde uita de gheața de-afară făcând dragoste cu Avram până ce șiroiau amândoi de sudoare. Soțul ei nu se mira niciodată că sămânța lui nu rotunjea pântecele soției lui. Nu-și arăta niciodată nerăbdarea de a avea un fiu sau o fiică. Nimic nu izbutea să micșoreze fericirea pe care o simțeau în zorii fiecărei zile văzându-se unul lângă altul.

Nenorocirea îi lovi dintr-o dată, într-o după-amiază cenușie și înghețată. Pentru a scurta drumul și neținând seama de părerea lui Terah, Haran vru să traverseze un râu printr-un vad nesigur. Într-unul din care se aflau fiul său Lot și soția sa Havila, precum și coșuri grele pline cu grăunțe. Era atât de frig, încât pietrele care ieșeau din apă erau acoperite de gheață. Roțile carului alunecară pe un bolovan, prăbușindu-se într-o groapă. Deși era destul de solid, carul nu putu să reziste forței curentului și începu să se desfacă în bucăți. Catârii speriați luptară în zadar împotriva greutății care le zdrobea șalele. Lot și mama lui urlau de spaimă, în timp ce Haran și Avram se aruncau în apă.

Cu fața deja învinețită de frig, Avram reuși să apuce mâna lui Lot. Bărbații făcură un lanț pentru a-i scoate din apă. Dar rana pe care Kiddin i-o făcuse lui Haran, în lupta lor din marele templu, se redeschise, străpunsă de așchia unei roți sfărâmate. Neputând-o scăpa de la înec pe Havila, ce fusese prinsă sub carul răsturnat, Haran se lăsă dus de curentul furios, golindu-se de sânge.

Au mers două zile de-a lungul râului, până i-au găsit trupul. În seara înmormântării lui Haran şi a Havilei, după ce s-au sfârşit plânsetele şi cântările, Terah şi Avram îi cerură lui Sarai să-l ia în grija ei pe Lot, şi să-l crească ca pe fiul ei.

În chip ciudat, de-abia după această nenorocire începu Tsilla să se îngrijoreze că pântecele lui Sarai nu creşte. Se mirară şi că n-o vedeau niciodată pe Sarai spălându-şi rufele pătate de sânge la sorocul fiecărei luni. Pentru a îndepărta bănuielile, Sililli mânji cearşafurile, furând sânge când se tăia câte un animal. Pe ascuns, aduse jertfe bogate zeilor ei. Făcu rost de ierburi şi o puse pe Sarai să se învârtească în jurul copacilor în nopţile cu lună plină, să-şi ungă coapsele cu polen, să mănânce carne de şarpe sau să doarmă ţinând între picioare o pungă cu spermă de taur. Nu trecea nici o lună în care Sililli să nu născocească o nouă nădejde. Dar Sarai refuză după scurt timp aceste farmece zadarnice, atât din pricina dezgustului, cât şi a temerii de a nu fi descoperită de Tsilla sau de vreuna din femeile din tabără.

În timpul acesta, deşi dorinţa lui Avram nu scădea, deşi dormeau în acelaşi aşternut mai des decât multe alte perechi, Sarai, ca şi ceilalţi, simţea pe zi ce trecea asprimea care creştea în inima soţului ei.

Când ajunseră la Harran, Terah luă hotărârea înţeleaptă de a face popas. Aici, turmele puteau paşte pe săturate şi prin oraş treceau mereu convoaie, cărând lemnul din miazănoapte către puternicele cetăţi ale regatului Ur. Toate acestea îi îmbogăţeau nespus pe negustorii din Harran, care începură în scurtă vreme să preţuiască statuetele lui Terah. Cu degetele lui sprintene, el modela mii de trupuri şi de feţe de idoli după pofta muşteriilor lui.

Nici o statuie nu semăna cu alta, nici un zeu nu era la fel.

Comenzile curgeau, astfel încât se luă hotărârea ca Avram să lucreze alături de tatăl lui. Dar, în luna următoare, se iscă o ceartă aprigă atunci când Avram refuză să aşeze daruri în faţa zeilor lui Terah şi pe altarul oricărui alt zeu. Din ziua aceea, neînţelegerile dintre tată şi fiu nu încetară să tot crească. Terah nu mai vorbea cu nora lui. Se schimba şi purtarea întregului trib. Sarai surprinse din ce în ce mai des priviri grele şi stăruitoare. Îşi pleca ochii, deoarece şi ea credea, de fapt, că proasta dispoziţie a lui Avram venea de la pântecele ei fără rod.

I se întâmpla în toiul nopţii să se ridice în capul oaselor în pat, ascultând răsuflarea lui Avram lângă ea. Ce s-ar întâmpla dacă l-ar trezi şi i-ar spune adevărul? Ar înţelege spaima ei de copilă? Ar înţelege el că-l iubea încă de pe-atunci atât de mult, încât se lăsase în seama farmecelor vrăjitoarei *kassaptu*? Puteau oare cuvintele să-l facă să uite golul din pântecele ei?

Se îndoia de asta, atât de mult încât se mulţumea să-i mângâie ceafa, întinzându-se iarăşi lângă el, cu ochii mari deschişi, în timp ce tăcerea îi îngheţa pieptul.

* * *

Mingea de lână învelită în cârpă de in se ridică în cer. Copiii urlau de plăcere. Când mingea căzu iarăşi pe pământ, se năpustiră într-o învălmăşeală furioasă. Ca de fiecare dată, Lot fu cel dintâi care izbuti să iasă din amestecătura de picioare şi de braţe, cu mingea în mâini. Sarai, care-i păzea cu sprâncenele încruntate, se linişti. Îşi văzu mai departe de treburile ei, întinzând bucăţile de pânză proaspăt ţesute şi spălate pe nişte bolovani încălziţi de soare.

Zbierând, copiii mai alergară un timp prin păşunile de iarbă deasă care se întindeau de-a lungul taberei. Apoi joaca lor îi duse mai jos, lângă râu, lângă atelierul şi cuptorul lui Terah. Se pierdură undeva în spatele zidului de cărămizi din care ieşea tot timpul fum. Sarai se gândi să-i cheme înapoi, dar era prea târziu ca s-o mai poată auzi şi ea n-avea nici un chef să alerge după ei. Aruncă o privire femeilor care lucrau în jurul ei, spălând ţesăturile noi sau apăsându-le cu pietre pentru a le stoarce şi mlădia. Una din ele îi zâmbi şi făcu semn cu mâna în direcţia râului:

—Lasă-i în pace, Sarai. Dacă-l stânjenesc pe Terah, ştie el cum să-i alunge!

—O să le arunce mingea în cuptor şi va trebui să le facem una nouă! zise alta.

Se întoarseră la treabă, lovind pânzele şi covoarele în ritmul cântecelor pe care le îngânau. Deodată, ţipetele copiilor răsunară ascuţit, apoi urmă o tăcere suspectă. Toate capetele se ridicară. Frecându-se pe şale, una dintre ele oftă:

—Iar s-au bătut!

Lot apăru de după colţul atelierului lui Terah, singur. Ţinându-şi capul între mâini, împleticindu-se ca un orb, începu să urce povârnişul. Sarai îşi ridică poala tunicii şi se repezi în calea lui. Pe la mijlocul povârnişului, înainte să-l ajungă Sarai, Lot căzu în genunchi în iarbă. Sângele îi picura dintre degete şi-i curgea până la gât. Sarai îi desfăcu mâinile: o tăietură urâtă mergea de la tâmplă până la locul unde părul era mai des şi lung. În rană era praf de cărămidă. De fapt, o rană nici adâncă şi nici primejdioasă, dar care sângera din plin.

—Erai cât pe-aci să-ţi spargi capul! exclamă Sarai. Te doare tare?

—Nu prea, răspunse Lot cu un glas stins.

Se silea să nu plângă, dar tremura ca o frunză.

—M-au împins peste grămezile de cioburi din spatele atelierului bunicului.

Acum sângele îi năpădea obrazul şi îi luneca pe sub tunică. Sarai îşi desfăcu la repezeală cingătoarea ca să-i înfăşoare capul cu ea. O femeie strigă din susul dealului:

—Ai nevoie de ajutor?

—Nu, îi răspunse Sarai. Nu e mare lucru. Doar o tăietură. Trebuie că are Sililli nişte ierburi.

Cu poala tunicii îi şterse faţa lui Lot cât putea mai bine. Sub mângâierile ei, pe Lot îl podidi plânsul, dar gura îi fremăta de mândrie şi mânie.

—Toţi erau împotriva mea! Nici unul care să fie de partea mea!

Sarai îl sărută pe obraz şi murmură:

—Pentru că eşti cel mai tare. Dacă nu s-ar uni cu toţii ca să te bată, n-ar câştiga niciodată.

Smiorcăindu-se, Lot îi aruncă o privire întunecată şi hotărâtă. Sângele îi înroşea tot mai mult bandajul şi-i dădea înfăţişarea unui mic războinic întors din luptă.

—Sunt mândră de tine, îi spuse Sarai.

Lot încercă să zâmbească. Îşi strecură braţele sub tunica pe care Sarai o ţinea încă ridicată şi se lipi cu toată puterea de coapsele ei dezgolite.

—Să mergem în cort, zise ea, desprinzându-se cu blândeţe.

* * *

Sililli, bineînţeles, începu să se văicărească la vederea lor. Totuşi, ceva mai târziu, spălat şi schimbat, Lot se fălea cu un bandaj mare, strâns peste o oblojeală de argilă

şi ierburi pisate.

—Să nu te mai duci să te baţi, băiete! îi porunci Sililli, împungându-l în piept cu un deget necruţător. Bandajul trebuie să rămână pe loc până mâine. Dacă nu, te las să sângerezi ca un purcel ce eşti!

Lot ridică din umeri şi zise fără sfială:

—Nu-i nimic, Sarai o să mă îngrijească mai bine!

Îmbrăţişând-o pe Sarai în timp ce Sililli se prefăcea jignită, băiatul adăugă:

—Îmi place când mă îngrijeşti. Eşti tot atât de drăguţă cu mine ca şi cu unchiul meu Avram.

Sarai râse încetişor, mişcată, şi presără gâtul lui Lot cu sărutări mărunte, apoi îl împinse uşor.

—Ia te uită ce mititel pofticios! zise Sililli, dându-i o pălmuţă peste fund.

Lot ţopăi până la intrarea corului. În prag, în plină lumină, se întoarse şi zise:

—Atunci când mă îngrijeşti, ştiu că eşti cu adevărat ca mama mea.

Sarai, cu ochii dintr-o dată umeziţi, îi făcu semn s-o şteargă. Se apucă, nervoasă, să aşeze la locul lor săculeţii cu ierburi şi oalele cu plasture. Privirea lui Sililli o apăsa în spate. În timp ce aduna cârpele însângerate de rana lui Lot, Sililli se hotărî să vorbească:

—Tsilla m-a întrebat iarăşi azi dimineaţă. A întrebat aşa: „Tot nu e nimic în pântecele lui Sarai?" I-am răspuns că nu, ca de obicei. M-a întrebat dacă Avram şi cu tine dormiţi des în acelaşi cort. Am spus: „Chiar prea des după gustul meu. Nu trec mai mult de trei zile fără să mă trezească gălăgia plăcerii lor!" Asta a făcut-o să râdă, pe ea şi pe cumetrele care-şi ciuleau urechile.

Sarai clătină din cap, ştergându-şi obrazul cu dosul

mâinii. Sililli se apropie, îi luă cârpele însângerate din mâini şi adăugă, cu glas mai scăzut:

—Tsilla a râs ca să râdă celelalte. Pentru că ţine la tine. I-ai plăcut din prima zi, când ţi-a dat vălul miresei. A râs pentru că ţine la Avram, aşa cum şi eu ţin la tine. Dar nu s-a lăsat păcălită. A priceput. Ea ştie.

De data asta fără lacrimi în ochi, Sarai îşi stăpâni tremurul vocii:

—De unde ştii asta? Ţi-a spus ea?

—A, nu! Nu-i nevoie. Bătrânele ca Tsilla şi ca mine nu au nevoie să-şi spună totul, ne înţelegem una pe alta. Pune aceeaşi întrebare în fiecare lună de când am ajuns la Harran. Sunt sigură că ştie şi de sângele aşternutului.

Sarai întoarse capul.

—Trebuie să mă întorc la celelalte, nu mi-am terminat treaba.

Sililli o apucă de braţ, hotărâtă să nu o ierte cu nimic.

—Tsilla ştie, dar ea e bună şi blândă. Cunoaşte toate încercările vieţii. Celelalte, cu care baţi ţesăturile, nu sunt atât de îngăduitoare. Le citesc în ochi aşa cum scribul citeşte în tăbliţele de argilă. Ele gândesc: Sarai e frumoasă, cea mai frumoasă dintre noi. Oricare bărbat, soţ sau fiu visează s-o aibă pe fata din Ur în patul lui şi să cunoască fericirea lui Avram când o mângâie. Da, gelozia luceşte în ochii lor şi le otrăveşte pieptul. Dar timpul trece. Pântecele fetei din Ur, cea pe care Avram a ales-o să-i fie soţie fără încuviinţarea tatălui său, cea care a adus deznădejde în toate fecioarele tribului, acest pântece este mereu gol. Şi le văd cum zâmbesc din nou. Şi ele încep să priceapă că Sarai nu va avea copil. Frumoasă, da, dar şi stearpă ca nisipurile pustiului.

—Ştiu toate astea, scrâşni Sarai, furioasă. Păstrea-

ză-ți văicărelile pentru tine. N-am nevoie de nimeni ca să văd și să aud.

—Dacă e așa, continuă Sililli, netulburată, poate că ți-ai dat seama că firea lui Avram s-a schimbat? Puternice Ea, soțul tău a devenit întunecat și închis ca o pivniță! Nu se mai joacă cu Lot, deși îl iubește ca și cum ar fi adevăratul lui tată. A căpătat o fire mai răutăcioasă decât cel mai rău catâr. Nu trece nici o lună în care să nu se certe cu cineva. Începând cu tatăl lui, Terah. De când a venit primăvara, ăștia doi se ceartă pentru nimica toată.

Sarai îndepărtă mâna lui Sililli și ieși în soare, afară din cort. Sililli veni după ea, strângând rufele murdare la pieptul ei voinic.

—Sarai, ascultă-mă. Tu știi că eu nu trăiesc decât pentru ca să fii tu fericită. Mai e nevoie să-ți dovedesc?

Sarai rămase nemișcată. Tabăra se însuflețea, se apropia ceasul mesei. Ea se gândi la pâinile umplute cu carne și ierburi pe care le copsese ea însăși pentru Avram, fără ajutorul vreunei slujnice. O rețetă pe care o născocise și cu care voia să-i facă o surpriză. În loc să asculte văicărelile lui Sililli, care-i rupeau inima, ar face mai bine să-și îndeplinească datoriile de soție: să se ducă după pâini, să-l caute pe Avram și să-i servească masa. Dar Sililli nu se mai putea opri.

—Ăsta-i adevărul, Sarai, fata mea: toți se tem pentru trib. Toți se gândesc că Avram n-a ales o soție bună. Toți își spun așa: „Haran, fiul lui Terah, a murit și Avram va ajunge curând căpetenia tribului". Dar ce fel de șef este cel căruia soția nu-i dă fii și fiice? Atunci se vor certa pentru conducerea familiei. Atunci se vor întoarce cu toții împotriva ta.

Sarai mai rămase un timp tăcută, apoi clătină din cap:

—Mă duc la Avram şi am o să-i spun totul. Nu-mi pasă de ce gândesc ceilalţi. Dar ceea ce nu e bine este că n-am îndrăznit încă să-i spun adevărul.

—Gândeşte-te la urmări... Te va repudia. Sau va lua o concubină. Nu vei mai fi nimic. Chiar dacă alege o slujnică, ea va fi mama, atunci când va avea sămânţa şi copilul lui în pântece. Tu, tu n-o să mai fii nimic. Aşa se petrec lucrurile. Cel mai bine ar fi să desfaci ceea ce ai făcut. Pot să găsesc ierburi, putem încerca să-ţi aducem înapoi sângele.

—Câte soiuri de ierburi m-ai făcut să iau până acum? Şi fără nici un alt rezultat decât să dau fuga prin tufişuri?

—Se mai poate încerca. Mi s-a vorbit despre o *kasaptu* cu mare putere care locuieşte la marginea oraşului...

—Nu. Nu mai vreau farmece... Şi să ştii că te înşeli. Avram nu e ca ceilalţi bărbaţi. Îi place adevărul. O să-i spun de ce pântecele meu e uscat. Din dragoste pentru el, de la prima privire schimbată cu el. Va înţelege.

—Ar fi prima dată când un bărbat ar înţelege durerea unei femei! Să te-audă Inanna, Atotputernica noastră Doamnă a Lunii!

* * *

Cu inima grea, Sarai se duse să umple un coş cu pâinile ei, cu o ploscă cu apă rece şi alta cu bere. Adăugă nişte struguri şi piersici şi acoperi totul cu o ţesătură subţire de in, ţesută din grija ei. De când trăia printre *mar.Tu*, era unul din gesturile care-i plăceau cel mai mult. În clipa aceea, totuşi chiar şi atârnatul coşului de braţ îi strângea inima.

Gândindu-se la privirile ațintite asupra ei, se îndreptă de spate și părăsi tabăra păşind apăsat, răspunzând zâmbetelor și chemărilor așa cum avea obiceiul.

Văzu de departe o ceată de copii adunată în jurul lui Lot. Cu toată disperarea ei, îi veni în minte un gând înduioșat și ironic. Bineînțeles că Lot izbutise să le impună respect celorlalți băieți. Și tot bineînțeles că ea simte pentru nepotul lui Avram dragostea și mândria pe care o simte o mamă pentru fiul ei prea-iubit.

Coborî spre râu până la atelierul lui Terah. De când sosiseră la Harran, Avram lucra alături de tatăl său. Focul bubuia în cuptorul cilindric, înalt cât doi oameni. Ajutoarele lui Terah azvârleau pe foc butuci groși printr-o ușiță în care se vedeau flăcările jucând. Deși purtau doar un șorț, căldura era atât de mare încât trupurile lor șiroiau de sudoare.

Sarai șovăi să înainteze: lui Terah nu-i plăcea ca femeile să intre în șopronul unde ținea statuile zeilor, pentru a le șlefui și vopsi înainte de a le duce clienților. Îl strigă pe unul dintre ajutoare, îi ceru să-l cheme pe Avram. Ajutorul îi spuse că Avram nu e acolo. Ieșise din atelier devreme de dimineață și de atunci nu-l mai văzuse nimeni.

Sarai se gândi îndată la o nouă ceartă cu Terah.

—Știi unde s-a dus?

Ajutorul îi întrebă pe tovarășii lui. Îi arătară o potecă ce traversa râul și urca malul de partea cealaltă, până la un podiș înalt unde erau duse turmele la păscut. Ea mulțumi și, fără șovăială, o luă la rândul ei pe potecă.

Urcând poteca în drum spre podiș, încercă să întocmească frazele pe care ar fi trebuit să le rostească în fața lui Avram. Trecuseră deja aproape douăzeci de luni de

când era soția lui. Douăzeci de luni de când fugise din marele templu din Ur. Luni de fericire și luni de nefericire. Totuși, nu îndrăznise niciodată să-i mărturisească adevărul lui Avram. Acum trebuia s-o facă. Nu mai putea da înapoi.

* * *

Umbla repede și-i ieșise sufletul până să ajungă la capătul coastei, cu inima bătând atât de tare încât îi țiuiau urechile. Atât cât putea vedea cu ochiul, podișul era gol. Nici o turmă. Nici un om.

Înaintă până la marele sicomor care domnea, singuratic, la marginea podișului. Umbra lui era întinsă și răcoroasă, Avram venea deseori aici ca să se odihnească, chiar și ca să doarmă atunci când nopțile erau prea călduroase.

Dar nimeni nu se rezema de trunchiul vărgat, mai bătrân decât multe generații de oameni. Avram nu se vedea nicăieri.

Sarai păși în umbra sicomorului, își lăsă coșul jos și privi încă o dată podișul, amănunțit. O adiere apleca iarba. Foarte departe spre miazănoapte și răsărit, podișurile ninse păreau străvezii ca niște petale pe cerul albastru. De aici, totul părea uriaș și nesfârșit.

Alunecă în genunchi, apoi se așeză cu umerii și capul rezemate de scoarța zgrunțuroasă. Se simți dintr-o dată istovită. Descumpănită ca un copil părăsit. Dorea să fie în brațele puternice ale lui Avram, să-i simtă căldura glasului și dulceața buzelor, pentru a-i spune ceea ce era atât de însemnat!

Iar Avram nu era acolo.

În clipa aceea, lipsa lui îi păru ceva absolut. Ca și

cum, oriunde ar fi fost Avram, el se afla într-un loc peste măsură de îndepărtat.

Lacrimile, pe care le înfrânase atâta vreme, țâșniră din ochii ei ca un izvor care se revarsă. Îi șiroiau pe obraji, se strecurau printre buzele ei, îi năpădeau gâtul. N-o putea vedea nimeni, și Sarai plânse atât cât îi voia trupul.

Mai târziu, când lacrimile i se uscară și inima i se mai liniști, își recăpătă încrederea în Avram. Mai târziu sau mai devreme avea să i se înfățișeze. Putea să-l aștepte. Să se odihnească. Să capete puteri pentru ca să vorbească tare și drept.

Fără să vrea, îi ajunse pe buze o foarte veche rugăciune către Inanna:

Inanna, sfântă Lună, sfântă Mamă,
Regină a Cerului,
Deschide-mi inima, deschide-mi pântecele, deschide-mi cuvântul,
Ia gândurile mele drept ofrandă.

Dumnezeul lui Avram

Din satul de corturi se înălțau strigăte și zgomote. Cuptorul lui Terah, ca un vas pentru ars parfum înmiresmând pământul până-n zări, răspândea prin fumul său mirosul amestecat al stejarilor, cedrilor, sicomorilor și terebinților. Trecând pe lângă atelier, drumul care ieșea din tabără șerpuia între colinele îmbelșugate și se unea cu drumul cel mare care ducea la Harran. De la marginea podișului, Sarai îi putea ghici casele bogate. Umbrele se lungeau, din ce în ce mai deșirate. Avram nu apăruse nici acum. Amorțită de răcoarea umbrei și de liniștea uriașă a podișului, Sarai fusese cât pe-aci să adoarmă.

I se făcu foame și sete, mâncă una din pâinile pregătite pentru Avram și bău apa rece din ploscă.

Mai așteptă câtva timp, luptând cu îngrijorarea. Nu prea i se întâmpla lui Avram să lipsească fără să-i lase vorbă ei sau lui Lot.

În tabără, acum, trebuie că i se observase lipsa.

Și dacă Avram nu se întorcea înainte de căderea nopții? Dacă trebuia să se întoarcă singură la cort?

Deodată, simți ceva. Prezența lui.

Poate chiar și sunetul pașilor lui.

Se ridică în picioare, cercetă podișul de la o zare la alta. Și-l văzu. Mirată de ea însăși: cum de-i putuse presimți sosirea?

Era încă atât de departe. Doar o siluetă, acolo, care înainta printre ierburile înalte!

Totuși îl recunoștea. Nu avea nevoie să-i vadă fața ca să știe că era el.

Umbla repede, cu paşi mari. Un val de bucurie alungă temerile şi îndoielile lui Sarai. Ar fi dorit să-l strige, dar ridică doar braţele ca să-i facă semn.

Avram îi răspunse. Sarai o luă la fugă către el.

Când ajunseră destul de aproape unul de altul, îşi dădu seama că el râde. Chipul îi strălucea, iluminat de bucurie. Nu-i mai văzuse o asemenea expresie de câteva luni!

El deschise braţele şi rămase nemişcat ca s-o primească la pieptul lui.

—Sarai, mult-iubita mea!

Se luară în braţe ca nişte iubiţi despărţiţi de o lungă călătorie.

Pe obraz, în păr, Sarai auzi iarăşi râsul lui Avram. Şi apoi cuvintele lui, repezi şi gâfâite:

—Mi-a vorbit! M-a chemat: „Avrame! Avrame!" I-am răspuns: „Iată-mă!" Şi apoi tăcerea. Atunci am mers departe, dincolo de podiş. Credeam că n-o să-L mai aud. Dar El m-a chemat din nou: „Avrame!" Şi eu: „Da, sunt aici!"

A râs iarăşi.

Sarai se dădu la o parte, cu sprâncenele încruntate de neînţelegere, cu o întrebare pe buze. Atunci Avram îi cuprinse faţa între palme. Era acelaşi gest pe care-l făcuse chiar de prima dată, pe malul fluviului, în noaptea când se întâlniseră. De data asta însă îi puse buzele lui peste ale ei. O sărutare lungă, plină de foc, de putere şi de dorinţă. O sărutare de fericire deplină.

Când se despărţiră, Sarai îl întrebă râzând:

—Dar cine? Cine te-a chemat? Despre cine vorbeşti?

—Despre El!

Mâna lui Avram se înalță, arătă orizontul, munții și valea. Pământul și cerul.

—El? stărui ea fără a pricepe.

—El, Zeul unic! Dumnezeul meu!

Sarai ar fi dorit să-l mai întrebe. Cine îi vorbise, la drept vorbind? Cu care zeu se asemăna zeul acela unic? Și cum se numea? Dar mâinile lui Avram tremurau. Tremura cu totul, el, Avram, bărbatul cel mai voinic din tribul lui Terah! Atunci Sarai își înlănțui degetele cu ale lui.

—Mi-a spus așa: „Pleacă! Pleacă, ieși din țara asta..." O să plecăm, Sarai. Chiar de mâine.

—Să plecăm? Unde? Avram...

—Nu, nu acum! Întrebările mai târziu. O, trebuie să vorbesc cu tatăl meu. Trebuie să vorbesc cu toți.

Cu mâna lui într-a ei, o trase după el pe poteca ce ducea spre râu și atelierul lui Terah.

Sarai pricepu că nu putea să-i dezvăluie taina ei lui Avram. Nu astăzi. Și nici mâine. Nu avea nevoie să o asculte. Și se înșelau cu toții, Terah, Tsilla, Sililli, chiar și ea însăși. Mânia și amărăciunea lui Avram din ultima vreme nu veneau de la pântecele ei gol.

* * *

Avram se proțăpi în fața atelierului. Văzându-l așa, fiecare pricepu că avea de spus un lucru însemnat. Un ajutor se duse după Terah, care-și făcea datoria de seară față de strămoșii lui. Odată cu el, alți bărbați și alte femei coborâră la malul râului. Copiii își încetară joaca și se apropiară la rândul lor.

Lot, cu fruntea încă înfășurată în turban, veni s-o ia de mână pe Sarai, puțin mai în spate. Ridică ochii către

ea, care citi în ei îngrijorarea ce se întrezărea pe toate feţele. Toţi se gândeau că Avram hotărâse să-şi înfrunte tatăl ca să ajungă conducătorul tribului. De aceea fură uimiţi când el începu să vorbească.

—Tată, astăzi, Dumnezeul Cel Preaînalt m-a chemat. Eram aici, cu voi toţi, pregătind cuptorul, când am simţit un strigăt în văzduh. Dar, din cauza zgomotului pe care-l făceam cu spartul lemnelor, nu auzeam. Am urcat pe podiş. Am umblat. Şi, deodată, am auzit: *„Avrame!"* Cineva rostea numele meu. Răsuna în văzduh, de jur-împrejurul meu, strigat de un glas puternic pe care nu-l cunoşteam. *„Avrame!"* Din nou numele meu. Am spus: „Sunt aici! Sunt eu, Avram". N-am primit răspuns. Atunci am umblat. Am coborât către valea care ajunge prin miazănoapte la Harran, şi deodată glasul a fost peste tot. În văzduh, în nori, în iarbă şi-n copaci, până în adâncul pământului. Pe pielea obrazului meu. Striga numele meu: *„Avram!"* Am ştiut cine vorbeşte. Am strigat iarăşi: „Sunt aici! Sunt eu, Avram!" Glasul a întrebat: *„Ştii cine sunt eu?"* Am răspuns: „Cred că ştiu". El a zis: *„Avram. Părăseşte ţara aceasta, părăseşte casa tatălui tău, du-te spre ţara pe care ţi-o voi descoperi ţie. Voi face din tine o seminţie mare, îţi voi face vestit numele. Voi binecuvânta pe cei care te vor binecuvânta, iar pe cei care te ocărăsc îi blestem. Astfel, prin tine, vor fi binecuvântate toate neamurile pământului".* Iată, cuvintele Sale, tată. M-am întors la tine ca să ţi le spun, deoarece vreau să ştii de ce te voi părăsi.

Avram tăcu. Tăcerea căzu, apăsătoare. Pe chipurile oamenilor, îngrijorarea luă locul uimirii. Aşadar, fiul voia să se îndepărteze de tată şi să-şi renege strămoşii? Toţi pândeau răspunsul lui Terah. Bătrânul părea obosit, cu

toate că mânia îi fulgera printre pleoape. Îşi trecu mâna prin desimea bărbii şi întrebă:

—Tu spui: „Iată cuvintele Sale". Despre cine vorbeşti, fiul meu?

—Despre Dumnezeul unic, Ziditorul Cerului şi al Pământului, care este zeul lui Avram.

—Cum se numeşte?

Avram nu putu să-şi stăvilească un râs lipsit de trufie, neprefăcut.

—Nu Şi-a rostit numele, tată.

—De ce?

—Nu are nevoie de nume ca să-mi vorbească şi ca să-L recunosc. Nu este în nici un fel ca zeii aceştia ale căror feţe caraghioase le modelăm pentru a-i vinde Puternicilor dintr-un oraş şi negustorilor din alt oraş.

Un murmur dezaprobator se rostogoli din gură-n gură. Terah ridică o mână.

—Zeul tău nu are faţă?

—Nici faţă şi nici trup.

—Atunci cum poţi să-l vezi?

—Nu-L văd. Nici un om, nici un animal viu de pe pământul ăsta nu-L poate vedea. Nu străluceşte, nu are nici togă de aur, nici diademă. N-are gheare, aripi, bot de leu sau de taur. N-are carne de bărbat, nici forme de femeie. Nu are nici un fel de trup. Nu poate fi văzut.

—De unde ştii toate astea dacă nu te întâlneşti cu zeul tău? Dacă nu-l vezi?

—Mi-a vorbit.

—Şi cum poate să-ţi vorbească dacă n-are nici faţă, nici gură?

—Pentru că n-are nevoie de nici o faţă ca să vorbească. Pentru că este El.

Din spatele lui Terah ţâşniră râsete batjocoritoare. Lot se lipi mai strâns de Sarai. Femeile nu mai şovăiau să se apropie şi să asculte. Terah râdea şi el. Cu un glas mai puternic, se repezi:

—Iată că ni se întâmplă: fiul meu Avram şi-a văzut astăzi Dumnezeul, dar zeul lui nu are nici carne, nici trup! Este nevăzut.

—Astfel este Dumnezeul unic de la care vine tot ce trăieşte, ce moare şi este veşnic, spuse la rândul său Avram, trecând cu vederea batjocura.

—Ai auzit cuvintele unui vis, ori un diavol s-a veselit pe seama ta, zise un bătrân care se alăturase lui Terah.

—Diavolii nu există, răspunse Avram cu răbdare. Există binele şi răul, dreptatea şi nedreptatea. Noi suntem cei care fac binele şi răul. Tu şi eu, noi, oamenii, suntem drepţi sau nedrepţi.

De data aceasta, glasurile erau mânioase. Strigau cu toţii deodată:

—Un zeu care nu se vede nu există!

—Un zeu care nu străluceşte este neputincios!

—La ce foloseşte zeul tău, dacă nu împiedică nici răul, nici nedreptatea?

—Şi dacă nu ne dă ploaie şi nu ne apără de trăsnet?

—Cine face orzul să încolţească?

—Cine ne face să murim? Cine ne îmbolnăveşte?

—Cum ar putea femeile să nască, fără Nintu?

—Spui prostii, Avrame. Îţi jigneşti strămoşii.

—Şi îi jigneşti şi pe zeii noştri!

—Ei te aud şi eu îi aud pe ei. Bubuie deja mânia lor, o simt.

—Se vor răzbuna pe noi pentru vorbele tale.

—Să le cerem iertare! Să ne ierte că suntem aici şi te ascultăm!

—Primejduieşti tot tribul tatălui tău, Avrame.

—Terah, cere-i fiului tău să se purifice!

—Osândeşte-l pe fiul tău, Terah, ori ne va acoperi nenorocirea pe toţi...

Avram răcni întinzându-şi braţele:

—Ascultaţi-mă!

Sarai crezu că şi el fusese cuprins de mânie. Dar îi văzu buzele şi ochii. Îşi dădu seama că e liniştit şi sigur pe el. Avram făcu un pas înainte şi se făcu linişte, mai mult din pricina hotărârii şi asprimii care i se vedea pe faţă decât din cauza strigătului.

—Vreţi o dovadă că există Dumnezeul unic? Că mi-a vorbit şi m-a chemat pe numele meu? Eu sunt dovada, eu, Avram, cel pe care El l-a chemat astăzi. Mâine, în zori, aşa cum mi-a cerut El să fac, voi pleca spre apus, cu Sarai, soţia mea, cu Lot, fiul fratelui meu Haran, cu turma mea şi slujitorii mei. Spre ţara pe care El mi-o va descoperi.

Se lăsă din nou tăcerea, ca şi cum fiecare căuta să străpungă taina acestor cuvinte. Apoi, de ici şi de colo ţâşniră bombănelile. O femeie strigă:

—Ia te uită ce dovadă! Bărbatul care nici măcar nu e tată o ia din loc. Să fie sănătos!

Sarai îl văzu pe Avram strângând din buze. Mâna lui Lot, în mâna ei, tremura şi frigea. Avram păşi iar înainte. Se trase înapoi din faţa lui, având grijă să rămână destul de departe de el.

—Atunci o să vă dau altă dovadă! răcni el.

Sub privirile uluite, se năpusti în atelierul lui Terah, de unde ieşi purtând în braţe două statui mari, terminate,

pictate şi îmbrăcate. Sarai pricepu îndată ce avea să facă. Frigul spaimei i se strecură în şale şi gura i se uscă. Împrejurul ei răsună un strigăt de groază în clipa când Avram aruncă statuile în aer. Ele căzură la picioarele lui Terah. Se auzi un pocnet sec, un zgomot de bici şi de ploaie uscată. Idolii nu mai erau decât cioburi risipite pe jos.

—Zeii voştri sunt puternici? strigă Avram. Să mă ucidă! Aici, acum. Să mă trăsnească pe loc! Să mă zdrobească cerul! Pentru că am spart faţa şi trupul celor pe care-i numiţi Inanna şi Ea!

Ca şi ceilalţi, Sarai nu-şi putu opri geamătul. Dar Avram, cu degetul îndreptat spre cer, striga mai departe:

—Îi veneraţi, vă închinaţi în faţa lor seara şi dimineaţa. Nu faceţi nimic fără privirile lor aţintite asupra voastră. Figurile de lut care ies din mâinile tatălui meu sunt carnea lor, trupul lor, sublima lor prezenţă.

Plânsetele şi gemetele se înmulţeau. Ai fi zis că o armată le măcelăreşte trupurile. Vocea lui Avram se înalţă deasupra ţipetelor:

—Am sfărâmat ceea ce vă este sfânt. Pedeapsa să se abată asupra mea! Să mă doboare Inanna şi Ea!

Începu să se învârtească pe loc, cu braţul încă întins, cu faţa oferită cerului. Frământând trupul micuţ al lui Lot lipit de ea, Sarai şopti: „Avram! Avram"! Dar Avram se învârtea şi întreba:

—Unde sunt ei, aceia de care vă temeţi atât de mult? Nu-i văd. Nu-i aud. Nu văd decât o grămadă de lut spart. Nu văd decât praf. Nu văd decât pământ scos din râu chiar cu mâinile mele!

Se aplecă, adună pe jos capul zeului Ea, al cărui nas era spart şi-l azvârli de o piatră, unde se făcu bucăţi.

—De ce nu întunecă Ea soarele? De ce nu deschide pământul sub picioarele mele? Îi sparg faţa şi nu se întâmplă nimic...

Unii bărbaţi căzuseră în genunchi, cu capul plecat, cu mâinile pe creştet. Urlau de parcă le-ar fi spintecat cineva burta. Alţii, cu ochii holbaţi, spuneau rugăciuni pe nerăsuflate. Femeile plângeau, fugeau, sfâşiindu-şi tunicile în bălării, trăgându-şi copilul de mână. Unele rămăseseră cu gura căscată, cu ochii ţintă la cer. Trupul bătrân al lui Terah fremăta ca o ramură prinsă de vijelie. Lot se uita la Sarai, cu ochii căscaţi, dar ea nu-l slăbea din ochi pe Avram. Era înspăimântător de liniştit. Se întoarse către ea şi-i zâmbi, cu o duioşie şi o împăcare care-i arseră inima.

Şi nu se petrecu nimic.

Se făcu din nou o linişte ciudată.

În înaltul cerului cald al asfinţitului lunecau în continuare păsările. Norii rămâneau mici şi la înălţime. Râul îşi rostogolea şoapta.

Avram înaintă spre cuptor şi apucă un par lung de lemn.

—Poate că nu ajunge? Poate că trebuie să sfărâm toate figurile astea de lut, să nu mai las nici una în picioare, ca să se arate zeii voştri atât de puternici?

Mergea spre intrarea atelierului, ridicând braţul în care ţinea parul. Se auzi glasul lui Terah:

—Avrame!

Acesta se întoarse.

—Nu-mi nimici munca, fiul meu.

Avram lăsă parul în jos. Tatăl şi fiul se înfruntară, faţă-n faţă. Pentru prima dată de multă vreme, păreau să nu mai fie despărţiţi. Bătrânul Terah se înclină. Adună de jos un ciob de lut. Gura, nasul, un ochi de-ale lui Inanna.

Îşi trecu degetul peste buzele de pământ ars, apoi strânse ciobul la piept.

—Poate că zeii te vor pedepsi mâine, sau peste câteva luni, zise el cu un glas scăzut şi tremurător, care-i sili pe toţi să tacă. Poate de îndată, poate niciodată. Cine poate şti ce hotărăsc ei?

Avram zâmbi şi azvârli parul pe jos. Terah se duse foarte aproape de el, ca şi cum ar fi vrut să-l atingă.

—Dumnezeul tău îţi spune: „Du-te." Îţi spune: Pleacă, nu-i datorezi nimic tatălui tău, olarul". Îţi spune că de-aici încolo trebuie să-ţi pui în el încrederea pe care un fiu i-o datorează tatălui său. Deci, dacă asta este şi voia ta, du-te. Ascultă-l pe zeul tău. Ia-ţi partea ta de vite mici şi îndepărtează-te de corturile noastre. Va fi bine aşa. Eu, din clipa asta, nu mai am un fiu numit Avram.

* * *

Noaptea aceea se dovedi prea scurtă pentru cât de multe lucruri erau de făcut: să pregătească cuferele, să strângă corturile, să adune animalele, catârii şi carele la lumina torţelor. În timp ce trebăluiau servitorii, bărbaţi şi femei, care se învoiseră să plece la drum cu Avram şi Sarai, întreaga tabără părea frământată. Umbre omeneşti umblau de colo-colo, se mişcau lămpile şi se auzeau când şi când ţipete de copii, plânsete sau zbieretele animalelor stânjenite în odihna lor. Pe când zorii zilei nu mai erau prea departe, Sarai se depărtă de carele care fuseseră încărcate. Se aşează pe un bolovan, frecându-şi şalele, ca să se odihnească. Luna nouă apunea printre norişori, iar ici şi colo străluceau stele, proaspete ca apa de izvor.

Sarai zâmbi: cerul nu se prăbuşise, focul nu arsese nimic, apa nu înghiţise lumea, aşa cum se temeau cu toţii

după ce Avram spărsese idolii sfinți.

Simți niște mâini care i se așezau pe umeri. Le recunoscu de îndată greutatea și apăsarea. Se lăsă pe spate, rezemându-și spatele și umerii de burta lui Avram. El o întrebă încetișor:

—Nu L-ai auzit și tu așa cum L-am auzit eu?

—Nu. Dumnezeul tău nu mi-a vorbit.

—Erai și tu pe podiș, totuși. Ai fi putut să-L auzi și tu.

—Nu, te așteptam pe tine.

—Vii cu mine numai ca să-ți îndeplinești datoria ta de soție?

—Vin cu tine pentru că tu ești Avram și eu sunt Sarai.

—Totuși, a trecut doar puțină vreme de când erai încă Sfânta Slujitoare a lui Ishtar.

—Ishtar ar fi trebuit să mă trăsnească pentru că am părăsit-o. Au trecut luni și luni de când nu mai așez daruri pe altarul ei. Inanna nu m-a trăsnit. Și nici Ea nu te-a ucis pe tine.

Avram râse, și râsul lui o făcu pe Sarai să tresară. O mângâie pe obraz.

—Crezi că Cel care mi-a vorbit există?

—Nu știu. Dar am încredere în tine. Știu, și eu, că va veni ziua când vei conduce un mare popor.

Avram tăcu ca și cum se gândea la ceea ce îi spusese ea. Sarai se temu deodată să n-o întrebe: „Cum aș putea să zămislesc un mare popor cu pântecele tău gol?" Dar el se aplecă s-o sărute pe tâmplă și șopti:

—Sunt mândru de tine. N-aș vrea nici o altă soție decât pe Sarai, fata din Ur.

* * *

Când cerul se lumină, erau frânți de oboseală, dar pregătiți de plecare. Sililli bombănea, certăreață, spunând că, dacă pleacă fără cântările și vorbele de bun-rămas ale celor care rămân în tabără, o să aibă ghinion. În felul acesta te desparți atunci când ai făptuit o greșeală sau o crimă, nu? Însuși Terah nu avea să-și salute fiul. Tsilla, ca toate femeile care știu ce-i viața, spune că nu s-a mai văzut o asemenea nenorocire!

Înfuriată, Sarai sfârși prin a-i spune că nu e obligată să vină cu ei.

— Înțeleg că ai vrea să rămâi.

— Asta ar mai lipsi! se supără Sililli. Și ce-ai face tu fără mine și înțelepciunea mea, biată copilă? Tu care faci întotdeauna ce nu trebuie ! Cui ai mai povesti tu ce nu poți mărturisi nimănui? Sigur că trebuie să plec cu tine. Chiar dacă se spune că acolo unde ne duce bărbatul tău nu sunt decât barbari și locuri pustii, și că după aceea lumea oamenilor se termină scufundându-se în mare.

Sarai nu-și putu stăpâni râsul. Sililli bombăni:

— Bătrânețea îmi e de folos măcar la ceva: o să mor înainte de a vedea grozăviile astea. Dar poți să-l înștiințezi pe soțul tău: n-am de gând să merg pe jos. O să merg în car.

— Așa să fie, zise Sarai.

În vreme ce Avram era gata să dea poruncă de plecare, Lot dispăruse. Avram tocmai pleca să-l caute, când băiatul veni în fugă, gâfâind:

— Avram, Sarai, veniți să vedeți, veniți să vedeți!

Târându-i de mână după el, îi trase prin tabăra care părea foarte liniștită, ca și cum s-ar fi hotărât în sfârșit cu toții să doarmă. Totuși, când ajunseră pe drumul care

urca prin spatele atelierului lui Terah, descoperiră un şir lung de care. Pantele colinelor care mărgineau drumul erau albe de turmele care fuseseră adunate acolo. Şi o sută, poate două sute de feţe se întoarseră spre Avram. Bărbaţi, femei, copii, tineri şi bătrâni. Mai mult decât un sfert din tribul lui Terah.

Îl aşteptau acolo, răbdători.

Un bărbat numit Arpakaşad păşi în faţa lor. Era înalt cât Avram, dar puţin mai vârstnic, şi cunoscut ca păstor destoinic. Rosti cu glas hotărât:

—Avrame, în noaptea asta ne-am gândit la vorbele tale. Şi am văzut că nu te-au pedepsit nici Ea, nici Inanna, şi nici unul din zeii temuţi de noi până astăzi. Avem încredere în tine. Dacă te învoieşti, te vom urma.

—Tatăl meu spune că poate zeii mă vor pedepsi mai târziu, răspunse Avram, mişcat. Nu vă temeţi de asta?

Arpakaşad zâmbi:

—Azi ne temem de ceva, şi mâine de altceva. Ar fi bine să încetăm cu frica.

—Aşadar voi credeţi că Dumnezeul care mi-a vorbit există? stărui Avram.

—Avem încredere în tine, zise din nou Arpakaşad.

Avram aruncă o privire spre Sarai. Ochii lui străluceau de mândrie.

—Atunci veniţi cu Sarai şi Avram. Şi veţi fi începutul neamului pe care Dumnezeul unic mi l-a făgăduit.

Partea a patra

CANAAN

Cuvintele lui Avram

Întâi umblară în fiecare zi, din zori până la asfinţit. Părăsiră munţii Harranului, ajunseră la malurile Eufratului, de-a lungul căruia merseră spre miazăzi ca şi cum s-ar fi întors în regatul Akkadului şi Sumerului.

Merseră astfel vreme de trei sau patru luni. Mieii, femeile şi copiii se urcau cu schimbul în care. Învăţaseră să-şi facă sandale cu talpă mai groasă, mai bine cusută, burdufuri mai mari şi tunici mai lungi, care să-i poată apăra de căldura zilelor şi de frigul nopţilor, mai uscate şi mai dezlănţuite. Când ajungeau în văzul unui oraş sau al unei tabere a altui trib, oamenii de-acolo veneau să-i întâmpine şi îi numeau „pribegii", Evreii.

Nimeni nu se plângea de zilele acelea lungi şi istovitoare. Nimeni nu-l întreba pe Avram de ce o ia pe un drum sau pe altul. Numai Sarai vedea îngrijorarea ce-l apuca uneori pe soţul ei în primele ceasuri ale zilei, înainte de a porni din nou la drum.

Într-o dimineaţă, Avram simţi apăsarea privirii lui Sarai. Pe când soarele nu ridicase încă umbra nopţii, el cerceta zarea, cu sprâncenele încruntate şi gura strânsă de grijă. Îi zâmbi lui Sarai, dar zâmbetul nu-i şterse cutele sprâncenelor. Ea se lipi de el. Îi mângâie fruntea cu degetele, apoi îi puse palma ei răcoroasă pe ceafă.

—Nu-mi mai vorbeşte, mărturisi Avram. De când am plecat din Harran, nici un cuvânt, nici o poruncă. Nu-I mai aud glasul.

Sarai îi mângâie încetişor mai departe. Avram îi vorbi din nou:

—Mă duc într-acolo unde cred că trebuie să mă duc, către ţinutul pe care mi l-a făgăduit. Dar dacă mă înşel? Dacă facem toţi paşii aceştia degeaba?

Sarai adăugă mângâierii o sărutare şi răspunse:

—Am încredere în tine. Avem încredere în tine. De ce Dumnezeul tău n-ar avea şi El încredere în tine?

Nu mai vorbiră niciodată despre acest lucru. Între timp, după câteva zile, Avram hotărî să o ia pe un drum care ducea spre asfinţit. Lăsară în urma lor păşunile grase care mărgineau Eufratul şi pătrunseră în ţinuturi nisipoase, cu iarbă aspră şi răzleaţă. Arpakaşad veni la Avram şi-i ceru să lase turmele să se odihnească.

—O să intrăm curând în deşert şi nimeni nu ştie cât timp se va scurge până să ajungem iar în pământuri verzi. E mai bine să lăsăm animalele să se îngraşe şi să prindă iarăşi putere. Şi nouă ne va face bine puţină odihnă.

—Eşti îngrijorat? întrebă Avram.

Arpakaşad zâmbi.

—Nu. Nimeni nu este îngrijorat, Avrame. Nici nerăbdător. Numai tu eşti neliniştit. Noi te urmăm. Calea ta este a noastră. Dar pentru ce să ne grăbim, dacă pare să fie o cale lungă?

Avram râse şi îi spuse lui Arpakaşad că are dreptate. Era timpul să aşeze o tabără pentru o lună sau două.

Din ziua aceea, mersul lor fu din nou aşa cum era pe când Terah călăuzea tribul. Le trebuiră mai mult de patru anotimpuri ca să străbată deşertul Tadmor, din oază în oază, şi să intre în ţara Damascului, unde găsiră copaci şi fructe necunoscute, oraşe pe care le ocoleau cu grijă, aşezându-se doar în locurile cu păşuni mai sărace, pentru a nu stârni mânia locuitorilor.

Toţi se obişnuiseră atât de bine cu viaţa aceea de

pribegie, încât unii aproape că uitaseră că într-o bună zi acest fel de trai va trebui să înceteze. Uneori, în timpul vreunui popas, câte cineva din trib se însoţea cu o femeie sau cu un bărbat, întâlniţi în jurul puţurilor sau în timpul negoţului. Avram îi dădea dreptul de a fi soţ. Şi năşteau copii, din ce în ce mai numeroşi. Doar unei singure femei pântecele îi rămânea cu îndărătnicie gol: Sarai, soţia lui Avram. Dar nici o privire nu mai stăruia asupra ei. Chiar şi Sililli contenise s-o mai hărţuiască cu sfaturi şi încetase să-i mai povestească trăncănelile femeilor tribului. Se părea că, dacă însuşi Avram avea răbdare, şi ei trebuiau să aibă răbdare aşteptând ca pântecele lui Sarai să rodească. Lot, nepotul lui Avram, avea să le ţină loc de fiu. Sarai era singura care nu mai răbda golul din măruntaiele ei.

Într-o zi, pătrunse în cortul comun al femeilor în timp ce o tânără soţie năştea primul ei copil. Era o fată mai tânără decât ea, cu piele foarte palidă, cu ochi mari, negri şi cu sâni bogaţi. Se numea Leklai. De câteva luni, Sarai îi văzuse pântecele şi apoi trupul rotunjindu-se: şoldurile, fundul, sânii, umerii şi chiar obrajii şi buzele. O pândise în fiecare zi cu invidie. Mai erau şi alte femei însărcinate în tribul lui Avram, dar pentru Sarai, Leklai era de departe cea mai frumoasă. Fără a lăsa să se vadă, o invidia, o iubea şi o ura cu o înverşunare care câteodată n-o lăsa nici să doarmă. Tocmai de aceea, deşi de obicei ocolea cortul comun atunci când femeile năşteau, intrase pentru a fi de faţă când avea să nască Leklai.

Sarai îşi dădu seama de la bun început că nimic nu se petrece cum ar fi trebuit. Leklai gemea, cu părul asudat lipit de obraz, cu gura căscată şi buzele uscate, cu ochii mari încremeniţi, ca şi cum durerea o stăpânea în între-

gime. Toată ziua fu la fel. Moaşele o copleşeau cu vorbe frumoase şi îi ungeau pântecele şi coapsele cu ulei dulce şi mentolat. Vorbele şi gesturile lor erau obişnuite, şi totuşi Sarai văzu cum le creştea neliniştea pe faţă. Leklai gemea, îşi pierdea răsuflarea, apoi gemea din nou, privind în gol şi parcă înăuntrul ei.

După amiază, începu să nu mai răspundă când o strigau. În cele din urmă, moaşele le cerură lui Sarai şi Sililli să le ajute să frece trupul lui Leklai, căci părea că sângele nu mai circulă cum trebuie în ea. Totuşi, când Sarai îşi trecea palmele peste pântecele, şalele şi sânii ei, toate erau fierbinţi.

Fără să mai aştepte, moaşele aşezară cărămizile pentru naştere pe podeaua cortului. Sprijinind-o pe Leklai, încercară să aducă plodul în viaţă. Fu o luptă grozavă, lungă şi ucigătoare. Moaşele îşi afundară mâna în pântecele femeii ce stătea să nască şi izbutiră să scoată deacolo un plod mititel, o fată a cărei guriţă părea deja făcută ca să plângă şi să râdă. Pe când soarele se unea cu zarea, Sarai şi Sililli ieşiră din cort, tremurând, cu capul şi pieptul încă vibrând de urletele lui Leklai, pe care doar moartea le curmase.

Sililli şi Sarai se priveau, tăcute. Pe faţa îmbătrânită a slujnicei, Sarai citi ceea ce buzele ei nu rosteau: „Tu, cel puţin, nu vei muri în chipul ăsta".

Sarai îşi opri privirea asupra soarelui, picătură de sânge pe care o înghiţea capătul lumii. Luna, plină şi scânteietoare, trona în noaptea care se lăsa. Era foarte cald. O căldură greoaie pe care adierea serii nu izbutea s-o uşureze. Sarai clătină din cap şi şopti, un murmur pe care să-l audă doar Sililli:

—N-ai dreptate. Moartea lui Leklai nu mă înspăi-

mântă. Am invidiat-o pe Leklai pe când era plină de viață, atât de frumoasă și de plină. O invidiez și acum.

* * *

În seara aceea, Sarai se hotărî să facă ceea ce nu-și îngăduise niciodată de când Avram era soțul ei. Deschise unul din cuferele din cortul ei și scoase un sac în care se aflau o mână de aşchii de cedru și o statuetă de lemn vopsit cu chipul lui Nintu. În ciuda disprețului lui Sarai, Sililli nu voise niciodată să se despartă de ele.

Strecură câțiva tăciuni într-o oală cu găurele închisă cu un capac de piele, apoi părăsi tabăra, ferindu-se ca să n-o vadă cineva. Umblă la lumina lunii până ajunse în spatele unei coline. Când se simți la adăpost, aprinse un foculeț între pietre.

În genunchi, cu mintea golită de alte gânduri, Sarai aşteptă ca focul să se prefacă în jar, apoi aruncă în el aşchiile de cedru. Când fumul fu destul de gros, scoase de la cingătoarea ei un cuțitaș de fildeș, dăruit de Avram. Cu o mișcare scurtă, își crestă căușul palmei stângi și apoi a celei drepte. Apucă statueta de lemn și o răsuci între mâini, mânjind-o cu sângele ei, în timp ce-i șoptea:

O, Nintu, stăpână a menstrelor,

Nintu, tu care hotărăşti viața în pântecele femeilor,

Nintu, stăpână prea-iubită a aducerii pe Lume, primeşte plângerea fiicei tale Sarai,

O, Nintu, stăpână a aducerii pe Lume, tu care ai primit cărămida sfântă din mâinile lui Enki cel Puternic, tu care ții în mână cuțitaşul pentru legătura naşterii,

Nintu, ascultă-mă, ascultă durerea fiicei tale,

Nu o părăsi în gol.

Tăcu, înăbuşită de fumul de cedru care-i înţepa ochii. Apoi se ridică şi-şi întoarse faţa către lună. Ţinând statueta pe pântece, îşi începu din nou tânguirea:

O, Nintu, sora lui Enlil cel Dintâi, fă sexul lui Sarai roditor şi dulce cum este curmala de Dilum.

O, Nintu, tu care hotărăşti viaţa din pântecele femeilor,

Îngăduie-i lui Sarai să zămislească, iartă-i tăcerea şi dispreţul.

Să se topească în faţa ta farmecele şi vrăjile,

Să se şteargă ca un vis.

Să-mi părăsească trupul ca pielea şarpelui

O, Nintu, primeşte sângele lui Sarai ca brazda ce primeşte roua.

Ai grijă ca mierea semînţei soţului meu Avram să se facă viaţă.

De şapte ori spuse aceeaşi rugăciune, până ce sângele încetă să i se scurgă din tăieturi. Atunci strivi jarul cu o piatră mai mare şi se duse înapoi la tabără.

Cu grijă, se îndreptă spre cortul lui Avram. Lămpile erau stinse. Din fericire, Avram nu se aşezase la vreunul din nesfârşitele taifasuri cu Arpakaşad şi alţi bătrâni ai tribului, care puteau să-l ţină treaz până în zori.

Perdeaua care închidea intrarea în cort era dată de o parte pentru a lăsa aerul să circule. Sarai o lăsă să cadă fără zgomot. Lumina lunii, străbătând prin pânza cortului, răspândea o penumbră lăptoasă care o ajuta să se strecoare printre stâlpi şi cufere. Avram era acolo, gol pe grămada de covoare şi de piei pe care era culcat. Răsuflarea lui, regulată şi înceată, era mărturia unui somn adânc şi fără vise.

Uşurel, Sarai strecură statueta lui Nintu în grosimea maldărului, sub picioarele lui Avram. Îşi scoase tunica şi îngenunche alături de bărbatul ei. Îi apucă sexul între palme şi-l mângâie cu blândeţe, simţindu-l cum se lungeşte şi se întăreşte, încet, între degetele ei. Pieptul şi burta lui Avram începură să freamete. Sarai îşi lăsă buclele lungi pe pieptul soţului ei, atingându-l cu sfârcurile sânilor, punându-şi buzele pe gâtul lui, pe tâmple, căutându-i gura. Avram deschise ochi ca un om care nu ştie dacă visează sau nu. El şopti:

—Sarai?

Ea nu-i răspunse decât cu alte mângâieri, oferindu-şi şalele mâinilor lui şi sânii gurii lui. Se văzură ca nişte umbre. Două fiare mârâind de poftă şi totodată un bărbat şi o femeie. Avram îi şoptea în ureche: Sarai, Sarai! Ca şi cum se temea să nu-i scape, să nu se facă nevăzută în timp ce ea îl sorbea în ea, îl învelea în adâncul pântecelui ei. Se înşfăcară ca nişte hămesiţi, pradă unei lăcomii care nu cruţa nici o părticică din trupurile lor. Amândoi simţeau că fac dragoste în alt fel decât în alte dăţi, cu mai puţină sfială şi mai multă ardoare. Sarai primea undele de plăcere ale lui Avram în fiecare parte a trupului ei, ca şi cum dintr-o dată se făcea cuprinzătoare cât un întreg ţinut, uşoară şi lichidă ca cerul şi oceanul contopiţi în zare. Mai pe urmă plăcerea ei, în valuri, îi încordă pântecele şi şalele, tăindu-i răsuflarea şi înapoindu-i iarăşi viaţa. Avram o răsturnă în culcuş. Înlănţuită de grumazul lui ca şi cum se agăţa de o pasăre uriaşă care-şi lua zborul, Sarai îşi dărui gura şi pieptul răsuflării lui Avram şi lăsă talazul bărbatului s-o năpădească.

* * *

Mai târziu, cu pieptul şi şoldurile încă îndurerate de plăcere, Sarai şopti:

—Sunt o femeie stearpă, Avram. Sunt ani de zile de când sângele nu-mi mai curge între coapse. Sămânţa ta se pierde în pântecele meu ca şi cum ai azvârli-o în pulbere.

—Ştiu, răspunse Avram, la fel de blând. O ştim cu toţii, şi de multă vreme.

—Te-am înşelat, stărui Sarai. Uscată şi neputincioasă de a zămisli, aşa eram şi când ai venit după mine în templul din Ur. N-am îndrăznit să-ţi spun. Eram prea fericită să plec cu tine, nu conta nimic altceva.

—Ştiam şi asta. O Sfântă Slujitoare a lui Ishtar este o femeie care nu sângerează. Cine nu ştie acest lucru în Ur?

Sarai se ridică într-un cot şi-l privi pe soţul ei. În lumina palidă a lunii, faţa lui Avram se vedea limpede şi netedă ca o mască de argint. Mai frumoasă decât oricând. O frumuseţe liniştită, atât de plină de dragoste încât îi venea să plângă. Cu degete tremurătoare îi mângâie sprâncenele şi umerii obrajilor, până în locul unde se năştea barba.

—Şi atunci, pentru ce? Pentru ce m-ai luat de soţie, dacă ştiai? O femeie cu pântecele gol!

Avram îşi aşeză buzele pe sânul ei, sărutându-i discul şi sfârcul mătăsos.

—Tu eşti Sarai. Nu vreau altă soţie decât Sarai.

Ea clătină din cap, plină de întrebări şi de nedumerire.

—Dumnezeul tău ţi-a făgăduit un popor, un neam. Cum o să ajungi tu să fii un popor şi un neam, dacă soţia ta nu-ţi dă măcar un fiu?

Avram râse, şăgalnic.

—Dumnezeul unic nu mi-a spus: „N-ai o soție bună". Avram este un soț fericit.

Sarai se așează pe pat, privindu-l în tăcere, fără să se mulțumească cu vorbele acelea care ar fi trebuit s-o liniștească. Dimpotrivă, plăcerea îi părăsise de-a binelea simțurile, lăsând în urmă doar tristețe.

De ce oare nu se putea bucura de cuvintele lui Avram? Nu spuneau ele toată dragostea și bunătatea la care ar fi putut ea să nădăjduiască?

Nu, ei i se părea ca Avram nu cântărea toată măsura greșelii ei, greutatea pe care ea o purta în suflet și care apăsa, poate pentru vecie, nu doar asupra lor, dar și asupra celor care-i însoțeau.

—Te-am iubit de când am căzut peste tine la malul fluviului, atunci când fugeam de soțul ales de tatăl meu, începu ea cu un glas de-abia auzit. Voiam un sărut de la tine.

În sfârșit, îi povesti pentru ce cumpărase ierburi de uscăciune în bârlogul vrăjitoarei, cum fusese cât pe-aci să moară și cum, cu toate că el plecase din Ur cu tatăl lui, nu încetase nicicând să aștepte un sărut de la el.

—Nici nu eram încă femeie. Greșeala mea am făcut-o și din cauza neștiinței tinereții și din cauza nevoii de tine. Astăzi, nevoia aceea nu a încetat, dar eu nu-ți sunt de folos. Ție îți trebuie o mamă pentru copiii tăi, o soție rodnică, pentru ca să poți împlini ceea ce Dumnezeul tău așteaptă de la tine, repetă ea.

Avram clătină din cap. Îi luă mâinile și le strânse la pieptul lui.

—Te înșeli: eu am nevoie de Sarai. Încăpățânarea ta este fericirea mea. Cel care îmi grăiește, Cel care mă cheamă și mă călăuzește știe cine ești. Ca și mine. Și Lui

îi place să fii lângă mine. Tu eşti în binecuvântarea Lui, eu ştiu asta.

Îi sărută palmele, cu foc. Şi îşi ridică deodată fruntea. Sub buzele lui ghicise urmele proaspete ale tăieturilor pe care şi le făcuse Sarai închinându-se lui Nintu. Ea văzu mânia care-i încleşta grumazul.

—Ce-ai făcut? strigă el.

Ea ieşi din culcuş şi scoase statueta lui Nintu de sub pieile de oaie. Goală şi stând dreaptă în faţa lui, ţinând statueta în mâini, îi explică, sinceră şi temătoare:

—O femeie stearpă ar înghiţi pământ, noroi şi chiar monştri sau diavoli dacă ar putea astfel să întoarcă viaţa în măruntaiele ei. Tânăra Leklai a murit astăzi născându-şi fata. Cu toată dragostea ce ţi-o port, Avram, eu nu-mi doresc un alt sfârşit.

Avram se ridică în picioare în faţa ei, cu sexul încă nedomolit după împreunarea lor. În penumbra translucidă a lunii, s-ar fi zis că trăsăturile sale se ştergeau, că nu mai avea faţă. Pieptul i se ridica şi se cobora odată cu răsuflarea lui grăbită.

—În seara asta am mângâiat-o pe Nintu cu sângele meu, îngână Sarai arătând statueta. Sămânţa ta este în pântecele meu. Se zice că dacă ea ajunge acolo odată cu cea mai mare plăcere a bărbatului şi femeii, este mai puternică, mai vioaie...

Tăcu şi i se păru că Avram avea să ţipe la ea, poate chiar s-o lovească. El întinse mâna. Glasul lui nu era ameninţător.

—Dă-mi păpuşa acea.

Sarai îi întinse statueta cu mâna tremurândă. Avram apucă în pumn faţa lui Nintu. Desprinse de pe un stâlp o sabie scurtă de bronz cu tăişul încovoiat. O armă grea şi

solidă, cu care Sarai îl văzuse tăind capul unui berbec. Gol, fără a pune pe el nici măcar un şorţ, ieşi în faţa cortului. Puse idolul pe jos şi-l ciopârţi din câteva lovituri, mârâind ca o fiară şi aruncând bucăţile în jur.

Când se întoarse în cort, Sarai îşi îmbrăcase tunica. Stătea dreaptă, cu trupul înţepenit de umilinţă şi supărare. Cu gura închisă şi ochii neînlăcrimaţi. S-ar fi zis însă că tremura de frig, deşi căldura era apăsătoare.

Avram se apropie, îi luă mâinile şi le ridică până la gura lui. Le stăvili tremurul apăsând degetele pe buzele sale. Apoi le sărută palmele, trecând cu limba peste răni, cu blândeţea unei mame care sărută zgârieturile copilului ei ca să şteargă durerea. Lipind-o pe Sarai de el, şopti:

—Cei din Ur voiau să înfrunţi taurul până ce avea să-ţi străpungă pântecele cu coarnele lui, luând pricină că nu-ţi curge sânge între coapse. Tatăl meu Terah şi toţi cei care au rămas cu el te ţineau de rău pentru că noi făceam dragoste numai pentru plăcerea noastră. Cunosc întrebările pe care le-a pus Tsilla, lună după lună. Cunosc privirile care te-au învinovăţit. Iar eu te-am lăsat singură cu ruşinile şi întrebările. Nu aveam cuvintele trebuincioase pentru a-ţi uşura suferinţa. Cum puteam eu să le spun, tuturor, că fericirea de a o avea pe Sarai drept soţie nu e întunecată de nici o umbră? Că dragostea soţiei mele creştea împrejurul meu ca şi fiii sau fiicele pe care ar fi putut să mi le dăruiască? Ei cu toţii vorbeau de zeii lor, de greşeli şi de pizmă. Toţi vedeau în pântecele tău doar farmece de rău. Iar eu, care nu vedeam decât prostia şi supunerea lor, te-am lăsat să porţi singură povara suferinţei tale.

El tăcu. Sarai îşi ţinu răsuflarea. Soseau, în sfârşit, cuvintele lui Avram, cuvintele pe care le aştepta de atâta

vreme. Şiroiau în ea, fierbinţi şi dulci ca o miere de iarnă.

—Astăzi, să nu duci cu tine spaimele şi credinţele lor deşarte. Să ai încredere în răbdarea mea, aşa cum eu am încredere în tine. Tu crezi că Dumnezeul lui Avram nu este încă şi al tău. Eşti sigură că nu L-ai auzit şi nici simţit. Şi totuşi, cine poate şti că ierburile de uscăciune n-au fost cuvântul pe care ţi l-a trimis ţie, Sarai, fiică de Preaputernic din Ur, ca să te întoarcă de la închinările lor deşarte? Cine poate şti că nu este drumul pe care ţi l-a dăruit pentru ca noi să putem ajunge soţ şi soţie? La Harran, El mi-a spus: „Părăseşte casa tatălui tău". Nu mi-a spus: „Îndepărtează-te de soţia ta Sarai care nu-ţi poate preschimba sămânţa în copil". Dacă nu vrea un lucru, El spune. Ceea ce vrea, El spune. El îmi spune: „Eşti binecuvântare. Îi binecuvântez pe cei care te binecuvântează". Cine mă binecuvântează mai mult, zi şi noapte, decât soţia mea Sarai? El mi-a făgăduit un popor, El mi-l va da. Aşa cum ne va da pământul pe care ni l-a făgăduit. Sarai, dragostea mea, nu te mai răni cu cuţitul ruşinii, căci n-ai nici o vină, iar suferinţa ta este şi a mea.

Avram îi slobozi tunica lui Sarai, lăsând-o să lunece până la pământ. O sărută pe umăr şi-i spuse:

—Vino să dormi alături de mine. În noaptea asta şi în toate nopţile, până ce Dumnezeul unic ne va arăta ţinutul în care ne vom aşeza.

Salem

Se întâmplă după mai puțin de o lună.

De câteva zile, colinele pe unde umblau păreau mai rotunjite și mai verzi. Praful nu mai acoperea nici frunzele copacilor, nici pășunile. Nu mai erau nevoiți să caute puțuri ori să se mulțumească cu apă stătută pentru a adăpa animalele. Dintr-o vale într-alta curgeau pâraie, pe alocuri destul de adânci ca să se poată scălda un om. Erau gângănii multe, așa cum sunt numai în pământurile bogate. Într-o dimineață începu să plouă. Avram hotărî că nu aveau să umble în ziua aceea, pentru ca ploaia să poată spăla lâna dobitoacelor și pânza corturilor. Când se opri, cu puțin înainte de lăsarea serii, soarele se ivi iarăși dintre nori. Și toți rămaseră uimiți de frumusețea lumii care-i înconjura.

Din păcate însă, deși nu întâlniseră pe nimeni de mai multe zile, toți puteau să-și dea seama că acest ținut nu era părăsit. De-a lungul pășunilor se întindeau garduri, iar pe drumuri se putea vedea urma turmelor. În seara aceea fu liniște în jurul focurilor, stătură toți în tăcere visând la fericirea ce le-ar fi fost dată dacă Dumnezeul lui Avram i-ar fi dus într-o asemenea țară.

În dimineața următoare, în albeața zorilor, Sarai se trezi brusc. Alături de ea, locul lui Avram era călduț, dar gol. Pânza de la intrarea cortului încă se mai legăna.

Se ridică în tăcere și ajunse afară la timp ca să-l vadă pe soțul ei depărtându-se cu un pas grăbit. Se luă după el, fără să se mai gândească.

Avram începu să alerge. Fără a încetini, trecu printr-un

părău, nepăsător la apa care-i țâșnea sub pași. Pătrunse într-un crâng crescut pe un dâmb. Sarai se afundă pe sub copaci pe urmele lui. Nu-l mai vedea, dar auzea înaintea ei crăcile uscate care trosneau sub pașii lui grăbiți. La ieșirea din pădurice, Sarai se opri. Gâfâind, se ascunse în spatele unui stejar verde. La vreo sută de pași înaintea ei, în vârful dâmbului, Avram stătea în picioare, nemișcat, în iarba înaltă care-i biciuia coapsele. Era întors cu spatele la ea, cu fața puțin înălțată și cu brațele pe jumătate ridicate, ca și cum se pregătea să apuce zdravăn ceva.

Atâta doar că în fața lui nu era decât aerul abia stârnit de adierea dimineții.

Rămase și ea tot atât de nemișcată ca și el. Pândind vreo mișcare, vreun sunet.

Nici un sunet, nici un gest.

Sarai simțea adierea dimineții pe față. Ierburile se plecau și se ridicau. Fluturi micuți galben-albaștri se roteau pe deasupra spicelor ce dădeau să înflorească. Păsările ciripeau în frunzișuri. Câteva își luară zborul. Se așezară pe alte ramuri. Nici o lumină nu venea dinspre pământ sau cer în afară de cea a soarelui care se înălța deasupra orizontului și poleia cu aur norii mari și puhavi. Nu era nimic de văzut. Doar lucrurile obișnuite pentru o dimineață de pe pământ.

Totuși Sarai era sigură: Avram se întâlnea cu Dumnezeul său.

Avram asculta glasul Dumnezeului său nevăzut.

Cum putea un zeu să nu dea la iveală nici un semn? Nici o voce, nici un sunet? Sarai nu înțelegea acest lucru.

Iar dacă Avram vorbea cu Dumnezeul lui, ea nu-l auzea deloc.

Nu vedea decât un om stând în picioare în iarbă,

înconjurat de gâze şi păsări nepăsătoare, cu faţa răsturnată către cer, ca şi cum şi-ar fi pierdut minţile.

Trecu un timp care i se păru lung, deşi poate că nu era deloc aşa. Apoi, deodată, braţele lui Avram se ridicară spre cer. Răsună un strigăt.

Păsările îşi încetară gălăgia. Dar gângăniile şi ierburile continuară să se învolbureze, să se plece şi să se ridice.

Avram strigă din nou.

Sarai prinse două silabe. Un cuvânt necunoscut.

Se înspăimântă şi fugi. Pe tăcute şi pe furiş. Cu faţa îmbujorată, ca şi cum ar fi văzut ceva ce nu trebuia să vadă.

* * *

Mai târziu le spuse, lui Sililli care pisa grâul şi lui Lot care o asculta cu gura căscată:

—Şi chiar nu era nimic de văzut. Nu se mişca nimic, sunt sigură. Nici Avram nu se mişca. Dacă vorbea cumva, glasul nu i se auzea. Iar ceea ce vedea era nevăzut pentru ochii mei.

Sililli clătină din cap, mută şi prea puţin încrezătoare.

—Dar Avram a rostit numele Dumnezeului său, zise Lot încântat, gata să mai asculte o dată povestea.

—Eu n-am înţeles că era vorba de un nume, încuviinţă Sarai. Când a strigat, n-am auzit decât două sunete. Ca acelea pe care le scoate Arpakaşad din cornul lui de berbec ca să adune turmele. Avram mi-a spus, după aceea: „Dumnezeul unic mi-a vorbit. Mi-a dat numele său. Este Yhwh!"

—Yahveh! se repezi Lot, râzând. Yhwh! Un nume uşor de ţinut minte. Şi chiar aşa este, seamănă cu un sunet de goarnă: Yahveh!

—Un zeu care nici nu se vede, care nu vorbeşte şi nu-şi spune numele decât unui singur om! Şi pe dea-

supra, doar atunci când are el chef, bombăni Sililli. La ce poate folosi un asemenea zeu, stai şi te întrebi!

—Ca să ne găsească o ţară frumoasă, bogată şi cu multă apă! răspunse Lot, răspicat. Nu asculţi ce spune Sarai. Dumnezeul lui Avram nu şi-a spus numai numele: a spus că pământul ăsta va fi de-acum încolo al nostru. Cel mai frumos ţinut pe care l-am văzut de când am plecat de la Harran. Dar tu, Sililli, eşti prea bătrână ca să preţuieşti locurile cu iarbă bună şi grasă. Nimeni nu mai vrea să te tăvălească prin iarbă...

—Uşurel, băieţaş! bombăni Sililli plesnindu-l pe Lot peste fund cu pisălogul de lemn. Nu mai da atât din gura aia mare. Poate că sunt prea bătrână pentru ce te gândeşti tu, dar şi tu eşti încă prea mucos pentru aşa ceva!

—Asta ziceam şi eu, se hlizi Lot, netulburat. Prea bătrână ca să vezi frumuseţea unui loc, ca şi a unui băiat care se face un bărbat adevărat.

—Uite-te la el! izbucni Sililli, uluită de îndrăzneala lui Lot.

Lot se proţăpise în faţa celor două femei, cu mâinile în şoldurile lui mlădioase, cu un zâmbet aţâţător pe faţă, făcând pe bărbatul. Cu toate acestea, ascunzându-şi mirarea, Sarai şi Sililli îşi dădură seama că avea dreptate. În ultimele luni îl priviseră doar în fugă pe Lot, văzând în el acelaşi băiat plin de energie, de mândrie şi de sensibilitate. Totuşi, în puţină vreme, cum se întâmpla adesea cu tinerii, bărbatul din el se vădea peste tot. Crescuse în înălţime, era cu un cap mai înalt decât ele. Umerii i se lăţeau, mlădioşi şi musculoşi sub tunică, un puf mătăsos îi umbrea obrajii şi buzele, iar lumina care-i juca în priviri nu mai era cea a nevinovăţiei. Astfel îi zâmbi lui Sarai, făcând-o să se înroşească şi şoptind cu glasul lui uşor răguşit:

—Eşti nerăbdător să devii bărbat dacă vezi în fiecare zi o frumuseţe ca a mătuşii mele.

Sililli chicoti, făcu pe supărata şi i alungă pe Lot, care se duse să se aşeze mai departe, boscorodind. De abia după ce le întorsese spatele, Sarai şi Sililli schimbară o privire amuzată.

—Nu este el singurul care gândeşte aşa, recunoscu Sililli cu glas scăzut. Frumuseţea ta îi înc inge pe toţi berbecuţii ăştia care stau de pomană. Ar fi timpul ca Avram să se hotărască la un popas adevărat. Să clădească oraşul nostru. Ţapii ăştia tineri ar putea în sfârşit să-şi cheltuiască energia.

Sarai tăcu timp de o clipă. Azvârli nişte boabe în piuliţă şi le privi cum se spărgeau sub pisălogul lui Sililli.

—Poate că am ajuns cu adevărat la capătul călătoriei noastre? Avram zice că Dumnezeul lor ne dă acest pământ. Pentru noi, toţi cei de astăzi, cei de mâine şi cu cei care nu s-au născut încă.

Sililli clătină din cap, neîncrezătoare. Dar întrucât Sarai tăcea din nou, ea ridică fruntea. Nu era nevoie de cuvinte ca să se gândească amândouă la acelaşi lucru.

—Cine ştie? zise Sililli înduioşată. Poate că ceea ce spune este adevărat.

—Avram tremura de bucurie când s-a întors în cort. S-a repezit la mine şi m-a acoperit de sărutări. Îmi săruta pântecele şi îmi repeta cuvintele Dumnezeului său: „Dau acest ţinut seminţiei tale!" În timp ce-i spuneam că ţinutul colinelor şi vâlcelelor mele nu rodeşte nicicum, în pofida avântului cu care-l ară, aproape că s-a supărat. „Tu nu pricepi! Dacă Yhwh vorbeşte în acest fel, asta înseamnă că El se gândeşte la tine, soţia mea, cea care primeşte sămânţa mea! Ai răbdare, Zeul unic îţi va arăta

curând puterea Lui".

Sililli își scutură degetele albite de făină.

—Hmm! Cine știe! zise ea din nou.

—Dar el, Avram, nu prea are răbdare, glumi Sarai. Pot să-ți spun eu că în fiecare noapte și dimineață se asigură că Dumnezeul lui va avea prilejul să-i facă semânța să rodească!

Râsul care scânteia în ochii lor izbucni. Un hohot sănătos, plin de bucurie și de sprinteneală.

Puțin mai departe de ele, Lot se îndreptase și întreba:

—De ce râdeți? De ce râdeți?

* * *

În ziua următoare, ajunseră în preajma unei văi întinse de-a lungul unui lanț de munți. Verdele și galbenul lanurilor de flori, de cereale și al pășunilor se amestecau ca o țesătură. Pășteau vite, munceau oameni pe câmp.

Se minunau, dar erau și dezamăgiți. De ce oare Dumnezeul lui Avram le arătase locul acesta?

Sarai se întoarse către Avram, spunând cu glas tare ceea ce gândeau cu toții:

—Pământul ăsta este minunat, dar se pare că nu este lipsit de oameni. Putem noi să ne ridicăm aici corturile, să ne clădim un oraș?

Privirea lui Avram se opri îndelung asupra priveliștii pe care o avea în fața ochilor. Era vădit că Yhwh voise ca el să-și dea bine seama de toată frumusețea acelui ținut, înainte de a pătrunde acolo. Da, pământul acela era în stare să le îngăduie așezarea. La apus și la miazăzi nu se vedeau nici lâna albă a oilor, nici turme mai închise la culoare de vite mari. Le zise alor săi:

—Este loc aici și pentru noi.

—S-ar putea să fie aşa, răspunse întunecat Arpakaşad. Dar Sarai are dreptate: de îndată ce turmele noastre se vor adăpa din apa râurilor şi găleţile noastre vor scoate apă din puţuri, ne vom încăiera.

Avram zâmbi fără să se supere. De multă vreme nu-l mai văzuse nimeni atât de vesel şi liniştit. Nimic nu părea a fi în stare să-i stârbească buna dispoziţie. Dădu din cap.

—Ţinutul este în parte gol. Priviţi: în vârful muntelui se vede un oraş. Veniţi.

Îi puse să scoată în faţă trei căruţe dintre cele mai bune şi trase de cei mai frumoşi catâri. Îi puse să aştearnă înăuntrul căruţelor pânze curate şi le porunci:

—Umpleţi carele astea cu toate pâinile coapte ieri şi azi dimineaţa. Mai puneţi şi tot ce avem noi mai bun de mâncare: mieii proaspăt tăiaţi şi fructele culese în zilele din urmă. Şi să mergem să dăruim totul locuitorilor acestui oraş.

O femeie ţipă, cu glasul ascuţit:

—Ne jupoi de tot ce avem. Ce o să ne rămână de mâncat în zilele următoare?

—Nu ştiu, răspunse Avram. O să vedem. Poate că locuitorii oraşului o să ne dea şi ei ceva de mâncare, la rândul lor...

Avram părea atât de sigur de sine încât, chiar dacă vorbele sale puteau fi socotite cam îngâmfate, fiecare ştia că nu are altă cale decât să-i urmeze încăpăţânarea.

* * *

În arşiţa după-amiezii, o luară pe poteca ce ducea la oraş. Alcătuiau o cohortă lungă. Peste o mie de bărbaţi, femei şi copii, cel puţin de două ori pe atâtea vite mici, fără a pune la socoteală căruţele care duceau corturile şi cuferele, turmele de catâri şi măgari. Se putea zări de

departe norul de praf stârnit de sandalele şi de papucii lor. Se puteau auzi behăiturile, scârţâitul osiilor şi chiar pietrele rostogolite sub paşii lor.

De aceea, goarnele şi tobele sunară alarma de îndată ce ajunseră în văzul oraşului. Avram, ţinând într-o mână toiagul lui cel lung şi sprijinindu-se cu cealaltă mână de chinga catârului său, avea grijă să înainteze cât se poate de încet. Voia ca cei de pe ziduri să-i poată cerceta pe îndelete şi să-şi dea seama că se apropie paşnici, fără arme şi fără gânduri de luptă.

Cu toate acestea, când ajunseră la o aruncătură de săgeată de zidurile orbitor de albe, uriaşa poartă vopsită în albastru, care era singura deschizătură, rămase zăvorâtă.

Capete de oameni şi vârfuri de lănci se mişcau printre crenelurile zidurilor. Ici şi colo se puteau zări siluete prin deschizăturile verticale ale turnuleţelor înguste.

Avram ridică toiagul. Coloana se opri. Cu mâinile făcute pâlnie în jurul gurii, el strigă:

—Numele meu este Avram. Vin în pace alături de poporul meu pentru a-i saluta pe cei care au înfrumuseţat acest ţinut şi au clădit acest oraş!

Lăsând toiagul, întinse mâna dreaptă şi apucă mâna lui Sarai, iar cu stânga îl luă de mână pe Lot. Le ceru tuturor să facă acelaşi lucru. Familiile se strânseră în ciorchini, mână în mână. Veniră să se alăture lui Avram şi Sarai, unindu-se într-un soi de semilună. Celor care-i păndeau de pe ziduri le era uşor să vadă că nici unul nu ascundea vreo armă.

Rămaseră în acest fel ceva timp, sub bătaia soarelui.

Apoi deodată poarta scârţâi, vui, se întredeschise şi se căscă în întregime.

Se iviră soldaţii. Cu scutul şi lancea în mână, îmbră-

cați în tunici de culori tari, în două șiruri bine aliniate, înaintară cu pas hotărât în direcția lui Avram și alor săi. Câte unii, neputându-și înfrâna o mișcare de teamă, se trăgeau deja înapoi. Dar întrucât Avram nu se mișca deloc, se întoarseră la locul lor.

Ajunși la vreo douăzeci de pași, războinicii se opriră. Fiecare putu să vadă că vârfurile lăncilor nu erau îndreptate spre piepturi, ci spre cer, prăjinile se sprijineau pe pământ. Și că fețele soldaților semănau cu ale lor. Sprâncenele, barba și părul le erau cât se poate de negre. Nu purtau nici perucă, nici cască, așa cum purtau războinicii din Akkad și Sumer, ci un soi ciudat de căciuli vopsite. Kholul le accentua strălucirea ochilor de culoare tot atât de închisă ca și pielea.

O goarnă sună la poarta orașului. Un sunet domol și gros.

Vreo zece bărbați se iviră, pășind înaintea unei mulțimi pestrițe și agitate. Erau îmbrăcați în mantii lungi de culori tari, roșu și albastru. Turbane mari galbene le înfășurau capetele. Alături de ei pășeau băieți care-i adăposteau de soare cu crengi de palmieri. Erau bărbați vârstnici, cu burta rotunjită, cu barba destul de lungă pentru a le ajunge până la pieptul acoperit de coliere de argint și matostat. Zâmbeau. Un zâmbet care umplu de mirare pe toată lumea. Un zâmbet pe care-l recunoscură toți, și în primul rând Sarai: era zâmbetul care, din dimineața aceea, stăruia pe buzele soțului ei.

Înțelepții orașului se opriră pe loc. Avram, lăsând mâinile lui Sarai și ale lui Lot, apucă două pâini din căruța cea mai apropiată. Se plecă înaintea celui mai vârstnic, care părea a fi cel mai nobil și cel mai bogat îmbrăcat. Îi oferi pâinile în același timp cu respectul salutului său.

—Numele meu este Avram. Sosesc în pace alături de poporul meu. Suntem numiți Evreii, pribegii, deoarece venim de departe. Iată pâinile pe care le-am copt ieri și astăzi. Sunt bucuros să le pot dărui locuitorilor acestui oraș, deși el este bogat și fără îndoială în stare să coacă de o sută de ori mai multe pâini.

Bătrânul luă pâinile cu degetele lui pline de inele și le încredință celor care-l înconjurau. În spatele lor, soldații nu mai puteau stăvili mulțimea locuitorilor orașului. Aceștia se îmbulzeau în jurul noilor sosiți, curioși și întărâtați. Copiii țipau și făceau semne ca să atragă atenția copiilor călători.

Bătrânul căruia i se adresase Avram își ridică mâna. Goarna răsună, se făcu din nou liniște.

—Numele meu este Melchisedec. Sunt regele acestui oraș care se numește Salem, al acestui popor și al acestor pământuri. De la fluviul din răsărit și până la țărmul mării din apus, alte popoare locuiesc acest ținut pe care-l numim Canaan.

Vorbea rar și așezat, în limba amoriților, cu un accent pe care Sarai nu-l mai auzise niciodată.

—Eu, Melchisedec, cât și Salemul și Canaanul, te primim pe tine, Avram, și pe cei care umblă cu tine. Vă deschidem brațele noastre. În numele Dumnezeului Celui Preaînalt, Ziditor al Cerului și Pământului, îți binecuvântez sosirea.

Se așeză o tăcere apăsătoare.

Avram se întoarse către Sarai. Fața lui era numai bucurie. Cu glas puternic, pentru a fi auzit de toți, Avram strigă:

—Ați auzit? Regele Salemului, nobilul Melchisedec, ne binecuvântează în numele Dumnezeului unic. Suntem primiți aici de frații noștri.

Frumusețea lui Sarai

Fericirea ținu timp de vreo zece ani.

În cursul unei sărbători în care se amesteca hrana locuitorilor Salemului cu cea a noilor sosiți, se îmbătară cu bere și poveşti, se descoperiră și se prețuiră. Se hotărî că Avram avea să plătească o dijmă pentru animalele turmei sale care urma să pască pe pământurile Canaanului. Se hotărî, de asemenea, că el nu avea să clădească nici un oraş care să se poată întrece cu frumosul oraş al Salemului şi că, aşa cum făcuseră şi părinții lor înainte, el şi ai lui aveau să-şi monteze şi să-şi demonteze corturile pe urmele păşunilor.

Regele Melchisedec şi înțelepții săi îi puseseră lui Avram întrebări cu privire la țara din care venea şi la înfățişarea locurilor străbătute în lungul lor drum până la Salem. Se mirau că găsise calea Canaanului trecând prin mii de munți şi văi, râuri şi pustiuri. Nu ştiau nimic despre regatul Akkadului şi Sumerului şi o poftiră pe Sarai să le arate, pe o tăbliță de lut, scrierea care era folosită acolo. Îi uimi faptul că se puteau desena cu ajutorul unor semne lucruri, animale, oameni, culori şi chiar simțăminte.

În sfârşit, îl întrebară pe Avram ce ştia el despre Dumnezeul unic. Ei înşişi I se închinau: El era Dumnezeul părinților lor şi le asigurase mereu pacea şi bogăția pe pământurile lor. Cu toate acestea, Dumnezeul nevăzut nu li se adresase încă niciodată. El nu-şi încredințase numele nici unuia dintre ei.

Yhwh.

Drept care, regele Melchisedec declară că, deşi Avram are înfăţişarea unui cioban care duce după el un popor răzleţ ce nici măcar nu se trage din sângele lui, e fără îndoială un rege tot atât de nobil ca el însuşi. Le dădu de ştire, cu glasul său plin de tinereţe, că se pleacă în faţa lui, în ciuda deosebirii de vârstă, şi cu tot respectul ce l-ar fi arătat unuia de acelaşi rang.

La fel făcură, în urma lui, toţi înţelepţii şi locuitorii Salemului. Apoi Melchisedec se întoarse spre Sarai, care stătea dreaptă şi tăcută. El spuse:

—Avram, îngăduie să mă plec şi în faţa soţiei tale, Sarai. Se prea poate ca frumuseţea ei să fie un lucru obişnuit pentru tine şi ai tăi şi să nu vă ardă lumina ochilor. Dar ea este cea mai frumoasă femeie dintre cele pe care Dumnezeul unic mi le-a adus în cale. Şi nu mă îndoiesc că a aşezat-o lângă tine ca semn al tuturor frumuseţilor pe care El vrea să le dăruiască neamului tău.

Şi Melchisedec se plecă şi în faţa lui Sarai. Apoi, adunându-şi barba lungă la piept, apucă o pulpană a tunicii lui Sarai şi o duse la buze. Când se îndreptă, gura îi tremura şi şoptea doar pentru auzul ei:

—Sunt bătrân, dar de-acum încolo bătrâneţea este o fericire, deoarece n-aş putea trăi ca bărbat tânăr ştiind că tu eşti pe lume şi că nu eşti a mea.

* * *

Sarai nădăjduise că, odată ajuns în ţinutul făgăduit de Dumnezeul său, Avram avea să dea poruncă să se clădească un oraş. Un oraş adevărat, cu case de cărămidă, străduţe, curţi, porţi şi acoperişuri răcoroase. Da, cu toată măreţia unui oraş. Îi era dor, într-adevăr, de frumuseţea Urului. Simţea lipsa splendorii solide, neclintite, nemiş-

cate, a ziguratului. Şi a umbrei din camera ei din casa lui Ichbi Sum-Usur, a miresmelor grădinii, a zgomotului burdufurilor care se umpleau, a murmurului bazinelor în liniştea nopţii.

Nu era singura care obosise să monteze şi să demonteze corturile şi să meargă pe urma foamei turmelor. Cu toate acestea, în puţină vreme, lună după lună, fiecare îşi dădu seama cât de uimitor e ţinutul Canaanului.

Puteau să rămână în acelaşi loc timp de două sau trei anotimpuri. Laptele şi mierea păreau că mustesc din coline şi văi. Ploaia şi seceta, răcoarea şi căldura făceau cu schimbul fără a-şi depăşi timpul. Belşugul îngrăşa turmele şi copiii. Fiii creşteau mai înalţi decât taţii lor. Şi astfel, zi după zi, toţi, chiar şi Sarai, uitară de visul lor de a avea un oraş.

Corturile se făcură mai mari, ajungând să aibă camere despărţite prin perdele. Avram puse să fie cusut un cort cu dungi albe şi negre atât de mare încât să se poată aduna în el toate căpeteniile familiilor. Femeile din Salem le învăţară pe noile sosite să vopsească lâna şi inul în culori vii şi vesele. Le arătară cum să le ţeasă cu modele noi. Tunicile şi mantiile albe şi cenuşii fură puse la păstrare în cufere. Începeau să poarte veşminte colorate în roşu, ocru, albastru, galben.

Doi ani mai târziu, faima păcii şi bogăţiei Canaanului, renumele înţelepciunii lui Avram şi Melchisedec se răspândise între neamurile înconjurătoare datorită ciobanilor şi caravanelor de negustori.

Răzleţi la început, apoi din ce în ce mai mulţi, străini cu turme slăbănoage sosiră din miazănoapte şi răsărit. Taţii şi fiii se plecau în faţa lui Avram rostind aceleaşi cuvinte şi nutrind aceleaşi nădejdi.

—Am auzit vorbindu-se de tine, Avram, şi de Dumnezeul tău nevăzut care te ocroteşte şi te îndrumă. În locul de unde venim noi este numai sărăcie, praf şi gâlceavă. Dacă te învoieşti să ne primeşti aici, te vom asculta şi urma în toate lucrurile. Îl vom servi pe Dumnezeul tău, îi vom face daruri aşa cum ne vei învăţa. Vei fi tatăl nostru şi noi vom fi fiii tăi.

Unii veniră din miazăzi după ce străbătuseră cele trei pustiuri care mărgineau ţinutul bogat al Canaanului. Păreau mai avuţi şi mai puţin neciopliţi decât cei din miazănoapte şi din răsărit, dar doreau totuşi să ţină de poporul lui Avram.

—Acolo de unde venim noi, povesteau ei, un fluviu uriaş, căruia nimeni nu-i cunoaşte izvorul, udă un pământ cât se poate de bogat. Domneşte un rege nemărginit de puternic, care este şi un zeu viu. Numele lui este Faraon. Stă aşezat alături de alţi zei care au o înfăţişare pe jumătate omenească, şi pe jumătate de pasăre, pisică sau berbec. Oraşele şi palatele sale sunt minunate, iar mormintele strămoşilor lui sunt şi mai frumoase decât palatele. Dar puterea lui îi ameţeşte pe cei care-l slujesc. La curtea lui Faraon oamenii sunt striviţi ca muştele. Nu se tem de foame, ci de robie şi de umilinţă.

Avram nu refuza niciodată noilor veniţi păşunile Canaanului. Le binecuvânta sosirea cu aceeaşi plăcere cu care Melchisedec îl binecuvântase pe el însuşi la poalele Salemului. Toată lumea era mirată de îngăduinţa lui, care nu silea niciodată pe cineva să creadă în Dumnezeul său, deşi el însuşi credea pe deplin în Dumnezeul unic. Lui îi înălţa Avram altare şi nu lăsa nici o zi să treacă fără a-i face daruri şi a-i striga numele: Yhwh! Yhwh! Singura lui mâhnire era tăcerea care-i răspundea. În fiece zi nă-

dăjduia că Dumnezeul Cel Preaînalt, aşa cum începea să-L numească, avea să-l cheme din nou şi să-i dea o altă poruncă.

Dar Yhwh tăcea. Ce-ar fi avut de spus? Aşa cum făgăduise, Avram se prefăcea într-un popor, un neam şi un nume mare.

Şi toate astea se petreceau chiar şi fără ca Sarai să-i fi dat un fiu sau o fiică!

De când se aşezaseră în pământurile Canaanului, nimeni nu se mai mira că Sarai era stearpă.

Cu toţii, bărbaţi şi femei, veniţi împreună din Harran sau noi-veniţi, erau fermecaţi de frumuseţea lui Sarai.

O frumuseţe care părea să fie ea însăşi un semn atât de desăvârşit al belşugului, încât nu mai era loc pentru gelozii şi pofte necuviincioase. Se înţelegea, de asemenea, că Avram, bucurându-se de frumuseţea aceea ca un tânăr căsătorit, nu părea deloc trist de a nu avea urmaşi. Totul era cum trebuia să fie. Fericirea şi pacea amorţeau inimile şi minţile. Buna stare devenise hrana de fiecare zi a tuturora şi a fiecăruia. Nici o grijă nu-i scotea din acest soi de beţie. Frumuseţea lui Sarai, pântecele ei mereu plat, obrajii netezi, grumazul, sânii şi şoldurile ei de fecioară ajunseseră să fie privite ca semn al fericirii pe care le-o dăruia Yhwh, Dumnezeul lui Avram.

Multă vreme nu-şi dădură seama de minunea pe care o aveau sub ochi: timpul nu se mai atingea de frumuseţea lui Sarai. Lunile, anotimpurile, anii curgeau. Tinereţea lui Sarai rămânea neschimbată.

Apăsarea acestei minuni tăcute începea s-o înspăimânte chiar şi pe Sarai, după ce o încântase.

* * *

Într-o zi de vară, Sarai se scălda în râu, așa cum îi plăcea să facă în ceasurile cele mai fierbinți. Copacii stufoși înjghebau o odaie de verdeață. Dedesubt, curentul apei săpase o adâncitură în stâncă, alcătuind un soi de bazin natural în care apa, destul de adâncă să te scalzi în ea, avea nuanțe verzi și albastre. Sarai se îmbăia deseori acolo, goală. Apoi, înfiorată, în timp ce soarele și căldura ardeau frunzișul de deasupra ei, se întindea pe stâncile răcoroase ale malului, lustruite de viiturile iernii și netede ca o piele. De cele mai multe ori, somnul îi închidea pleoapele.

În după amiaza aceea, un zgomot o trezi din moțăială. Se ridică pe jumătate, crezând că era un animal. Sau o cracă uscată căzută dintr-un copac. Nu văzu nimic și zgomotul nu se mai repetă.

Îți culcase pieptul și obrazul pe piatră, când auzi deasupra ei pe cineva care râdea. Un trup țâșni dintre copaci, îi apucă tunica, se ridică și dispăru cu zgomot în apă. Dar Sarai îl recunoscuse.

—Lot!

Capul lui Lot răsări din apă, batjocoritor. Cu un hohot de râs, flutură în mână tunica lui Sarai, udă leoarcă. Sarai se chirci la pământ, acoperindu-și pe cât putea goliciunea.

—Lot! Nu fi tâmpit. Dă-mi înapoi tunica și șterge-o de aici!

Din două mișcări puternice, Lot ajunse la picioarele ei. Înainte să poată face vreo mișcare, el zvârli tunica și îi înlănțui pulpele. Îi săruta nebunește genunchii și coapsele, încercând să-i cuprindă mijlocul. Țipând furioasă, Sarai îl apucă de păr cu amândouă mâinile. Răsucindu-se pe un șold, trăgându-l de cap, izbuti să-și elibereze pi-

cioarele. Fără să se mai sinchisească de ruşine, izbuti să pună un picior pe umărul lui Lot şi apoi un altul pe pieptul lui, împingându-l cu toată puterea. Dar Lot era un tânăr cât se poate de viguros. Îşi slăbi strânsoarea, dar nu-i dădu drumul. Râzând, îmbătat de dorinţă, se luptă, o apucă pe Sarai de ceafă, îi puse o mână pe piept. Atunci, cu muşchii încordaţi de mânie, Sarai se răsturnă pe o parte, îşi azvârli piciorul în sexul lui Lot şi-i trase o palmă zdravănă.

Sub impactul durerii şi al uimirii, Lot se rostogoli pe stâncă şi căzu în apă. Sarai se ridică în picioare, îşi găsi tunica şi o îmbrăcă la repezeală, aşa udă cum era. Gemând ca un copil, Lot ieşi din râu. Rămase o clipă întins pe o parte, ţinându-şi cu mâinile sexul ridicat pe sub şorţ. Era schimbat la faţă de durere şi încurcat. Sarai îl privi drept în faţă, furioasă.

—Ruşine să-ţi fie! Ruşine să-ţi fie, nepot al lui Avram!

Lot se ridică de jos, vânăt la faţă, cu bărbia tremurând.

—Iartă-mă, bâigui el. Eşti atât de frumoasă.

—Acesta nu-i un motiv. Sunt soţia lui Avram. Ai uitat cumva? Eşti de neiertat.

—Ba da, este un motiv mare şi adevărat!

Aproape că strigase. Îşi întoarse privirea, se aşeză pe stânci, cu spatele la Sarai.

—Tu nu bagi de seamă nimic. Eu te văd în fiecare zi. Noaptea te visez. Când deschid ochii mă gândesc la tine.

—Nu trebuie.

—N-am de ales. Nu poţi alege femeia pe care o iubeşti.

—Nici n-ar trebui să îndrăzneşti măcar să rosteşti asemenea cuvinte. Dacă zeul lui Avram te-ar auzi...

—Zeul lui Avram n-are decât să mă audă dacă vrea! îi tăie vorba Lot, aprig. Tu eşti cea care nu mă auzi! Tu nu vezi nici măcar că eu sunt în preajma ta mai adesea decât Avram. Tu nu vezi că eu te slujesc cu mai multă grijă decât el. Fac cu bucurie tot ceea ce îmi ceri. Dar tu nu mă vezi. Şi când îmi rosteşti numele, mă faci să cred că sunt tot copilul pe care-l certai. Nu mai sunt copil, Sarai. Trupul meu a crescut, gândurile mele au crescut, şi sexul meu, de asemenea.

Sarai se simţi deodată cât se poate de încurcată şi stânjenită. Vocea lui Lot fremăta de durere. De ce nu văzuse ea acea suferinţă? Avea dreptate. Ea nu-l vedea. Sau, mai curând, în timp ce vedea bărbatul în care se preschimbase, de toată frumuseţea, mai zvelt şi mai gingaş decât Avram, mlădios ca o femeie, ea se gândea mai departe la copilul ce fusese, mereu vesel, jucăuş. În timp ce în tot Canaanul trebuie că erau femei tinere care adormeau cu chipul lui în gând, visând să-l aibă cândva drept soţ.

Mânia lui Sarai se domoli. Căută o vorbă înţeleaptă şi blândă care să-l poată linişti pe Lot. Dar Lot o înfruntă, cu ochii aprinşi ca şi cum ar fi fost sulemeniţi cu khol.

—Ştiu la ce te gândeşti. Cunosc toate cuvintele pe care le ai în gură şi cu care vrei să mă mustri sau să mă potoleşti. Te gândeşti la Avram care mi-e ca un tată. O să-mi spui că tu îmi eşti ca o mamă.

—Şi nu-i adevărat? Nu este oare cea mai mare greşeală să râvneşti la mama ta? Soţia tatălui tău?

Râsul lui Lot sună cumplit.

—Avram nu e tatăl meu! De altfel, nici nu vrea să fie: nu m-a înfiat. Şi tu spui: îţi sunt ca o mamă. Dar care mamă este asemenea ţie?

—Lot!

—Tu, tu eşti cea pe care am iubit-o ani de zile ca pe o mamă, este adevărat! Dar astăzi, cine se poate purta cu tine ca faţă de o mamă? Nici măcar eu.

—Ce vrei să spui?

Lot îşi băgă mâna în apă pentru a-şi stropi faţa şi pieptul ca şi cum îl apucase fierbinţeala în ciuda faptului că şedeau la umbră.

—Ceilalţi sunt ca nişte orbi. Dar tu nu se poate să fii aşa. Nu tu.

Lot apucă degetele lui Sarai. Le strânse tare, un timp ce ea încerca să se libereze. Le sărută şi le duse la frunte cu o blândeţe plină de respect.

—Te-am iubit întotdeauna, Sarai. Din toată inima mea, din tot ce se află în mine şi este în stare să iubească. Da, am fost fericit chiar şi atunci când a trebuit să devii mama mea. Şi, pentru fericirea mea şi nenorocirea mea, în afară de Avram, sunt singurul bărbat care-ţi cunosc dulceaţa pielii, căldura trupului. M-ai lipit de tine cândva. E mult de-atunci, dar îmi amintesc ca de clipa asta, am dormit chiar în acelaşi culcuş câteva nopţi. M-am trezit respirând mireasma sânilor tăi.

—Lot!

—În fiecare zi, de când eram copil, îţi privesc chipul. Şi în fiecare zi este acelaşi chip desăvârşit.

Sarai îşi smuci mâinile din ale lui Lot. Acum ea era cea care-i ocolea privirea. Dar Lot stărui:

—Cum de nu se vede? Am fost copil, apoi băiat. Acum sunt bărbat. Timpul a trecut în mine. Mi-a modelat trupul. Dar asupra ta, Sarai, timpul n-a lăsat nici o cută. Femeile tinere din copilăria mea au astăzi şoldurile gre-oaie, burta le atârnă de naşteri. Zbârciturile le încreţesc

ochii şi gurile, fruntea şi gâtul poartă semnele timpului. Pe tine te privesc şi nu văd nimic de felul ăsta. Pielea ta este mai frumoasă decât a fetelor care vor să le mângâi, în tufişuri. Timpul nu trece în tine, iată adevărul.

—Taci, îl rugă Sarai.

Lot îşi plecă fruntea şi şopti:

—Poţi să-mi ceri orice altceva, dar nu-mi cere să nu te iubesc aşa cum un bărbat iubeşte o femeie.

* * *

Într-una din nopţile următoare, în timp ce Avram se afla în patul ei şi amândoi se odihneau alături în întuneric, încă amorţiţi după dezmierdările lor, Sarai povesti întâmplarea cu Lot de pe malul râului. Avram izbucni în râs:

—Eşti singura care se mai miră de patima lui Lot. Atunci când nobilul Melchisedec l-a întrebat de ce nu prea se înghesuie cu daruri pe altarul Dumnezeului Cel Preaînalt, Lot i-a spus că ar fi sigur de existenţa lui Yhwh numai dacă i-ar apărea sub înfăţişarea ta!

Râseră împreună. Apoi Sarai adăugă:

—Pe vremea când Lot era încă băiat, când plecasem din Harran, se înflăcăra pentru Dumnezeul tău. Voia să-i povestesc neîncetat ce spuneai tu despre El. Acum este bărbat şi-mi spune că nu mă poate iubi ca pe o mamă sau ca pe o mătuşă, fiindcă timpul nu trece în mine. Tu ce crezi despre asta? Că nu mai trece timpul în mine?

Avram rămase o clipă nemişcat şi tăcut. După aceea încuviinţă cu o voce caldă, plină de bucurie.

—Nu este cumva un blestem? O pedeapsă pe care mi-ar trimite-o Dumnezeul tău, întrebă Sarai în şoaptă.

Avram se îndreptă şi dădu la o parte pătura care-i

învelea. Într-o lungă sărutare, buzele lui îi colindară pielea de la gât şi până la scobitura dintre coapse.

—Pielea mea, degetele mele, inima mea şi gura mea se adapă cu fericirea frumuseţii tale, noapte de noapte. Adevărat este: anotimpurile trec şi frumuseţea lui Sarai nu se ofileşte. Dimpotrivă. Zilele ne împing spre moarte aşa cum asinul împinge roata care scoate apa din puţ. Dar soţia mea Sarai este în noaptea asta tot atât de proaspătă cum era prima dată când am dezgolit-o.

—Şi nu te sperie asta?

—De ce să mă sperii?

—Nu ţi-e teamă că alţii ar putea să fie tulburaţi de lucrul acesta ca şi Lot, dar cu mai puţină duioşie şi măsură? Nu te temi că soţia ta ar putea ajunge sămânţă de invidie, de pizmă şi de ură?

Avram râse, fără umbră de teamă:

—Nu-i bărbat în Canaan care să nu poftească să te vadă. Cum să nu-mi dau seama? Nu-i bărbat sau femeie care să nu-i pizmuiască pe Avram sau pe Sarai. Dar nici unul nu va îndrăzni ceea ce a îndrăznit nepotul meu Lot. Pentru că ştiu. Ştiu ceea ce Melchisedec a văzut în tine îndată ce am ajuns la Salem. Yhwh vrea frumuseţea ta, dar nu o păstrează pentru mine. O face să strălucească asupra Canaanului. O dăruieşte poporului lui Avram. Din frumuseţea lui Sarai, soţia mea care nu zămisleşte, El face sămânţa fericirii noastre veşnice. Dumnezeul Prea-Înalt opreşte trecerea timpului deasupra ta, căci tu eşti vestitoarea tuturor frumuseţilor pe care El le poate împlini. Cine ar îndrăzni, din poporul lui Avram, să murdărească această vestitoare?

Sarai ar fi vrut să se împotrivească. Să spună că ea nu simte aşa ceva, ci mai curând apăsarea timpului neclintit

şi dorinţa neostoită de a zămisli. Ar fi vrut să spună că asemenea gânduri nu erau decât închipuiri omeneşti. Că Dumnezeul lui Avram nu vestise nici nu făgăduise aşa ceva, ci doar un popor şi o sămânţă rodnică. Totuşi Avram, înflăcărat, îi închise gura: o acoperi cu mângâieri şi culese din nou de la ea plăcerea care îl făcea fericit.

Mai târziu, în întuneric, cu răsuflarea lui Avram pe umărul ei, Sarai simţi cum o cuprinde tristeţea. Îşi muşcă buzele şi-şi apăsă pleoapele ca să-şi oprească lacrimile.

Cât de mult ar fi preferat să i se rotunjească pântecul şi să i se încreţească obrazul de zbârcituri! La ce-i folosea ei frumuseţea aceea uscată ca o păşune crăpată de secetă? Cum ar fi putut prefera o frumuseţe stearpă ţipătului vieţii şi râsului unui copil? Năpădită de întrebări din ce în ce mai amarnice, de mânie şi de teamă, nu-şi putu găsi somnul. Pentru prima dată de la plecarea lor din Harran, Sarai era cuprinsă de o îndoială nestăpânită.

Şi dacă Avram se înşela? Dacă se lăsa păcălit de dorinţa de a-şi iubi Dumnezeul şi de a împlini lucruri mari? Nu cumva, atunci când credea că aude un Dumnezeu nevăzut şi nepipăit, el se lăsa copleşit de închipuirea lui sau de tertipurile vreunui diavol? Pentru că, la drept vorbind, ce mai însemna puterea unui zeu care nu era în stare să slobozească între coapsele ei sângele soţiilor?

Un fiu pentru foamete

Din ziua următoare acelei nopți, fericirea Canaanului începu să se destrame. Cei care veneau mereu să înmulțească tribul lui Avram se făcură dintr-o dată mai numeroşi. Soseau mai ales din miazănoapte, uneori chiar din oraşe, fără turme, dar cu iscusința lor de meşteşugari. Şi toți spuneau acelaşi lucru:

—La noi recoltele au fost slabe. Ploile n-au căzut, lanurile sunt uscate, râurile îşi arată pietrele.

Fără a şovăi, Avram le făcea loc alături de el. În puțină vreme nu mai fu în Canaan nici un petic de pământ care să nu folosească pentru hrana vitelor mici şi mari.

În toamnă, nimeni nu-şi mai demontă cortul. Iarba păşunilor se făcu măruntă şi tare. Pentru prima dată, aşezați sub cortul cel mare alb şi negru, cei mai bătrâni, cei care veniseră cu Avram, îl întrebară:

—Te temi de ceva?

—De ce să mă tem?

—Nu ne-am înmulțit prea mult pe pământul din Canaan?

Avram răspunse:

—Dumnezeul Cel Preaînalt mi-a dat pământul acesta şi nu altul, şi nu a pus oprelişti poporului meu.

Ceilalți se gândiră că o vreme neprielnică ar putea pune o oprelişte acolo unde Avram nu şi-o dorea. Dar tăcură. Aşa cum tăcea şi Sarai. Avram devenea atât de sigur de sine, atât de încrezător, încât respingea îndoielile şi întrebările aşa cum un scut de bronz respinge săgețile.

De o vreme venea tot mai rar în patul lui Sarai, care i se destăinui cu amărăciune lui Sililli:

—Un soţ se poate sătura chiar şi de cea mai mare dintre frumuseţi. Văd că nu mai are nevoie să simtă plăcerea cu mine, îi este de-ajuns să se gândească la ea.

—Nu s-a văzut nicicând bărbat care să se sature de lucrurile astea, glumi Sililli. Chiar şi când ajung şontorogi şi bâlbâiţi, câtă vreme mai pot să ridice coada toporului, tot mai visează că ar putea doborî copacii!

Sarai clătină din cap, fără să zâmbească.

—Avram ştie că mâine chipul şi trupul meu vor fi ca şi astăzi. Şi că nu va mai dobândi altceva decât ceea ce are deja. De ce să se grăbească?

Dar nu mai spuse şi la ce se gândea: Sililli se gândea la acelaşi lucru.

Lot îşi dădea şi el seama de suferinţa ei. De când îşi mărturisise dragostea, se ferea de orice purtare care ar fi putut să stârnească mânia lui Sarai. Dar îi rămânea aproape, prietenos şi tăcut. Se întâmpla astfel să rămână împreună seri întregi, ascultând cântecele şi zvonurile taberei, poveştile şi legendele pe care le înfăţişau cu puzderie de amănunte negustorii aflaţi în trecere pe acolo sau bătrânii vreunui neam nou-venit.

Privirea lui Sarai întârzia uneori pe faţa frumoasă a lui Lot. Tresărea când el izbucnea în râs la gluma vreunui povestitor. Simţea o ciudată bucurie, amestecată cu duioşie şi remuşcare, când îl vedea atât de apropiat şi grijuliu. Îi spunea:

—De ce nu te duci lângă fetele care te aşteaptă? Acolo este locul tău.

Nu îndrăznea să adauge: „Într-o bună zi va trebui să-ţi iei o soţie".

Lot o privea totodată serios şi liniştit. Dădea din cap şi răspundea:

—Locul meu e lângă tine. Nu doresc nici o altă femeie.

Atunci, câteodată, Sarai îi deschidea braţele. Îl lipea de ea, îl săruta pe gât şi se lăsa sărutată, ca pe vremea când Lot era copil. Sililli bombănea:

—O să-l înnebuneşti.

—Nu suntem mamă şi fiu, dar putem fi soră şi frate! răspundea Sarai, îmbujorată în obraz.

—Soră şi frate! Când o să zboare oile! bombănea atunci Sililli, supărată foc. Îl iubesc pe Lot tot atât cum îl iubeşti şi tu, şi-ţi spun că ceea ce faceţi voi cu el, tu cea frumoasă şi Avram cel nepăsător, este o faptă cât se poate de sălbatică. Ar trebui să-l siliţi să-şi ia o soţie, o turmă şi să se ducă să facă copii în pustiul Neghevului!

Sililli avea dreptate. Pieptul lui Sarai îngheţa, frica o strângea în spate: greşelile ei sau ale lui Avram se îngrămădeau.

Într-o noapte avu un vis rău pe care nu îndrăzni să-l destăinuiască nimănui, şi mai ales lui Sililli. Se văzu pe ea ieşind din râul în care o surprinsese Lot. Lot nu era acolo. În jurul ei era un mare număr de copii, fete şi băieţi. Copii ciudaţi cu pântece uriaşe, ca şi cum stăteau să nască, şi cu chipul gol. Cât se poate de gol: fără gură, fără nas, fără ochi, nici sprâncene. Şi care semănau cu toţii între ei, deşi nu li se puteau deosebi trăsăturile. Cu toate acestea, Sarai nu era speriată. Ea înainta printre păşuni, însoţită de droaia de copii. În Canaan totul părea frumos ca de obicei. Flori nemaivăzute crescuseră pe ogoarele proaspăt arate. Flori cu lujeri înalţi, cu corole uriaşe cu petale galbene. Sarai şi copiii alergau să le culeagă, ţipând de

bucurie. Apropiindu-se, îşi dădeau seama că lujerii erau acoperiţi de spini tari, care nu-i lăsau să pună mâna pe ei. Iar florile se dovediră a fi bulgări de foc asemenea unor sori înflăcărați. Ardeau vederea, ardeau ogoarele, uscau copacii. Sarai începu să ţipe de frică. Voia să-i înştiinţeze pe Avram, pe Melchisedec şi pe toţi bătrânii tribului: „Aveţi grijă, florile vor nimici totul, vor preface Canaanul în pustiu!" Dar copiii, deloc speriaţi, o liniştiră, alintând-o, arătându-şi burţile mari şi zicând: „Nu-i nimic! Nu-i nimic! Uite ce pântece mari avem! O să naştem toate greşelile voastre şi o să le puteţi mânca atunci când ogoarele vor fi goale."

* * *

Câteva zile mai târziu, când Sarai se hotărâse să-l convingă pe Lot să-şi ia soţie şi să plece de lângă ea, tânărul îi zise, rânjind cu ciudă:

—Avram se joacă de-a tatăl.

—Ce vrei să spui?

—Printre nou-veniţii din Damasc este un băieţel care nu-l slăbeşte nici cu un pas. Ori, dacă vrei să spui aşa, Avram este cel care nu-l slăbeşte pe băieţel.

—Ce vârstă are?

—Unsprezece sau doisprezece ani. Vârsta pe care o aveam eu când ai devenit mama mea.

Zâmbetul lui Lot scrâşnea ca şi cum ar fi muşcat dintr-o piersică adunată din nisip. Ridică din umeri şi adăugă:

—Un băiat drăguţ, cu părul cât se poate de creţ. O gură mare, un nas lung care o să placă femeilor. În plus e viclean şi nu joacă cinstit. L-am văzut eu, ştie să-l ducă de nas pe Avram. Mult mai drăgăstos decât am fost eu vreodată.

—Dar de ce umblă mereu cu Avram? întrebă Sililli. N-are nici mamă, nici tată?

—Are tot ce-i trebuie. Şi mai cu seamă toată atenţia lui Avram.

—Arată-mi-l, ceru Sarai.

Băiatul se numea Eliezer şi era în toate privinţele aşa cum îl descrisese Lot. Frumos, vioi, drăgăstos şi lipicios. Totuşi, chiar din prima privire nu-i fu pe plac lui Sarai. Nu pricepea nici ea pentru ce. Era oare felul lui de a zâmbi aplecându-şi capul într-o parte? Sau erau pleoapele cam grele care-i ascundeau ochii pe jumătate?

—Poate că eşti geloasă, oftă Sililli.

Şi, cu sinceritatea ei obişnuită, adăugă:

—Ai şi dreptate să fii geloasă. Totuşi băiatul ăsta e o veste bună. Avram şi-a dat în sfârşit seama că i-ar prii să fie tată. Descoperă bucuriile părinteşti cu acest Eliezer. Cine ar putea să-l ţină de rău? Începusem să mă îngrijorez că bărbatul care vrea să ajungă regele unui mare popor nu ştie ce înseamnă să fii tată.

—Ei bine, eu nu văd în băiatul ăsta nimic îmbucurător! răspunse scurt Sarai.

De îndată ce se ivi un prilej, îl întrebă pe Avram:

—Cine e băiatul ăsta care e mereu cu tine?

—Eliezer? E fiul unui om din Damasc, care mână catârii.

Zâmbetul lui Avram era fericit.

—Îţi place chiar atât de mult?

—Este cel mai drăguţ copil din Canaan. Nu e numai plăcut la vedere. Este deştept şi curajos. Învaţă iute şi ştie să asculte.

—Dar el are deja un tată, Avrame. Mai are nevoie de încă unul?

Zâmbetul lui Avram se topi. Pentru prima dată în toată viața lor de soți, Sarai văzu că în clipa aceea el își uită dragostea pentru ea.

Rămaseră față în față, tăcuți. Temându-se fiecare de cuvintele care ar fi putut să le țâșnească din gură și să-i lovească, ca niște pietre. Sarai își dădu seama că tot ceea ce văzuse ea de câteva luni încoace era adevărat. Frumusețea ei nu mai era de ajuns. Era oare vina ei mai grea decât cea a lui Avram?

Așadar vorbi cu glasul cel mai blând:

—Știu de multă vreme că așa trebuia să se întâmple. Nimeni n-a fost mai bun decât tine cu o soție stearpă.

Avram rămase mut. Cu o privire aspră, bănuind că ea voia să mai spună ceva și așteptând.

—Tu, ca și mine, l-am privit întotdeauna pe Lot ca pe fiul nostru. Și, atât în faptele cât și în inima noastră, așa și este, de ani de zile. De ce să preferi un băiat necunoscut, care are un tată și o mamă, și să nu-l înfiezi pe Lot, ca să faci din el urmașul pe care eu nu sunt în stare să ți-l dau?

—Lot este fiul fratelui meu. El are deja un loc alături de mine, astăzi ca și mâine, răspunse cu răceală Avram, apoi părăsi cortul.

Noaptea de-abia începea. Încă o dată, Avram o petrecu departe de brațele lui Sarai.

* * *

În iarna următoare, vântul suflă, dar ploaia nu veni. Pământul se întări atât de mult încât nu se mai putură săpa brazde. În primăvară nu căzu ploaia și semințele se uscară în pământ, fără să încolțească. De îndată ce primele călduri ale verii făcură văzduhul să tremure dea-

supra păşunilor, toţi se gândiră la foamete.

Sarai, ca şi mulţi alţii, nu lăsa să treacă nici o zi fără să se gândească la ziua de mâine. Îşi aducea aminte de visul acela rău. Uneori i se părea că pământul Canaanului ajunge să fie ca şi pântecele ei: frumos şi uscat.

Ar fi vrut să-şi deschidă inima lui Avram, să-l întrebe din nou: „Nu te înşeli cumva asupra rostului acestei frumuseţi care se agaţă de mine? Nu cumva Dumnezeul tău, silindu-mă să rămân frumoasă, vrea să-ţi spună că greşeala mea este mai mare decât crezi tu? Că trebuie să plec înainte ca uscăciunea pântecelui meu să molipsească păşunile Canaanului?"

Dar când aducea vorba despre chinurile ei, Sililli striga cât o ţinea gura şi stăruia pe lângă ea să înceteze.

—Câtă trufie, fată dragă, să-ţi închipui că ploaia cade sau nu cade din pricina ta! Chiar şi în Ur, unde voi, cei Puternici, credeaţi că sunteţi buricul pământului, era nevoie de multe greşeli pentru ca zeii să oprească ploaia! Şi pe urmă îţi spun eu că nu cu fleacurile astea îl vei aduce pe bărbatul tău înapoi între coapsele tale.

În tot acest timp, Avram părea cel mai nepăsător dintre toţi. Nu trecea nici o zi fără să se ducă cu Eliezer de la o păşune la alta, dormind sub cerul liber ici şi colo, aruncând plasa de prins peşte la ţărmul mării, învăţându-l pe băiat să împletească rogojini sau coşuri de papură, să cioplească cornul de berbec şi să dreseze catârii.

Sarai simţea că i se ridică un nod în gât de câte ori îi vedea. Gura i se acrea ca şi cum ar fi mestecat lămâi verzi. Încerca să judece, să asculte de sfaturile lui Sililli: „E bine aşa. Trebuie. Iubeşte copilul acesta cum îl iubeşte Avram şi o să fii iarăşi fericită. Ce altceva poţi să aştepţi?"

Dar nu se putea, nu izbutea să-l iubească pe Eliezer.

Veni apoi o zi în care Melchisedec păşi în cortul cu dungi albe şi negre.

—Avrame, semințele nu încolțesc, iarba păşunilor se usucă, apa scade în râuri şi puțuri. Rezervele noastre nu sunt însemnate. De când suntem, nu s-a pomenit foamete aici, pe pământul acesta unde curg laptele şi mierea. Dar țara Canaanului a ajuns atât de înțesată, încât îi vine greu să ne hrănească pe toți.

—Dumnezeul Cel Preaînalt ne-a dăruit pământul ăsta. De ce-ar răspândi El foametea pe-aici?

—Cine poate şti mai bine decât tine, de vreme ce nu-ți vorbeşte decât ție?

Avram şovăi, încruntând din sprâncene. Melchisedec îi puse mâna pe braț şi stărui, prietenos:

—Avrame, am nevoie de ajutorul tău. Noi nu avem siguranța ta. Avem nevoie să fim îmbărbătați şi să cunoaştem vrerea lui Yhwh. Adu-ți aminte, te-am întâmpinat în fața zidurilor Salemului, spunând: „Avram este prietenul meu cel mai drag".

Avram îl îmbrățişă şi rosti:

—Dacă Yhwh are o vrere în această încercare, El mi-o va spune.

Porunci jertfe de juninci, de berbeci şi de miei. Plecă la drum împreună cu Eliezer şi strigă numele lui Yhwh în toate locurile unde ridicase altare în Canaan. Cu toate acestea, după ce trecu o lună, recunoscu:

—Dumnezeul Cel Preaînalt nu-mi vorbeşte. Trebuie să aşteptăm, nimic nu se petrece fără a avea un rost.

—La ce foloseşte un zeu care nu ajută când i se aduc daruri? îndrăzni cineva.

Mânia făcu să freamăte gura lui Avram, dar el se stăpâni şi răspunse:

—Aţi cunoscut zece ani de fericire. O fericire şi o bogăţie atât de desăvârşite încât ne-au pizmuit toate popoarele dimprejurul Canaanului. Şi iată că uitaţi totul la prima secetă. Puteţi să gândiţi ce vreţi. Eu vă spun: Am cunoscut fericirea, cunoaştem nevoia. Yhwh voieşte să afle că ne încredem în El, chiar şi atunci când vremurile sunt aspre.

* * *

Seceta mai ţinu un an. Puţurile secară, păşunile se îngălbeniră, apoi se prefăcură în pulbere. Lanurile de cereale se despicară în crăpături adânci, de unde şerpii pândeau o pradă cât de mică. Lăcustele începură să moară, apoi păsările. Turmele căpiară. Animalele o luau la goană şi se sfâşiau. Uneori se prăbuşeau moarte sub tăria soarelui. Sau le dobora gerul nopţilor.

Regele Melchisedec puse să se deschidă chiupurile cu grăunţe puse la păstrare în beciurile Salemului, dar era mult prea puţin. Toţi erau înfometaţi, cu feţe gălbejite şi obrajii scobiţi. Curând Sarai nici nu mai îndrăzni să se arate. Slăbea ca toată lumea, dar fără a-şi pierde frumuseţea.

—Mi-e ruşine de înfăţişarea mea, îi mărturisi ea lui Sililli într-o seară când şi una şi alta nu-şi mai găseau somnul. Cum aş putea scoate în văzul lumii frumuseţea asta îngrozitoare de care nu pot scăpa, în timp ce femeile nu mai au în pieptul lor destul lapte pentru a-şi hrăni copiii?

În loc de răspuns auzi o răsuflare aspră.

—Sililli?

Sililli îşi trăgea sufletul, scuturată de friguri, chircită, ca să nu se prăbuşească la pământ. Fierbinţeala îi căsca ochii.

—Ce-i cu tine? gemu Sarai.

Sililli își adună puterile ca să poată șopti:

—A început azi după masă... Mulți sunt ca mine... Apa... Apa putrezită...

Sarai trimise după Lot și după o moașă. Sililli fu înfășurată în velințe și piei. Începu să asude scrâșnind din dinți. Din când în când, buzele îi dezveleau gingiile palide.

—O ucide fierbințeala, zise moașa.

—Ea cunoaște ierburile, ea știe ce i-ar trebui, zise Lot, speriat.

—Nu mai e în stare să ne explice cum s-o salvăm, nu mai poate vorbi, recunoscu Sarai, cu glasul gâtuit.

Pe la miezul nopții, Sililli își pierduse cunoștința. Febra părea să-i fi întors privirea înăuntru. Moașa fu chemată în alte corturi, în care se petrecea aceeași grozăvie. Lot se încăpățână și încercă să toarne bere pe gâtlejul lui Sililli. Ea se înăbuși, scuipă, vărsă și păru să se liniștească pentru ceva timp.

Dimineața, în frigul zorilor, deschise ochii. Părea cu totul conștientă, și îi apucă de mâini pe Sarai și pe Lot. O întrebară unde se găsească ierburile și cum s-o îngrijească. Ea bătu din pleoape. Le șopti, aproape neauzită:

—E ceasul meu, alunec în lumea de jos. Cu atât mai bine, o gură de hrănit mai puțin.

—Sililli!

—Lasă, fata mea. Trebuie să ne naștem și să murim. E bine așa. Tu ai fost marea bucurie a vieții mele, zeița mea. Să nu te schimbi, rămâi așa cum ești. Chiar și Dumnezeul lui Avram își va pleca genunchii în fața ta, eu știu asta.

—El nu are trup, adu-ți aminte, încercă să glumească Sarai, cu ochii scăldați în lacrimi.

Sililli încercă să zâmbească.

—Vom vedea...

Sarai se aplecă şi, aşa cum făcea când era copil, îşi puse fruntea pe sânii lui Sililli. Tremurau, aproape reci şi totuşi zvâcnind de friguri. Încetişor, mâna lui Sililli se aşeză pe ceafa lui Sarai.

—Lot! Lot, şopti Sililli cu o ultimă sforţare. Uit-o pe Sarai, găseşte-ţi o nevastă.

Se stinse înainte ca soarele să se ivească în zare.

* * *

În dimineaţa aceea, Sarai rămase multă vreme în picioare în faţa cortului ei, năpădită de mânie. Nu mai plângea. Dar se auzeau plânsete de pretutindeni împrejur. De aci încolo, durerea pierderii şi suferinţa vieţii adăpau singurele pâraie care mai curgeau din belşug în Canaan, pâraiele de lacrimi!

Deodată, Sarai o luă din loc. Se îndreptă spre cortul cel mare al lui Avram. Erau acolo, împrejurul lui, bărbaţi care tăifăsuiau. Şi Eliezer, aşezat la câţiva paşi mai încolo.

Faţa lui Avram era închisă, aspră, obosită. Ca o stâncă roasă de nisip. Totuşi, pricepu despre ce e vorba de îndată ce se uită la Sarai. Le ceru tuturor să iasă şi să-i lase singuri. Eliezer rămase aşezat pe perna lui. Sarai îi spuse:

—Poţi să pleci şi tu, băiete.

Eliezer o măsură din cap până în picioare, cu ochii scânteind. Cerşi un sprijin din partea lui Avram, dar acesta îi făcu semn să asculte.

—Nu fi prea aspră cu Eliezer, spuse Avram după ce rămaseră singuri. Nu e vina lui că este secetă, iar tatăl şi mama lui au murit ieri.

Sarai își umplu pieptul cu aer pentru a-și domoli furia.

—Și alte zeci vor muri astăzi. Sililli a murit în dimineața asta.

Avram plecă fața, fără nici o vorbă, cu ochii umeziți.

În liniștea aceea, glasul lui Sarai plesni ca o lovitură de bici.

—Ce-i cu Dumnezeul ăsta, Avrame, care nu poate nici să-ți hrănească poporul, nici să dea rod pântecelui soției tale?

—Sarai!

—Este Dumnezeul tău, Avrame, nu al meu.

Mâinile lui Avram începură să tremure. Răsuflarea îi sălta pieptul, sângele îi zvâcnea în tâmple. Sarai se înfricoșă. Se gândi la fierbințeala lui Sililli. Dacă-l atinsese boala și pe el? Se repezi, îi apucă mâinile într-ale ei, le duse la buze:

—Ești bolnav? întrebă ea, îngrijorată.

Avram clătină din cap, gâfâind, fără să poată scoate o vorbă. Deodată, o apucă pe Sarai de umeri, o lipi de el, îngropându-și capul în părul ei.

—Nu-mi mai vorbește, Sarai. Yhwh tace.

Sarai îl împinse cu blândețe.

—Și asta te face pe tine neputincios?

Avram întoarse capul, bombănind.

—Dumnezeul tău tace, stărui Sarai, dar tăcerea asta trebuie să rămână între voi, între el și tine. Avram, soțul meu, Avram cel aidoma lui Melchisedec, cel care ne-a condus de când am plecat din Harran, cel care a deschis țara Canaanului noilor veniți, acela nu trebuie să-și închidă gura! Suntem aici, în fața cortului tău, așteptându-ți cuvintele. Cei care au alergat către tine sunt aici, tremu-

rând de foame şi de friguri. Ei aşteaptă ca Avram să le poruncească să-şi demonteze corturile.

—Să-şi demonteze corturile ca să se ducă unde? Crezi tu că eu mă gândesc la altceva de câteva luni? Canaanul este înconjurat de foamete sau de pustiuri: la miazănoapte, la răsărit sau la miazăzi. La apus se află doar marea!

—La miazăzi, dincolo de pustiu, se află ţara lui Faraon.

Avram o privi lung, uimit.

—Ai auzit şi tu ca şi mine ce se spune despre Faraon, despre cruzimea lui, despre pofta lui de a înrobi oamenii şi de a scoate din ei sânge şi sudoare.

—Da, dar am auzit şi cât de bogat este pământul lui, necontenit adăpat de un fluviu uriaş, şi cât de bogate sunt oraşele sale.

—Faraon se crede un zeu!

—Şi de ce s-ar speria de asta cel al cărui nume a fost rostit de Dumnezeul Cel Preaînalt?

Avram îi aruncă o privire pătrunzătoare. Îşi bătea cumva joc de el?

—Avrame, continuă ea cu o voce mai blândă, nu înţelegi că trebuie să te hotărăşti fără ajutorul cuiva? De-acum încolo, nimic nu poate fi mai rău decât să rămânem pe pământul Canaanului. O să murim aici. Şi cu noi o să moară cei din Salem care ne-au primit aici. Ce ne poate aştepta dacă cerem ajutor de la Faraon? Ce moarte mai poate el adăuga celei care ne aşteaptă?

Avram tăcu. Sarai stărui:

—Dumnezeul tău tace şi tu eşti ca un copil care se supără împotriva nepăsării tatălui său. Eu, Sarai, cea care am părăsit fără întoarcere ocrotirea lui Inanna şi a lui Ea

pentru ocrotirea ta, eu vreau să-ți aud cuvântul.

* * *

În aceeași seară, Avram îl înștiință pe Melchisedec că în chiar ziua următoare avea să ia calea ținutului lui Faraon. Adânc mișcat, Melchisedec îl îmbrățișă și-i făgădui că țara Canaanului va fi întotdeauna a lui. Când vremurile de secetă vor fi trecut, Avram putea să se întoarcă și să fie primit cu cea mai mare fericire.

Avram îi mai ceru încă un hatâr lui Melchisedec.

—Vorbește, poți avea tot ce dorești.

—Părinții tânărului Eliezer din Damasc au murit. Declar în fața ta că de-acum încolo îl primesc ca pe copilul meu înfiat. Hatârul pe care ți-l cer este să-l ții pe Eliezer alături de tine în timpul când voi fi la Faraon. Nimeni nu știe ce ne așteaptă acolo. Dacă voi fi ucis, Eliezer va putea rămâne pe pământul Canaanului, folosindu-se de numele meu.

Melchisedec găsi că hotărârea era înțeleaptă. Dar când Lot află acest lucru, îi spuse lui Sarai, cu un rânjet înghețat:

—Așadar, Avram și-a găsit un fiu pentru foamete.

Partea a cincea

F A R A O N

Înaintau încet, umblând ceasuri puține, în răcoarea dimineții și a serii. Avram voia asta, pentru a nu istovi pe cei mai slabi, oameni sau animale, ai căror mușchi fuseseră înghițiți de foamea din Canaan.

Marea era grozav de strălucitoare. Orbea ochii și îmbăta privirea cu nemărginirea ei. Cei mai mulți nu erau obișnuiți. Noaptea, zgomotul ei îi îngrijora și nu-i lăsa să doarmă. În schimb le dădea de mâncare. Avram îi învăță să țească plase și să le azvârle de pe stânci sau din picioare în apă, în mijlocul plajelor uriașe de nisip auriu. Le arătă și cum să prindă racii de mare cu coșurile și cum să adune scoicile de sub nisip. Împrejurul lui, copiii își regăseau râsul și învățau repede.

Sarai îl privea la treabă, plină de duioșie. Își amintea primele cuvinte pe care i le spusese pe malul Eufratului: „Pescuiam. E ceasul potrivit pentru broaște și raci. Dacă nu dă cineva peste tine, răcnind!"

Ajunseră în sate unde casele erau doar niște colibe. Vântul mării șuiera printre trestii. Puteau să fie văzuți venind de departe: un șir lung, pestriț și târându-se încet, înconjurat de turme împrăștiate și cu lâna prăfuită. Erau primiți cu neîncredere și curiozitate. Dar Avram, deși îi mai rămăseseră puține animale, schimba câte o oaie pentru ceva pește uscat, curmale, iarbă proaspătă și bine mirositoare, smochine și vești.

Spunea:

—Ne ducem la Faraon, căci foametea domnește pretutindeni în miazănoapte, de unde venim noi.

I se răspundea:

—Ai grijă. Sunt multe războaie la Faraon. Nu-i plac străinii. Le ia femeile şi vitele, ucide bărbaţii şi copiii. Are oşteni pretutindeni, nemaipomenit de mulţi, bine îmbrăcaţi şi înarmaţi. Se zice că este un zeu şi se poate să fie aşa, pentru că e foarte puternic. Se zice că poate preschimba lucrurile. Să aducă ploaia sau seceta. Se zice că este înconjurat de aur. Palatele lui sunt acoperite cu aur şi chiar soţiile sale au trupul din aur.

Avram încrunta din sprâncene, cam ironic:

—Soţii de aur?

Pescarii bătrâni râdeau, o arătau pe Sarai:

—Mai puţin frumoase decât a ta, bineînţeles. Dar aşa se spune, da. Soţii de aur. Faraon doreşte să aibă în jurul lui tot ce e mai frumos. Asta este puterea lui.

Avram clătina din cap, neîncrezător dar îngrijorat. Din când în când, punea să se ridice cortul cu dungi albe şi negre. Asculta acolo jalbele unora, sugestiile altora. Mulţi întrebau:

—Ce o să-i spunem lui Faraon când ne va trimite soldaţii săi?

—Că avem nevoie doar de puţină iarbă ca să pască şi să crească turmele noastre. Nimic altceva.

—Dar dacă vrea să ne fure nevestele, aşa cum zic pescarii?

Avram arunca o privire către Sarai şi mormăia, între batjocură şi ironie:

—Pescarii ăştia se tem într-atâta de Faraon încât sunt în stare să născocească orice. S-ar zice că ne întoarcem în regatul Akkadului şi Sumerului.

* * *

Totuşi, din sat în sat, auzeau mereu aceleaşi lucruri. Faraon are o armată de neînvins. Faraon e un zeu. Uneori îşi schimbă capul şi se preface în şoim, taur sau berbec. Faraon are o poftă nesătulă de frumuseţe, fie că e vorba de cea a oraşelor, fie de cea a a femeilor.

Sarai simţea cum creşte teama în jurul ei. Cuvântul Faraon luneca din gură în gură, umbră ce întuneca feţele.

Avram se înstrăină, rămânea departe de ei zile în şir. Sarai ghici că se îndepărta pentru a striga numele lui Yhwh, nădăjduindu-I sfatul. Dar de câte ori se întorcea, pe chipul lui se citea dezamăgirea. Nici el nu mai vorbea. Privirea pe care i-o arunca lui Sarai ar fi vrut totuşi să spună: „Ai stăruit ca să-mi călăuzesc poporul către Faraon. Îţi dai seama de primejdia care ne paşte din pricina acestei hotărâri".

Lot surprinse acea privire şi-i pricepu înţelesul. Chiar în seara aceea îi aduse lui Avram ultima ulcică de bere care-i mai rămânea din Canaan. După ce băură, îi zise lui Avram:

—Priveşte-ne câţi suntem, Avrame. Un popor întreg. Mii de oameni. Fără a pune la socoteală animalele, chiar dacă turmele noastre au slăbit. S-ar putea crede că suntem un roi de lăcuste. Cine nu s-ar speria de sosirea noastră pe pământurile sale?

—Ce vrei să spui?

—Fiecare zi ne apropie de pământul lui Faraon. Trebuie să fim prevăzători.

Avram râse cam acru:

—Nimeni pe-aici nu s-a gândit la asta.

—Eu am un gând: lasă-mă să mă duc înainte cu câţiva tovarăşi ca să aflăm unde sunt soldaţii lui Faraon.

—Ca să faceţi ce?

—Să le cunoaştem numărul, forţa lor, să ştim pe ce drumuri se află, dacă ne aşteaptă sau dacă vor fi surprinşi când ne văd.

—Vrei să te baţi cu ei? Îţi vor reteza braţul de îndată ce îl vei ridica! spuse Avram. De altfel, ne vom duce să-i cerem ajutor lui Faraon. Nu te baţi cu cel în faţa căruia stai cu mâna întinsă.

—Cine se gândeşte la bătaie? protestă Lot. Ba chiar dimpotrivă. Vreau numai să ne întâlnim cu soldaţii lui Faraon. Vom fi puţini la număr, o solie. Nu-şi vor închipui că suntem lăcustele care le năpădesc păşunile. Vom putea să le cerem dreptul de a intra pe pământurile Egiptului. Se vor învoi sau ne vor refuza. Vom afla ce ne aşteaptă.

—Nimeni nu-i va opri să vă măcelărească.

Fu rândul lui Lot să zâmbească zeflemitor:

—Ei bine, măcar o să arăt că sunt demn de numele lui Avram, chiar dacă nu sunt fiul lui.

Avram nu luă în seamă ironia. Se sfătui cu bătrânii. Toţi găsiră că propunerea era înţeleaptă. Vreo douăzeci de tineri se învoiră să-l însoţească pe Lot.

Plecară chiar în ziua următoare, luând cu ei doar un catâr cu puţină apă şi hrană şi toiegele lor. Sarai îl îmbrăţişă pe Lot, îl sărută pe ochi şi pe gât, şoptind cuvinte de afecţiune şi de grijă. Urmări cu privirea, plină de teamă, micul grup care se îndepărta pe coasta unui deal nisipos, până când ceata dispăru în zare.

* * *

În zilele următoare, Avram mână convoiul încă mai încet decât de obicei. Toţi aşteptau întoarcerea lui Lot şi a însoţitorilor săi. Toţi se temeau că o să-i vadă pe soldaţii

lui Faraon ivindu-se în zare pe după vreo colină, o dună sau pe după vreun boschet de palmieri.

În sfârşit, într-o după amiază, pe la ceasul când soarele părea că topeşte argint pe mare şi fiecare căuta un loc la umbră, Lot şi cu ai săi sosiră.

După râsete şi îmbrăţişări, ei povestiră că Egiptul se află la mai puţin de patru zile de mers, după ce treci de dunele şi de coastele abrupte ale mării.

—E mai verde decât orice pe lume. Chiar şi decât Canaanul înainte de secetă. Şi nesfârşit. Cât vezi cu ochii, numai bogăţie.

—Soldaţii lui Faraon? întrebă Avram cu nerăbdare.

—N-am văzut nici unul! spuse Lot. Nu erau soldaţi. Vite mari şi mici. Drumuri, case de cărămidă, sate, magazii, da, dar nu soldaţi.

—Ce-au zis oamenii când v-au văzut? întrebă cineva.

—Nici un cuvânt, glumi Lot. Ori nici un cuvânt pe care să-l putem înţelege. Ei nu vorbesc limba noastră. Şi nici n-au păr pe obraji. Da, toţi bărbaţii au bărbia netedă ca a unei femei. Iar firea lor pare tot atât de blândă şi paşnică pe cât le sunt obrajii de golaşi. În semn de bun venit ne-au dat de mai multe ori să bem bere de orz. Cea mai dulce pe care am băut-o vreodată. Îi ţin minte gustul şi numele: *burza*!

Lumea râdea.

—Aşadar, ceea ce spun pescarii e mincinos?

—Atâta cât ne-am putut noi da seama, ziseră tovarăşii lui Lot, pământul lui Faraon este cel mai paşnic, cel mai primitor de pe lume. N-am văzut nici un om care să semene a sclav, şi nici vreun stăpân cu biciul în mână, aşa cum se povesteşte.

Bucuria şi nădejdea nu izbuteau totuşi să alunge pe

deplin îngrijorarea. Le era oare într-adevăr cu putință să se așeze astfel pe pământul lui Faraon, fără să ceară nimic și să se teamă de nimic?

Discuțiile și părerile se încrucișau într-un tămbălău și o înflăcărare care nu se potoliră decât odată cu asfințitul și cu nevoia de a griji animalele. În toată vremea asta, Avram rămase deoparte, îngândurat. La sfârșitul zilei, se însingură ca să-și aducă prinosul său lui Yhwh. După căderea nopții, se întoarse la Sarai; ea îi pregătea cina lui Lot, în timp ce el se spăla și se schimba.

Se așeză lângă ei, în lumina slabă a lămpilor. Sarai îi întinse pâinea. O apucă, dar, într-un fel care nu-i stătea în obicei, îi reținu mâna și-i sărută degetele. Sarai și cu Lot îl priviră mai cu luare-aminte, bănuind că luase o hotărâre. Avram rupse pâinea în trei bucăți înainte de a vorbi.

—Eu cred că pescarii au spus adevărul. Soldații lui Faraon vor veni către noi. Sunt sigur.

Lot deschise gura ca să protesteze. Avram ridică mâna și îl opri.

—Tu nu i-ai văzut, Lot, dar cei care te-au văzut pe pământul lui Faraon îi vor înștiința pe soldați. Așa se petrec lucrurile.

—De unde știi tu? întrebă Sarai.

—La Salem, toți negustorii care veneau de la Faraon spuneau aceeași poveste. Caravana lor înainta fără piedică pe pământurile Egiptului. O zi sau două de mers fără ca cineva să-i întrebe ce fac acolo, unde se duc, ce e în sacii și coșurile lor. Și pe urmă, dintr-o dată, oștenii lui Faraon le apăreau în față.

—De ce m-ai lăsat să plec, dacă știai toate astea? se îmbătoșă Lot, furios.

—Pentru că doreai să pleci. Toată lumea dorea. Pe

bună dreptate. Acum, toți ai noștri știu că pământul lui Faraon este bogat, așa cum se povestește. Asta ne va da puterea să ne înfruntăm teama de soldați. Iar eu știu că negustorii din Salem spuneau adevărul.

Avram zâmbi, înveselit. Zâmbi și Sarai. Nu-i displăcea șiretlicul lui Avram.

— Vor veni și vor împlini poruncile Faraonului, vorbi mai departe Avram, cu ochii ațintiți pe Sarai. Ne vor cerceta turmele, se vor convinge dacă suntem bogați sau săraci. Și vor vedea frumusețea soției mele. Dacă nu cumva o cunosc de pe acum. Se vor întoarce către mine și vor întreba: Este soția ta? Eu voi răspunde: Da, ea este Sarai, soția mea. Atunci ne vor măcelări ca s-o ducă pe Sarai în palatul lui Faraon. Iată ce se va întâmpla.

Urmă o tăcere încremenită. Lot vorbi primul, cu o voce ascuțită:

— Cum poți să fii atât de sigur?

Avram nu-i răspunse. Era mereu cu ochii pe Sarai. Ea încuviință dând ușor din cap.

— Avram are dreptate. Dacă ceea ce se spune este adevărat, lucrurile s-ar putea petrece în acest fel.

— Atunci trebuie să te ascundem! strigă Lot. Am putea... să te îmbrăcăm bărbățește. Sau să-ți dăm cu funingine pe față. Să-ți înfășurăm un picior în cârpe, ca și cum ar ascunde o rană. Sau...

— Soldații vor putea fi înșelați o zi, poate și a doua, îl întrerupse Avram, liniștit. Dar va sosi timpul când cineva le va spune că soția lui Avram este cea mai frumoasă femeie pe care au văzut-o vreodată ochii oamenilor. Furia soldaților va fi cu atât mai mare, când vor vedea că s-au lăsat păcăliți, și se vor teme de mânia lui Faraon.

Tăcură din nou, până ce Sarai întrebă:

—Şi atunci, ce este de făcut?

—Nu se va întâmpla nimic din toate astea dacă le spun că eşti sora mea.

Sarai şi Lot rămaseră fără glas.

—Dacă spun că eşti sora mea, continuă Avram, Faraon te va pofti poate în palatele lui. Da, cu siguranţă. Va dori să te vadă. Dar nu se va lega de mine. De noi toţi.

—Vrei să i-o dai pe Sarai lui Faraon? strigă Lot, ridicându-se, cu gura strâmbată de furie. Ca să nu mori tu? Asta este vitejia marelui Avram?

—Nu, răspunse Avram. Nu vreau s-o dau pe Sarai. Şi nu e vorba de frica mea.

—Înţeleg, şopti Sarai, albă la faţă, apucându-l de mână pe Lot.

—E vorba de viaţa poporului lui Avram, nu de a mea, stărui Avram. La asta trebuie să ne gândim.

—Nu! strigă Lot. Nu vreau să mă gândesc la aşa ceva. N-ai dreptul să te gândeşti în felul ăsta...

Sarai îşi puse mâna pe obrazul lui Lot.

—Ba da! Avram are dreptate.

I se citeau în ochi tristeţea şi resemnarea. Avram se ridică la rândul său şi-l dădu la o parte pe Lot, ca s-o poată îmbrăţişa:

—Ne vei izbăvi pe toţi, o imploră el.

—Dacă aceasta este vrerea Dumnezeului tău.

* * *

Avram prevestise bine.

Ajunseră fără piedică în preajma unui oraş cu căsuţe joase şi albe, numit Midgol. Toată lumea putea să vadă că Lot spusese adevărul. Băştinaşii îi primeau cu surâsul pe buze. Bărbaţi cu obrajii goi şi netezi îi primeau cu

vorbe de neînțeles, pe care le rosteau într-o limbă alunecoasă și șerpuită, asemănătoare zgomotului apei.

Apă era peste tot locul. Midgol era clădit în apropierea unui braț al Nilului. Grădinile, pășunile, păduricile de palmieri, de canna și de portocali erau înconjurate de canale întreținute cu grijă. Li se îngădui să-și adape animalele. Avram le mulțumi dăruind o pereche de turturele. Toată lumea râdea. Își vorbeau prin semne, cu plesnete din limbă, cu pocnituri din palme.

După ce turmele fură adăpate, Avram declară:

—Acum să ne apropiem de fluviu. Vom găsi poate acolo o pârloagă unde să poată paște animalele.

Drumul care se afunda în țara lui Faraon era larg, umbrit de palmieri uriași. Avram umbla în frunte, grijuliu. În urma lui, Lot și tinerii care-l însoțeau se aflau în fața grosului coloanei. Așa cum poruncise Avram, femeile și copiii stăteau în picioare în căruțe, care erau grupate în mijlocul animalelor adunate într-o singură turmă.

Bărbați și femei care munceau câmpul se adunau pe marginea drumului ca să-i vadă trecând. Mirați la vederea atâtor oameni bărboși, copiii își frecau obrajii râzând.

Deodată, drumul ajunse la fluviul încălecat de un pod mare de lemn. În fața podului, pe pod și pe malul celălalt al fluviului se aflau peste tot soldații lui Faraon.

Două sau trei sute de oameni. Poate mai mulți.

Strâns alăturați, scut lângă scut. Atât de strânși unul lângă altul încât nici măcar nu șobolan nu s-ar fi putut strecura printre ei.

Bărbați tineri, imberbi, cu mijlocul încins într-un șorț, cu umerii acoperiți de o mantie foarte scurtă. Nu purtau cască, aveau un păr gros, negru și lucios. Unii purtau lănci și scut rotund, alții arcuri. Toți aveau la brâu fie un

jungher strecurat pe sub cingătoarea şorţului, fie o măciucă de piatră atârnată de cingătoare.

Avram se opri pe loc, ridicând toiagul. Lot şi ceilalţi veniră să-l înconjoare. În spatele lor, bărbaţii strigau pentru a opri turma şi catârii. Zgomotul roţilor mari ale carelor încetă.

Soldaţii se împărţiră în două şiruri. Cu lancea în poziţie de atac, îi înconjurară pe Avram şi fruntea turmei. Cei care erau pe malul celălalt înaintară pentru a pune stăpânire pe pod.

Trei bărbaţi care ţineau în mână toiege aurite se apropiară de Avram. Pe mantiile lor de piele erau cusute frunze de bronz, iar antebraţele le erau acoperite de brăţări lungi. Nici ei nu purtau barbă. Cutele vârstei le brăzdau obrajii. Dintre cei trei, unul singur avea capul acoperit: un soi de cască înaltă de piele, asemănătoare unui văl îndoit, pe care era prins, deasupra frunţii, un cap mic de berbec făcut din bronz. Privirea lui se aşeză fără a şovăi pe Avram.

—Numele meu este Tsut-Fenat. Îl slujesc pe zeul viu Merikare, Faraon al celor Două Ţinuturi.

Erau miraţi că-l înţelegeau atât de bine. Vorbea limba amoriţilor aproape fără accent. Privirea îi alunecă peste Lot, peste unii şi alţii. Ochii căprui deschis, fără expresie, se întoarseră asupra lui Avram:

—Ştii că ai intrat pe pământurile lui Faraon?

—Ştiu. Vin să-i cer ajutorul. Numele meu este Avram. Seceta m-a izgonit din ţinutul Canaanului, unde trăiam cu poporul meu. Acolo este foamete. Pământul crapă de atâta soare şi tot ce este viu moare. Ceea ce îi cer eu bunătăţii lui Faraon este un loc cu iarbă pentru ca turmele noastre să se poată întregi şi poporul meu să nu plângă

moartea copiilor săi.

Soldatul lui Faraon rămase timp de o clipă nemişcat, cu ochii pe jumătate închişi, cu gura pungită de îndoială. Încerca poate să le bage cât mai adânc frica în oase. Poate încerca doar să priceapă mai bine cuvintele lui Avram. Se auzeau numai behăitul animalelor neliniştite, râcâitul copitelor, dar nici o vorbă.

Apoi, dintr-o dată, fără nici o mişcare, ofiţerul azvârli nişte porunci în limba lui. Câţiva soldaţi înaintară de-a lungul coloanei până în dreptul carelor. Împingeau animalele, toată lumea se zbuciuma. Lot voi să se ducă spre ei. Avram îi spuse:

—Nu! Nu mişca!

Unul dintre ofiţeri, care tăcuse până atunci, strigă ceva. Alţi soldaţi îi împinseră pe Lot şi pe tovarăşii lui. Împingându-l în coaste, cu vârful jungherului, îl siliră pe Avram să se dea la o parte din drum. Dincolo, în spate, soldaţii puneau femeile să coboare din căruţe. Trecu destulă vreme. Cel care se numea Tsut-Fenat dădu o nouă poruncă şi al treilea ofiţer se alătură soldaţilor.

Mai trecu ceva timp. Tsut-Fenat rămânea netulburat.

Nemaiputându-se stăpâni, Lot întrebă:

—Dar ce faceţi?

Tsut-Fenat nici nu binevoi să se uite la el. Avram zise:

—Îndeplinesc porunca lui Faraon. Staţi liniştiţi. N-aveţi de ce să vă temeţi.

De data aceasta, Tsut-Fenat se întoarse către Avram, îl privi cu luare-aminte şi dădu din cap, zâmbind din colţul gurii.

Acum soldaţii se întorceau împingând în faţa lor o ceată de femei. Cele mai tinere, cele mai frumoase.

Când se opriră, Tsut-Fenat le făcu semn soldaților să se îndepărteze. Păşi în faţă, privindu-le stăruitor feţele. Uneori dând la o parte cu toiagul său aurit vălul care le acoperea capul. Când ajunse în faţa lui Sarai, se opri. Ea îşi coborî privirea. O contemplă atât de multă vreme încât în cele din urmă ea îşi ridică pleoapele, înfruntându-i privirea cu un ochi dârz.

Tsut-Fenat îi făcu semn din cap:

—Cum te numeşti?

—Sarai.

Încuviinţă din cap, ca şi cum acest nume îi era pe plac. Rosti câteva cuvinte în limba lui. Ceilalţi ofiţeri se apropiară, înconjurând-o pe Sarai şi despărţind-o de celelalte femei.

—Faraon vrea să vă vadă, le zise Tsut-Fenat, întorcându-se către Avram. Pe tine şi pe soţia ta, aceasta, care se numeşte Sarai.

—Nu este soţia mea, răspunse Avram fără a clipi. Este sora mea.

Ofiţerul lui Faraon rămase ţintuit, mirat.

—Sora ta? Ni s-a spus că vii cu soţia ta, cea mai frumoasă dintre toate femeile de la voi, de dincolo de pustiu, din ţinutul de lângă oraşul Salem. Privesc această femeie care se numeşte Sarai şi nu văd cum ai putea avea o nevastă mai frumoasă.

—De unde ştii că venim din Salem? strigă Lot neputându-şi stăpâni mânia.

—Faraon ştie tot.

Se apropie de Sarai.

—E adevărat? Tu eşti sora celui care se numeşte Avram?

—Da, răspunse ea fără a şovăi.

Tsut-Fenat se mai uită încă o dată la ea. Privirea lui era atât de ascuțită, de stăruitoare, încât Sarai simți că tunica parcă nu-i mai acopere trupul. Ofițerul se întoarse în sfârșit către Avram și îi spuse:

—O să luăm una din căruțele voastre trase de catâri. Faraon vrea să le vadă și pe acestea. În acest fel, sora ta nu va trebui să umble pe jos. În ceea ce-i privește pe ceilalți, dă-le o căpetenie în lipsa ta. Îi vom însoți până într-un loc unde își vor putea înălța corturile și vor putea duce la păscut turma ta, așteptând hotărârea lui Faraon în privința sorții voastre.

Drapată într-o togă verde, cu un şirag de pietre roşii strecurat între sâni, femeia care înainta către Sarai avea o piele întunecată şi dinții albi ca laptele. Frumusețea ei părea să facă pereche cu cea a lui Sarai. Făcu o plecăciune adâncă.

—Numele meu este Agar. Atâta vreme cât vei locui între zidurile acestea, socoteşte-mă drept slujitoarea ta.

Se îndreptă, pocni din palme: la chemarea ei dădură fuga vreo zece fetițe. Unele duceau rufărie, altele cupe cu parfum, ulcioare cu alifie, piepteni, lădițe.

—Trebuie că ai avut o călătorie lungă şi istovitoare, explică Agar. Ți-am pregătit o baie. Dacă vrei să vii cu mine...

Se întorsese deja, părăsind terasa. Sarai mergea în urma ei, ascultătoare, supusă, urmată de fetițe.

Desigur, călătoria fusese lungă şi istovitoare. Trebuiseră să treacă şase brațe ale Nilului şi să se afunde adânc în pământurile bogate ale Egiptului, ca să ajungă până la palatul lui Faraon, la Neni-Nepsu. Despărțită de Avram de-a lungul întregului drum, Sarai îşi zugrăvea cu teamă sălbăticia lui Faraon şi umilințele pe care avea să le îndure. Ea, care de-acum încolo era sora lui Avram!

De fapt, pe tot timpul drumului, pornirea ei împotriva lui Avram nu încetase să crească. Hotărârea aceea, cu care se învoise, devenea acum, când ofițerul lui Faraon n-o mai scăpa din priviri, o amenințare. Se simțea singură şi părăsită.

Apoi mânia şi teama se risipiră ca prin farmec la ivi-

rea zidurilor palatului Neni-Nepsu. Aici totul era splendoare, bogăţie şi desfătare. Palatul era uriaş şi elegant în ciuda mărimii sale. Zidurile lui, orbitor de albe, de care atârnau cascade de flori purpurii, alcătuiau o îmbinare măreaţă de terase, colonade de piatră, de lemn vopsit şi aurit, reunite prin nenumărate scări.

În umbra liniştitoare a sălilor pavate cu piatră lustruită, pereţii erau pictaţi cu imagini nemaipomenite. Alcovurile erau ticsite de sculpturi, de ţesături, de mobile încrustate cu aur şi argint. Orişiunde îşi arunca cineva privirea de pe terase, nu se vedeau decât grădini, bazine şi canale. Bazinele erau atât de întinse încât pe ele pluteau bărci. Garduri înalte de ţăruşi împrejmuiau animale dintre cele mai ciudate: elefanţi, lei, maimuţe, tigri, gazele sau girafe şi altele, şi mai urâte, cărora li se zicea aici cămile.

Într-adevăr, Sarai nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Nici măcar palatele cele mai splendide din Ur, a căror amintire o îndrăgea atât de mult, nu se puteau asemui cu această bogăţie. Până şi primirea care i se făcuse, aducând-o până în inima palatului, părea să fie un vis.

Slujnica Agar se apropie de o uşă cu garnituri de bronz, păzită de doi soldaţi în şorţ şi mantii cu frunze de argint. Agar făcu un semn cu mâna. Soldaţii se dădură de o parte şi de alta şi deschiseră uşa. Sarai urmă slujnica într-o sală înaltă, plină de lumină.

Un parfum ciudat, dulceag şi înţepător, îi ajunse în nări înainte de a descoperi o piscină lungă înconjurată de colonade. În piscină nu era apă, ci lapte de măgăriţă.

Agar văzu mirarea lui Sarai şi zâmbi.

—Nimic nu e mai bun pentru pielea noastră. Laptele de măgăriţă amestecat cu miere curăţă oboseala şi aminti-

rile proaste. El păstrează frumusețea mai bine decât orice unsoare. Deși se zice că tu n-ai nevoie, însuși Faraon a poruncit să se pregătească această baie pentru tine.

Sarai vru să întrebe ceva, dar nu mai avu timp. Fetele care o însoțiseră îi apucau deja tunica pentru ca s-o dezgolească. La rândul ei, slujnica Agar se dezgoli și ea. Avea șoldurile și sânii mai pline decât Sarai, iar trupul ei ar fi fost desăvârșit dacă umerii ei n-ar fi fost brăzdați de o lungă cicatrice reliefată și sidefie.

Luând-o cu blândețe de mână pe Sarai, o călăuzi spre scara care cobora în baie. Laptele de măgăriță era călduț. Sarai se afundă cu încetul, lăsându-se învăluită până la mijloc de mângâierea lui catifelată.

—Este un pat de piatră la mijlocul piscinei, îi zise Agar.

Îi arătă cum să se culce pe burtă peste piatră. Un scăunel de lemn acoperit cu o perniță umplută de salvie îi sprijinea capul deasupra laptelui.

—Răsuflă adânc, zise Agar. Salvia îți va curăța nările de colbul drumurilor.

Le ceru fetelor îngenuncheate la marginea piscinei să-i aducă uleiuri și alifii. Cu o mână pricepută începu să fricționeze umerii și șalele lui Sarai, stropind-o cu vălurele de lapte.

Sarai închise ochii, lăsându-se în voia acestei plăceri neașteptate. Se gândi pe fugă la Avram, întrebându-se dacă se bucura și el din partea lui Faraon de o purtare atât de blândă. Se întrebă și de ce se temuseră ei atât de mult de regele Egiptului. Putea oare să fie atât de crud pe cât se spunea acest rege, acest puternic care primea în felul acesta străinii care veneau să-i ceară ajutorul? Nu se lăsaseră ei oare înșelați de bârfeli? Din păcate, dacă era

așa, Avram și ea minţiseră degeaba. Şi minciuna aceea, în loc să-i ocrotească, nu le va aduce oare pierzania? S-ar mai afla ea în acea baie de lapte dacă Faraon ar cunoşte adevărul şi ar crede-o soţia lui Avram?

—Ţi-au spus cine sunt eu? o întrebă pe Agar.

—Sarai, sora lui Avram, cel care crede într-un Dumnezeu nevăzut. Se spune şi că frumuseţea ta nu se supune timpului. E adevărat?

—De unde ştii toate astea?

—Mi le-a spus stăpâna mea, cea mai nouă dintre soţiile lui Faraon. De altfel, începând de ieri, soţiile şi slujnicele nu vorbesc decât despre sosirea ta.

—Dar el, Faraon, de unde ştie cine sunt eu?

—Faraon ştie tot.

Sarai închise ochii. Inima îi bătea tare. Ştia oare Faraon chiar totul?

Masajul lui Agar se făcu mai stăruitor, mai dezmierdător. Cu toată noua ei grijă, Sarai simţea cum o părăseşte oboseala. Trupul ei, întărit de călătorie şi de căldură, părea că se topeşte în laptele piscinei. Agar trăncănea, fără să-şi întrerupă mişcările agere ale degetelor:

—Stăpâna mea mi-a zis: „Mâine, o vei sluji pe cea despre care ni se spune că este cea mai frumoasă dintre femeile care trăiesc dincolo de pustiul de la răsărit." Mi-a mai spus şi aşa: „Te aleg pe tine, Agar, pentru că eşti cea mai frumoasă dintre slujnicele mele şi astfel se va vedea dacă această femeie din neamul Amoriţilor va mai străluci când se va afla lângă tine".

—E adevărat, încuviinţă Sarai, eşti foarte frumoasă. Şoldurile tale sunt mai frumoase decât ale mele.

—Pentru că tu nu eşti soţie şi n-ai avut până acum copii.

—Tu ai copii?

Agar nu se grăbi cu răspunsul. Apăsând-o pe umăr, o făcu pe Sarai să se întoarcă pe spate. În timp ce-i fricționa coapsele, începu să vorbească:

—M-am născut departe în miazăzi, la țărmul mării Suf. Tatăl meu era bogat și stăpânea un oraș unde se făceau multe negustorii cu ținutul din care vii tu. De aceea vorbesc limba ta. M-a dat de soție când aveam cincisprezece ani și am născut o fetiță. Când fetița mea avea doi ani, Faraon a pornit război împotriva tatălui meu. Soldații săi l-au ucis, ca și pe soțul meu. M-au adus aici. Am încercat să fug, dar era o prostie. O săgeată mi-a sfâșiat spatele. De atunci semnul acesta îl oprește pe Faraon să mă dea de soție cuiva, după bunul lui plac. Sunt o slujnică. Uneori îmi pare rău, alteori nu.

Surprinsă și mișcată de sinceritatea acelei mărturisiri, Sarai nu găsi nici un răspuns. Își scoase mâinile din lapte și mângâie umărul lui Agar, atingându-i cicatricea. Se priviră cu prietenie.

—Acum, mai spuse Agar, nu mai sunt întristată. Asta este viața femeilor. Bărbații ne dau, ne iau. Se omoară unii pe alții, alții hotărăsc soarta noastră.

Sarai își închise pleoapele, înfiorată. Ar fi dorit să-i povestească lui Agar cum fugise ea din Sumer cu Avram. Ce preț trebuise să plătească. Cum mințise astăzi. Și cum descoperise că însuși Avram putea să se poarte ca toți ceilalți bărbați!

Agar oftă:

—Poate că, într-o bună zi, voi ieși din acest palat? Poate că, în ziua aceea, nu voi mai dori acest lucru? Viața aici poate fi dulce. Ai să vezi și tu cu timpul.

—Cu timpul?

—Stăpâna mea este o soție geloasă, se teme deja de tine, dar nu știe câtă dreptate are. Când te va vedea, Faraon va fi fermecat.

Sarai se îndreptă.

—Ce vrei să spui? Ce se va întâmpla?

Mirarea încremeni fața slujnicei. Cu un zâmbet părtaș și șmecheresc, își puse palmele gingașe pe sânii lui Sarai și le dezmierdă sfârcurile:

—Ce vrei să se întâmple? Ce fac bărbații când sunt fermecați de o femeie? Chiar dacă sunt Faraoni. O să te îmbrăcăm, o să te parfumăm, o să te sulemenim, o să te împodobim cu giuvaieruri, și apoi te vei duce în fața lui Merikare, zeul celor Două Ținuturi.

Sarai o apucă pe Agar de încheieturile mâinilor, stânjenită de dezmierdare și neliniștită de ceea ce auzea.

—Și după aceea?

—După aceea, nu ești nici slujnică, nici roabă. Dacă va crede că ești cu adevărat cea mai frumoasă dintre femei, ceea ce se va întâmpla cu siguranță, te va lua de soție după ce se va fi încredințat că știi să-i aduci în așternut atâta plăcere cât și-a închipuit el.

* * *

Sarai înaintă pe terasă. În lumina călduță a serii, se afla acolo multă lume. Femei sau bărbați, cu fața sulemenită, purtând cu toții podoabe și găteli, cu încheieturile mâinilor și gâtul strălucind de aur.

O sală uriașă prelungea terasa înăuntrul palatului. Între coloanele care despărțeau exteriorul de interior, bărbați tineri cântau, iscau sunete schimbătoare și joase ciupind corzi întinse între arcuri de lemn încovoiate precum coarnele de taur.

Feţele se întoarseră spre ea. Răsună un gong. Muzica se opri. Şi nimic nu se petrecu aşa cum se aştepta Sarai.

La fiecare dintre paşii ei, faldurile togii dansau pe şoldurile şi coapsele ei. Diadema de bronz şi de calcit în care îi era prins părul se sprijinea pe ceafă. O podoabă lungă de lapis-lazuli se legăna pe pieptul ei, adâncind ţesutul în scobitura dintre sâni şi accentuându-le forma. Fardul îi sublinia farmecul de neînchipuit al chipului. Surprinsese cu o clipă mai înainte mirarea şi admiraţia lui Agar în timp ce îşi înconjura ochii cu o trăsătură de khol. Se ştia frumoasă. Şi chiar în toată puterea frumuseţii ei.

Îndeajuns de puternică pentru a-l înfrunta pe Faraon. Pentru a sta înaintea lui şi a îndrăzni să-i mărturisească minciuna născută din teama lui Avram, înainte de a fi prea târziu.

Cu ochi lacomi, cercetând-o cu de-amănuntul din cap până în picioare, şoptind între ei, curtenii îi făcură loc să treacă. Faraon era aşezat acolo, într-un jilţ mare acoperit cu piele de leu şi cu rezemători de coate cioplite în formă de capete de berbec. Merikare, al unsprezecelea zeu-rege al celor Două-Ţinuturi.

Prima surpriză a lui Sarai fu să descopere că pieptul lui e foarte îngust şi gol: nu purta decât un văl transparent peste umeri. Deşi avea pielea netedă, chipul lui semăna cu o mască. Un cornet ciudat de aur îi atârna de sub bărbie. Trăsăturile sale erau delicate şi regulate, obrajii cât se poate de netezi. Un unguent roşu îi sublinia buzele, ochii şi pleoapele îi erau unse cu khol, un fard albastru închis îi prelungea sprâncenele. Un acoperământ de cap, ţesut din fâşii de aur, de mătase şi de piele, îi acoperea părul şi reuşea să-i dea o înfăţişare ireală. Doi uriaşi cu pielea neagră ca noaptea stăteau în picioare în dosul scau-

nului său, purtând pe cap căşti în formă de soare.

Avram era acolo, în picioare printre curteni, îmbrăcat într-o tunică purpurie pe care Sarai nu o ştia. Îi căută privirea. El o ocoli pe a ei.

Aşa cum o sfătuise Agar, înaintă chiar până în faţa lui Faraon. Se priviră în ochi, tot atât de nemişcaţi şi unul ca şi celălalt.

Fu cea de a doua surpriză: pe masca lui Merikare, Sarai nu putu desluşi nici emoţie, nici plăcere. O cerceta totuşi fără nici o sfială. Bucăţică cu bucăţică. Întâi chipul, apoi trupul. Dar fără a lăsa să se vadă mirarea sau pofta pe care vederea ei le-o stârnea de obicei bărbaţilor.

Descumpănită, Sarai îşi coborî pleoapele, neîndrăznind să rostească vorbele care erau gata să-i iasă din gură. Plină de teamă, i se păru că frumuseţea ei se întunecă, îşi pierde strălucirea. Şi că toţi cei din sală văd cum se ofileşte. Totuşi, cu un glas blând şi uşor, cu accent pronunţat, Faraon declară:

—Sora ta este frumoasă precum mi-a fost zugrăvită, Avram din Salem. Foarte frumoasă.

Sarai îşi ridică pleoapele, uşurată, gata să mulţumească. Şi tăcu. Privirea lui Faraon n-o mai ţintuia. Se uita acum la Avram, care răspunse:

—Sunt măgulit şi mirat, Faron, că ştii atâtea despre noi. Eu ştiu atât de puţin despre tine şi ţara ta.

—Pot să-ţi spun cum aflu cele ce se petrec dincolo de văzul meu. Negustorii vin şi se duc, aud şi văd. Şi dacă nu le spun ofiţerilor lui Faraon ce au văzut, îşi pierd mărfurile. Nu-i aşa că este foarte simplu? De pildă, ştiu că tu crezi într-un Dumnezeu unic şi nevăzut.

—Este adevărat.

Sarai asculta flecăreala aceea şi simţea cum o cuprin-

de mânia. Aşadar, asta e toată admiraţia pe care i-o stârneşte ea lui Faraon?

Îl auzi întrebându-l iarăşi pe Avram:

—Dacă zeul tău este nevăzut şi nu are nici o înfăţişare, cum ştii tu că există? Cum ştii dacă îi placi sau nu?

—Îmi vorbeşte. Îmi îndrumă faptele şi paşii vorbindu-mi. Cuvântul Său este înfăţişarea Sa.

Toată curtea, afară poate de câteva femei, nu avea ochi decât pentru Merikare şi Avram, care schimbau întrebări şi răspunsuri. Sarai încercă să-şi stăpânească enervarea. Nu era un noroc faptul că frumuseţea ei nu-l uimise pe Faraon? La urma urmelor, Avram avusese dreptate să o dea drept sora lui. Contrar spuselor lui Agar, Faraon nu dorea nimic de la ea, şi cu atât mai puţin să facă din ea soţia lui.

Gândul acesta ar fi trebuit să o mulţumească, să o liniştească. Dar nu prea era aşa.

O ciudă nestăpânită îi aprindea obrajii. Îşi muşca buzele de mânie. Mânie împotriva lui Avram, mânie împotriva lui Faraon! Mânie împotriva nepăsării lor jignitoare, mânie împotriva nerăbdării lor de a se înfrunta, de a se cuceri unul pe celălalt şi de a se înfrumuseţa pe ei înşişi prin strălucirea gândurilor lor. De pildă, Faraon, încruntându-şi sprâncenele elegante, îşi lepădă masca aspră şi se miră, cu glas bănuitor, neîncrezător:

—Fără trup şi fără gură?

—El nu are nevoie de ele. Vorba Lui este de ajuns, răspunse Avram, liniştit şi binevoitor, cu voce blândă.

Avram sigur de el şi fără teamă. Nici măcar temerea că Faraon ar putea dispreţui frumuseţea soţiei sale, preschimbată în soră! Iar Faraon se ridică, părăsi jilţul lui regesc, trecu pe lângă Sarai fără s-o vadă, se apropie de

Avram, mai înalt cu un cap decât el.

—Aşadar zeul tău ar fi făcut lumea?

—Da.

—Toate lumile? Cea a umbrei şi cea a luminii, a răului ca şi a binelui, cea în care trăiesc morţi şi cei care încă nu s-au născut?

—Toate.

—A! Şi cum le-a făcut?

—Prin voinţa lui.

Umilită, Sarai nici nu mai îndrăznea să se uite la curteni. Se pregătea să se dea înapoi, să se facă nevăzută, să fugă în vreun colţ al palatului. Dar în clipa aceea Faraon se întoarse. O măsură cu o privire mai întrebătoare. Ochii lui verzi erau presăraţi cu paiete aurii, buzele lui pline surâdeau, batjocoritoare. Muşchii desenau umbre mişcătoare pe bustul lui cu sfârcuri întunecate. În ciuda mâniei ei, Sarai îl găsea frumos, atrăgător, deşi ciudat de puţin omenesc.

—Cum se poate făuri o lume numai prin voinţă? Trebuie să fie zămislită, să fie născută. Cum ar putea un zeu unic şi singuratic să împlinească ceea ce nu se poate trage decât dintr-o împreunare? Cred că greşeşti, Avram. Învăţaţii noştri s-au gândit mult şi de multă vreme la lucrul acesta. După părerea lor, Atum a luat fiinţă de la sine. Splendid, orbitor. Dar nedeplin şi fără femeie pentru a putea zămisli. Atunci s-a masturbat şi şi-a azvârlit sămânţa în gol. Aşa s-a născut Şu, văzduhul pe care-l răsufli. Atum şi-a luat atunci din nou sexul în mână şi a plăsmuit-o pe Tfenis, umezeala lumii. De-abia atunci din Şu şi din Tfenis s-au născut Jeb, pământul care ne poartă paşii, şi Nut, cerul care ne poartă privirile. Şi eu, Merikare, îmi folosesc astăzi voinţa. Dar fac acest lucru pentru a alege

locul unde să-mi depun sămânța și să zămislesc.

Zâmbi. De jur împrejur, curtenii râdeau și aplaudau. Zâmbind mai departe, Faraon ridică mâna dreaptă pentru a cere să se facă liniște. Își răsuci mâna ca un vârf de lance îndreptat spre Avram.

—Totuși, îmi ești plăcut, Avram. Un om al cărui zeu nu se arată decât prin cuvânt nu poate fi un barbar. Tatăl meu, Aktoes al Treilea, cunoștea și el puterea cuvintelor. A pus să se scrie pentru mine un sul de învățături, unde este spus: „Cunoaște meșteșugul cuvintelor pentru a dobândi izbânda, limba este spada regelui. Cuvântul este mai puternic ca orice armă iar cuvintele sunt mai presus de oricare luptă".

Un murmur de încuviințare străbătu sala. Faraon se întoarse în jilțul său. Dar de data aceasta, mâna lui se strânse peste cea a lui Sarai. Ea tresări. Degetele subțiri și tari o traseră lângă scaunul regesc, apoi îi dădură drumul. Glasul lui Faraon răsună, poruncitor:

—Muzică, petreceri și hrană!

* * *

Se aduse hrană îndeajuns pentru a sătura un întreg popor. Veniră cântărețe cu glasuri tânguioase, cu șolduri mlădii și ațâțătoare. Dansatori cu trupurile învolburate, cu șira spinării încovoiată roată sau titirez. Erau vrăjitori care azvârleau toiege care se preschimbau în șerpi, făceau să zboare păianjeni înspăimântători, scoteau porumbei din sânul curtencelor, aprindeau focul în bazine de apă curată, îndoiau lamele pumnalelor dintr-o singură privire.

Faraon mânca puțin, se veselea cu măsură și vorbea mai departe cu Avram. Despre zeul său, despre orașele din Akkad și Sumer, despre războaie și ținutul Canaanu-

lui. Dar în timp ce mânca, vorbea şi se veselea, n-o slăbea din ochi pe Sarai. Totuşi nu vorbi nimic cu ea până ce Avram nu-i destăinui că ea ştie să scrie în felul sumerian.

Porunci scurt să i se aducă argilă proaspătă şi calame din cele cu care scriau scribii lui pe frunze de papirus. Cu grijă, Sarai întipări câteva cuvinte, alăturând şi încrucişând mici trăsături în formă de unghiuri. Faraon arătă un fel de stea.

—Ce înseamnă asta?

—Regele-zeu.

—Şi asta?

—Şu, mâna.

—Ce spune scrisul tău?

—„Regele-zeu cu mâini puternice şi blânde".

Faraon zâmbi. Atinse uşor cu vârful degetelor relieful cuvintelor de pe tăbliţă, apoi îşi întipări buricele degetelor dedesubtul scrierii. Apoi degetele îi alunecară pe dosul mâinii lui Sarai, care simţi răcoarea umedă a lutului pe piele.

—Ştii să dansezi tot atât de bine cum scrii? întrebă Faraon.

Sarai şovăi. Îi aruncă o privire lui Avram. El era cu capul întors, stând de vorbă cu un curtean. Atunci ea se ridică fără nici o vorbă. Răsună un gong, muzica se opri. Dansatorii îşi întrerupseră baletul, se retraseră şi-i făcură loc. Curtenii îşi încetară vorbăria şi se uitară la ea. Ochii lui Avram erau acum aţintiţi asupra ei.

Se duse în faţa lui Faraon, îşi ridică braţele la înălţimea umerilor. Încetişor, şoldurile ei începură să se legene. Braţele i se încovoiară, cu o mână deasupra feţei, cealaltă dedesubt. O lovitură de călcâi, un pas lateral,

încă o lovitură de călcâi. Atunci muzicanții pricepură și începură să ciupească corzile harpelor în ritmul pașilor ei. Se înălțară sunetele unui flaut și ale unui oboi, unduind ca și șoldurile lui Sarai.

Ea închise ochii. Fără să-și dea seama, în încântarea de a-l surprinde pe Faraon, de a-i trezi interesul, se lăsă amețită de propriul ei farmec. Trupul ei nu uitase dansul taurului. Se mlădia și se dăruia cu același tâlc fascinant care aprindea odinioară răsuflarea animalului. Dar astăzi încingea inima lui Faraon.

Știu asta atunci când bătu din palme ultima oară, când se opri pe loc gâfâind și când nimic nu mai mișca în sală. Faraon se ridică și se apropie de ea. Pupila ochilor lui era dilatată, fremătândă. Crezu că o va atinge, dar el se întoarse către Avram. Glasul lui nu mai era atât de nepăsător:

—Avram, îți dau pământuri pentru turma ta și grăunțe pentru poporul tău. Așa va fi până ce pășunile din Canaan vor înverzi din nou. Mâine, Tsut-Fenat te va duce alături de ai tăi. Sora ta rămâne alături de mine. Va ști poate să fie pământul meu și grăunțele mele.

Răcoarea dinaintea zorilor o trezi pe Sarai. Trupul i se aşează pe pieptul gol ca o mână. Se ridică brusc, respingând mâna închipuită.

În spatele perdelelor străvezii, focurile de naft pâlpâiau pe terasă, împrăştiind în odaie o lumină slabă roşiatică.

Se trezi de-a binelea.

Faraon se mişcă lângă ea.

Nu mai era chiar Faraon, ci un bărbat gol, cu obrajii netezi, cu trupul îmblânzit, dormind într-un pat în formă de barcă, uriaş şi plin de umbre. Avea părul creţ şi scurt ca al unui copil şi umărul puternic. Pe pielea lui, Sarai ghicea urmele lăsate de dinţii ei în timpul nopţii, când se lăsase furată de plăcere.

Avu chef să le mângâie, să le sărute. Izbuti să se stăpânească.

Coborî ochii pe pântecele ei, pe coapse, pe sâni. Nu era acolo nici o urmă. Doar pe dinăuntru trupul îi rămânea înfierbântat de plăcerea pe care Faraon izbutise s-o trezească. O desfătare deplină, în care se scufundase întreagă, îngrozită şi apoi covârşită.

Cum se putea una ca asta?

Amintirea dezmierdărilor se întoarse, înfiorându-i carnea. Le alungă din minte, dar amintirea lui Avram o năpădi. O izgoni cu tărie. În clipa aceea, îl ura pe Avram. Nu voia să-l mai vadă niciodată şi nu voia să mai ştie nimic de el.

Da, dacă Faraon o voia, dacă simţea cu ea tot atâta plăcere ca ea, de ce n-ar rămâne pe vecie sora lui Avram?

Îl ura chiar şi pe Dumnezeul lui Avram!

Ruşinea îi urcă un nod în gât. Îşi ascunse faţa în palme, se chirci, strângându-şi coapsele la piept.

Dar suspinul rămase neterminat. Mâna lui Faraon se aşezase în căuşul şalelor ei. Mângâierea se urcă până la ceafă. Ea se înfioră şi se lipi de el cu un geamăt de lighioană. Îi luă obrajii între palmele ei, jinduind deja după gura lui, după trupul lui zvelt lipit de şoldurile ei.

Jinduind după dorinţa care scânteia în aurul ochilor lui şi care se hrănea din trupul ei până la leşinul plăcerii.

* * *

Abia se făcea ziuă. Sarai era în picioare în spatele perdelelor străvezii. Privea printre firele rare cum se şterg umbrele din grădină şi de pe bazine.

Nu voia să mai fie în pat. Să mai fie lângă Faraon. Nu mai voia dorinţa lui Faraon.

Încerca să nu se mai gândească la nimic. Să nu mai simtă nimic.

Să i se preschimbe carnea aprinsă, întărâtată de mângâieri, într-un bolovan îngheţat!

Se gândi la slujnica Agar, la cicatricea de pe spatele ei.

Dacă ar fugi din palat, oare ar slobozi săgeţi asupra ei?

Dar unde să fugă?

Era oare vreun singur loc în Egipt unde s-ar fi putut ascunde de privirea lui Faraon?

Râse, un râs amar ca o gură de fiere.

Şopti:

—Faraon ştie tot!

* * *

Faraon se trezi brusc, gemând. Se ridică în pat, cu gura deschisă.

—Sarai!

Deschise brațele în barca aceea mare care era patul lui, chemând și poruncind:

—Sarai!

—Sunt aici!

O văzu în fața perdelelor, goală și rece. Strigă:

—Am avut un vis rău! Foametea poporului tău ajungea să fie foametea mea. Șerpii și crocodilii mișunau în bazinele mele. Soțiile mele îmi putrezeau în brațe și un glas îmi striga că tu nu ești sora lui Avram, ci soția lui.

Sarai se apropie de pat și de Faraon. Îi atinse obrazul cu blândețe și trase cearșaful ca să se învelească în el.

—E adevărat. Sunt Sarai, soția lui Avram.

Faraon urlă:

—Ce mi-ai făcut?

Sarai se dădu la o parte, ușurată, liniștită. Urmărind mâinile lui Faraon ca să se ferească de loviturile lui. Dar el urla mai departe:

—De ce? De ce să mă minți în felul ăsta?

—Fiindcă Avram s-a temut că îl vei ucide pentru ca să devin femeia ta. Și mie mi-a fost frică să nu-l ucizi.

Faraon râse răutăcios, ca și cum ar fi scuipat.

—Frica!

—Da, frica de Faraon.

Faraon rânji. Simțea mușcătura lăsată de Sarai pe umărul lui. Își trecu degetele peste ea, se ridică în picioare. Pregetă să se apropie de ea, renunță clătinând din cap.

—Așadar Dumnezeul Cel Preaînalt al lui Avram n-are destulă putere ca să vă apere de frică?

Sarai își plecă fruntea fără să răspundă.

—Tu şi cu soţul tău v-aţi înşelat. Faraon nu vă va da crocodililor. Tatăl meu a scris pentru mine: „Să nu fii rău. Hrăneşte săracul, un popor bogat nu se răscoală. Să fii mare şi trainic prin dragostea pe care o laşi în urma ta". Îi vei spune şi lui Avram cuvintele mele.

Tăcu, cu faţa îngheţată, purtând deja masca nepăsării lui Faraon. Dar se apropie de ea şi luă între mâinile lui faţa lui Sarai. Gură la gură, îi şopti:

—Iar pe tine, nu pun să te biciuiască şi să te ucidă cu pietre, pentru că vreau să păstrez amintirea trupului tău desăvârşit. Astfel vei trăi şi tu cu durerea amintirii noastre.

Partea a şasea

HEBRON

Vălul lui Sarai

Cu fruntea şi pieptul încinse cu aur, Sarai fu petrecută până la tabăra alor săi, legănată într-un coş ciudat din nuiele de răchită, prins în chingi de spinarea unui elefant. Înaintea ei mergea o coloană de soldaţi, iar în spatele ei drumul era năpădit de o turmă alcătuită din peste o mie de capete de vite mici, din măgari şi catâri.

Din palatul lui Faraon se întorcea o regină, o zeiţă a Nilului. Cu toate acestea, Avram o întâmpină fără nici o întrebare şi abia uitându-se la ea. Doar Lot se repezi în calea ei. Voi să-i sprijine piciorul când coborî de pe elefant, dar căzu lat la pământ, năucit de băutură. Nu trecuse nici o zi din timpul lipsei lui Sarai în care să nu dea pe gât ulcioare întregi de bere egipteană.

Cu ochii roşii, izbucni în râs, se ridică de jos împleticindu-se. Puţea atât de tare încât Sarai nici nu-l îmbrăţişă. Fără o vorbă, fără un zâmbet pentru cei care admirau această întoarcere măreaţă, pătrunse în cortul ce fusese înălţat pentru ea. Peste câteva clipe, dădu de veste prin slujnicele ei că voia să rămână singură şi să se odihnească după lunga ei călătorie. Lot protestă, zicând că ar mai fi vrut să stea cu ea. Fu respins fără cruţare.

Nici măcar Avram nu încercă să pătrundă în cortul soţiei sale. De altfel, era sărbătorit cu mare zgomot. Bărbaţii îl suiră pe umerii lor, purtându-l în triumf printre corturi, strigând numele lui şi al lui Yhwh. Nu plecase oare genunchiul însuşi Faraon în faţa Dumnezeului Cel Preaînalt? Regele-zeu nu-i ucidea, nu-i înrobea, ci, chiar dimpotrivă, îl dăruise pe Avram cu putinţa de a-şi îmbo-

găți din nou poporul!

În sunetul flautelor, oamenii jucară până în toiul nopții în jurul focurilor din care scânteile se înălțau în întuneric, învolburate ca niște gâze luminoase. Berea și vinul curgeau în valuri. Bucuria și ușurarea erau atât de năvalnice încât Sarai fu uitată. Nimeni nu se mira de lipsa ei de lângă Avram, până ce strigătele lui Lot le stricară tuturor plăcerea.

În patru labe în fața cortului lui Sarai, cu glasul înecat în bere și lacrimi, Lot zbiera cât îl ținea gura:

—Arată-te! Arată-te! A trecut atâta vreme de când nu te-am văzut. Arată-te, Sarai!

Tunica îi era pătată și sfâșiată, iar fața lui arăta ca un câmp de luptă. Cu ochii năuci, cu buzele spumegând de salivă, se arunca peste stâlpii cortului ca să-i rupă. Se prăbușea peste ei, își sfâșia pieptul în colțurile parilor. Totuși, chiar și în toiul agitației lui, avea grijă să nu sfâșie perdeaua de la intrare pe care Sarai o ținea închisă.

Îl ridicară, dar Lot găsi putere să se zbată și se răsti la ei:

—Jucați! Jucați ca niște neghiobi... Să nu întrebați de ce mătușa mea Sarai se întoarce ca o regină! Fiți mișei! Fiți ca Avram, el nu întreabă nimic! Nici Zeul lui Prea-Înalt nu întreabă. He, he, he! Doar nepotul Lot întreabă! Puțin îi pasă, lui, de măgarii și catârii lui Faraon! Dar Lot vrea să știe! El pune întrebarea aceea: de ce se întoarce Sarai la noi ca o regină?

Râse răutăcios, își îndreptă degetul spre fețele celor care-l înconjurau, căutând-o pe a lui Avram. Neputând-o găsi, scuipă în silă, apoi îl apucă de piept pe bărbatul cel mai apropiat și urlă:

—Așa-i că nu știi, nu? Habar n-ai! Atunci o să-ți

spun eu. Ceea ce n-a vrut să facă niciodată cu Lot, sora lui Avram a făcut cu Faraon. Şi iată-ne pe toţi îmbogăţiţi cu aurul pe care ea l-a zămislit cu coada lui Faraon!

Îi închiseră gura snopindu-l în bătăi. Petrecerea se terminase. Inimile erau grele, tot atât de închise ca şi cortul lui Sarai.

* * *

A doua zi sosi la tabără o nouă caravană, condusă de Tsut-Fenat. Marele ofiţer al lui Faraon nu aducea nici turme, nici grăunţe, ci încă trei cufere de aur şi de argint încărcate pe un elefant de pe care coborî o femeie înfăşurată în văluri.

Fără să ia aminte la soldaţii care formau în jurul taberei o barieră de lănci, poporul lui Avram se adună în grabă. Tsut-Fenat porunci să fie deschise cuferele în faţa cortului alb şi negru. Toţi voiau să se apropie de ele. Spre deosebire de ziua din ajun, nici nu mai răsunau strigăte de bucurie, nici nu se vedeau îmbrăţişări. Şi totuşi, nimeni nu mai văzuse atâta bogăţie în viaţa lui.

Tsut-Fenat se proţăpi în faţa lui Avram, plin de trufie:

—Faraon îţi îngăduie o lună ca să-ţi pregăteşti turmele, să-ţi desfaci corturile şi să pleci de pe pământurile lui. Dacă tu sau vreunul din poporul tău vă veţi întoarce aici, veţi muri. Faraon vă doreşte o întoarcere bună, ţie şi soţiei tale. El nădăjduieşte că vă veţi aminti multă vreme de el.

Avram zâmbi din colţul gurii:

—Să-i spui lui Faraon că poate fi sigur că poporul lui Avram va şti să-şi aducă aminte de el. Noi avem memorie bună. Să-l binecuvânteze Dumnezeul Cel Preaînalt

pentru binefacerile sale.

Închise cu piciorul capacele cuferelor şi întrebă:

—Cine este femeia asta învăluită care a venit cu tine?

Tsut-Fenat făcu un gest disprețuitor:

—Ultimul fruct al bunătății lui Faraon față de soția ta.

În aceeaşi clipă, în cortul lui Sarai, slujnica Agar îşi dezvălui faţa şi se înclină cu respect:

—Faraon m-a luat înapoi de la stăpâna mea şi mă trimite să te servesc, pentru că nu vrea să mai aibă nimic în palatul său care să-i amintească de tine.

Îşi ridică faţa cu un zâmbet fericit, care nu i se şterse de pe buze nici la vederea amărăciunii lui Sarai. Îi apucă mâinile şi şi le aşeză întâi pe frunte, apoi pe piept, după obiceiul egiptean.

—Ştiu că aceste cuvinte sunt grele pentru tine. Faraon mi-a poruncit să le rostesc de îndată ce te voi vedea. Am făcut-o, acum poți să le uiți. Inima mea îți spune: Fii stăpâna mea şi mă vei face cea mai fericită dintre femei. Vei fi balsamul cicatricei de pe spatele meu, iar eu îți voi fi credincioasă chiar dacă va trebui să-mi dau viaţa pentru tine.

Sarai o trase către ea cu blândeţe.

—Nu te teme! Nu-ți voi cere niciodată o asemenea jertfă. Sunt fericită că o să-mi fii slujnică, dar n-o să ai o casă atât de bună ca la Faraon. N-am nici palat, nici dulbină, doar corturi şi zile lungi de mers.

Râsul lui Agar era ca un cântec:

—O să învăț să pregătesc laptele de măgăriță în tărtăcuțe! Iar dacă nu mai am nici un palat împrejurul meu, înseamnă că ai deschis cuşca în care eram închisă.

Sarai se pregătea să ceară de băut şi de mâncat, când auzi nişte strigăte în faţa cortului. Ridicând pe jumătate perdeaua din uşa cortului, cele două femei descoperiră o ceată de tineri întărâtaţi, dominaţi de capul lui Lot. Avram ieşi din cortul cu dungi albe şi negre, înconjurat de Bătrâni.

Un strigăt ţâşni dintre tineri:

—Lot e beat, dar întrebarea lui este dreaptă. De ce ne izgoneşte Faraon, dacă ne dăruieşte atâtea bogăţii?

Glasul lui Avram bubui, fără putinţă de răspuns şi de ajuns de puternic pentru a acoperi toate ţipetele:

—Pentru că Yhwh s-a întâlnit cu el în vis. Un vis nemilos în care i-a arătat răul pe care putea să i-l facă, lui şi poporului său, dacă nu se purta bine cu noi. Faraon s-a temut de Dumnezeul Cel Preaînalt şi I-a dat ascultare. Cu aceste bogăţii pe care ni le dă prin mâna lui Faraon, Yhwh ne arată că încercarea noastră s-a împlinit. Iată adevărul, nu este nici un alt adevăr! Mâine vom demonta corturile şi vom lua iarăşi drumul Canaanului, pământul pe care El ni l-a dat.

Mâna lui Agar cuprinse drăgăstos mijlocul lui Sarai.

—Soţul tău ştie să vorbească, şopti ea. Înţeleg pentru ce Faraon vrea să-l ştie departe de el.

* * *

Mânându-şi turma uriaşă, ocolind pustiul Şur, le trebui peste un an pentru a ajunge în Canaan.

Un an în timpul căruia Sarai nu-i vorbi lui Avram decât atunci când era neapărată nevoie. Şi nici nu-l primi în cortul ei. Şi nici nu-i iertă vreodată lui Lot vorbele pe care le rostise la întoarcerea ei din palatul lui Faraon. Nepotul lui Avram se târî la picioarele ei, se umili pocă-

indu-se în fața celorlalți, dând vina pe supărare și beție. Sarai îi întoarse spatele de fiecare dată.

Lot își încetă jelaniile. Rămânea mereu în spatele caravanei, înaintând prin praful ridicat de turme și îmbătându-se criță în fiecare seară. Beția îl ținea până dimineața, uneori chiar și până în toiul zilei. Din timp în timp, trebuia să fie cărat ca un sac aruncat și legat pe spinarea unui catâr.

Avram nu-l dojenea niciodată.

De fapt, timp de luni de zile, plecară capul cu toții.

Din înălțimea coșului de răchită închingat pe spinarea elefantului ei, Sarai îl privea apăsat. O privire de piatră. Nu se despărțea de podoabele dăruite de Faraon. În lumina soarelui, aurul de pe fruntea, gâtul și sânii ei strălucea atât de năprasnic încât ar fi putut să pârjolească lumina ochilor celui care i-ar fi ridicat asupra ei.

Doar seara, când cobora de pe dihania ei, câte o femeie își arunca ochii pe chipul ei, pe ascuns. Căuta semnele suferinței sau ale iertării, dar nu găsea decât nepăsarea și frumusețea. Acea frumusețe mereu uluitoare, pe care nu se ivea nici o urmă a vreunei cute, a vreunui semn lăsat de vântul mării sau de mușcătura soarelui.

Cu toate acestea, într-o dimineață de primăvară, în timp ce se apropiau de Canaan, un murmur străbătu caravana. Capetele se întoarseră către elefant. Acolo sus, în coșul ei de răchită, Sarai își acoperise capul cu un văl roșu care-i cobora până la mijloc. Un văl cu țesătura destul de rară pentru ca ea să poată privi prin el fără ca, în schimb, să i se poată vedea fața.

A doua și a treia zi, purta același văl. Ca și în toate zilele care urmară. De atunci Sarai nu mai ieși din cort

fără a fi acoperită de vălul ei roşu.

Unii credeau că faţa i se schimbase în timpul nopţii. Că se urâţise. Poate chiar că se molipsise de lepră la Faraon şi nu voia să se ştie. Dar se văzu că Avram se purta ca şi cum nimic ciudat nu s-ar fi petrecut cu Sarai. N-o întreba de ce se ascunde în felul acela. Nu întreba nimic.

Încetul cu încetul, şoaptele şi închipuirile nebuneşti încetară. În scurtă vreme, fiecare pricepu ceea ce nu se spunea pe şleau: Sarai nu mai voia ca mânia şi frumuseţea ei să fie povara tuturor. Obosise să amintească prin înfăţişarea ei izvorul noului lor belşug. Rămăsese totuşi cineva împotriva căruia supărarea ei nu slăbea deloc. Singurul care ar fi putut să-i ridice vălul pentru a-i cerşi iertarea, şi care n-o făcea: soţul ei, Avram.

Uşurarea era mare. Se obişnuiau cu vălul roşu pe care-l purta Sarai. Găseau chiar că e cât se poate de liniştitor să nu mai trebuiască să dea cu ochii de frumuseţea ei desăvârşită şi nepieritoare, ci numai de frumuseţea mult mai schimbătoare a slujnicei ei Agar. Voia bună se întoarse în preajma corturilor. Fiecare se lăsă pradă bucuriei de a ajunge în curând în ţara Canaanului.

* * *

Era o zi ploioasă când se apropiară de Salem. Câmpiile şi colinele înverzeau din nou sub valurile de ploaie. Drumurile erau muiate de un noroi îndeajuns de gros pentru ca turmele să nu ridice praf.

Melchisedec se repezi în întâmpinarea lor, urmat de goarne, de tobe şi de râsetele de bun venit ale poporului său. Toată lumea se mira de bogăţia celor care plecaseră morţi de foame şi se întorceau rotofei şi rumeni la faţă.

Se adunară în jurul elefanţilor, pufnind în râs la vederea trompelor şi urechilor nemăsurate.

Totuşi, când Sarai îl salută pe Melchisedec fără să-şi scoată vălul, mirarea şi tristeţea vestejiră chipul bătrânului rege. O întrebare îi ajunse pe buze. Privirea lui se încrucişă cu cea a lui Avram. Tăcu, clipi din ochi şi-şi deschise larg braţele, în timp ce cântările de bucurie îi mulţumeau Dumnezeului Cel Preaînalt pentru binefacerile Sale. Fără a aştepta sfârşitul îmbrăţişării lor, un băiat îi despărţi, stârnind strigătul lui Avram:

—Eliezer!

Eliezer din Damasc crescuse mare. Era înalt cât Avram. Buclele părului îi cădeau peste umeri. Tuleiul primei bărbi îi acoperea bărbia. Îl prinse în braţe, cu dragostea unui fiu pentru tatăl care-l înfiase. Fiecare putu să vadă cum i se umezeau ochii lui Avram.

În seara aceea răsună râsul lui Avram pentru prima oară de când părăsiseră pământul Canaanului.

Un râs care birui muzica serbării şi se auzi îndeajuns de departe pentru ca Agar, pregătind patul lui Sarai care se retrăsese devreme, să întrebe cine era băiatul acela frumos care-l făcea atât de fericit pe Avram.

Sarai lăsă mâinile lui Agar să-i dezbrace tunica şi să-i frece spinarea cu o alifie suavă, înainte de a-i răspunde cu o nepăsare obosită:

—Îl cheamă Eliezer din Damasc. Avram l-a ales ca să înlocuiască fiul pe care eu nu pot să i-l dau. E plăcut şi fermecător. Păzeşte-te de ocheadele lui: sunt ca acele fructe care strălucesc atunci când soarele şi căldura îţi usucă buzele. Le apropii de gură şi te otrăvesc.

—De ce spui asta?

—Poate din gelozie. Era părerea dragei mele Sililli.

Sau poate fiindcă nu mai sunt în stare să deosebesc binele de rău fără să-mi pese de masca sub care se apropie.

Întoarcerea lor fu sărbătorită timp de şapte zile. În fiecare dimineaţă, Avram şi Melchisedec stăteau cu Bătrânii în cortul cel mare alb şi negru. Avram povestea despre ţinutul Nilului şi despre întrebările pe care i le pusese Faraon cu privire la Dumnezeul Cel Preaînalt. La rândul său, Melchisedec povesti cum ploaia se întorsese asupra Canaanului, tot atât de neaşteptat cum pierise. O ploaie cum nu se mai văzuse vreodată. O ploaie în toiul verii şi totuşi fără furtună, îmbelşugată fără a fi năvalnică, adăpând pământul însetat fără a-l surpa. Astfel încât primăvara se ivise tot atât de verde ca şi pe vremuri.

—Pe toamnă, îi spunea Melchisedec lui Avram cu un zâmbet domol, când am văzut cum ploua, am ştiut că Dumnezeul Cel Preaînalt avea grijă de tine. Am zis: „Avram şi poporul lui sunt bine. Se vor întoarce curând. Yhwh pregăteşte Canaanul pentru ei aşa cum este pregătită o soţie pentru noaptea nunţii".

Râdeau cu toţii, mulţumiţi şi înseninaţi. Cu toate acestea, în timpul unei asemenea vorbării, apăru pe neaşteptate Lot şi declară tăios:

—Vreau să vorbesc cu Avram!

Se temură că venise beat şi bătăios. Totuşi, deşi avea faţa roşie, ochii umflaţi şi îmbrăcămintea în neorânduială, Lot nu era beat. Avram îl pofti să se aşeze:

—Vorbeşte, te ascult.

—Ceea ce am de spus este limpede. Tu ne-ai mânat o dată spre foamete. Nu mai vreau să trebuiască să-ţi rabd nechibzuinţa. Vreau să mă duc într-un pământ care să fie al meu, să mân acolo turma mea şi pe cei care o să vrea să mă urmeze. Să nu-mi spui că Dumnezeul tău poate să

mă oprească. Nu-mi pasă de Dumnezeul tău.

Melchisedec încruntă din sprâncene. Se auziră şoapte de nemulţumire. Totuşi Avram îi răspunse cu o blândeţe care-i miră pe toţi:

—Te înţeleg şi te aprob. Ascultă-mă, Lot. Tu eşti mai mult decât nepotul meu: tu eşti fratele meu, aşa cum era tatăl tău. Tu ai în inima mea locul tău şi cel al tatălui tău, Haran. Între noi nu va fi ceartă.

—Aşadar mă laşi să iau pământ pentru mine? zise Lot, mirat.

—Da. Îţi aprob hotărârea. E plină de înţelepciune. Nu numai că te las să iei pământ, dar îţi spun aşa: alege păşunile care-ţi par cele mai bune pentru turma ta şi cei care-ţi vor alcătui familia. Dacă te duci spre stânga, eu voi merge spre dreapta. Dacă te duci spre dreapta, voi merge spre stânga.

Lot se ridică, mai roşu la faţă decât era când venise. Cântări din ochi feţele celorlalţi. Ca o înfruntare, rosti:

—Iau pământul care se află în cotul Iordanului, la răsărit de Salem.

—Dar acela este cel mai bogat din tot Canaanul, exclamă Melchisedec, jignit. E udat de la un capăt la altul al anului şi frumos ca o grădină!

—Este deci o alegere bună, interveni Avram.

Zâmbea, încuviinţând din cap. Melchisedec voi din nou să protesteze. Avram îl opri. Se ridică şi-l îmbrăţişă pe Lot.

—Sunt fericit că fratele meu va putea trăi pe un pământ atât de bogat.

—Totuşi, se ridică cineva să spună, gândeşte-te bine, Avram! Îţi ia cele mai bune pământuri, şi turma lui este de cinci ori mai mică decât a ta.

Avram rămase cu braţul petrecut pe după umerii lui Lot şi zise din nou:

—I-am dat lui Lot să aleagă. A ales şi aşa e bine.

În seara aceea, casele din Salem şi nenumăratele corturi orânduite în jurul oraşului răsunau de bunătatea lui Avram faţă de nepotul său Lot. Niciodată nu se mai văzuse cineva care să-şi înstrăineze bogăţia cu atâta voie bună. Şi întrucât Avram nu putea fi socotit ca fiind un om slab, mărinimia lui era cu atât mai vădită. În inimile tuturor, admiraţia pentru el nu mai avea margini.

Povestea ajunse repede la urechile lui Agar, care se grăbi să i-o spună stăpânei sale. Sarai nu se putu împiedica să nu zâmbească. Bunătatea lui Avram o mişca şi pe ea, dar era şi mai mult decât atât: purtarea lui neaşteptată, ca şi altădată, când o răpise din templul din Ur, era ceva care-i slăbea întrucâtva supărarea.

A doua zi, Avram, Melchisedec şi mulţi alţii se aflau pe marginea drumului pentru a-l vedea pe Lot părăsind Salemul în fruntea turmei lui şi a celor care se hotărâseră să-l urmeze. Se ivi Sarai. Lot îşi aţinti privirea asupra vălului roşu care o acoperea ca de obicei. S-ar fi zis că ochii lui aveau să dea foc ţesăturii, să o străpungă. Privitorii se gândiră că poate Sarai avea să-şi potolească chinul şi să-şi arate faţa nepotului care o adora. Ea se apropie:

—Vin să-mi iau rămas bun.

Lot tăcea. Şovăia. Cu faţa îndurerată, cu trăsăturile măcinate de prea desele lui beţii, era de toată mila. Împrejurul lor, toţi aşteptau să vadă cum se va încheia şovăiala lui Lot. Sarai aştepta să audă de la el o vorbă bună care să-i îngăduie să-l îmbrăţişeze.

Din păcate, Lot rânji şi strigă cu glasul lui răguşit de beţiv:

—Cine-mi vorbeşte de sub vălul ăsta? Vreo slujnică a lui Faraon?

Sarai făcu un pas înapoi, cu pieptul în flăcări, cu obrajii fierbând de umilinţă sub văl. Un răspuns tăios îi veni pe buze. În clipa aceea însă, surprinse zâmbetul larg care înflorea pe faţa lui Eliezer, aflat alături de Avram. Cât era de fericit, deja, de cearta la care se aştepta!

Tăcu, îi întoarse spatele lui Lot şi celorlalţi, şi dispăru sub cortul ei.

Toţi băgară de seamă că mâna lui Avram nu se ridicase pentru a o opri, după cum nici gura nu i se deschisese pentru a o rechema.

* * *

În zilele următoare, în timp ce turma lui se împrăştia pe păşunile cât se poate de verzi, Avram făcu din nou ceea ce săvârşise cu ani mai devreme, înainte de foamete. Însoţit de Eliezer, cutreieră zările Canaanului, alergând de pe creste în văi, de la un altar la altul, pentru a dărui jertfe şi a striga numele lui Yhwh.

În timpul acesta, Sarai îl rugă pe Melchisedec să-i dea o căruţă şi câţiva bărbaţi ca s-o ajute să-şi înalţe cortul la miazăzi de Salem. Descoperise acolo o vâlcea lungă acoperită de terebinţi, de dafini în floare, mărginită de creste, de piscuri de stâncă gălbuie din care cădeau în cascade pâraie cu apă răcoroasă.

Când Melchisedec o întrebă dacă nu vrea să aştepte întoarcerea lui Avram ca să nu fie singură într-un loc atât de întins, ea îi răspunse:

—Sunt singură, şi încă de multă vreme, în locul atât de mărunt al trupului meu. Avram se îngrijeşte de Dumnezeul lui, bănuiesc că aşa trebuie să fie. Dacă vrea să-mi

vorbească, spune-i că mă aflu în câmpia Hebronului. O să ştie el cum să mă găsească.

O găsi după ce trecuse mai puţin decât o lună. Ajunse în toiul zilei. Singur, fără Eliezer. Agar şi Sarai îl auziră înainte de a-l vedea, deoarece îi urla numele în toată vâlceaua:

—Sarai! Sarai, unde eşti? Sarai!

În clipa aceea, ea cocea pâine umplută cu ierburi mirositoare şi brânză. Agar se sui pe un dâmb ca să vadă mai departe, îngrijorată:

—S-o fi întâmplat ceva rău.

Sarai cercetă cu privirea drumurile, păduricile din apropiere, malurile pâraielor care şerpuiau printre păşuni. Nu se vedea nimic.

—Sarai! zbiera întruna glasul lui Avram.

—Poate că e rănit, zise Agar.

—Du-te în întâmpinarea lui, porunci Sarai. Ia-te după sunetul glasului său.

În timp ce Agar se îndepărta, Sari îşi puse vălul ei roşu pe cap. Îl văzu pe Avram ieşind dintr-o pădurice de măslini, pe drumul care ducea la Iordan. Agar strigă şi îl ajunse. Avram începu să dea din mâini într-un chip caraghios, ca un copil întârâtat. De îndată ce se apropiară, Sarai îşi dădu seama că nu era nici rănit şi nici suferind. Gâfâia, dar zâmbetul îi scânteia în barbă.

—Sarai! Mi-a vorbit! Yhwh mi-a vorbit!

Râdea în hohote, zgomotos, bucuros ca un flăcău. Bătea din palme, se răsucea pe loc.

—Mi-a vorbit! M-a chemat: „Avram!" Ca la Harran: „Avram!" Iar eu am spus: „Sunt aici, Dumnezeule Preaînalt. Sunt aici!" Aşteptam de atâta vreme! Atâta vreme de când umblam peste tot Canaanul, strigându-I numele!

Iată-l din nou strigând, râzând, cu ochii în lacrimi, tot atât de nebun ca Lot în prada beției. O prinse de mijloc pe Agar și o luă la joc, stârnindu-i un râs zdravăn și ispititor. Sarai zâmbi sub vălul ei. Ameţit de bucurie, Avram deveni îndrăzneț, lăsă brațul lui Agar, o prinse pe Sarai de mână, de mijloc, rotindu-se cu ea. De două, de trei ori, cu fruntea asudată, căutând, dând ocoluri ca și cum jocul i-ar fi fost însoțit de sunetul flautelor, în timp ce Agar râdea cât o ținea gura. Vălul lui Sarai se ridica, poalele tunicii ei de asemenea, până ce Avram se împiedică de o piatră și se prăbuși cât era de lung, cu Sarai după el.

Agar îl ajută să se ridice.

—Ajunge, zise Sarai, nu mai fă pe copilul, ești istovit.

—N-am băut și n-am mâncat de ieri, glumi Avram, gâfâind din greu.

—Vino să stai jos. O să-ți dau să bei.

—Trebuie să-ți povestesc ce mi-a spus El!

—Întâi să bei și să mănânci. Agar, fii bună, adu perne, apă și vin.

Se duse să aducă pâinile proaspăt coapte, struguri și rodii culese de pe colina Hebronului. Îi mai porunci lui Agar să întindă o pânză deasupra lui Avram, ca să stea la umbră. Apoi se așeză, îl privi cum mânca, zâmbind pe sub vălul ei, fericită să-l vadă cum înfulecă cu poftă.

După ce se simți sătul, Agar aduse un ulcior cu apă cu zeamă de lămâie și o cârpă curată. Își șterse mâinile și fața. În sfârșit, Sarai îi spuse:

—Te ascult.

—Nu eram prea departe de aici. Îmi trecea chiar prin minte să vin până la tine. Și vocea a fost pretutindeni. Ca

la Harran. Întocmai ca la Harran, ți-aduci aminte?

—Ce-aș putea să-mi aduc aminte, Avram? Eu nu l-am văzut pe Dumnezeul tău, ci pe tine care alergai, aprins ca și acum.

Dezamăgirea încruntă pentru o clipă sprâncenele lui Avram. Cercetă stăruitor vălul care nu-i îngăduia să ghicească expresia feței lui Sarai. Dădu din cap, lăsând ciuda la o parte și începu să povestească:

—N-a ținut multă vreme. Yhwh mi-a spus: „Ridică-ți ochii, Avrame! Privește spre miazănoapte și spre miazăzi și spre răsărit și spre apus. Căci tot pământul pe care-l vezi ție ți-l voi da, ție și seminției tale, în veac. Pe urmașii tăi îi voi face mulți ca pulberea pământului. De va putea cineva să numere pulberea pământului, îi va număra și pe urmașii tăi. Scoală-te, Avrame! Cutreieră pământul acesta în lung și-n lat, că ție ți-l voi da!"

Avram tăcu, cu ochii strălucind de bucurie. Râdea cu poftă. Agar râdea și ea. Dar Sarai nu râdea.

Stătea nemișcată.

Avram și Agar tăcură, privindu-i pieptul care se umplea cu aer. Apoi cuvintele ei făcură să freamete vălul în dreptul buzelor.

—Pulberea pământului!

Sarai repetă, mai tare:

—Seminția ta, pulberea pământului!

Avram era deja în picioare, ghicind mânia care se apropia. Ca pentru a se păzi, el declară:

—Este tocmai ceea ce a spus Yhwh: „Pe urmașii tăi îi voi face mulți ca pulberea pământului.".

—Minciună! răcni Sarai îndreptându-se. Minciună!

Apucă ulciorul cu apă și-l azvârli asupra lui Avram. El se feri cu brațul. Ulciorul se făcu bucăți la picioarele

lui Agar, care se trase înapoi, la adăpost. Sarai strigă din nou, din toate puterile:

—Minciuni!

—Aşa a zis Yhwh! îi răspunse Avram.

—Cine mai ştie în afară de tine? Cine-l mai aude, în afară de tine?

—Să nu blestemi!

—Să nu minţi! Şi mai ales să nu-ţi baţi joc de mine. Cum o să faci tu ca seminţia ta să ajungă multă ca acea pulbere? Tu care nici măcar nu eşti în stare să ai un fiu. Tu care te înjoseşti să-l iei drept moştenitor pe şarpele acela de Eliezer...

Avram răsturnă tava pe care se găseau rămăşiţele bucatelor, lovind-o cu piciorul:

—Taci din gură, nu ştii ce vorbeşti. Eşti plină de acreală şi de frică. Îţi închipui oare ce se vede din tine cu vălul ăsta caraghios care-ţi ascunde chipul?

—O! da, îmi închipui, Avrame! Ştiu foarte bine ce se vede: nimic. Chiar nimic. Tot aşa cum nu se vede Dumnezeul tău. Aşa sunt şi eu! O femeie care nu e nimic, stearpă, uscată, ca toate pustiurile din lume, ca foametea! O femeie care poate fi dată, luată sau luată din nou fără ca vreodată să nască viaţa în ea. Fără măcar să se arate viaţa pe faţa ei printr-un semn, o cută. Nimic. NIMIC!

Zbierase atât de tare încât ecoul cuvântului răsună în valea Hebronului. Îşi lipi vălul de obraji:

—Vălul acesta, Avrame, poţi să-l blagosloveşti. Căci soţia ta care nu este nimic, dacă îşi leapădă vălul, va căpăta chipul vinei tale.

—Yhwh a făgăduit că voi avea urmaşi! strigă Avram ridicându-şi braţele la cer, cu ochii căscaţi de mânie.

Dumnezeul Cel Preaînalt a făgăduit. Aşa va fi. Tot ce făgăduieşte El se împlineşte!

Râsul lui Sarai sună cumplit. Dintr-un salt ajunse lângă Avram, îi apucă mâna şi o aşeză pe pântecele ei:

—Aşa o fi? Câţi ani au trecut de când tot cânţi poveştile astea? Dumnezeul meu Preaînalt va îndeplini minunea! De ce n-a făcut-o până acum? De ce nu mi-a umflat măruntaiele, dacă poate s-o facă? Sămânţa ta trebuie să umple ţinutul acesta? Din ce despicătură o să iasă poporul ăsta? O să le laşi borţoase pe soţiile din Canaan, Avrame, cele care te privesc de pe acum ca pe un semizeu? La urma urmelor, de ce nu? O să poţi spune iarăşi că sunt sora ta. Avea dreptate Lot, toţi se vor învoi...

Avram bombăni, încercând să-şi desfacă mâna din cea a lui Sarai. Ea deschise brusc degetele împingându-l şi lovindu-l în piept, trăgându-şi sufletul înainte de a striga:

—De ce nu-i pasă Dumnezeului tău de mine? Ştii să-mi răspunzi de ce? Nu... Yhwh ţi-a vorbit. Ţi-a făgăduit, şi tu joci şi te veseleşti. Iar eu plâng. Iar eu mă ascund! Iar eu sunt goală. O! Ce făgăduinţă minunată! Încetează să auzi doar zgomotul nebuniei tale, Avrame. Încetează să vezi ceea ce nimeni nu vede, şi priveşte adevărul: pântecele meu este gol. N-ai putut să-l umpli. Nici Dumnezeul tău nu ştie cum să-l umple. Şi însuşi Faraon n-a izbutit!

Avram răcni cu atâta furie, încât Agar se repezi, crezând că avea s-o măcelărească pe Sarai. Dar nu făcu altceva decât s-o împingă, azvârlind-o în pânza cortului. În timp ce ea se prăbuşea acolo, el fugi cât îl ţineau picioarele.

Singurătatea

Sarai o pierduse pe Sililli, îl pierduse pe Lot. Acum era ca şi cum l-ar fi pierdut şi pe Avram.

Alături de ea nu mai era decât Agar. Agar era blândă, atentă, săritoare. Dar nu o putea înlocui pe Sililli în inima stăpânei sale. Agar nu ştia nimic despre trecut. N-avea nici o amintire despre Ur şi Sumer. Nu putea trezi nici o amintire a vremurilor fericite în care Avram venea în culcuşul lui Sarai în fiecare noapte. Vremurile când Sarai încă mai nădăjduia că Dumnezeul lui Avram poate să facă minuni. Agar nu putea, ca Sililli, să-şi bată joc, să dojenească, să trântească adevărul ei cumplit şi sănătos în orice privinţă.

Mai rău decât atât. Agar plesnea de tinereţe. Viaţa îi rotunjea şoldurile gingaşe. O ghiceai fremătând de dorinţă, chemând sămânţa bărbatului ca florile care se desfac pentru a primi bondarii. O singură noapte de dragoste şi Agar ar rămâne însărcinată. Ar suferi durerea cea plăcută a copilului aflat pe drum. Când se gândea astfel, Sarai prefera să fie singură de tot, fără ca slujnica ei să fie de faţă.

Aşadar, timp de luni şi luni de zile, singurele plăceri care-i mai rămâneau erau singurătatea şi nepăsarea.

I se întâmpla uneori, noaptea, să fie bântuită de vise. Să se simtă femeie, aproape pe deplin fericită în braţele lui Faraon. Se trezea cu gura amară, cu trupul îndurerat şi dorinţa îngheţată. Îşi astupa gura cu pumnii pentru a-şi înăbuşi durerea şi furia. De ce oare nu putea să plângă până ce lacrimile i-ar fi topit trupul ca pe o statuie de

sare, adăpând cu el pământul lacom? Nici măcar atâta nu îi era dat. Aşa cum îi făgăduise Faraon: „Şi tu vei suferi de amintirea noastră".

Pe urmă, într-o dimineaţă, după ce se trezi, Agar o înştiinţă:

—Avram vine să-şi înalţe corturile pe-aici. A ales pentru tabăra lui câmpia Hebronului.

Spunea adevărul. Câmpia se acoperea de corturi. Turmele se împrăştiau cât vedeai cu ochii. În văzduh răsunau loviturile ciocanelor de lemn în capul ţăruşilor. Se năştea un oraş de pânză. Înainte ca soarele să-şi atingă zenitul, cortul cel mare cu dungi negre şi albe era ridicat.

Agar îşi spuse părerea:

—Aşezându-se aici, lângă tine, Avram îţi arată dragostea lui. Poate că vrei să mă duc să-i spun bun venit din partea ta?

Sarai nu-i răspunse. Părea să nici nu fi auzit.

Avram n-avea decât să umple toată câmpia Hebronului cu cei care alcătuiau „poporul" său, în acelaşi fel în care Eliezer din Damasc era fiul său. Ce o privea pe ea? În ce măsură acest lucru îndeplinea făgăduinţa neîmplinită a Dumnezeului său? Dorinţa ei de singurătate şi nepăsarea aveau să rămână neclintite.

La fel se întâmplă când Avram trimise trei slujnice tinere să stea în preajma ei, pentru a fi mai bine servită.

—Puteţi să vă întoarceţi acolo de unde veniţi, le zise ea fără ocol. Agar mă slujeşte bine şi-mi ajunge.

Avram trimise atunci coşuri cu fructe, miei pentru fript, păsări, cearceafuri de in sau covoare pentru iarnă. Sarai nu primi aceste daruri, aşa cum nu primise nici slujnicele. Dar, de data aceasta, Avram nu luă în seamă refuzul ei şi porunci ca darurile lui să fie aduse din nou şi

aşezate în faţa cortului ei.

Desfăşurând covoarele la piciorul patului lui Sarai, Agar oftă cu invidie.

—Învăţ ceva de la tine: iată ce trebuie să faci ca să fii sigură că bărbatul suferă de dorul tău şi se poartă bine cu tine!

Sarai se necăji la spusele acestea. Stătu mai puţin la taifas cu Agar şi luă obiceiul să urce, la apropierea asfinţitului, spre râpele albe care se înălţau deasupra câmpiei, în vârful colinei Qiryat-Arba.

Acolo, singurătatea ei era cu adevărat deplină şi întreagă. Totul era liniştit. În zilele de primăvară, pâraiele curgeau în cascade, soarele înălţa mirosul tufişurilor de salvie şi de rozmarin. Dacă era curioasă, Sarai urmărea mişcarea din tabără, jos, în câmpie. Uneori, printre ceilalţi, deosebea o siluetă care umbla mai repede şi mai mult. Era sigură că e Avram.

În clipele acelea, de cele mai multe ori, îşi întorcea privirea către zborul păsărilor sau către mişcarea înceată a umbrei.

* * *

Într-o zi, Agar aduse o veste:

—Se zice că războiul îi ameninţă pe cei care s-au aşezat în oraşele Iordanului, Sodoma şi Gomora. Acolo unde trăieşte nepotul tău Lot. Se zice că cei din Sodoma au ajuns atât de bogaţi încât regii din împrejurimi sunt invidioşi şi vor să-şi însuşească acele bogăţii.

—De unde ai aflat?

—L-am întâlnit pe Eliezer când mă duceam să caut burdufuri noi pentru lapte. E bărbat acum. Deşi este încă tânăr, stă alături de Avram în cortul cu dungi albe şi

negre. Învaţă cum să ajungă o căpetenie.

—Ţi-a spus-o el?

—Da. Dar femeile de jos m-au asigurat că este adevărat. Se povesteşte că învaţă repede şi că-i place.

—Nu mă îndoiesc, făcu Sarai.

—E plăcut la vedere. Fetele râd în urma lui şi se ciondănesc ca să le bage în seamă. Iar el este ca un berbec tânăr mândru de coarnele lui noi.

Agar râdea nestăpânit. Se prefăcea că-şi bate joc, dar glasul ei îi trăda aţâţarea.

—Ştiu că tu nu-l iubeşti, încuviinţă ea. Nu-i răspund la ocheadele pe care mi le aruncă, dar simt că mă place. Şi cu cât îl privesc mai puţin, cu atât mă place mai mult.

—Bineînţeles că te place! Sunt oare şi bărbaţi care nu te plac?

Râdeau împreună. Apoi Sarai adăugă, serioasă:

—Eliezer înşeală lumea. Nu te lăsa păcălită. Să nu crezi că el va călăuzi vreodată poporul lui Avram. Acest lucru nu se va petrece niciodată.

—Şi de ce?

—Pentru că niciodată nu va fi vrednic s-o facă.

Agar îi aruncă o privire piezişă şi rămase o clipă tăcută şi îmbufnată, îngrijindu-se de treburile ei. Sarai se apropie de ea, îi mângâie ceafa, îşi aşează capul pe umărul ei.

—Să nu-ţi închipui că-ţi vorbesc ca o femeie înăcrită. Nu sunt aşa. Chiar dacă mă ţin departe de toată lumea, chiar dacă nu mai doresc să fiu în braţele unui bărbat, fie el şi soţul meu. E adevărat că te invidiez. Dar dorinţa mea este să-ţi văd pântecele crescând, purtând copil. Când va sosi ziua asta, te voi ţine de mână. Fereşte-te însă de Eliezer. De îndată ce o să te aibă, o să te uite.

După ce vorbise astfel, Sarai se întrebă: „Este oare

adevărat că nu sunt o femeie înăcrită? Dacă chipul meu ar îmbătrâni ca un chip obişnuit, oare n-aş vedea pe el tristeţea aceea şi gura aceea subţire şi amară a soţiilor care nu mai aşteaptă nici plăcere şi nici bucurie de la soţul lor?"

Găsi de cuviinţă că e mai bine să nu răspundă întrebărilor pe care şi le punea, dar băgă de seamă că Agar cobora din ce în ce mai des în câmpie. Se folosea de orice prilej şi nu era zi în care să n-aibă ceva de făcut pe la corturile lui Avram. Când se întorcea de acolo, împotriva obiceiului ei tăcea, nu povestea nimic despre întâlnirile şi conversaţiile ei. Sarai nu se îndoia că îl vedea des pe Eliezer, în ciuda sfaturilor ei.

Se mulţumi să ridice din umeri. La urma urmelor, Agar era o femeie în stare să-şi aleagă bărbatul plăcerii şi sorţii ei.

* * *

Într-o după amiază, se auzi o mare zarvă de la corturile lui Avram. Sarai văzu oameni care alergau de colo-colo. Zbuciumul ţinu atât de mult încât ea se nelinişti, temându-se că se întâmplase ceva rău. Se înfăşurase deja în vălul ei roşu pentru a coborî să afle ce se întâmplă, când se ivi Agar, gâfâind:

— E război! Avram pleacă la război! Nepotul tău Lot este prizonier în Sodoma, se duce să-l scape!

— Dar n-are oaste, îi zise de îndată Sarai. Nici măcar arme, numai toiege! Nu ştie să se lupte!

În aceeaşi clipă, goarnele răsunară în tabără şi câmpia se umplu de chemări. Coloana condusă de Avram se rândui la marginea corturilor. Se auzeau ţipetele nevestelor şi copiilor.

—Pleacă în clipa asta? întrebă Sarai, neîncrezătoare. Trebuie că Avram a înnebunit.

—Trebuie totuşi să-l scape pe nepotul tău de la moarte, răspunse Agar, cu o umbră de mustrare în glas.

Sarai aproape că nici n-o asculta. Privea stăruitor coloana care se îndepărta pe drumul care ducea la Iordan. O coloană atât de neînsemnată! Căuta să-l recunoască pe Avram în frunte, întrebându-se cum era îmbrăcat şi înarmat pentru luptă. Îşi luase desigur sabia lui cea scurtă de bronz. Tovarăşii lui trebuie că erau şi mai prost înarmaţi. Ghicea toiegele pe umeri, ţepele folosite pentru a mâna catârii şi boii.

Ce nebunie!

Se gândi să alerge, să-l ajungă din urmă pe Avram şi să-i spună: „Nu poţi să te duci la luptă în felul ăsta! Te duci la moarte. Cei care au putut birui Sodoma şi Gomora sunt puternici. Te vor măcelări, pe tine şi pe toţi cei care te însoţesc!"

Dar Avram n-avea s-o asculte. După tot timpul acela în care nu-i vorbise, ce drept avea ea oare să-i spună ce era înţelept?

Apoi se gândi la Lot. Agar avea dreptate. Lot era în primejdie. Era bine că Avram sărea în ajutorul lui. Se gândi: „Lot aşteaptă de atâta vreme dragostea lui Avram. Nu trebuie să împiedic nimic. Dar mâine, poimâine, voi afla că au murit amândoi."

Frica îi încleştă deodată pieptul. O frică pe care n-o mai simţise de multă vreme.

După atâta înstrăinare, ar fi vrut acum să vadă faţa lui Avram. Ar fi vrut să-i sărute buzele înainte de plecarea lui la luptă. Să-i treacă mâna peste îmbrăcăminte, peste pleoape şi frunte. Să-i zâmbească pentru ca să nu plece la

luptă cu răceala soţiei lui în inimă.

Dar acum era mult prea departe. Coloana se pierdea la răsărit de Hebron.

—Ce-am făcut? strigă Sarai, spre mirarea lui Agar.

Plecă iute de lângă cort. În ciuda urcuşului cât se poate de greu, alergă până în vârful colinei Qiryat-Arba, acolo unde privirea putea cuprinde toată câmpia Hebronului, ajungând până la munţii şi râurile Canaanului.

Ceea ce văzu când ajunse acolo o umplu de uimire. Din miazăzi, din apus şi din răsărit se scurgeau alte coloane care se uneau cu a lui Avram. Veneau de pretutindeni. Din văi, din munţi, din satele păşunilor, de pe ţărmurile mării de Sare! S-ar fi zis că sunt şuvoaie, râuri care se adunau într-un fluviu, îl umflau şi-l tot umflau în timp ce înaintau către miazănoapte.

Agar ajunse lângă ea, trăgându-şi sufletul. Sarai, râzând uşurată, arătă cu degetul spre praful care alcătuia acum un nor deasupra oştii lui Avram:

—Priveşte! Poate că nu sunt bine înarmaţi, dar, cel puţin, vor fi mulţi. Cu miile!

În seara aceea Sarai puse să i se strângă cortul, părăsi colina unde stătuse deoparte de atâta vreme şi coborî în câmpie, printre ceilalţi.

Descoperi acolo că, din prima zi a aşezării în Hebron, Avram nu lăsase pe nimeni să-şi ridice cortul în apropierea lui. Ea îşi aşeză cortul acolo fără a şovăi. Pentru prima dată de atâta vreme, se arătă fără să se mai ascundă sub vălul ei roşu.

Toţi putură să vadă că timpul nu trecuse peste faţa şi trupul lui Sarai. Nimeni nu spuse nimic, toţi se purtau ca şi cum minunea aceea era firească.

Singurul care îşi arătă mirarea fu Eliezer din Damasc.

Nu era obişnuit cu chipul lui Sarai, deoarece o văzuse aproape mereu ascunsă sub văl. Îl atrăgea curiozitatea. Când ajunse în faţa ei, frumuseţea mamei lui vitrege îl tulbură atât de mult, încât se purtă seducător şi primitor.

—Eşti chiar mai frumoasă decât cea din amintirea mea. Eram doar un copil... Avram mi-a vorbit adesea de frumuseţea ta. Nu ştiam cât adevăr e în spusele lui. Sunt fericit că te întorci printre noi. Sunt sigur că tatăl meu s-ar bucura peste măsură. Să-mi spui dacă ai nevoie de ceva, oricât de neînsemnat ar fi. Foloseşte-mă, priveşte-mă ca pe fiul tău iubitor. Pentru mine va fi cea mai mare fericire.

Sarai nu-i răspunse, dar îl privi mai departe. Eliezer nu părea stânjenit.

—Voiam să-l însoţesc pe tatăl meu Avram la război, reîncepu el, prefăcându-se necăjit. Locul meu era alături de el şi nu e zi în care să nu-mi pară rău că nu sunt acolo.

—Dacă-i aşa, ce cauţi aici? zise Sarai ridicând o sprânceană batjocoritoare.

—Aşa mi-a cerut tatăl meu Avram! strigă Eliezer cu toată sinceritatea de care era în stare. A vrut să rămân aici în lipsa lui, ca să-l pot înlocui dacă e nevoie.

—Să-l înlocuieşti?

—M-a învăţat ce trebuie să fac pentru asta.

Râsul lui Sarai curmă îndrăzneala lui Eliezer.

—Orice te-ar fi învăţat Avram, băiete, mă îndoiesc că ai putea vreodată să-l înlocuieşti. Nu mai visa. Fă ca mine, aşteptă cuminte întoarcerea soţului meu.

* * *

Vara trecea fără să le sosească veşti, în afară de faptul că oastea lui Avram împresurase Sodoma. Dar Lot

nu se mai afla acolo şi oraşul era golit de avuţii şi de locuitori. Avram îi urmărea acum pe jefuitori, poate chiar dincolo de Damasc.

Fără alte ştiri, timpul trecea încet şi îngrijorarea creştea. În toamnă, se zvoni că oastea lui Avram fusese înfrântă. Însuşi Avram ar fi putut să se numere printre morţi. Sarai îi închise gura lui Agar când slujnica îi aduse această veste:

—Astea sunt prostii! Nu cred nici o vorbă.

—Aşa zic ei, se scuză Agar, cu blândeţe. Şi credeam că e mai bine să afli din gura mea.

—Cine spune lucrurile astea?

—Eliezer. Şi alţii.

Sarai fierbea de mânie.

—De unde au ei vestea asta? Au primit ei vreo înştiinţare? Eu n-am văzut nici una.

—Sunt lucruri care se spun la Salem. Şi în alte locuri.

—Prostii! Prostii şi răutăţi! Eu ştiu că Avram trăieşte, simt că e aşa!

Sarai nu adăugă că nu mai trecea nici o noapte în care să nu-l viseze. Pe Avram, dragostea ei şi soţul ei. Avram cel tânăr din Ur, cel al nunţii ei, cel din Harran. Cel care îi aducea o învelitoare în noaptea de la malul Eufratului, cel care căuta Canaanul cu singurul ajutor al credinţei în Dumnezeul lui. Cel care gemea de plăcere în braţele ei şi spunea: „Nu vreau altă soţie decât Sarai!" Cel căruia nu-i păsa de uscăciunea pântecelui ei, cel care-i bucura trupul cu sărutările, mâinile şi sexul lui. Căci de la o vreme ea se trezea noapte după noapte, îngrozită, dându-şi seama că-l iubea pe Avram ca în prima zi. Că dragostea aceea nu se ştersese niciodată, ci poate doar pălise întrucâtva. Da, astăzi ea era toată iertare

şi dorinţă de Avram. Era soţia lui Avram, de-a pururi şi în ciuda pântecelui ei. În ciuda lui Faraon şi chiar în ciuda Dumnezeului Cel Preaînalt, care uneori îndepărta de ea mintea şi inima lui Avram. Şi aşa, în fiecare dimineaţă, întâmpina zorile cu fruntea şi pântecele umede, plină de nădejdea că-l va revedea în chiar ziua aceea, înspăimântată de gândul că s-ar putea ca niciodată să nu-şi mai aşeze buzele peste ale lui.

Agar îşi pleacă fruntea, încurcată. Sarai o apucă de bărbie şi-i ridică faţa:

—Ştiu de unde vine zvonul ăsta. Eliezer ia dorinţa lui drept adevăr. Ar trebui să ştie că el nu e nimic. Ca să fie fiul şi moştenitorul lui Avram ar trebui să mi se aducă trupul lui Avram şi lucrul acesta nu se va petrece nici azi, nici mâine. Dacă ai chef, poţi să-i spui lucrurile astea lui Eliezer din partea mea.

* * *

Solul sosi pe timp de ninsoare şi îngheţ. Nu numai că Avram era în viaţă, dar era şi biruitor.

—Îi petrece pe drumul de întoarcere la Sodoma pe Lot şi familia lui, şi pe toate femeile pe care le-au furat regii din Şinear, Elasar, Elam şi Goim. Aduce din Damasc hrana şi prada în aur. Pretutindeni în drumul său este sărbătorit şi lumea spune că Dumnezeul său nevăzut l-a sprijinit ca nici un alt zeu. De aceea întârzie, dar va fi aici în mai puţin de-o lună.

În timp ce focurile şi jocurile ştergeau frigul nopţii, iar bucuria şi nădejdea furau ca o beţie toate soţiile, fetele, surorile care aşteptaseră atâta vreme, Sarai zări mutra dezumflată a lui Eliezer. Îi punea solului tot felul de întrebări, îl hărţuia, punea vestea la îndoială. Şi când

nu izbutea să răstălmăcească adevărul, rânjetul lui pasămite mulțumit aducea mai mult a dezamăgire furioasă decât a ușurare.

Agar, ca și ceilalți, era indignată.

—Ai avut dreptate cu Eliezer. Iartă-mă că ți-am nesocotit judecata. Bănuiesc că așa se întâmplă când așternutul unei femei rămâne gol prea multă vreme. Un zâmbet te poate amăgi.

Râdea ușurel, dezamăgită, ascunzându-și fața în grumazul lui Sarai și șoptindu-i:

—Cât te invidiez pentru că ai un soț atât de frumos ca Avram, un învingător care va fi în curând în brațele tale, plin de nerăbdare! Peste câteva nopți, toate corturile din Hebron vor fremăta de plăcere. Sărmana de mine! Nu-mi rămâne decât să-mi astup urechile și să beau ceai de salvie!

După ce o mângâie și ea, Sarai se depărtă puțin și o privi stăruitor pe Agar, cu un fel de gingășie înduioșată, aproape temătoare.

—Ce este? se miră Agar râzând de-a binelea.

—Nimic, răspunse Sarai.

* * *

Sarai nu-l așteptă pe Avram la intrarea în tabără, printre celelalte soții, ci în cortul ei. Când el împinse perdeaua și o văzu dezvăluită, goală, începu să tremure.

Înaintă ca un bărbat tânăr. Sfios, uimit, cu răsuflarea tăiată. Ajuns în fața ei, căzu în genunchi. O înlănțui cu teamă. Așezându-și fruntea și obrazul pe pântecele ei.

Sarai își cufundă mâinile în părul lui. Cât de argintiu era! Își trecu degetele peste cutele groase de pe fruntea lui, peste umerii lui tăbăciți de soare. Cu timpul, pielea

lui îşi pierduse finețea şi tăria, era albă ca laptele în locurile unde tunica o ascundea de soare.

Ea îl ridică, îl dezgoli, îi sărută rădăcina gâtului, îi linse cicatricele mărunte, coastele şi burta muşchiuloasă. Mirosea a iarbă şi praf.

Începu şi ea să tremure când el o ridică în brațe şi o duse până la pat. Desfăcându-i coapsele cum se dezvăluie un dar minunat.

Nu scoaseră nici o vorbă înainte de a fi gustat din plin plăcerea de a fi din nou Avram şi Sarai.

* * *

Se înnoptase când Avram declară:

—Am fost la război, am luptat cu ajutorul Dumnezeului Cel Preaînalt. Dar n-a trecut nici o zi fără să mă gândesc la tine. Am simțit dragostea ta în puterea brațului meu şi în voința mea de a birui.

Sarai zâmbea fără să-i taie vorba.

—M-am gândit la mâinile tale. Cu cât eram mai departe de Canaan şi biruitor, cu atât mi se vădea mai mult dreptatea ta. De aceea, pe drumul întoarcerii, când Yhwh m-a chemat, primul cuvânt pe care i l-am spus a fost: „Dumnezeule Preaînalt, mă înfățişez gol în fața Ta. Moştenitorul casei mele este Eliezer din Damasc. Tu nu mi-ai dat urmaşi. Cineva care nu este fiul meu o să moştenească tot ce am!" El mi-a răspuns: „Nu! Acela nu va lua nimic de la tine, ci acela care va odrăsli din coapsele tale, acela te va moşteni".

Avram tăcu. Răsuflarea îi era chinuită, îngrijorată. Sarai se lipi mai tare de el. El spuse iarăşi:

—„Cel ce va ieşi din coapsa ta, acela este cel ce va lua totul". Iată cuvintele lui Yhwh. Nu pot să spun mai

mult. Şi nu pricep cum se va putea lucrul acesta.

—Eu pricep, zise încetişor Sarai după un timp. Dumnezeul tău nu-mi va schimba pântecele. Nu mai are rost să aşteptăm aşa ceva. Dar Eliezer este nevrednic, încă mai mult decât îţi închipui. Moartea ta l-ar fi bucurat, toţi au putut să-şi dea seama.

—Mi s-a spus şi mie. Dar nu înseamnă mare lucru. Alungarea lui Eliezer nu mi-ar aduce mie un fiu.

—Agar este cea care ţi-l va aduce.

—Agar? Slujnica ta?

—E frumoasă, a mai zămislit deja.

Avram rămase nemişcat, tăcut, neîndrăznind să se uite la Sarai.

—Eu sunt cea care îţi cer lucrul acesta, stărui Sarai. Avram nu poate rămâne fără un moştenitor care să vină din sămânţa lui. Însuşi Dumnezeul tău ţi-a spus asta.

—Se va învoi oare Agar? Eu nu mai sunt un bărbat tânăr.

—Suferă de dorul unui bărbat între coapsele ei, tânăr sau bătrân. Iar pe tine te admiră aşa cum tu îl admiri pe Dumnezeul tău.

Avram tăcu mai departe, căutând privirea lui Sarai în penumbră. Îşi trecea încetişor vârful degetelor peste buze.

—Ai să suferi, şopti el. N-o să fie copilul tău.

—O să fiu tare.

—O să-i facă plăcere lui Agar. O să suferi.

Sarai zâmbi ca să-şi ascundă aburirea ochilor.

—Voi cunoaşte ce ai cunoscut tu la Faraon.

Dar Sarai nu fu atât de puternică precum îşi închipuise.

Suferinţa începu în prima noapte pe care Agar o petrecu sub cortul lui Avram. În timp ce se culca, avu nenorocul să-şi amintească de cicatricea lui Agar. Tivul acela sidefiu care-i brăzda umerii. Se gândi la buzele lui Avram aşezându-se pe cicatricea aceea. Trecând cu buzele de-a lungul ei. O dureau atât de tare burta, ceafa şi şalele, încât nu izbuti să-şi găsească somnul înainte de ivirea zorilor. Dar nu-şi părăsi patul.

În ziua următoare se feri să dea cu ochii atât de Avram cât şi de Agar. Cu toate acestea, spre asfinţit, simţi cum pieptul îi e străpuns de ace de bronz. De îndată ce se lăsă noaptea, se duse în dosul perdelei cortului ei şi trase cu urechea. Bineînţeles, auzi râsul plin de voluptate al lui Agar. Apoi gemetele ei şi chiar răsuflarea lui Avram.

Ieşi în faţa cortului ca să respire mai uşor. Din păcate, de aici auzi şi mai bine plăcerea soţului ei şi a slujnicei. La adăpost de privirile celorlalţi, se lăsă pe vine ca o femeie bătrână, cu mâinile pe urechi şi pleoapele strânse. Era şi mai rău. În orbirea ei, vedea sexul lui Avram, şoldurile frumoase ale lui Agar, desfătarea ei lacomă. Vedea în amănunt tot ce n-ar fi trebuit să vadă.

Vărsă de parc-ar fi fost beată.

În ziua următoare avu înţelepciunea să părăsească tabăra, urcând pe colina Qiryat-Arba, luând cu ea o ploscă cu lapte, pâine, măsline şi o piele de oaie. Timp de două nopţi, gândindu-se la felurite chipuri de copii, îşi găsi somnul sub cerul înstelat. Se întoarse la tabără cu

zâmbetul pe buze.

Şi Agar era zâmbitoare. Cum nici una nici cealaltă nu prea îndrăzneau să se privească în ochi, Sarai începu să râdă. O îmbrăţişă pe Agar, şoptindu-i la ureche:

—Sunt fericită. Dar nu mă pot împotrivi să fiu şi geloasă.

—Nu o să mai ai pricină de gelozie, oftă Agar. Avram a plecat în dimineaţa asta să strige numele lui Yhwh în Canaan şi să-i facă daruri în toate locurile pe unde a înălţat altare.

Şi, în fapt, gelozia se risipi.

Sarai aştepta cu nerăbdare luna nouă şi fu prima care bătu din palme când Agar vesti că nu-i curgea sângele între coapse.

Din ziua aceea, Sarai nu o mai privea pe Agar chiar ca pe o slujnică. O înconjura cu atenţia şi dragostea unei mame pentru fiica ei. Agar prinse gustul acestui fel de purtare. Deşi burta i se umflase doar foarte puţin, ea încetă să piseze grăunţele din care se făcea făina, lăsă grija cortului în seama altor slujnice şi nu mai cără nici cel mai mic obiect. Femeile petreceau cu ea lungi după-amieze, aducându-i prăjituri cu miere, alifii parfumate şi copleşind-o cu temenele aşa cum ar fi făcut dacă Agar ar fi fost chiar soţia lui Avram.

E adevărat că înfăţişarea ei era strălucitoare. Sarai observă că buzele ei se făceau mai groase şi mătăsoase. Pometii obrajilor se lărgeau, chiar şi ochii păreau mai luminoşi şi mai gingaşi. Avea mişcări încete care trimiteau cu gândul la dans. Râdea cu o voce joasă, trăgându-şi umerii spre spate şi umflându-şi sânii. Dormea la orice ceas al zilei ca şi cum era singură pe lume. Se trezea pentru a cere de mâncare. În toate lucrurile, era o

femeie ghiftuită de fericirea zămislirii.

Văzând-o pe fiece zi mai îmbelşugată în trup şi suflet, Sari simţi din nou că o roade viermele invidiei.

Cuminte, se strădui să stea mai des deoparte, căutându-şi îndeletniciri la cât mai mare depărtare de cortul ei, ducându-se să doarmă în braţele lui Avram, ca şi cum asta ar fi putut s-o pună la adăpost de toate relele. Şi poate chiar s-o năcăjească puţin pe Agar.

Totuşi, în toiul verii, când intră într-o seară în cortul ei, cu perdeaua deja ridicată pentru aerisire, Sarai îl descoperi pe Avram îngenuncheat în faţa slujnicei ei. Agar îşi suflecase tunica până la gât, mâna lui Avram pipăia drăgăstos pântecele ei gol!

Cu răsuflarea tăiată, Sarai făcu un salt înapoi. Dar fără a se putea împiedica să nu-l urmărească pe Avram, care se apleca, îşi punea obrazul şi urechea pe pântecele acela încordat de viaţă. Părul său alb acoperea sânii lui Agar cu areolele dilatate şi întunecate.

Auzi şoapta drăgăstoasă a lui Avram. O şoaptă care o izbi din plin în piept.

Auzi şi chicotele lui Agar. Sărutările lui Avram pe pântecele teribil de umflat. Gângurelile lui Agar care-şi oferea carnea desfătării lui Avram.

O luă la goană, cu capul în flăcări, sfâşiată de gelozie. Ştiind că gelozia aceea nu va mai avea sfârşit. Şi că nu e îndeajuns de tare pentru a o îndura.

* * *

Într-o zi, pe timpul când Agar se afla în luna a şaptea a sarcinii, ea îi împinse îndărăt lui Sarai mâncarea pe care tocmai i-o adusese.

—Nu e coaptă cum trebuie! strigă ea. Şi mirodeniile

n-au fost bine alese. Nu se potriveşte unei femei aflate în starea mea.

Sarai se uită la ea, nedumerită, la început fără glas apoi de îndată copleşită de mânie.

—Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti aşa?

—Spun doar că nu e bine coaptă carnea asta, stărui Agar, netulburată. Nu e vina ta, se întâmplă.

—Pentru că am grijă de tine, îţi închipui că am ajuns să fiu slujnica ta?

Agar zâmbi.

—Nu te supăra! Este firesc să ai grijă de mine. Port copilul lui Avram.

Sarai îi trase o palmă zdravănă.

—Drept cine te iei?

Rostogolindu-şi ochii speriaţi, cu o mână pe obraz şi cu alta sprijinindu-şi burta, Agar chelălăi strigând după ajutor. Fără s-o ia în seamă, pradă furiei, Sarai zbieră la ea:

—Tu nu eşti soţia lui Avram. Nu eşti decât un pântece care poartă fructul seminţei sale. Atât şi nimic mai mult! O burtă de împrumut. Tu eşti slujnica mea, şi slujnica mea este cea care a rămas borţoasă. Ce drept îţi închipui tu că ai aici? Şi mai cu seamă asupra mea, care sunt soţia lui Avram!

Se adunaseră câteva femei, încercând s-o apuce de braţe pe Sarai, temându-se să n-o lovească iarăşi pe Agar. Sarai se descotorosi de ele cu putere.

—Nu fiţi proaste. Doar n-o s-o omor!

O clipă mai târziu era în faţa lui Avram.

—Am adus-o pe Agar în patul tău, dar acum, când e însărcinată, se crede soţia ta. Nu mai e de răbdat.

Faţa lui Avram se încreţi de tristeţe. O luă pe Sarai de umeri şi o lipi de el.

—Ți-am spus că vei suferi.

—Nu e vorba de suferință, minți Sarai. Agar nu-mi mai arată respectul ce mi se cuvine. Nu mai poate rămâne aici.

Avram răsuflă adânc și zăbovi o clipă înainte de a o întreba:

—Ce vrei de la mine?

—Să alegi între Agar și Sarai.

Avram zâmbi, fără bucurie:

—Alegerea e făcută de multă vreme. Tu ești soția mea, ea este slujnica ta. Tu faci ce vrei cu slujnica ta.

—Atunci o alung.

* * *

Agar părăsi câmpia Hebronului în aceeași seară, înlăcrămată, purtând pe drumuri pântecele ei mare și bocceaua de pe umăr.

Vreme de trei zile Sarai se luptă cu rușinea geloziei ei. Rușinea asprimii ei, a lipsei ei de îngăduință. A pântecelui ei uscat. Simțea că se prăpădește de rușine.

Și totuși nimic nu putea să o hotărască să alerge după Agar ca s-o aducă înapoi. Nici măcar fața lui Avram, cenușie de mâhnire. Nici măcar gândul că Eliezer din Damasc, aflat acum pe undeva în câmpie, trebuia să se bucure că a ajuns din nou moștenitorul lui Avram.

În dimineața celei de a patra zile, Sarai auzi strigăte de bucurie, țipete de femei. Cu gura dintr-o dată uscată, recunoscu glasul lui Agar.

Se repezi afară din cort, neștiind dacă să-și arate mânia sau iertarea. Dar Avram alerga deja în întâmpinarea slujnicei.

Copleșită, dezmierdată, Agar plângea, râdea, gemea.

Sarai o văzu cum se agață de gâtul lui Avram. Îl auzi pe Avram cum îi spune, blând ca un miel:

—Vino, vino să te întinzi! O să ne spui povestea ta, dar mai întâi vino să te întinzi și să mănânci ceva.

Bărbat sau femeie, nimeni nu îndrăzni să înfrunte privirea lui Sarai. Ea se apropie, cu fața împietrită, înghițindu-și rușinea, mânia și gelozia, pentru a asculta minciunile ce avea să le îndruge Agar, spășită la față dar de fapt cât se poate de fericită.

—Era alaltăieri, pe seară. Mi-era sete și m-am apropiat de izvorul de pe drumul Șuvului, speriată cum eram că trebuia în curând să străbat pustiul. Deodată, s-a apropiat de mine o făptură. Zic o „făptură", fiindcă arăta ca un bărbat, dar nu era bărbat. Fără chip, dar avea totuși un spate și o voce. Mă întreba: „Ce faci aici?" Atunci eu am spus: „Fug de la Sarai, stăpâna mea, care m-a alungat! O să mor în pustiu cu un copil în pântecele meu! Dar el a spus, apropiindu-se de urechea mea: „Nu, întoarce-te de unde ai venit. O să aduci pe lume un fiu, o să-l numești Ismael. Yhwh ți-a ascultat plângerea, umilirea la care te-a supus stăpâna ta, fiul tău va fi un cal sălbatic, neîmblânzit, se va ridica împotriva tuturor și toți vor fi împotriva lui, sfidare vie pentru frații săi". Asta este ceea ce s-a spus.

Agar tăcu. Încântată. Nimeni nu îndrăznea să spună vreo vorbă, să întrebe ceva. Capul alb al lui Avram se legăna ca scuturat de suspine.

Agar descoperi înfățișarea încremenită a lui Sarai în spatele celorlalte femei. Încetă să zâmbească și trase mâna lui Avram pe pântecele ei:

—Ăsta-i adevărul, trebuie să mă crezi. Cel care vorbea în numele Dumnezeului tău mi-a cerut să mă întorc

la tine. El mi-a spus aşa: „Ar fi păcat să te umilească iarăşi stăpâna ta. Dar trebuie să rabzi". Atunci m-am întors aici cât am putut de repede ca să poţi să-ţi întâmpini fiul, să-l ridici cu mâinile tale de îndată ce va ieşi din trupul meu.

Sarai se gândea: „Minciuni. Ea este cea care mă umileşte pe mine, Sarai, stăpâna ei, cu care se poartă de parcă ar fi o slujnică. Cine ar putea s-o creadă? Şi Dumnezeul lui Avram care-i vorbeşte ei! Alte minciuni. O poveste pe care o născoceşte şi care-l va cuceri pe Avram. O! Da!"

Dar tăcu. Nu trebuia s-o mai izgonească încă o dată pe Agar, să se arate încă şi mai aspră, mai nesuferită în ochii tuturor. Ar fi fost, dealtfel, zadarnic. Avram, cu ochii umeziţi, mângâia pântecele lui Agar:

—Te cred! Te cred, Agar. Eu ştiu cum Dumnezeul Cel Preaînalt îşi poate face cunoscută voinţa. Odihneşte-te, îngrijeşte-te, naşte-l pe fiul meu.

Se întoarse, o căută pe Sarai cu privirea.

—Nu uita că Sarai este stăpâna ta. Dacă ea n-ar fi voit, n-aş fi fost niciodată cu tine ca să am un fiu. Nu te folosi acum de fericirea ta pentru a o face să fie slabă şi geloasă.

Sarai se îndepărtă chiar înainte de ultimele cuvinte.

* * *

Sarai nu-şi mai arătă niciodată gelozia. Dar gelozia o ardea ca pe o viţă uscată.

Când Agar simţi primele dureri ale naşterii, Sarai trimise după moaşe, pregăti ea însăşi cârpele, alifiile pentru alinarea durerilor, încălzi apa cu buruieni şi se încredinţă

că totul merge bine. Apoi se ascunse în fundul cortului ei şi-şi astupă urechile ca să nu audă nici ţipetele lui Agar, nici pe cele ale nou-născutului.

Cu toate acestea, a doua zi, ea veni să sărute fruntea fiului soţului ei, care fu numit Ismael. Atâta vreme cât putu s-o facă, Sarai îşi păstră zâmbetul pe buze, spre marea bucurie a lui Avram, care înălţa nou-născutul spre cer chemând numele lui Yhwh. După aceea ea părăsi tabăra. Timp de ore întregi, umblă unde vedea cu ochii, ridicându-şi poalele tunicii pentru ca vântul câmpiei să domolească văpaia geloziei care o mistuia.

Avram, în schimb, porni să-şi plimbe bucuria în toate zările Canaanului, mulţumindu-i pretutindeni Dumnezeului său pentru fiul pe care i-l dăduse Agar. Dar se întoarse de grabă. Îşi părăsea lungile discuţii de sub cortul negru şi alb pentru a o admira pe Agar care, cât era ziua de lungă, îşi lăsa ţâţele pradă guriţei lui Ismael. Atunci Avram începea să râdă.

De îndată ce fu cu putinţă, Avram începu să se joace cu fiul său. Ceasuri întregi, sub privirea înduioşată a lui Agar, Avram şi Ismael se rostogoleau peste covoarele aşezate în iarba uscată, ţipând, ciripind şi iar râzând, îmbrăţişaţi. Născoceau tot felul de păsări în formele norilor, se jucau cu gâzele, plesneau de fericire pentru te miri ce.

Îngreţoşată de toate râsetele acelea, zdrobită de bucuria aceea, Sarai îşi pierdu somnul. Căpătă obiceiul să iasă din cort în toiul nopţii şi să umble de colo-colo ca o stafie. Uneori, în răcoarea şi întunecimea nopţii, focul geloziei se mai ostoia.

Cu toate acestea, mândria ei o împiedica să-şi dea în vileag suferinţa. Se sili să-l ia în braţe pe Ismael, să-l

legene, să-i simtă mirosul suav de copil. Drăgăstoasă, cu ochii pe jumătate închişi, îi aşeza căpşorul pe grumazul ei, până ce adormea. Apoi se ascundea din nou, tremurând de fierbinţeală, şi nici măcar lacrimile nu-i mai puteau răcori obrajii.

Se ţinu tare o vreme care-i păru nesfârşită. Slăbi. Frumuseţea ei se făcu ciudată, străvezie. Pielea, deşi nu se mototolea, ajunse să fie mai aspră, mai groasă. Ca şi cum ar fi fost arsă pe dinăuntru şi grozav de simţitoare. Nu mai răbda să fie atinsă, nici chiar de mâinile lui Avram.

* * *

În cea de a doua iarnă după naşterea lui, Ismael începu să umble, să spargă oalele dimprejurul lui, să băiguie primele lui cuvinte. Astfel ajunse într-o bună zi să se lovească de picioarele lui Sarai. Ea se aplecă, aşa cum obişnuia, ca să-l ia în braţe. Încruntat, Ismael îi respinse mâinile. Se uita la ea ca la o străină. Cu o privire întunecată, scoase un mic ţipăt de fiară lacomă şi speriată, apoi alergă răcnind în braţele lui Agar.

Sarai se întoarse cu spatele, ca şi cum copilul ar fi lovit-o.

De data asta, gelozia o încingea până la oase, chinuitoare.

Spre asfinţit, Sarai urcă drumul colinei Qiryat-Arba. Era frig, îngheţul era aproape. Cu toate astea, carnea îi ardea ca şi cum ar fi fost presărată cu jăratec. Îşi reamintea privirea lui Ismael, tot ce îndurase lună de lună şi simţea că o lasă puterile.

Pe marginea drumului, auzi vuietul unui pârâu. Curgea în valuri. Fără să stea pe gânduri, se repezi în apa înghe-

ţată. Râul nu era deloc adânc, dar curentul îi zgâlţâia şalele în timp ce îşi stropea din plin pântecele şi faţa.

Se gândi că ar putea rămâne aşa, încolţită de frig, până ce în sfârşit trupul ei s-ar fi supus. Până ce frumuseţea i-ar fi fost sfărâmată, luată de vânt ca un fruct necules, ruptă ca o creangă în timp de iarnă.

Da! Asta era ce trebuia să facă. Să rămână în pârâu până ce carnea se va supune, în sfârşit! Curentul apei izbutea să tocească stâncile cele mai tari, de ce nu ar fi putut măcina frumuseţea zadarnică a lui Sarai?

Dârdâind de frig, ea ridică ochii către noaptea ce-şi dezvelea stelele. Miile acelea de stele pe care, aşa cum se zicea în copilăria ei, zeii cei mari ai Urului le ţintuiseră pe loc una câte una. Îşi aminti de poemul pe care-l învăţase în vremea când era Sfântă Slujitoare, neştiutoare şi jinduind după viaţă:

În vremea când zeii îl făceau pe om,
Erau de corvoadă şi puşi pe treabă:
Treaba lor era însemnată,
Nesfârşită le era munca...

În clipa aceea îi ţâşni din gură chemarea, ca un urlet care cutremură tot ce se afla împrejur:

—Yhwh, ajută-mă! Dumnezeule Preaînalt al lui Avram, ajută-mă! Nu mai pot. Nu mai pot răbda uscăciunea pântecelui meu, gelozia care mă arde. Încercarea este prea îndelungată. Yhwh! Tu îi vorbeşti lui Agar! O compătimeşti şi o ajuţi, iar pentru mine, nimic! Nimic de atâta vreme. Tu asculţi plângerea slujnicei mele, dar pe mine, soţia celui pe care l-ai ales, pe mine, soţia lui Avram, nu mă iei în seamă! O! cât de grea este tăcerea

ta! O, Yhwh! La ce foloseşte să fii doar Dumnezeul lui Avram? Cum vei putea tu face să se nască poporul lui fără să aduci viaţa în trupul meu? Cum să fie un început dacă Sarai nu este decât o foamete? Cum poţi să făgăduieşti soţului meu un popor şi un neam dacă viaţa mea nu zămisleşte viaţa? Dacă eşti atât de puternic cum spune Avram, atunci tu ştii. Ştii de ce am greşit când eram la Ur, e atâta vreme de-atunci, cu lerburile vrăjitoarei. O, Yhwh, am făcut-o din dragoste pentru Avram! Dacă tu nu ierţi greşeala nevinovăţici şi a dragostei, la ce foloseşte să semeni atâta nădejde în inima lui Avram? O, Yhwh, ajută-mă!

Epilog

Da, aşa am strigat.

Îmi amintesc cât se poate de bine. Cu faţa întoarsă către cer, cu braţele ridicate, cu trupul pătruns de durere, am urlat aşa cum urlă leoaicele la lună: „Yhwh, ajută-mă! Ajută-mă!"

Vorbindu-i fără sfială Dumnezeului Cel Preaînalt al lui Avram. De fapt, aveam nevoie mai ales să urlu, nu credeam că El mă aude.

Atunci eram încă Sarai.

Totul era aspru şi greu.

Astăzi, în timp ce aştept împăcată clipa în care Yhwh îmi va tăia răsuflarea, amintirea aceea mă face să zâmbesc. Căci iată: Yhwh m-a auzit!

Pârâul în care îngheţam nu este departe de aici. De-aici, de unde sunt aşezată, în faţa peşterii care va fi mormântul meu, zăresc tufişurile de izmă de pe malul lui. În noaptea aceea nu erau decât pietre şi întuneric. Am stat atât de mult în apă că aş fi putut să mor din cauza asta. Dar nu, Yhwh nu a vrut să fie aşa!

Dis de dimineaţă, m-am dus la Avram. I-am zis:

—E prea greu, soţul meu. Gelozia mea este prea mare. Dar nu vreau să te fac de ruşine şi nici să-ţi tulbur bucuria pe care ţi-o aduce fiul tău. Îngăduie-mi să-mi înalţ cortul acolo sus, la adăpostul terebinţilor, mai departe de tabăra ta.

Am pregetat să-i mărturisesc că strigasem numele lui Yhwh până ce-mi pierise glasul. Ar fi trebuit să-i povestesc şi cum stătusem în pârâul îngheţat. La ce bun? Toţi

mă socoteau deja îndeajuns de nebună. N-avea rost să-i sporesc necazul.

Avram m-a ascultat în tăcere. Acum, când Ismael putea să călărească pe genunchii săi, puțin îi păsa dacă eram aproape sau departe de el. M-a îmbrățișat și m-a lăsat să plec.

Singură în cortul meu răzleț, fără a avea nici măcar o slujnică alături de mine, într-un sfârșit am izbutit să adorm. Două sau trei zile în șir. Trezindu-mă doar ca să beau câte puțin lapte.

Somnul acela era bun ca o dezmierdare. M-am potolit. Am învățat chiar să râd de mine însămi. De ce să vreau mereu să lupt, să mă întorc asupra unui fapt care era împlinit de atâtea zeci de ani? De ce atâtea strigăte, atâta nefericire pentru că se născuse un copil, pentru că de-acum înainte Avram avea un urmaș? Nu era oare din voința mea? Desigur, mama copilului era Agar. Dar era asta un lucru atât de însemnat? Curând Ismael avea să crească, și pretutindeni, pentru totdeauna, va fi numit „fiul lui Avram". Nimănui nu-i va păsa de pântecele în care fusese zămislit.

Da, zâmbeam când mă gândeam la toate astea, încercând să cred că așa trebuie să fie. Din păcate, îmi dădeam bine seama că nu izbuteam deloc. Așa eram eu făcută. Nu fusesem niciodată în stare să mă obișnuiesc cu povara pe care o purtam.

Dar iată că, într-o dimineață, în timp ce voiam să înmoi o rufă în râu, am descoperit mici pete întunecate pe mâinile mele. Neregulate, semănând cu urmele unei scoarțe de copac. În seara zilei le-am cercetat din nou. Mi s-au părut și mai întunecate. A doua zi, de îndată ce mă trezisem, mi-am ridicat mâinile în lumina slabă și le-am

privit. Petele erau acolo, se vedeau bine. Şi mai bine decât în ajun!

În zilele următoare, muşchii braţelor şi coapselor mele au început să se subţieze. Trupul meu se schimba în întregul său! Căutându-mă mai îndeaproape, am descoperit pe pântecele meu o cută mai adâncă decât de obicei. La fel şi în ziua care a urmat. Aşa era, pântecele meu se încreţea! Mi-am cercetat sânii: îi găseam mai puţin ridicaţi, mai puţin rotunzi. Nu erau fleşcăiţi, nici ca ţâţele de capră, nu, dar nu mai aveau tăria lor obişnuită. I-am cântărit în mâini. Se lăsau în palmă. Nu mai erau dolofani. M-am dus repede să umplu o strachină cu apă ca să-mi cercetez faţa în oglinda ei. Cute! Cute sub ochii mei, în jurul ochilor mei, în partea de sus a obrajilor, la marginea nărilor, zeci de cute micuţe în jurul buzelor mele! Şi apoi obrazul meu mai puţin întins, gâtul meu mai molatic...

Faţa mea arăta în sfârşit ca cea a unei femei de vârsta mea. Îmbătrâneam.

Am sărit în sus, urlând de bucurie. Am început să joc, chicotind de fericire ca o fetiţă la primul ei sărut. În sfârşit, în sfârşit îmbătrâneam! Se termina cu frumuseţea aceea de tinereţe care se lipise de mădularele mele şi care mă învăluia de atâta vreme cu o strălucire înşelătoare!

Timp ce cel puţin o lună n-am încetat nici o clipă să mă cercetez, să mă oglindesc în apă, numărându-mi cutele de pe faţă, pipăindu-mi sânii, creţurile de pe burtă. Dându-mi de fiecare dată seama că lucrurile se petreceau într-adevăr aşa şi îmbătându-mă de fericire.

Dacă m-ar fi văzut cineva de jos, de la corturile lui Avram, trebuie că ar fi gândit: „Iată că Sarai, singură pe povârnişul ei şi stăpânită de gelozia ei, şi-a pierdut minţile de-a binelea!"

Pentru mine nu însemna nimic să arăt ca o nebună. Timpul se întorcea în sfârşit în trupul meu. El mă aşeza în înfăţişarea vârstei mele, aşa cum un nou-născut este aşezat în leagănul lui. Iar chinul meu putea să se sfârşească odată cu vârsta aceea, cu trupul acela. Pentru prima dată, de la întâlnirea mea cu vrăjitoarea din oraşul de jos al Urului, era firesc că sângele nu-mi curgea între coapse.

O, câtă uşurare!

„Poate că, la urma urmei, m-a auzit Yhwh? mi-am spus eu. Ţi-a ascultat plângerea. Neputându-ţi schimba pântecele, el sfărâmă în sfârşit minunea frumuseţii tale şi te binecuvântează cu blândeţea bătrâneţii".

Aşa am crezut eu! Mergând cu cutezanţa până la a sta drept în picioare, cu palmele deschise, aşa cum văzusem că face Avram pentru a-i mulţumi lui Yhwh. Rugându-mă lui pentru prima dată şi numindu-l Dumnezeul meu Cel Preaînalt. Câtă trufie!

După câtăva vreme, Avram a urcat până la mine, cu faţa serioasă şi îngândurată. M-am gândit că ceva nu e în regulă cu Agar sau cu fiul său Ismael. Poate că voia să-mi ceară să mă duc şi mai departe? M-am pregătit pentru aşa ceva, ca şi pentru uimirea ce avea să-l cuprindă văzându-mă.

Dar n-a fost aşa. S-a oprit, încruntând puţin din sprânceană. A aruncat o privire fugară asupra gâtului şi frunţii mele, dar fără a spune o vorbă. N-a întrebat nimic. De fapt, cum ar fi putut să se mire un bărbat ca Avram, care avea deja pleoapele încercănate, obrajii lăsaţi şi spinarea cam încovoiată?

L-am aşezat tihnit, i-am adus de băut şi de mâncat. Când şi-a aţintit în sfârşit privirea în ochii mei, am zis:

—Te ascult, bărbatul meu.

—Yhwh mi-a grăit azi de dimineaţă. Mi-a dat de ştire: „Mă leg cu tine. Iar tu să păzeşti legământul Meu, tu şi urmaşii tăi de după tine, întru tot neamul lor. Şi iată semnul legământului dintre Mine şi voi : toţi cei de parte bărbătească ai voştri vor fi tăiaţi împrejur. Vă veţi avea tăiată împrejur carnea pieliţei voastre. În a opta zi de la naştere să fie tăiat împrejur tot pruncul de parte bărbătească întru tot neamul vostru. Şi legământul meu în carnea voastră va fi legământ veşnic".

Avram s-a oprit, cu sprânceana ridicată, aşteptându-se să vorbesc eu. Dar mi-am ţinut gura închisă. Spusesem deja prea multe despre urmaşii lui Avram.

A zâmbit. Primul zâmbet de când se afla în faţa mea. Şi a adăugat, ca şi cum se temea că eu nu înţelegeam:

—Dumnezeul Cel Preaînalt ni se dăruieşte.

M-am gândit la zbârciturile mele şi am zâmbit şi eu. Avram s-a înşelat cu privire la zâmbetul meu. Şi-a aşezat mâna lui mare pe genunchiul meu. Şi a adăugat, cu un tremur în glas:

—Da! Mai mult decât crezi tu. Ascultă ce-ţi spun. Yhwh mi-a mai spus şi altceva: „Numele tău nu va mai fi Avram, ci Avraam, căci te voi face tatăl unei mulţimi de neamuri. Pe Sarai, femeia ta, nu o vei mai chema Sarai, ci Sara să-i fie numele. Şi o voi binecuvânta şi-ţi voi da dintr'însa un fiu. Şi-ţi voi da un fiu de la ea. Se va chema Isaac".

În timp ce Avraam rostea aceste cuvinte, cred că cerul s-a cutremurat. Sau era poate pântecele meu. Şi gura mea a tremurat. M-am gândit la strigătele mele în pârâu, la minunea vârstei care-mi sosise în ultima lună, sfărâmând minunea frumuseţii. Da, se prea poate să mă fi

gândit la toate astea, cugetând că Avram spunea poate adevărul şi că Dumnezeul lui, de data asta, îmi vine de-a binelea în ajutor şi mă sprijineşte.

Dar nu m-am dat de gol cu nimic. După toată vremea aceea, era o nădejde prea greu de însuşit. Şi pe urmă, era de ajuns să se uite cineva de-acum încolo la noi, bătrâna Sarai şi bătrânul Avram, ca să vadă cât de caraghioşi am fi împreună în pat şi eu zămislind!

Nu, nu voiam să aud în nici un fel de făgăduiala din cuvintele lui Yhwh.

Mi-am pus mâna pe cea a lui Avram.

Să fie Sara. Nu mă supără cu nimic. Avraam, da, e un nume care se rostogoleşte plăcut în gură. Să fie Avraam.

Avraam a oftat ca un tinerel. Ochii îi străluceau pe sub pleoape, şăgalnici şi încântaţi. Buzele i se întindeau, amintindu-mi de cele care mă fermecaseră cândva pe malul Eufratului.

—Nu crezi, aşa-i?

—Ce să cred?

—Hai, nu mai fă pe catârul! Ştii ce este! M-ai auzit.

—Avraam, dacă ăsta ţi-e numele, ai văzut cât am ajuns de bătrână?

—Bătrână? Nu. Îmi pare doar că ai faţa potrivită vârstei tale, şi sunt foarte mulţumit pentru tine! Sara, dragostea mea, Yhwh îţi dă de ştire: Te binecuvântează, şi fiul tău va fi numit Isaac. Ce ţi-ai putea dori mai mult?

—Haide, Avraame, nu mai visa, dulcele meu soţ. Din ce pântec va ieşi acest fiu? Acest Isaac?

—Din al tău! Din cel al Sarei. Din care altul ar putea ieşi?

—Şi din ce sămânţă?

—A mea, poftim întrebare! Aha, înţeleg! Tu nu mă

mai crezi în stare, aşa-i?

Nu izbuteam să-mi stăpânesc râsul.

—Cum să nu! Tu eşti în stare de orice. Dar pentru mine, după atâta vreme, s-a terminat. Nu-i de ajuns să mă preschimb în Sara pentru ca să-ţi fac un fiu. Sunt zbârcită şi stearpă, aşa cum trebuie să fiu. O femeie este doar o femeie, Avraame. Chiar şi eu.

—Prostii! Nu asculţi cuvântul lui Yhwh. Şi eu m-am îndoit. Şi eu am râs. Yhwh s-a supărat: „Este oare vreun lucru prea greu pentru Yhwh?!" m-a întrebat El. Sara, trebuie numai să... Haide, nu mai râde atâta!

Tot nu puteam să-mi stăpânesc râsul. L-am îmbrăţişat pe bătrânul meu soţ. I-am luat capul între mâinile mele, sărutându-i ochii, aşezându-i fruntea pe obrazul meu:

—Nu-ţi trebuie atâtea cuvinte ca să vii în aşternutul meu. Dar să nu te amăgeşti. Nu o s-o mai găseşti acolo pe cea pe care ai cunoscut-o. Eu nu mai pot ţine pasul cu Agar.

El îmi căuta gura bombănind, încă supărat:

—Tu eşti Sara şi eu sunt Avraam. Este singurul lucru de luat în seamă şi eu ţi-o voi dovedi, cu ajutorul Dumnezeului Cel Preaînalt.

Ceea ce a şi făcut.

Copleşindu-mă. Cu o plăcere pe care nu o cunoşteam, molcomă şi gingaşă. Mi-am adus aminte de cuvintele dragei mele Sililli: „Nu s-a pomenit încă un bărbat care să se satură de lucrurile astea. Chiar şi când ajung şontorogi şi bâlbâiţi, câtă vreme mai pot să ridice coada toporului, tot mai visează că ar putea doborî copacii!" Dar nici femeia nu se satură, chiar dacă trupul nu mai este decât o amintire a tinereţii.

Apoi am căzut amândoi într-un somn adânc. Eu mai

ales, care nu l-am auzit pe Avraam sculându-se, deşi soarele era deja sus pe cer. M-au trezit nişte voci. Avraam spunea:

—Stăpânii mei! Stăpânii mei, nu-l ocoliţi pe slujitorul vostru. Iată apa ca să vă spălaţi picioarele, aşezaţi-vă în umbra acestui terebint cu frunzişul des, odihniţi-vă. Mă duc după pâine, turte, ca să vă redobândiţi puterile.

Am auzit cum îi mulţumeau călătorii aceia necunoscuţi:

—Fă ceea ce găseşti cu cale.

Avraam i-a poftit la umbra terebintului, apoi s-a repezit în cort:

—Repede! Scoate lapte bătut, fructe.

—Dar cine sunt aceşti călători, Avraam?

S-a uitat la mine ca şi cum nu-mi înţelegea întrebarea.

—De ce atâta grabă? am întrebat din nou.

—Sunt trimişii, îngerii lui Yhwh.

A ieşit din cort, tot atât de grăbit. Atunci am auzit glasul unuia dintre călători, care întreba:

—Unde este Sara, soţia ta?

Am rămas încremenită, tulburată. Aşadar îmi cunoşteau numele cel nou, cu toate că Avraam nu mi-l dăduse decât în ajun?

—Este în cort, răspunse Avraam.

—În anul ce vine, în aceeaşi zi, soţia ta Sara va avea un fiu.

A fost ceva mai tare decât mine. M-am gândit la noaptea pe care o petrecusem în braţele lui Avraam şi am râs. Nu era un râs nestăpânit, nici o chicoteală. Nu râdeam de ceva hazliu, ci râdeam cum nu mai râsesem niciodată în toată viaţa mea. Un râs care dădea şi nu

dădea crezare cuvintelor lui Yhwh. Un râs care mă zguduia din cap până în picioare, care curgea şiroaie prin sângele meu, în inima mea, care îmi năpădea pieptul şi se încolăcea în pântecele meu cu o viaţă care zvâcnea.

Un râs care l-a necăjit pe Yhwh, deoarece călătorii au întrebat puţin cam aspru:

—De ce râzi aşa?

Eu, pe dată, din dosul perdelei cortului, am încercat să mint:

—Nu, eu n-am râs.

—Ba da, ai râs.

Era cu neputinţă să ascund râsul, să-L mint pe Dumnezeu.

Dar astăzi ştiu că Yhwh mi-a îngăduit râsul acela, pentru că eram vrednică de el. După atâţia ani în care fusesem doar Sarai cea cu pântecele uscat, soţie a lui Avram, iată-mă femeie bătrână şi Sara cea mănoasă. Sara zămislind urmaşii lui Avraam, pe Isaac, fiul meu! Cum să nu râd?

Nu, nu-mi băteam joc de Yhwh. Cine ar îndrăzni? Îmi băteam joc doar de mine, de cotiturile vieţii mele. De temerile mele, de mângâierea şi de bucuria mea.

Căci totul s-a împlinit.

A venit rândul meu să cunosc pântecele mare, sânii care se umflă şi se întăresc. Şoldurile grele, toanele, sudorile. L-am văzut în sfârşit pe Avram îngenunchind între coapsele mele, cu urechea lipită de buricul meu, tremurând ca un tinerel şi strigând:

—Mişcă, mişcă!

A venit rândul meu să mă tem. Am cunoscut nopţi cu ochi deschişi şi gânduri negre. Mi-am adus aminte de Leklai, de toate cele pe care le văzusem murind în timp

ce dădeau viață.

A sosit rândul meu să cunosc o mândrie fără margini, arătându-mi pântecele mare în toată valea Hebronului. Cui voia s-o vadă, îi spuneam:

—Cine ar fi crezut? Sara şi Avraam aşteaptă un fiu născut din carnea lor. Chiar dacă sunt atât de bătrâni, iată voința lui Yhwh.

Râdeau şi ei.

Aşa cum prevestiseră călătorii, mi-a sosit rândul să mă urc pe cărămizile naşterii. Cu fruntea umezită, cu şalele pline de durere şi gura plină de țipete. Dar am fost destul de limpede la minte ca să le spun moaşelor:

—Dacă nu merge cum trebuie, să nu şovăiți. Deschideți-mi pântecele şi luați copilul viu. Eu mi-am trăit traiul.

Dar de data asta Yhwh se afla în trupul meu. Spre uimirea tuturor, durerea mea a fost scurtă, nicidecum mai puternică decât a unei mame cu doisprezece copii. Isaac s-a născut frumos şi rotunjor, dulce ca o turtă-dulce. Isaac al meu, cel mai frumos copil care a venit pe lume!

De-abia se născuse şi avea buzele lui Avraam şi ochi care-ți mergeau drept la inimă. A fost de ajuns să crească puțin pentru ca să se poată ghici cât avea să fie de puternic şi de ager, cu ceva din farmecul mamei lui, din frumusețea lui Sarai.

Venea lume din toate părțile să ne vadă. Şi unii şi alții se mirau în gura mare:

—Cine şi-ar fi putut închipui? Sara alăptând un fiu pentru bătrânețile lui Avraam!

Plecau, tulburați de măreția lui Yhwh, admirându-I puterea şi statornicia făgăduielilor Sale.

Chiar şi Eliezer din Damasc a venit să dea târcoale

cortului meu. Neschimbat. Un bărbat frumos, dar cu ochii prea ascunşi sub pleoapele grele. Văzându-l, m-am dus cu gândul la florile acelea frumoase şi galbene care acoperă ţărmurile Mării de Sare. Te duci să le culegi şi-ţi rupi picioarele în crăpăturile pe care le ascund.

După ce a văzut că Isaac era într-adevăr atât de frumos şi sănătos pe cât se zicea, m-a înştiinţat cu o voce plină de ciudă:

—Nepotul tău Lot se poartă cât se poate de rău la Sodoma. Nu-l cinsteşte pe Yhwh. Se îmbată întruna, se culcă după bunul lui plac cu oricine, tânăr sau bătrân, femeie sau băiat. Se zice că face asta şi cu fiicele lui.

L-am întrebat:

—„Se zice..." Tu, l-ai văzut tu făcând aşa ceva? I-ai ţinut tu lumânarea în cortul lui?

A râs, cu venin:

—Se zice, şi eu îi cred pe cei care zic asta. Nu trebuie numaidecât să-l văd eu. Dumnezeul Cel Preaînalt, El, îl vede. O să se supere, poţi să fii sigură.

I-am răspuns:

—Chiar dacă nu-ţi place, Avraam îl iubeşte pe Lot, Eliezer. Dacă e nevoie, se va lupta cu Yhwh pentru viaţa lui Lot.

Şi chiar aşa s-a întâmplat. Yhwh a nimicit Sodoma, dar Avraam L-a rugat fierbinte să-l cruţe pe Lot. I-a spus lui Yhwh: „Departe de tine să-l osândeşti pe cel drept alături de cel rău!" Şi Dumnezeul Prea-Înalt l-a auzit. Eliezer nu era mulţumit. Nu l-am mai văzut niciodată. Bine că am scăpat de el. Era şi timpul să fie dat uitării pentru totdeauna.

În ceea ce îl priveşte pe Lot, după ce Avraam a dobândit pentru el bunătatea lui Yhwh, mi-a trimis un

viţel şi parfumuri, dându-mi de ştire prin slujitorul lui că fericirea mea e fericirea Lui, şi că se duce să trăiască împreună cu ai săi în deşertul Neghevului.

Sărmanul Lot! L-am iubit mai puţin decât dorea şi mai mult decât trebuia. Nu l-am iubit bine, şi a căzut jertfă frumuseţii mele nemăsurate. Este o umbră din viaţa mea. Ca şi Agar.

După naşterea lui Isaac, ea a venit să mă vadă cu Ismael. O dată, de două ori, apoi din ce în ce mai des. Nu prea aveam ce să ne spunem. Ea pândea râsetele lui Ismael în timp ce eu supravegheam purtarea repezită a fiului ei, temându-mă mereu să nu-i facă ceva rău lui Isaac. Până în ziua când am auzit-o că spune:

—Uite-te cum îl alintă fiul meu pe al tău. Ce fericiţi o să fie împreună, fraţii ăştia doi!

—Eu nu cred, am răspuns.

—Ce vrei să spui?

—E mai bine să stai departe de noi. Tu nu mai eşti slujnica mea, iar Isaac nu are nevoie de un frate. Fiul tău e mare. De-acum încolo, puteţi umbla şi găsi un loc care să fie numai al vostru.

—Dar de ce? Sara, eu te-am iubit mai mult decât pe o stăpână, ca pe o soră...

Am întrerupt-o cu un gest.

—Nu, Agar. Gelozia mea n-a murit, e doar lăsată la o parte. N-a murit nici voinţa mea ca Isaac să fie singurul moştenitor al lui Avraam. Fii înţelegătoare. Nu ne mai iubim. Fiii noştri nu se vor iubi, căci vor simţi îndoiala dintre mamele lor. Poţi să-ţi spun: „Pleacă!", întrucât este în puterea mea. Şi ţi-o spun.

M-am ţinut tare în faţa lacrimilor şi rugăminţilor ei.

Şi astăzi mai sunt unii care mă ţin de rău pentru asta.

Am fost nedreaptă? Cum aş putea şti? Mă mândream cu fericirea mea şi nu voiam nici o umbră asupra râsului meu.

Dar Yhwh şi-a luat sarcina să-l schimbe în plâns, ca să mă înveţe să fiu mai smerită.

Asta s-a întâmplat într-o dimineaţă în care era înnorat, dar nu ploua. Îl căutam pe Isaac şi nu-l găseam. Am coborât spre cortul lui Avraam şi i-am văzut pe amândoi, încărcând cu lemne samarele unui asin. Avraam avea chipul lui serios. Mi se părea chiar alb ca laptele sub pielea lui arsă de soare. Isaac era ca de obicei, drăgălaş şi zburdalnic. Doar că era îmbrăcat într-o tunică nouă pe care nu-mi aminteam să i-o fi dat în dimineaţa aceea.

Neliniştită, i-am privit de departe fără să mă apropiu. Avraam s-a suit pe spinarea măgarului şi l-a luat pe Isaac în braţe. I-a dat ghes cu călcâiul măgarului, care a luat-o în trap domol pe drumul spre Moriah.

La început i-am privit cum se depărtau. Apoi am simţit cum se strânge carnea pe mine.

O presimţire mi-a tăiat răsuflarea. Mi-au îngheţat inima şi degetele. Nu-mi închipuiam nimic, dar ştiam că nu trebuie să mă îndepărtez de Isaac. Atunci am alergat după ei. Cât de repede mă ţineau picioarele şi răsuflarea mea de femeie bătrână. De data asta îmi părea rău că sunt bătrână.

În timp ce alergam, mă gândeam că Avraam obişnuia să-i aducă jertfe lui Yhwh pe podişul Moriah. Arderi de tot de oi, miei sau berbeci. Poate că-şi luase fiul cu el ca să-l înveţe să facă jertfe şi să-l însoţească în vorbirea lui cu Dumnezeul Cel Preaînalt?

Totuşi, mă gândeam la înfăţişarea lui cernită, la tunica nouă a lui Isaac. Lemnul pentru ardere era în sacii

care atârnau pe coastele asinului. Dar unde erau berbecul, mielul sau oaia?

Junghiul care-mi împungea coastele mă împiedica să ţin pasul cu ei. Spaima îmi tăia şi bruma de răsuflare ce-mi mai rămăsese. Încercam să judec, voiam să mă potolesc. „Dar cum poţi să te gândeşti la aşa ceva? Nu e cu putinţă. De ce să-ţi vină un asemenea gând?"

Dar gândul era acolo.

Când am terminat în sfârşit de urcat coasta scurtă care duce la podişul Moriah, i-am descoperit la vreo sută de paşi înaintea mea.

Isaac îngrămădea lemnul pe altar. Un rug frumos, întocmit cu grijă. Avraam stătea de o parte, cu privirea pierdută. L-am văzut scoţând de la brâu cuţitul său lung şi am ştiut că nu mă înşelasem.

Eram gata să zbier şi să mă reped.

„Isaac! Isaac, vino în braţele mele! Ce faci, Avraame? Ai înnebunit?

Dar nici un sunet nu mi-a ieşit de pe buze. Zbieretele mele erau tăcere. N-am putut să alerg, nici măcar să fac un pas. Eram în dosul unei stânci crăpate şi o putere mă ţintuia acolo. Sub ochii mei Avraam l-a chemat pe Isaac lângă el. I-a mângâiat obrazul, a luat frânghia care lega lemnele arderii şi i-a legat braţele. A căzut în genunchi în ţărână. Eram neputincioasă, doar ochii mei puteau să vadă.

O Isaac! Fiul meu! Aleargă, fugi, nu întinde braţele!

Dar Avraam l-a ridicat, l-a dus pe rug.

Te urăsc, Avraame, cum poţi, cum îndrăzneşti? Fiul tău, singurul tău fiu! Singura mea viaţă.

Dar Avraam a făcut-o. L-a culcat pe Isaac, care nu plângea, numai ochii îi erau miraţi. Avraam l-a mângâiat

pe frunte. L-a sărutat şi mâna în care ţinea cuţitul s-a depărtat de şoldul lui. Încet, braţul lui Avraam s-a înălţat, cu tăişul care-i strălucea în pumn.

Atunci eu, Sara, am urlat:

„Yhwh, Dumnezeul lui Avraam, ascultă-mi vocea. Vocea unei mame. Nu poţi nicicum. Nu, Tu nu poţi cere viaţa fiului meu, viaţa lui Isaac. Nu Tu, Dumnezeul dreptăţii.

Ascultă-mi strigătul. Dacă-l laşi pe Avraam să-şi înfigă cuţitul, cerul să se întunece pentru vecie, apele să scufunde pământul, lucrarea Ta să piară, să se sfărâme, ca idolii lui Terah nimiciţi de Avraam la Harran.

Mi-a trebuit o viaţă întreagă ca să-l zămislesc pe Isaac. A fost nevoie de voinţa Ta, de suflarea gurii Tale pentru ca el să se nască. Ce altă dovadă a puterii Tale ai putea să mai ceri? Îngăduind bătrânului meu trup să-l zămislească pe Isaac, Tu eşti pentru noi toţi, femeile şi bărbaţii, Dumnezeul minunii vieţii. O, Yhwh, cruţă viaţa aceasta! Altfel cine ar mai crede într-un Dumnezeu care cere viaţa unui copil nevinovat? Cine s-ar supune unui Dumnezeu care împrăştie moartea şi-l ucide pe cel slab?

O, Yhwh! Am fost tânără şi m-am rugat zeilor Urului cărora le plăcea sângele. Le-am întors spatele şi am îmbătrânit lângă Avraam fără să văd vreodată pe vreunul dintre cei Drepţi părăsit de Tine. L-ai mântuit pe Lot. Are oare Isaac un preţ mai mic decât Drepţii din Sodoma?

Glasul tău a fremătat în văzduh, Avraam a zis îndată: Sunt aici! Şi n-a fost zi fără să ne arate că Tu eşti binecuvântarea noastră. Ucide-l pe Isaac, vei fi nenorocirea noastră.

Ce este un Dumnezeu care ucide, Yhwh? Ce rânduială răspândeşte el în lume? Eu îţi spun Ţie, că în privinţa

asta, o mamă e mai puternică decât un Dumnezeu. Nimic, nici o rânduială, nici o judecată nu poate lua copilul unei mame.

O, Yhwh! Opreşte mâna lui Avraam. Azvârle-i cuţitul! Mărirea Ta va găsi o locuinţă în inima mea şi în inima tuturor mamelor din Canaan. Nu-mi respinge ruga, gândeşte-Te la noi, femeile, căci prin ele legătura Ta va fi sămânţa viitorului, din neam în neam. Strig către Tine, Yhwh: Statornicia Ta să fie asupra mea aşa cum nădejdea mea este în Tine!"

De fapt, nu sunt sigură că am strigat. Dar, în clipa în care mi-am rostit ruga fierbinte, norii şi-au revărsat apele, tăria cerului a bubuit şi s-a arătat un berbec care alerga spre noi.

Eu am strigat:

—Avraame! Avraame! Berbecul, uite berbecul în spatele tău!

De data asta strigătul meu s-a ridicat în văzduh. Astăzi Avraam zice că a auzit glasul lui Yhwh şi nu pe al meu. Poate că am strigat împreună.

N-are a face. Se terminase. Cuţitul n-a tăiat decât frânghiile cu care era legat Isaac de mâini. Fiul meu m-a zărit şi s-a aruncat în braţele mele.

Fericirea aceea nu m-a făcut să râd. Ci să plâng. Vreme îndelungată, şi grozav de înfricoşată.

Şi iată-mă astăzi, singură aici în faţa peşterii din Makhpela, privind sfârşitul vieţii mele. Singură, căci de câtă vreme n-am văzut chipul fiului meu? A crescut şi s-a îndepărtat de mine. Se face bărbat, pe de-a întregul ocupat cu iubirile lui şi cu treburile lui în preajma lui Avraam. Aşa e viaţa, şi e bine aşa.

Să aştept şi să-mi amintesc, iată ce-mi rămâne pentru

puţinul timp pe care-l mai am de trăit.

Nu bate vântul şi totuşi aud, deasupra mea, freamătul frunzelor de plop. Seamănă cu zgomotul ploii. Lumina joacă pe sub cedri şi salcâmi cu şiroaie de aur care-mi amintesc de dulceaţa pielii lui Faraon. O amintire care se şterge sub parfumul de crin şi de izmă ce mi se aşează pe buze. Rândunelele se joacă şi ciripesc pe deasupra râpei. Mi-e bine.

Aa! Văd că m-am înşelat. Nu o să fiu singură la plecarea în ultima mea călătorie. Zăresc o mulţime de oameni care se pregătesc să pornească din vale. Un popor întreg urcă pe cărarea colinei. Şi, da, chiar îl văd pe Isaac în faţa tuturor. Şi Ismael în spatele lui. Iar alături de ei, Avraam.

O, soţul meu cel drag, cât de încet îţi este pasul! Pasul unui bărbat cu adevărat bătrân. Al bărbatului pe care l-am iubit atât de mult şi care vine să mă ţină de mână înainte ca Yhwh să-mi taie suflarea. Aşează-mă, prea-iubitul meu, pe mine, Mama credincioşilor, în mormântul de la Makhpela. Roagă-te Dumnezeului Cel Preaînalt ca lumea să-şi amintească multă vreme de Sara şi Avraam.

MULŢUMIRI

Această carte n-ar fi văzut lumina zilei fără sfaturile şi cercetările lui Jean-Pierre Allali, Leonello Brandolini, Clara Halter, Nicole Lattès, Susanna Lea şi Nathalie Théry.

Le mulţumesc.

Cuprins

Prolog 7
Partea întâi UR 13
Sângele nevestelor 15
Avram 34
Iarba uscăciunii 82
Partea a doua TEMPLUL ZEIȚEI ISHTAR 107
Sfânta Slujitoare 109
Șalul vieții 139
Partea a treia HARRAN 153
Lacrimile lui Sarai 155
Dumnezeul lui Avram 168
Partea a patra CANAAN 181
Cuvintele lui Avram 183
Salem 195
Frumusețea lui Sarai 205
Un fiu pentru foamete 217
Partea a cincea FARAON 231
Sarai, sora mea 233
Pământul și sămânța 246
Adevărul 259
Partea a șasea HEBRON 263
Vălul lui Sarai 265
Singurătatea 282
Gelozia 295
Epilog 307
MULȚUMIRI 325

Editura VREMEA XXI
Consilier editorial – Silvia Colfescu
010631, Bucureşti, sector 1
Str. Constantin Daniel 14
telefon 335.81.31
fax 311.02.19
e-mail office@edituravremea.ro
http://www.edituravremea.ro

MULTIPRINT
Tipografia MULTIPRINT S.A.
str. Bucium nr. 34, Iasi - 700265
Tel: 0232-211225, 236388, Fax: 0232-211252

Tiparul executat de Multiprint SA Iaşi
Coli tipar: 20,5
Hârtie offset A, 60 gr./m^2, format 16/84/54

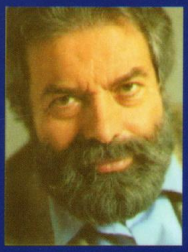

„Într-o bună zi, m-am întrebat dacă absența unei priviri feminine asupra Bibliei nu stă cumva la originea tuturor neînțelegerilor care nasc atâtea întrebări şi discuții printre oameni.
Aşa că am încercat să recitesc Biblia prin prisma femeilor care apar în ea.
Brusc, totul s-a schimbat.
Evenimentele istorice şi-au regăsit locul, neverosimilul a dispărut."

Marek Halter

Cărțile lui Marek Halter sunt îndrăgite de milioane de cititori. Ele înmănunchează o profundă cunoaştere a scrierilor biblice, o știință complexă a sufletului omenesc şi un talent scriitoricesc de excepție. În 1983, romanul său *Memoria lui Avraam* a fost încununat cu *Premiul Cărții Inter*.
De atunci a scris numeroase romane în care cuvântul Bibliei este pus la îndemâna cititorului modern, motivațiile eroilor Sfintei Scripturi, puşi în contact direct cu Divinitatea, devin uşor de înțeles, personajele se apropie de cititor şi îi devin prieteni.
Curând vor fi publicate, la editura Vremea, cel de-al doilea şi cel de-al treilea volum ale *Bibliei la feminin*: povestea Seforei, soția lui Moise, apoi cea a Lilei, sora lui Esdras.

Care este oare povestea acestei femei atât de frumoase care l-a însoțit pe Avraam, părintele monoteismului, pe drumurile Mesopotamiei, Canaanului şi Egiptului?
Soție iubitoare a unui om hărăzit de Dumnezeu să întemeieze un mare popor, Sara trece prin toate încercările unei femei lovite de sterilitate: sentimentul de vină, disprețul, adulterul, soluția adopției...
Pasionată şi tulburătoare, ea este una dintre eroinele cele mai moderne ale Bibliei.

ISBN 973-645-114-3
9 789736 451140